

คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

วารสารสังคมศาสตร์วิชาการ

ปีที่ 17 ฉบับที่ 1 (2024) มกราคม - มิถุนายน พ.ศ.2567

ISSN : 1906-2508

E-ISSN : 2697-5831

https://so04.tci-thaijo.org/index.php/social_crru

กองบรรณาธิการวารสารสังคมศาสตร์วิชาการ

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์จามรี พระสุนิ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธนัทธ์ จันทน์พิพัฒน์พงศ์

กองบรรณาธิการวารสารสังคมศาสตร์วิชาการ

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.มนัส สุวรรณ

ศาสตราจารย์ ดร.อนุรักษ์ ปัญญาวัฒน์

ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.ยุวัฒน์ วุฒิเมธี

รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี พิริยะกุล

รองศาสตราจารย์ ดร.บุญทวรรณ วิงวอน

รองศาสตราจารย์ ดร.รังสรรค์ โฉมยา

รองศาสตราจารย์ ดร.อัสรา ประเสริฐสิน

รองศาสตราจารย์ ดร.ขวัญหญิง ศรีประเสริฐภาพ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาติรัตน์ ตันติวิวัฒน์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิมพ์ภาภรณ์ บุญประเสริฐ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระวัฒน์ อุ้นแสนหา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิชิต ลำไย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวิมล สายสวัสดิ์ พิชญ์ไพบูลย์

อาจารย์ ดร.กนกวรรณ เอี่ยมชัย

นางศรีสมร พิริยะสุวงศ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

วิทยาลัยอินเตอร์เทคลำปาง

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พะเยา

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

บทบรรณาธิการ

วารสารสังคมศาสตร์วิชาการ

วารสารสังคมศาสตร์วิชาการ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เป็นพื้นที่สำหรับการเผยแพร่ผลงานวิชาการทั้งบทความวิจัยและบทความวิชาการ ด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ การศึกษา การพัฒนาสังคม สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม รวมถึงสหวิทยาการแขนงต่างๆที่สอดคล้องกับบริบทสังคมปัจจุบัน

ผลงานที่นำเสนอในฉบับนี้ประกอบไปด้วย บทความภาษาไทยและบทความภาษาอังกฤษที่มีความน่าสนใจ ทั้งในมิติการพัฒนาการศึกษา การพัฒนาเศรษฐกิจ การพัฒนาสังคม และการพัฒนาสิ่งแวดล้อม โดยทุกบทความได้รับการพิจารณาให้ข้อคิดเห็น วิพากษ์ และแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิ จากหลากหลายสถาบันจำนวน 3 ท่าน ซึ่งมีความเชี่ยวชาญในศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง โดยจะเป็นประโยชน์ต่อการขับเคลื่อนและพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืนในหลายมิติ กองบรรณาธิการขอขอบพระคุณทุกท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้องในทุกกระบวนการของการจัดทำวารสาร ตั้งแต่เริ่มต้นจนเสร็จสิ้นสมบูรณ์ โดยมีเป้าหมายร่วมที่สามารถจุดประกายความคิดของผู้อ่าน ตลอดจนนำไปประยุกต์ใช้ และอ้างอิงเชิงวิชาการ เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ และเป็นพื้นที่ทางวิชาการในการสร้างสรรค์สังคมแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน สอดคล้องกับพันธกิจของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างแท้จริง

สารบัญบทความ

บทความวิจัย

- การศึกษาความคุ้มค่าของการใช้ทรัพยากรสารสนเทศของ ห้องสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้
วิทยาลัยศิลปะ สื่อ และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ณชกร ถาวรเกษมหทัย 1-14
- การศึกษาแนวทางการบริหารจัดการน้ำเพื่อความยั่งยืนของชุมชนตามหลักปรัชญา
ของเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลป่าตาล อำเภอนาตาล จังหวัดเขียงราย
ณัฐพงศ์ รักงาม 15-30
- ปัจจัยที่มีผลต่อการดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้นของบุคลากรสายปฏิบัติการกลุ่มวิทยาศาสตร์
และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ศิริพัสดร์ ถาอ้าย และ ปิยาภรณ์ ณ เชียงใหม่ 31-49
- การจัดการความรู้และถอดบทเรียนห้องเรียนสาธิตเทคโนโลยีฐานวิทยาศาสตร์ภายใต้การกำกับดูแล
ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย
สิริโฉม พิเชษฐบุญเกียรติ และคณะ 50-66
- การพัฒนาทักษะชีวิตด้วยกิจกรรมสร้างสรรค์สำหรับนักศึกษาหลักสูตรเตรียมวิศวกรรมศาสตร์
ที่พักอาศัยในหอพักมหาวิทยาลัย
ภีราวิชญ์ ชัยมาลา, สิริโฉม พิเชษฐบุญเกียรติ 67-81
- การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้งของจังหวัดเขียงรายสู่เกษตรมูลค่าสูงเชิงสร้างสรรค์
กอบกุลณ์ คำปลอด, ชุติมา ปัญญาหลง, และ วัฒนพล อยู่สวัสดิ์ 82-93

สารบัญบทความ (ต่อ)

บทความวิจัย

- อิทธิพลของการเห็นคุณค่าในตนเอง การสนับสนุนทางสังคม การควบคุมตนเอง เจตคติเชิงบวก
ต่อการกระทำผิดและโอกาสในการกระทำผิดซ้ำของเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็ก
และเยาวชน สังกัดกรมพินิจคุ้มครองเด็กและเยาวชน
ทิพวรรณ ชัยนันท์อุดม และ งามลมัย ผิวเหลือง 94-113
- ตัวแบบการจัดการท่องเที่ยวบนฐานทุนทางวัฒนธรรมจีนเพื่อส่งเสริมความยั่งยืน
ของการท่องเที่ยวเชิงอาหารในประเทศไทย
นวลพรรณ วงษ์สะอาด และ นพพร จันทรนาชู 114-133
- กรณีศึกษาเชิงภาษาศาสตร์จากเอกสารจีนโบราณ: วัฒนธรรมจ้วงของจีนและการอพยพแยกตัว
ออกจากกันของชาติพันธุ์จ้วงในไทย A Case Study of Ancient Chinese Documents in
Language Studies: Zhuang Ethnic Culture and the Separation of the Zhuang Ethnicity
in Thailand
นรชาติ วัง และ ไซมอน โจนส์ (Wang Weimin and Simon Jones) 134-156
- บทเรียนความสำเร็จการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ที่ได้รับรางวัลตำบลมหัศจรรย์
1000 วัน Plus สู่ 2500 วัน จังหวัดอุดรธานี
มานะชัย วีระวงศ์ วจี ปัญญาใส และ ศุภราภรณ์ ทองสุขแก้ว..... 157-170

การศึกษาความคุ้มค่าของการใช้ทรัพยากรสารสนเทศของ
ห้องสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ วิทยาลัยศิลปะ สื่อ และเทคโนโลยี
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Cost Effectiveness of Information Resources Study in Creativity and
Learning Room of the College of Art, Media and Technology, Chiang
Mai University

ณชกร ถาวรเกษมหทัย^{1*}

Chodchakorn Tawonkasemhatai^{1*}

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์งบประมาณการจัดซื้อทรัพยากรสารสนเทศกับปริมาณการใช้ของห้องสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ 2) เพื่อวิเคราะห์ความคุ้มค่าของการลงทุนในทรัพยากรสารสนเทศของห้องสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ วิทยาลัยศิลปะ สื่อ และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ การวิจัยนี้ได้ทำการศึกษาหนังสือที่อนุญาตให้ยืมออกผ่านระบบฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ และบอร์ดเกม ที่ห้องสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ได้จัดซื้อในช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 – 2566 และเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบบันทึกข้อมูลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคำนวณสถิติโดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และการวิเคราะห์ความคุ้มค่าของการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ ผลการวิจัยพบว่า ปริมาณและคุณภาพของทรัพยากรสารสนเทศตามเกณฑ์การประกันคุณภาพในด้านความทันสมัยของการจัดซื้อทรัพยากรสารสนเทศในปีงบประมาณ 2562 อยู่ในการประเมินระดับ 4 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ปีงบประมาณ 2563 – 2566 อยู่ในการประเมินระดับ 5 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานมาก เมื่อพิจารณางบประมาณจัดซื้อทรัพยากรสารสนเทศประเภทหนังสือ พบว่า ปี 2562 – 2566 ใช้งบประมาณทั้งสิ้น 800,149.69 บาท จัดหาหนังสือได้ทั้งหมด 562 เล่ม ราคาเฉลี่ยต่อเล่ม เป็นเงิน 1,423.75 บาท มีจำนวนการใช้ทั้งหมด 1,359 ครั้ง โดยมีอัตราการใช้ 2.42 ครั้งต่อเล่ม และคิดเป็นค่าใช้จ่ายต่อครั้ง เป็นเงิน 588.78 บาท งบประมาณการจัดซื้อบอร์ดเกม เป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น 79,431.06 บาท จัดหาบอร์ดเกมได้ทั้งหมด 66 ชื่อเรื่อง ราคาเฉลี่ยต่อเรื่อง เป็นเงิน 1,203.50 บาท มีจำนวนการใช้ทั้งหมด 146 ครั้ง โดยมีอัตราการใช้ 2.21 ครั้งต่อชื่อเรื่อง และคิดเป็นค่าใช้จ่ายต่อครั้ง เป็นเงิน 544.05 บาท

คำสำคัญ: ความคุ้มค่า จุดคุ้มทุน ทรัพยากรสารสนเทศ

¹ นักจัดการงานทั่วไป วิทยาลัยศิลปะ สื่อ และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

General Administration at College of Arts, Media and Technology, Chiang Mai University

*Corresponding author: e-mail: chodchakorn.t@cmu.ac.th

Abstract

The purpose of this research for 1) to Analyze the budget used to purchase the resources compared with the usage rate, 2) to Analyze the Cost-Effectiveness of the resources invested focused on the books from an automated database system and the board games purchased by Creativity and Learning Room from 2019 to 2023. The research instrument was a frequency record by Statistical calculation program. The research data were analyzed with the cost-effectiveness formulae and the frequency and percentage. The research found that The quality of information resources according to the quality assurance criteria for the modernization of purchasing information resources in the fiscal year 2019 was at level 4, which is higher than the standard. The budget used to purchase information resources was found from the fiscal year 2019 to 2023, and the budget allocated for books was 800,149.69 baht. It was used to purchase 562 books, and the average cost per book was 1,423.75 baht. The total usage was 1,359 times, and the usage rate was 2.42 times per book. The cost per time was 588.78 baht. The budget for the board game was 79,431.06 baht. Which was used to purchase 66 titles, and the average cost per title was 1,203.50 baht. The total was 146 times, the usage rate was 2.21 times per title, and the cost per time was 544.05 baht.

Keywords: Cost-Effectiveness, Information resources, break-even point

บทนำ

ห้องสมุดอุดมศึกษาเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งคือ เป็นแหล่งรวมองค์ความรู้และสนับสนุนส่งเสริม พัฒนาการให้กับหน่วยงานที่จัดการเรียนการสอน ฉะนั้นทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุด ก็ย่อมเป็นสิ่งสำคัญ (Cheuychum, N., 2004) เหนือสิ่งอื่นใดห้องสมุดมีคุณภาพเพราะห้องสมุดคือตัวบ่งชี้ศักยภาพของสถาบันการศึกษาซึ่งเปรียบเสมือนหัวใจของวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย (Lumpang, Darunee Na., 2554) ห้องสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ นับเป็นห้องสมุดเฉพาะของวิทยาลัยศิลปะ สื่อ และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่ให้บริการแก่ผู้ใช้เฉพาะนักศึกษา และบุคลากรประจำวิทยาลัยศิลปะ สื่อ และเทคโนโลยีเท่านั้น โดยภารกิจสำคัญหลักของห้องสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้นั้นคือการมีส่วนร่วมช่วยเหลือผู้ใช้บริการให้เข้าถึงแหล่งทรัพยากรสารสนเทศได้อย่างรวดเร็ว และเกิดประสิทธิภาพสูงสุด นอกเหนือจากเป็นแหล่งรวบรวม และสืบค้นเพื่อเข้าถึงแหล่งทรัพยากรสารสนเทศแล้ว ห้องสร้างสรรค์ฯ ยังเป็นแหล่งจัดหาทรัพยากรสารสนเทศที่หลากหลายครอบคลุมในทุกแขนงรายวิชาที่เปิดสอน เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการให้มากที่สุดห้องสร้างสรรค์ฯ ได้มีการจัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศอย่างเป็นระบบเพื่อให้บริการสำหรับนักศึกษา อาจารย์ และบุคลากรของวิทยาลัย

ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ต้องคำนึงคืองบประมาณที่ใช้ในการดำเนินการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ ในปีงบประมาณเงินรายได้ พ.ศ. 2562 – 2566 ห้องสร้างสรรค์ฯ ได้รับการจัดสรรงบประมาณในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศให้แก่หลักสูตรที่จัดการเรียนการสอน และห้องสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้เอง โดยยึดหลักเกณฑ์การพิจารณาอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ทรัพยากรสารสนเทศเพียงพอต่อการเรียนการสอน และการวิจัยของวิทยาลัยฯ ในการศึกษาความคุ้มค่าของการใช้ทรัพยากรสารสนเทศของห้องสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ วิทยาลัยศิลปะ สื่อ และเทคโนโลยี โดยการวิเคราะห์ งบประมาณ การจัดซื้อทรัพยากรสารสนเทศ รวมถึงการวิเคราะห์ความคุ้มค่าในการจัดหา จึงมีความสำคัญมากเพราะสามารถใช้เป็นเกณฑ์และข้อมูลประกอบในการกำหนดเงื่อนไขการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศอย่างเหมาะสม สอดคล้อง และคุ้มค่า กับงบประมาณเงินรายได้ที่ได้รับการจัดสรรจากวิทยาลัยฯ

ดังนั้น เพื่อให้การกำหนดงบประมาณด้านทรัพยากรสารสนเทศเกิดประโยชน์สูงสุด จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ควรให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์การใช้ทรัพยากรสารสนเทศ การจัดสรรงบประมาณ และความคุ้มค่าในการใช้ทรัพยากรดังกล่าวที่วิทยาลัยฯ ได้ลงทุนด้านงบประมาณไป ซึ่งที่ผ่านมายังไม่เคยมีการวิเคราะห์ในประเด็นดังกล่าว ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ และรายงานการใช้ทรัพยากรสารสนเทศที่ทางวิทยาลัยฯ ได้ลงทุนงบประมาณเงินรายได้ของวิทยาลัยฯ ไป เพื่อประกอบการตัดสินใจในการจัดการงบประมาณ และวางแผนการประชาสัมพันธ์การเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศให้มากขึ้นเพื่อให้เกิดประโยชน์และคุ้มค่าสูงสุด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์งบประมาณการจัดซื้อทรัพยากรสารสนเทศกับปริมาณการใช้ทรัพยากรสารสนเทศของห้องสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ วิทยาลัยศิลปะ สื่อ และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
2. เพื่อวิเคราะห์ความคุ้มค่าของการลงทุนในทรัพยากรสารสนเทศของห้องสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ วิทยาลัยศิลปะ สื่อ และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย (Tawonkasemhatai Ch., 2024)

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนและวิธีการศึกษา

การวิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงสำรวจ โดยดำเนินการศึกษา หนังสือฉบับพิมพ์ที่ห้องสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ วิทยาลัยศิลปะ สื่อ และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จัดซื้อเข้ามาเพื่อให้บริการภายในห้องสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 – 2566 จำนวนทั้งสิ้น 562 เล่ม และทรัพยากรสารสนเทศประเทศ Active Learning (บอร์ดเกม) จำนวน 66 รายการ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย

1. แบบบันทึกข้อมูลหนังสือเพื่อบันทึกข้อมูลความถี่โดยใช้โปรแกรม Microsoft Excel ซึ่งประกอบด้วย ลำดับที่, ชื่อเรื่อง, ชื่อผู้แต่ง, ปีพิมพ์, จำนวนเล่ม, ปีงบประมาณที่จัดซื้อ, ราคา, สาขาวิชา/หน่วยงาน, จำนวนครั้งของการยืม
2. แบบบันทึกข้อมูลประเภททรัพยากรสารสนเทศ Active Learning (บอร์ดเกม) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อบันทึกข้อมูลนับความถี่โดยใช้โปรแกรม Microsoft Excel ประกอบด้วย ลำดับที่, ชื่อผู้ออกแบบเกม, ชื่อเรื่อง, ปีผลิต, จำนวน, ปีงบประมาณที่จัดซื้อ, ราคา, จำนวนครั้งที่ยืม

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากรายการหนังสือที่จัดหาและปริมาณการใช้ในช่วงปีงบประมาณเงินรายได้ พ.ศ. 2562 – 2566 จาก 1. หน่วยงานการเงินและพัสดุ 2. งานเทคโนโลยีสารสนเทศ วิทยาลัยศิลปะ สื่อ และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 3. ฐานข้อมูลห้องสมุดอัตโนมัติ ประจำห้องสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ ในโมดูล Report เพื่อดึงข้อมูลการยืมหนังสือและบอร์ดเกม ดังกล่าว รวมถึงตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลในแต่ละปีงบประมาณ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูล ความทันสมัยของทรัพยากรสารสนเทศ ห้องสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ โดยการหาค่าร้อยละ
2. วิเคราะห์ข้อมูลการเปรียบเทียบงบประมาณในการจัดซื้อทรัพยากรสารสนเทศ กับสถิติการใช้ โดยการหาค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย
3. วิเคราะห์ความคุ้มค่าของการลงทุนทรัพยากรสารสนเทศ โดยใช้เกณฑ์ในการวิเคราะห์ดังนี้
ความคุ้มค่าในการใช้งานทรัพยากรสารสนเทศวิเคราะห์จากสูตรดังนี้

$$\text{ต้นทุนประสิทธิผล (Cost Effectiveness)} = \frac{\text{งบประมาณค่าใช้จ่ายทั้งหมด}}{\text{จำนวนการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ (ครั้ง)}}$$

สรุปผลการวิจัย

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล จำแนกเป็น 3 ตอน คือ 1) การวิเคราะห์คุณภาพของทรัพยากรสารสนเทศ ห้องสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ ตามเกณฑ์ประกันคุณภาพ 2) วิเคราะห์ข้อมูลการเปรียบเทียบงบประมาณในการจัดซื้อทรัพยากรสารสนเทศกับสถิติการใช้ โดยการหาค่าร้อยละและค่าเฉลี่ย 3) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคุ้มค่าของการลงทุนทรัพยากรสารสนเทศ

1. การวิเคราะห์คุณภาพของทรัพยากรสารสนเทศ ห้องสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ ตามเกณฑ์ประกันคุณภาพ ตารางที่ 1 ความทันสมัยของหนังสือที่จัดหาตามปีงบประมาณ

ปีงบประมาณ	จำนวนหนังสือที่จัดหา	จำนวนหนังสือที่เก่าไม่เกิน 5 ปี	ร้อยละ	ระดับประเมิน
2562	192	126	65.63	4
2563	63	59	93.65	5
2564	108	91	83.49	5
2565	119	110	92.44	5
2566	81	72	88.88	5

จากตารางที่ 1 พบว่า ระหว่างปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 – 2566 ความทันสมัยของทรัพยากรสารสนเทศ ที่ห้องสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ วิทยาลัยศิลปะ สื่อ และเทคโนโลยี จัดหามาให้บริการทั้ง 5 ปีงบประมาณ อยู่ในการประเมิน ระดับ 5 ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 – 2566 หมายความว่า หนังสือที่ห้อง

สร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้จัดทำมีความทันสมัยสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานมาก (ร้อยละ 75 ขึ้นไป เก่าไม่เกิน 5 ปี) และอยู่ในการประเมิน ระดับ 4 ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 มีความทันสมัยสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน (เกินร้อยละ 50 แต่ไม่เกินร้อยละ 75 เก่าไม่เกิน 5 ปี)

2. วิเคราะห์ข้อมูลการเปรียบเทียบงบประมาณในการจัดซื้อทรัพยากรสารสนเทศกับสถิติการใช้ โดยการทำ
ค่าร้อยละและค่าเฉลี่ย

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของงบประมาณค่าทรัพยากรสารสนเทศของห้องสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้
จำแนกตามปีงบประมาณและประเภททรัพยากรสารสนเทศ

ประเภท ทรัพยากร สารสนเทศ	ปีงบประมาณ 2562		ปีงบประมาณ 2563		ปีงบประมาณ2564		ปีงบประมาณ 2565		ปีงบประมาณ 2566	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	(บาท)		(บาท)		(บาท)		(บาท)		(บาท)	
หนังสือ	255,192.51	84.51	101,501.15	96.54	159,572.15	86.67	174,610.53	100.00	109,273.35	96.06
บอร์ดเกม	46,767.06	15.49	3,636.00	3.46	24,548	13.33	0.00	0.00	4,480.00	3.94
รวม	301,959.57	100.00	105137.15	100.00	184,120.15	100.00	174,610.53	100.00	113,753.35	100.00

จากตารางที่ 2 พบว่า จำนวนงบประมาณระหว่างปีงบประมาณ 2562 – 2566 ที่ลงทุนกับการจัดหา
ทรัพยากรสารสนเทศ พบว่า วิทยาลัยศิลปะ สื่อ และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ลงทุนสนับสนุน
งบประมาณเงินรายได้กับหนังสือมากที่สุด (ปีงบประมาณ 2562 ร้อยละ 84.51, ปีงบประมาณ 2563 ร้อยละ
96.54, ปีงบประมาณ 2564 ร้อยละ 86.67, ปีงบประมาณ 2565 ร้อยละ 100.00 และ ปีงบประมาณ 2566
ร้อยละ 96.06) และงบประมาณค่าบอร์ดเกม (ปีงบประมาณ 2562 ร้อยละ 15.49, ปีงบประมาณ 2563 ร้อยละ
3.46, ปีงบประมาณ 2564 ร้อยละ 13.33, 0.00 และปีงบประมาณ 2566 ร้อยละ 3.94) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบงบประมาณในการจัดซื้อทรัพยากรสารสนเทศและอัตราค่าเฉลี่ยการใช้งาน

สำนักวิชา/ สาขา	ปีงบประมาณ 2562 – 2566						
	งบประมาณ ที่ใช้	ร้อยละ	จำนวนเล่มที่ จัดหา	ราคา เฉลี่ย/เล่ม	จำนวนครั้ง ที่ใช้ไป	อัตราการใช้ ต่อเล่ม	ค่าใช้จ่ายต่อ ครั้ง
Ani & VFX	161,574.17	20.19	74	2,183.43	116	1.57	1,392.88
DG	76,063.34	9.51	33	2,304.95	50	1.52	1,521.27
MMIT	170,211.36	21.27	82	2,075.75	141	1.72	1,207.17
SE	156,266.15	19.53	66	2,367.67	217	3.29	720.12
KIM	176,901.34	22.11	74	2,390.56	217	2.93	815.21

สำนักวิชา/ สาขา	ปีงบประมาณ 2562 – 2566						
	งบประมาณ ที่ใช้	ร้อยละ	จำนวนเล่มที่ จัดหา	ราคา เฉลี่ย/เล่ม	จำนวนครั้ง ที่ใช้ไป	อัตราการใช้ ต่อเล่ม	ค่าใช้จ่ายต่อ ครั้ง
ห้อง สร้างสรรค์ฯ	59,133.33	7.39	233	253.79	618	2.65	95.69
รวม	800,149.69	100	562	1,423.75	1,359	2.42	588.78

จากตารางที่ 3 เมื่อวิเคราะห์ตามสาขาวิชาหรือหน่วยงาน พบว่า สาขาวิชาการจัดการความรู้และนวัตกรรม ระดับบัณฑิตศึกษา (Knowledge and Innovation Management : KIM) มีการใช้งบประมาณค่าหนังสือในปีงบประมาณ 2562 – 2566 มากที่สุด เป็นเงิน 176,901.34 บาท จัดหาหนังสือได้ 74 เล่ม รองลงมาคือ สาขาวิชาการจัดการสมัยใหม่และเทคโนโลยีสารสนเทศ (Modern Management and Information Technology: MMIT) เป็นเงิน 170,211.36 บาท จัดหาหนังสือได้ 82 เล่ม สาขาวิชาแอนิเมชันและวิชวลเอฟเฟกต์ (Animation and Visual Effect : ANI&VFX) เป็นเงิน 161,574.17 บาท จัดหาหนังสือได้ 74 เล่ม และหากพิจารณาราคาเฉลี่ยต่อเล่ม พบว่า ราคาหนังสือเฉลี่ยต่อเล่มในสาขาวิชา สาขาวิชาการจัดการความรู้และนวัตกรรม ระดับบัณฑิตศึกษา (Knowledge and Innovation Management : KIM) มากที่สุด เป็นเงิน 2,390.56 บาทต่อเล่ม รองลงมาคือ สาขาวิศวกรรมซอฟต์แวร์ นานาชาติ (Software engineering) เป็นเงิน 2,367.67 บาทต่อเล่ม และ สาขาวิชาดิจิทัลเกม (Digital game : DG) เป็นเงิน 2,304.95 บาทต่อเล่ม ตามลำดับสำหรับอัตราการใช้ต่อเล่ม พบว่า สาขาวิศวกรรมซอฟต์แวร์ นานาชาติ (Software Engineering : SE)) มีอัตราการใช้ต่อเล่มมากที่สุด คือ 3.29 ครั้งต่อเล่ม รองลงมาคือ สาขาวิชาการจัดการความรู้และนวัตกรรม ระดับบัณฑิตศึกษา (Knowledge and Innovation Management : KIM) คือ 2.93 และห้องสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ คือ 2.65 ครั้งต่อเล่ม ส่วนค่าใช้จ่ายต่อการใช้ พบว่า สาขาวิชาดิจิทัลเกม (Digital game : DG) มีค่าใช้จ่ายต่อครั้งในการใช้มากที่สุด เป็นเงิน 1,521.27 บาท รองลงมาคือ สาขาแอนิเมชันและวิชวลเอฟเฟกต์ (Animation and Visual Effect : ANI&VFX) เป็นเงิน 1,392.88 บาท และสาขาวิชาการจัดการสมัยใหม่และเทคโนโลยีสารสนเทศ (Modern Management and Information Technology : MMIT) เป็นเงิน 1,207.17 บาท

งบประมาณค่าหนังสือที่ใช้ไปในปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 – 2566 กับการใช้ในภาพรวม พบว่า งบประมาณค่าหนังสือในแต่ละสาขาวิชาที่ใช้ไป เป็นเงิน 800,149.69 บาท จัดหาหนังสือได้ทั้งหมด 562 เล่ม ราคาเฉลี่ยต่อเล่ม เป็นเงิน 1,423.75 บาท มีจำนวนการใช้ทั้งหมด 1,359 ครั้ง โดยมีอัตราการใช้ 2.42 ครั้งต่อเล่มและคิดเป็นค่าใช้จ่ายต่อการใช้ 588.78 บาทต่อครั้ง

ตารางที่ 4 การประเมินการใช้หนังสือของห้องสร้างสรรค์ฯ และสาขาวิชา ที่จัดหาในช่วงปีงบประมาณ 2562-2566

ห้องสร้างสรรค์ฯ/ สำนักวิชา/สาขา	ปีงบประมาณ 2562 – 2566					
	จำนวนเล่ม ที่จัดหา	ค่าความคาดหวัง (ร้อยละของ จำนวนหนังสือ)	จำนวนครั้งที่ ใช้	ค่าการใช้จริง (ร้อยละของ การใช้)	ค่าการใช้ หนังสือ	การแปล ความ
Ani & VFX	74	13.17	116	8.54	0.65	Underused
DG	33	5.87	50	3.68	0.63	Underused
MMIT	82	14.59	141	10.38	0.71	Underused
SE	66	11.74	217	15.97	1.36	Overused
KIM (บัณฑิตศึกษา)	74	13.17	217	15.97	1.21	Overused
ห้องสร้างสรรค์ฯ	233	41.46	618	45.47	1.10	Overused
รวม	562	100.00	1,359	100.00	-	-

จากตารางที่ 4 การประเมินการใช้หนังสือของสาขาวิชาต่าง ๆ และหน่วยงานที่จัดหาในปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 – 2566 โดยสาขาวิชาที่มีค่าการใช้หนังสือสูงกว่า 1 นั้นหมายความว่า หนังสือในสาขาวิชาหรือหน่วยงานนั้นมีการใช้มากกว่าหนังสือที่มีให้บริการ ได้แก่ สาขาวิศวกรรมซอฟต์แวร์ นานาชาติ (Software Engineering : SE) ค่าการใช้หนังสือ 1.36 รองลงมาคือ สาขาวิชาการจัดการความรู้และนวัตกรรม ระดับบัณฑิตศึกษา (Knowledge and Innovation Management : KIM) โดยมีค่าการใช้หนังสือสูงสุดที่ 1.21 และห้องสร้างสรรค์ฯเพื่อการเรียนรู้ มีค่าการใช้งานหนังสือ 1.10 ตามลำดับ

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบงบประมาณค่าบอร์ดเกม ที่ใช้ไปและจำนวนบอร์ดเกมที่จัดหาในช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. 2562-2566

ประเภททรัพยากรประจำ ห้องสร้างสรรค์ฯ	ปีงบประมาณ 2562 – 2566					
	งบประมาณที่ ใช้ไป	จำนวน ซื้อเรื่อง	ราคาเฉลี่ย/ เรื่อง	จำนวน ครั้งที่ใช้	อัตราการใช้/ ซื้อเรื่อง	ค่าใช้จ่าย/ ครั้ง
บอร์ดเกม	79,431.06	66	1,203.50	146	2.21	544.05
รวม	79,431.06	66	1,203.50	146	2.21	544.05

จากตารางที่ 5 งบประมาณในการจัดหาบอร์ดเกมของห้องสร้างสรรค์ฯเพื่อการเรียนรู้ที่ใช้ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 – 2566 เป็นเงิน 79,431.06 บาท จัดหาบอร์ดเกมได้ 66 ชื่อเรื่อง ราคาเฉลี่ยต่อเรื่องเป็นเงิน 1,203.50 บาท มีจำนวนการใช้ทั้งหมด 146 ครั้ง โดยมีอัตราการใช้ 2.21 ครั้งต่อชื่อเรื่อง และคิดเป็นค่าใช้จ่ายต่อครั้ง เป็นเงิน 544.05 บาท

ตารางที่ 6 การประเมินการใช้บอร์ดเกมของห้องสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ที่จัดหาในช่วง ปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 – 2564

ห้องสร้างสรรค์ฯ/ สำนักวิชา/สาขา	ปีงบประมาณ 2562 - 2564					
	จำนวนชื่อ เรื่องที่จัดหา	ค่าความคาดหวัง (ร้อยละของจำนวน บอร์ดเกม)	จำนวน ครั้งที่ใช้	ค่าการใช้จริง (ร้อยละของการใช้)	ค่าการใช้ บอร์ดเกม	การแปล ความ
บอร์ดเกม	66	100.00	146	100.00	1.00	Overused
	66	100.00	146	100.00	-	-

$$* \text{ ค่าการใช้บอร์ดเกม} = \frac{\text{ค่าการใช้จริง (ร้อยละของการใช้)}}{\text{ค่าความคาดหวัง (ร้อยละของการใช้)}}$$

จากตารางที่ 6 แสดงให้เห็นว่า เมื่อพิจารณาการประเมินการใช้ทรัพยากรสารสนเทศประเภท บอร์ดเกม ของห้องสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ในปีงบประมาณ 2562 – 2564 พบว่า บอร์ดเกม มีค่าความสมดุลของการใช้บอร์ดเกม โดยมีค่าการใช้เท่ากับ 1

3. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคุ้มค่าของการลงทุนทรัพยากรสารสนเทศ

ตารางที่ 7 ต้นทุนการใช้ทรัพยากรสารสนเทศต่อครั้ง จำแนกตามประเภททรัพยากรและปีงบประมาณ

ประเภท ทรัพยากร สารสนเทศ	ปีงบประมาณ พ.ศ. 2562			ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563			ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564			ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565			ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566		
	รายจ่ายตาม งบประมาณ ที่จ่ายจริง (1)	จำนวน ครั้งที่ ใช้ (2)	ต้นทุน การใช้ต่อ ครั้ง (1)/(2)	รายจ่ายตาม งบประมาณ ที่จ่ายจริง (1)	จำนวน ครั้งที่ ใช้ (2)	ต้นทุน การใช้ต่อ ครั้ง (1)/(2)	รายจ่ายตาม งบประมาณ ที่จ่ายจริง (1)	จำนวน ครั้งที่ ใช้ (2)	ต้นทุน การใช้ต่อ ครั้ง (1)/(2)	รายจ่ายตาม งบประมาณ ที่จ่ายจริง (1)	จำนวน ครั้งที่ ใช้ (2)	ต้นทุน การใช้ต่อ ครั้ง (1)/(2)	รายจ่ายตาม งบประมาณ ที่จ่ายจริง (1)	จำนวน ครั้งที่ ใช้ (2)	ต้นทุน การใช้ต่อ ครั้ง (1)/(2)
หนังสือ	255,192.51	94	2,714.81	101,501.15	347	292.51	159,572.15	494	323.02	174,610.53	252	692.90	109,273.35	172	635.31
บอร์ดเกม	46,767.06	72	649.54	3,636.00	40	90.90	24,548.00	20	1227.40	-	-	-	4,480.00	9	497.78
รวม	301,959.57	162	1,863.95	105,137.15	559	188.08	184,120.15	552	333.55	174,610.53	252	692.90	113,753.35	181	628.47

เมื่อจำแนกข้อมูล เมื่อจำแนกการวิเคราะห์ข้อมูลด้านความคุ้มค่าของการลงทุนในทรัพยากรสารสนเทศ แสดงให้เห็นว่า ใน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 รายจ่ายตามงบประมาณที่จ่ายจริงในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ เป็นเงินทั้งสิ้น 301,959.57 บาท มีจำนวนการใช้ทั้งหมด 162 ครั้ง คิดเป็นต้นทุนการใช้ของทรัพยากรสารสนเทศทั้ง 2 ประเภทต่อครั้ง เป็นเงิน 1,863.95 บาท โดยมีต้นทุนการใช้น้อย คือ บอร์ดเกม คิดเป็น 649.54 บาทต่อครั้ง และหนังสือ คิดเป็น 2,714.81 บาทต่อครั้ง

ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 รายงานตามงบประมาณที่จ่ายจริงในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศเป็นเงินทั้งสิ้น 105,137.15 บาท มีจำนวนการใช้ทั้งหมด 559 ครั้ง คิดเป็นต้นทุนการใช้ของทรัพยากรสารสนเทศทั้ง 2 ประเภทต่อครั้ง เป็นเงิน 188.08 ครั้ง โดยมีต้นทุนการใช้น้อย คือ บอร์ดเกม คิดเป็น 90.9 บาทต่อครั้ง และหนังสือ คิดเป็น 292.51 บาทต่อครั้ง

ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 รายงานตามงบประมาณที่จ่ายจริงในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศเป็นเงินทั้งสิ้น 184,120.15 บาท มีจำนวนการใช้ทั้งหมด 552 ครั้ง คิดเป็นต้นทุนการใช้ของทรัพยากรสารสนเทศทั้ง 2 ประเภทต่อครั้ง เป็นเงิน 333.55 ครั้ง โดยมีต้นทุนการใช้น้อย คือ หนังสือ คิดเป็น 323.02 บาทต่อครั้ง และบอร์ดเกม คิดเป็น 1,227.40 บาทต่อครั้ง

ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 รายงานตามงบประมาณที่จ่ายจริงในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศเป็นเงินทั้งสิ้น 174,610.53 บาท มีจำนวนการใช้ทั้งหมด 252 ครั้ง คิดเป็นต้นทุนการใช้ของทรัพยากรสารสนเทศทั้ง 2 ประเภทต่อครั้ง เป็นเงิน 692.90 ครั้ง โดยมีต้นทุนเพียง หนังสือ คิดเป็น 692.90 บาทต่อครั้งเท่านั้น

ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 รายงานตามงบประมาณที่จ่ายจริงในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศเป็นเงินทั้งสิ้น 113,753.35 บาท มีจำนวนการใช้ทั้งหมด 181 ครั้ง คิดเป็นต้นทุนการใช้ของทรัพยากรสารสนเทศทั้ง 2 ประเภทต่อครั้ง เป็นเงิน 628.47 ครั้ง โดยมีต้นทุนการใช้น้อยคือ บอร์ดเกม คิดเป็น 497.78 บาท/ครั้ง และหนังสือคิดเป็น 635.31 บาทต่อครั้ง

แสดงให้เห็นว่าการใช้ทรัพยากรสารสนเทศในปีงบประมาณ 2562 มีการเข้าใช้น้อยเมื่อเทียบกับงบประมาณที่ลงทุนไป ส่วนในปีงบประมาณ 2563 – 2566 อยู่ในระดับที่เกินความคาดหวังกับการลงทุนในด้านงบประมาณ

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ปัจจัยหรือข้อจำกัดที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดสรรงบประมาณในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศของห้องสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ วิทยาลัยศิลปะ สื่อ และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คือ 1) ราคาของหนังสือและบอร์ดเกมมีราคาเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 2) อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราที่ต่างกันรวมถึงค่าขนส่งสินค้า 3) สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) 4) การให้บริการด้านทรัพยากรสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ของสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นปัจจัยที่ส่งผลให้การใช้ทรัพยากรสารสนเทศลดน้อยลง

ปัจจัยหรือข้อจำกัดที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดสรรงบประมาณในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศของห้องสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ วิทยาลัยศิลปะ สื่อ และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คือ 1) ราคาของหนังสือและบอร์ดเกมมีราคาเพิ่มขึ้น 2) อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราที่ต่างกันรวมถึงค่าขนส่งสินค้า 3) สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) 4) การให้บริการด้านทรัพยากรสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ของสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่เป็นปัจจัยที่ส่งผลให้การใช้ทรัพยากรสารสนเทศลดน้อยลง

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาความคุ้มค่าของการใช้ทรัพยากรสารสนเทศของห้องสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ วิทยาลัยศิลปะ สื่อ และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การวิเคราะห์คุณภาพของทรัพยากรสารสนเทศ ห้องสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ วิทยาลัยศิลปะ สื่อ และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยภาพรวมพบว่า ความทันสมัยของทรัพยากรสารสนเทศ ที่ห้องสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ วิทยาลัยศิลปะ สื่อ และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ อยู่ในการประเมินระดับ 5 โดยหนังสือที่ห้องสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ วิทยาลัยศิลปะ สื่อ และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จัดหา มีความทันสมัยสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ซึ่งสอดคล้องกับ Kanjanasilp, D., Inmeesri, W. (2012) ได้วิจัยเรื่อง ความคุ้มค่าของทรัพยากรสารสนเทศของศูนย์บรรณสาร และสื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ผลการประเมินพบว่า จำนวนวารสารฉบับพิมพ์และวารสารอิเล็กทรอนิกส์ ความทันสมัยของหนังสือหลักสูตร สาขาวิชาคณิตศาสตร์ สาขาวิชาภาษาอังกฤษ สาขาวิชาวิศวกรรมไฟฟ้า สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ และสาขาวิชาวิศวกรรมโยธา มีจำนวนหนังสืออยู่ในการประเมินระดับ 5 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานมาก แสดงให้เห็นว่า มีความทันสมัยของทรัพยากรสารสนเทศ ร้อยละ 75 ขึ้นไป เก่าไม่เกิน 5 ปี

2. การวิเคราะห์ข้อมูลการเปรียบเทียบงบประมาณในการจัดซื้อทรัพยากรสารสนเทศกับสถิติการใช้ โดยการหาค่าร้อยละและค่าเฉลี่ย โดยภาพรวมพบว่า วิทยาลัยฯ ลงทุนสนับสนุนงบประมาณเงินรายได้ กับหนังสือของสาขาวิชามากที่สุด และการใช้หนังสือของสาขาวิชาที่มีค่าการใช้หนังสือมากกว่าการใช้หนังสือที่มีให้บริการ ซึ่งสอดคล้องกับ Maneewan, U. (2019) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรสารสนเทศในรูปแบบที่แตกต่าง ระหว่างสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ผลการประเมินพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการใช้และความต้องการใช้ทรัพยากรสารสนเทศเพื่อศึกษาค้นคว้าตำราทางวิชาการระดับมากที่สุด

3. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคุ้มค่าของการลงทุนทรัพยากรสารสนเทศ โดยภาพรวมพบว่า การใช้ทรัพยากรสารสนเทศในปีงบประมาณ 2562 มีการเข้าใช้น้อยเมื่อเทียบกับงบประมาณที่ลงทุนไป ซึ่งสอดคล้องกับ Wannasopha, P. (2020) ได้ทำการศึกษาวิเคราะห์การใช้งบประมาณสำหรับการจัดสรรข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยนเรศวร วิเคราะห์ภาพรวมของการใช้ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ต่อ งบประมาณที่มหาวิทยาลัยได้ลงทุน พบว่า มีการเข้าใช้น้อยเมื่อเทียบกับงบประมาณที่ลงทุนไป ผลการศึกษาทำให้เกิดข้อเสนอแนะเพื่อการจัดทำแผนการจัดสรรงบประมาณอย่างคุ้มค่าในการบอกรับฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ในอนาคต หรือจัดทำมาตรฐานการส่งเสริมการใช้ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เพื่อให้เกิดความคุ้มค่า ทั้งนี้ สำหรับการใช้ทรัพยากรสารสนเทศในปีงบประมาณ 2563-2564 ของห้องสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ วิทยาลัยศิลปะ สื่อ และเทคโนโลยี อยู่ในระดับที่เกินความคาดหวังกับการลงทุนในด้านงบประมาณ ซึ่งสอดคล้องกับ Chaisuwan, A, Choothong, B. and Rutthanaphan, J. (2014) ได้ศึกษาความคุ้มค่าของทรัพยากรสารสนเทศของศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ผลการศึกษาพบว่า เมื่อพิจารณา

งบประมาณค่าหนังสือที่ใช้ไปปีงบประมาณ พ.ศ. 2553-2555 กับการใช้ในภาพรวม มีอัตราเฉลี่ยการใช้ 4.65 ครั้งต่อเล่ม แสดงให้เห็นว่า การใช้หนังสือที่มีการจัดหานั้นมีการใช้คุ้มทุนกับจำนวนหนังสือที่ได้มีการจัดซื้อ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ข้อมูลจากการวิจัยครั้งนี้สามารถนำผลการวิเคราะห์ไปจัดทำแผนการจัดสรรงบประมาณค่าวัสดุของห้องสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ และค่าวัสดุประจำกระบวนวิชาของสาขาวิชาต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในการจัดหา

ข้อเสนอแนะเชิงพัฒนา

1. ห้องสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ เพิ่มช่องทางการสื่อสารและประชาสัมพันธ์เนื้อหาของทรัพยากรสารสนเทศผ่านช่องทางออนไลน์ จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ ให้กับผู้ใช้บริการทุกกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มอาจารย์หรือบัณฑิตศึกษาเป็นลักษณะเฉพาะรายบุคคลหรือสาขาวิชา เพื่อส่งเสริมการเข้าใช้หนังสือ
2. ห้องสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ เพิ่มช่องการมีส่วนร่วมในการพิจารณาการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศที่เหมาะสมกับความต้องการของผู้ใช้บริการทุกประเภท
3. หน่วยงานนโยบายและแผนและประกันคุณภาพการศึกษา และงานการเงิน การคลัง และพัสดุ สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการวิเคราะห์การจัดสรรงบประมาณเพื่อการจัดซื้อจัดจ้าง

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

การศึกษาประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรสารสนเทศในรูปแบบที่แตกต่างกันระหว่างสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยฉบับนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ประจำปีงบประมาณ 2565 ซึ่งสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ทั้งนี้ด้วยความกรุณาและการให้ความอนุเคราะห์จาก อาจารย์ ดร.กรรณิการ์ณต์ ดั่งเจริญ ที่ปรึกษางานวิจัย และเจ้าหน้าที่หน่วยงานวิจัย วิทยาลัยศิลปะ สื่อ และเทคโนโลยี ที่ให้คำแนะนำในด้านเอกสารและขั้นตอนการทำวิจัย

ขอขอบคุณต้นแบบงานวิจัย แหล่งอ้างอิงที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยของข้าพเจ้า รวมถึงครูบาอาจารย์ที่ทำให้ได้ความรู้ แนวทางต่าง ๆ และสามารถนำมาซึ่งแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ เพื่อขยายและต่อยอดให้งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ตลอดจนบิดา มารดา และผู้มีพระคุณทั้งหลาย ผู้วิจัยยินดีที่จะรับฟังและรับคำแนะนำจากทุกท่านที่ได้เข้ามาศึกษาเพื่อเกิดประโยชน์ในการพัฒนางานวิจัยต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- Chaisuwan, A, Choothong, B. and Rutthanaphan, J. (2014). Cost Effectiveness of Information Resources of the Center for Library and Educational Media, Walailak University. **PULINET Journal**, 1(2), 29-37 (in Thai)
- Chaojindarach, T. (2016). **Cost-effectiveness of usage book in Golden Jubilee Medical Center. Library, Mahidol University.** Bangkok : Golden Jubilee Medical Center Library, Mahidol University. (in Thai)
- Cheuychum, N. (2004). **A study of services on and capital for information resources of the central library, King Mongkut's Institute of Technology North Bangkok.** Bangkok : King Mongkut's Institute of Technology North Bangkok Library. (in Thai)
- Kanjanasilp, D., Inmeesri, W. (2012). **Cost-effectiveness of information resources of the center for Library resources and educational media, Nakhonratchasima : Suranaree University of Technology.** Suranaree University of Technology Library. (in Thai)
- Kulniti, S. (2008). **Audiovisual and electronic media in automation library.** Bangkok : Odeonstore. (in Thai)
- Lumpang, Darunee Na. (2011). **Information services in modern information institutes.** Chiang mai : Ming Meung. (in Thai)
- Lawrence, Stephen R, Connaway, Lynn Silipigni, Brigham, Keith H. (2001). Life cycle costs of library collections : creation of effective performance and cost metrics for library resources. **College & Research Libraries**, 62(6), 541 – 553. DOI: 10.5860/crl.62.6.541
- Levin, Driscoll and Fleeter. (2006). **Economic benefit of public libraries.** [On-line]. Retrieved from: <http://www.ila.org/advocacy/pdf/Ohio.pdf>
- Maneewan, U. (2019). **A Study on the Efficiency of Using Information Resources with Different Pattern between Printed Media and electronic media.** Chiang mai : Chiang Mai University Library. (in Thai)
- Phongam, K. (2004). **Pricing & Producing theory of public goods.** Bangkok : Faculty of Economics Ramkhamhaeng University. (in Thai)
- Roussel, F, Darmoni, S. J., Thirion, B. (2001). Cost effectiveness of a medical digital library. **Medical informatics and the internet in medicine**, 26(4), 325 – 330, DOI: 10.1080/14639230110097824

Scigliano, Marisa. (2013). Serial Use in a Small Academic Library: Determining Cost - Effectiveness. **Serials Review**, 26(1), 43 – 52, DOI: 10.1080/00987913.2000.10764564

Wannasopha, P. (2020). **Analysis of Budget Allocation for Aelectronic database Naresuan University's Library**. Phitsanulok : Naresuan University Library. (in Thai)

Wutthikun, V. (2010). **Electronic book design for economic &ecological design learning of producers of natural dyed hand woven cotton fabrics. Independent Study (Master of Arts, Media Arts and Design)**. Chiang mai : Graduate school, Chiang mai University. (in Thai)

การศึกษาแนวทางการบริหารจัดการน้ำเพื่อความยั่งยืนของชุมชน

ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลป่าตาล

อำเภอขุนตาล จังหวัดเชียงราย

The Guidelines for Sustainable Water Management Underpinning

Sufficiency Economy Philosophy of Patan Sub-district,

Khun Tan District, Chiang Rai Province.

ณัฐพงศ์ รักงาม^{1*}

Nattapong Rakngam^{1*}

บทคัดย่อ

การศึกษาแนวทางการบริหารจัดการน้ำเพื่อความยั่งยืนของชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลป่าตาล อำเภอขุนตาล จังหวัดเชียงราย มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาบริบทและสภาพปัญหาในการบริหารจัดการน้ำของชุมชน และ 2) เพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการน้ำของชุมชนภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลป่าตาล อำเภอขุนตาล จังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยใช้หลักวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ทำการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักในการศึกษาโดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบและมีบทบาทในการบริหารจัดการน้ำภายในชุมชนตำบลป่าตาล โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้นำที่เป็นทางการและตัวแทนของประชาชนในพื้นที่ และกลุ่มตัวแทนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวม 35 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม แบบบันทึกประเด็นข้อตกลงการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำร่วมกันของชุมชน และการสังเกต จากนั้นจึงทำการสรุปและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาผ่านกระบวนการ เข้าใจ เข้าถึง พัฒนาตามแนวคิดศาสตร์พระราชา ผลการศึกษาพบว่า

1. บริบทและสภาพปัญหาในการบริหารจัดการน้ำของชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลป่าตาล อำเภอขุนตาล จังหวัดเชียงราย ตำบลป่าตาลตั้งอยู่บริเวณทิศตะวันออกของจังหวัดเชียงราย มี 14 หมู่บ้าน ประชากรโดยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมมีทรัพยากรน้ำที่สำคัญ ได้แก่ ป่าต้นน้ำดอยขุนตาล แม่น้ำอิง หนองน้ำสาธารณะรวมถึงระบบประปาประจำหมู่บ้าน แม้จะมีแหล่งทรัพยากรน้ำที่หลากหลายแต่ตำบลป่าตาลยังคง

¹ อาจารย์ประจำสาขาการเมืองการปกครอง คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

Lecturer of Politic and Government Program, School of Political Science and Public Administration, Chiang Rai Rajabhat University.

*Corresponding Author's Email: Tokykungman@hotmail.com

ประสบปัญหาในการจัดการน้ำอยู่เป็นประจำ โดยสภาพปัญหาในการบริหารจัดการน้ำ ได้แก่ 1) ปัญหาน้ำแล้ง และน้ำท่วมฉับพลันซึ่งมีสาเหตุจากพื้นที่ต้นน้ำเสื่อมโทรมอันเป็นผลจากการบุกรุกตัดไม้ทำลายป่า ขณะที่เมื่อถึงฤดูฝนผืนดินก็ไม่สามารถกักเก็บและชะลอน้ำนำมาซึ่งปัญหาน้ำท่วมฉับพลันและการพังทลายของหน้าดิน 2) ปัญหาด้านการบริหารจัดการน้ำภายในชุมชนไม่ว่าจะเป็นปัญหาการบริหารจัดการประปาหมู่บ้าน ปัญหาการทิ้งน้ำเสียและสิ่งปฏิกูลลงในแหล่งน้ำสาธารณะที่เกิดจากกิจกรรมการใช้น้ำในบ้านเรือน และปัญหาการขาดจิตสำนึกและขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำภายในชุมชน

2. แนวทางในการบริหารจัดการน้ำของชุมชนภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลปาดาล อำเภอนาดูน จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่ามี การสร้างความรู้ความเข้าใจและสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ และการบริหารจัดการน้ำในชุมชนแก่ประชาชนรวมทั้งสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนโดยกำหนดให้ปัญหาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของชุมชนเป็นประเด็นสาธารณะ (Public Issue) ผ่านการจัดทำเวทีประชาคมเพื่อให้ชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้สะท้อนสถานการณ์ปัญหา ทำความเข้าใจและหาทางออก ร่วมกันโดยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมบูรณาการ ผลจากการการจัดเวทีสาธารณะที่ประชุมมีมติในการจัดทำ “ข้อตกลงความร่วมมือการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำร่วมกันของชุมชนตำบลปาดาล อำเภอนาดูน จังหวัดขอนแก่น พ.ศ. 2566” ซึ่งมีลักษณะเป็นระเบียบหรือกฎเพื่อเป็นกรอบและแนวปฏิบัติในการจัดการน้ำ ร่วมกันของชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ เชื่อมโยงระหว่างครอบครัวและชุมชนในการสร้างความรู้รักสามัคคี แบ่งปันความรับผิดชอบต่อสังคมอันเป็นการสร้างความเข้มแข็งและส่งเสริมให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองตามแนวทางหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำร่วมกันของชุมชนอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การบริหารจัดการน้ำ หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ชุมชน ความยั่งยืน

Abstract

The objective of this study was to examine the context and issues in water management underpinning sufficiency economy philosophy among communities in Pa Tan Sub-district, Khun Tan District, Chiang Rai Province. The research was conducted based on the conceptual framework of His Majesty's sufficiency economy philosophy using understanding, and accessing, The researcher used qualitative research methods, selecting key informants for the study using Purposive Sampling, who were affected and played a role in water management within the community. Pa Tan Subdistrict is divided into two groups: official leaders and representatives of the people in the area. and a group of representatives from local government organizations, totaling 35 people. The tools used in the study were interviews, focus group recordings, and a form for recording issues of agreement on joint water resource management in the community and observing, then summarizing and analyzing content information through

the process of understanding, accessing, and developing according to the royal science concept. The results of the study found that

1. Context and problems in community water management in the Pa Tan Subdistrict, Khun Tan District, Chiang Rai Province. Pa Tan Subdistrict is located in the eastern part of Chiang Rai Province. There are 14 villages. Most of the population is engaged in agriculture. Important water resources include Doi Khun Tan watershed forest, Ing River, public ponds, and the village water supply system. Despite having a variety of water resources, Pa Tan Subdistrict still faces problems with water management regularly. The problems in water management include 1) droughts and flash floods, which are caused by the deterioration of watershed areas as a result of encroachment and deforestation. Meanwhile, when the rainy season arrives, the land is unable to store and slow down the water, leading to problems with flash floods and soil erosion. 2) Problems with water management within the community, whether it be problems with village water supply management. The problem of dumping wastewater and sewage into public water sources is caused by household water use activities. and the problem of a lack of awareness and participation of people in water management within the community.

2. Guidelines for community water management under the philosophy of Sufficiency Economy, Pa Tan Subdistrict, Khun Tan District, Chiang Rai Province The results of the research found that knowledge and understanding were created, and awareness of water conservation and management in the community was created among the people, as well as a process of participation of people in the community by specifying the problem of community water resource management. It is a public issue through the creation of a community forum for the community and stakeholders to reflect on the problem situation. Understand and find solutions together by integrating local government organizations. As a result of organizing a public forum, the meeting resolved to organize an “Agreement on Cooperation in the Management of Common Water Resources of the Communities of Pa Tan Subdistrict, Khun Tan District, Chiang Rai Province, 2023,” which is like regulations or rules to provide a framework and guidelines for the joint management of water by the communities. effective Connecting families and communities in creating knowledge, love, unity, and sharing social responsibility, which builds strength and promotes communities to be self-reliant according to the Sufficiency Economy Philosophy in managing the community's shared water resources, Sustainable

Keywords: Water Management, Sufficiency Economy Philosophy, Community, Sustainability

บทนำ

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy Philosophy: SEP) เป็นกรอบแนวคิดวิถีปฏิบัติรวมถึงหลักในการดำเนินชีวิตที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (รัชกาลที่ 9) ได้พระราชทานให้แก่ชาวไทย โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืน มั่นคง และปลอดภัย ภายใต้สภาวะการเปลี่ยนแปลงที่ซับซ้อนและรวดเร็วของสังคมโลกในกระแสโลกาภิวัตน์ โดยในปัจจุบันปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้กลายเป็นแนวทางหลักสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศโดยระบุในแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 ขณะเดียวกันหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงยังได้เชื่อมโยงกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ซึ่งเป็นเป้าหมายการพัฒนาขององค์การสหประชาชาติ (United Nations) จำนวน 17 ประการอย่างกลมกลืนเนื่องจากมีเป้าหมายร่วมกันนั่นคือการสร้างการพัฒนาที่สมดุลทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ขณะเดียวกันปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงยังช่วยกำหนดเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างชัดเจนนั่นคือการสร้าง “ความสุข” และ “ประโยชน์สุข” ของสังคมส่วนรวม (Bunnag Ch., and Kamonorat P., 2023)

กล่าวได้ว่าหลักเศรษฐกิจพอเพียงมีลักษณะเป็นแนวคิดแบบองค์รวม (Holistic) ครอบคลุมทั้งมิติทางด้านความคิด ทางด้านเศรษฐกิจ ทางด้านการพัฒนา ทางด้านการเมือง รวมทั้งทางด้านวัฒนธรรมชุมชน (Pengphinit J., and Lamom T., 2010) ซึ่งได้ชี้ให้เห็นถึงวิถีชีวิตและแนวปฏิบัติของคนในทุกระดับผ่านแนวคิดการพึ่งพาตนเองเพื่อให้เกิดความพอมีพอกินโดยใช้หลักความพอประมาณ การคำนึงถึงหลักเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ได้อย่างถูกต้องตามขั้นตอนหลักวิชาการและการมีคุณธรรมเป็นหลักสำคัญในการดำเนินชีวิตทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน และในระดับรัฐ (Suwannapa C., 2012) ดังนั้นปัจจุบันเราจึงเห็นการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในหลากหลายมิติไม่ว่าจะเป็นการดำเนินชีวิต การปฏิบัติงานรวมทั้งนำมาใช้ในการบริหารจัดการหน่วยงานทั้งในส่วนภาครัฐและภาคเอกชน ผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้ปฏิบัติงานมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงรายอันเป็นหน่วยงานจัดการศึกษาเพื่อผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพ อีกทั้งยังมีการฝึกในการให้บริการวิชาการแก่สังคมเพื่อยกระดับและพัฒนาท้องถิ่น ผู้วิจัยจึงบูรณาการงานวิจัยนี้กับโครงการยกระดับคุณภาพชีวิตและยกระดับเศรษฐกิจฐานราก ภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติ และประโยชน์ต่อพันธกิจของสถาบันรวมถึงเป็นการเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ของอาจารย์ การบูรณาการเพื่อนำมาปรับใช้กับการจัดการเรียนการสอน

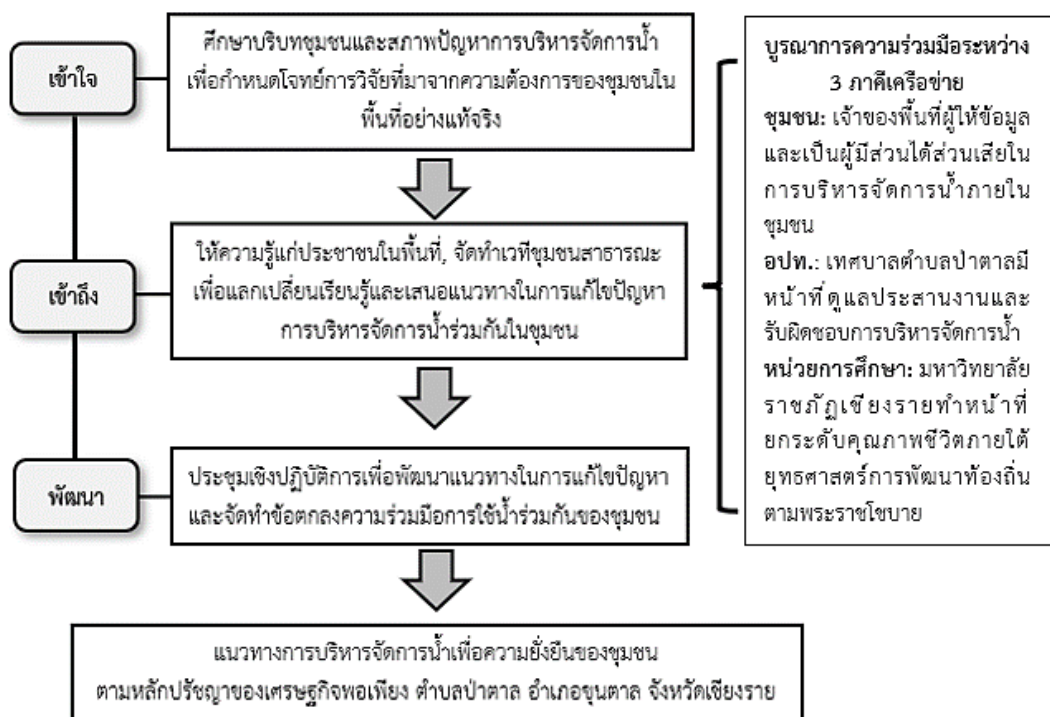
ตำบลป่าตาล อำเภอขุนตาล จังหวัดเชียงราย เป็นพื้นที่สำคัญที่ทางมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงรายได้ดำเนินการบริการวิชาการและการพัฒนาท้องถิ่น หนึ่งในประเด็นปัญหาสำคัญของพื้นที่ ได้แก่ ปัญหาการบริหารจัดการน้ำของชุมชนอยู่หลากหลายประการไม่ว่าจะเป็น ปัญหาน้ำแล้งซึ่งส่งผลกระทบต่อการขาดแคลนน้ำในการอุปโภคและบริโภค ปัญหาน้ำหลากในช่วงฤดูฝนอันเป็นผลจากการตัดไม้ทำลายป่าส่งผลให้เกิดปัญหาน้ำท่วมโดยเฉพาะในเขตพื้นที่ลุ่ม ปัญหาในเรื่องการจัดการการน้ำประปาชุมชน ปัญหาการขาดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานและระเบียบข้อบังคับในการใช้น้ำของคณะกรรมการบริหารประปาหมู่บ้าน ปัญหาและการปล่อยน้ำเสียจากครัวเรือนลงแหล่งน้ำสาธารณะโดยไม่ผ่านการบำบัด อีกทั้งขาดการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและการดูแล

รักษาแหล่งน้ำธรรมชาติสิ่งแวดล้อม อาจกล่าวได้ว่า การจัดการน้ำในเขตตำบลป่าตาล อำเภอขุนตาล จังหวัด เชียงราย มีปัญหาในเชิงระบบตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน ผู้วิจัย จึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางในการแก้ไขและพัฒนาการบริหารจัดการน้ำของชุมชนโดยการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอันเป็นแนวทางที่สามารถใช้พัฒนาได้ทั้งในระดับบุคคลและชุมชนมาเป็นแนวทางสร้างการพัฒนาการบริหารจัดการน้ำของชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพและมีความยั่งยืน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาบริบทและสภาพปัญหาในการบริหารจัดการน้ำของชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลป่าตาล อำเภอขุนตาล จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการน้ำของชุมชนภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลป่าตาล อำเภอขุนตาล จังหวัดเชียงราย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย (Rakngam N., 2024)

การศึกษาแนวทางการบริหารจัดการน้ำเพื่อความยั่งยืนของชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลป่าตาล อำเภอนาตาล จังหวัดเขียงราย ได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยผ่านการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและแนวคิดศาสตร์พระราชา (King's Philosophy) อันเป็นแนวคิดในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ผ่านหลักคิดสำคัญคือ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินการวิจัย ขณะเดียวกันก็บูรณาการโดยอาศัยความร่วมมือกันระหว่าง 3 ภาคีเครือข่ายสำคัญ ได้แก่ ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยการศึกษา ภายใต้แนวคิดการพัฒนาแบบองค์รวม (Holistic Development) โดยแต่ละส่วนมีองค์ประกอบ ได้แก่ 1) ชุมชน อันเป็นเจ้าของพื้นที่และเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) ในการบริหารจัดการน้ำภายในชุมชน 2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อันได้แก่ เทศบาลตำบลป่าตาล อำเภอนาตาล จังหวัดเขียงราย ซึ่งมีอำนาจในการดูแลและจัดทำบริการสาธารณะรวมทั้งประสานงานและรับผิดชอบการบริหารจัดการน้ำในเขตพื้นที่ และ 3) หน่วยการศึกษา ได้แก่ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเขียงราย ซึ่งทำหน้าที่ในการยกระดับคุณภาพชีวิตภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นตามพระราชโบายและนำแนวคิดศาสตร์พระราชาและหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ กระบวนการดำเนินการวิจัยดังกล่าวจะนำมาซึ่งแนวทางในการบริหารจัดการน้ำของชุมชนภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลป่าตาล อำเภอนาตาล จังหวัดเขียงราย อย่างยั่งยืน

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) โดยใช้วิธีปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology Study) ทำการวิเคราะห์เชิงอุปมาน (Inductive) โดยการสังเกตและความเป็นจริงมาสรุปเป็นข้อมูล การพัฒนาโจทย์วิจัยมาจากปัญหาและความต้องการของชุมชนผ่านการสร้างความร่วมมือ (Collaboration) โดยกระบวนการขับเคลื่อนการวิจัยดำเนินการโดยอาศัยความร่วมมือกันระหว่าง 3 ภาคีเครือข่าย ได้แก่ ภาคประชาสังคม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสถาบันการศึกษาในการบูรณาการการทำงานร่วมกันจากองค์ประกอบในการดำเนินการวิจัยดังกล่าว โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant)

ผู้วิจัยทำการกำหนดผู้ให้ข้อมูลหลักโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากบุคคลผู้ที่ได้รับผลกระทบและผู้มีหน้าที่สำคัญในการบริหารจัดการน้ำภายในชุมชนตำบลป่าตาล ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่หนึ่ง ผู้นำที่เป็นทางการและตัวแทนของประชาชนในพื้นที่ และกลุ่มที่สอง ตัวแทนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยสามารถนำเสนอได้ดังนี้

ตารางที่ 1 ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ที่	ผู้ให้ข้อมูลหลัก	จำนวน
1	ผู้นำที่เป็นทางการและตัวแทนของประชาชนในพื้นที่	
	- กำนัน ผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	4
	- ตัวแทนคณะกรรมการบริหารกิจการประปาหมู่บ้านและประชาชนในพื้นที่	22
3	ตัวแทนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	
	- นายกเทศมนตรี	1
	- รองนายกเทศมนตรี	2
	- สมาชิกสภาเทศบาล	3
	- ปลัดเทศบาล นักวิชาการสาธารณสุขและเจ้าพนักงานสาธารณสุข	3
รวม		35

2. เครื่องมือในการวิจัย

2.1 การพัฒนาเครื่องมือในการวิจัย

โดยผู้วิจัยได้พัฒนาเครื่องมือโดยกำหนดจากวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดของการวิจัย เพื่อให้ครอบคลุมทุกประเด็นที่ต้องการศึกษา รวมถึงนำข้อคำถามให้ผู้เชี่ยวชาญทำการตรวจสอบรวมถึงทำการทดสอบกับผู้ให้ข้อมูลหลักที่อยู่นอกพื้นที่งานวิจัยว่ามีความเข้าใจในตัวคำถามจากนั้นจึงทำการปรับปรุงข้อคำถามให้ถูกต้องมากที่สุด

2.2 เครื่องมือในการวิจัยประกอบด้วย

2.2.1 การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์เป็นวิธีการหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยได้จัดทำแนวคำถาม (Guideline) เพื่อเป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ซึ่งเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interview) โดยกำหนดผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ (Key-Informants) ซึ่งจะเป็นผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญในการบริหารจัดการน้ำของชุมชน ซึ่งประกอบไปด้วย กลุ่มที่หนึ่ง ผู้นำที่เป็นทางการและตัวแทนของประชาชนในพื้นที่ อันได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน รวมถึงตัวแทนคณะกรรมการบริหารกิจการประปาหมู่บ้านและประชาชนในพื้นที่ กลุ่มที่สอง ตัวแทนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอันประกอบไปด้วย นายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี สมาชิกสภาเทศบาลและข้าราชการในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งประกอบไปด้วย ปลัดเทศบาล นักวิชาการ และเจ้าพนักงานสาธารณสุข

2.2.2 แบบบันทึกสนทนากลุ่ม ซึ่งเป็นรูปแบบที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการสนทนากลุ่มสำหรับการวิเคราะห์ชุมชนโดยอาศัยผู้ให้ข้อมูลหลากหลายในชุมชน ซึ่งมีประเด็นในสนทนาได้แก่ สภาพบริบท ปัญหาและอุปสรรคในการใช้น้ำ บทบาทของหน่วยงานภาครัฐและท้องถิ่นรวมถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการน้ำ โดยมีกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ตัวแทนชาวบ้านในพื้นที่ตำบลป่าตาลทั้ง

14 หมู่บ้าน ซึ่งเป็นสมาชิกผู้ใช้น้ำประกอบไปด้วย ผู้ใหญ่บ้านหรือผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการบริหารกิจการประปาหมู่บ้าน และตัวแทนชาวบ้านในแต่ละหมู่บ้าน

2.2.3 แบบบันทึกประเด็นข้อตกลงการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำร่วมกันของชุมชนตำบลป่าตาล เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการจัดทำหลักเกณฑ์ข้อตกลงการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำร่วมกันของชุมชน โดยมีกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านและตัวแทนคณะกรรมการบริหารกิจการประปาหมู่บ้าน

2.2.4 การสังเกตการณ์ ซึ่งเป็นรูปแบบการเก็บข้อมูลเสริมวิธีการอื่น ๆ โดยใช้กระบวนการสังเกต คือ การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) เพื่อทำการสังเกตสภาพบริบทและข้อเท็จจริงอันจะได้ข้อมูลเพิ่มเติมในการศึกษา รวมถึงการสังเกตปฏิบัติการและการมีส่วนร่วมในการจัดประชุมผ่านการเสนอความคิดเห็น ข้อเสนอแนะในกระบวนการต่าง ๆ

3. การเก็บข้อมูล

3.1 การเก็บข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลใน 2 แนวทาง คือ แนวทางแรก ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาเอกสารทั้งในส่วนของเอกสารชั้นต้น (Primary Data) ได้แก่ เอกสาร ข้อมูลสถิติ รายงานของหน่วยงานภาครัฐทั้งในระดับภูมิภาคและส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการน้ำ และเอกสารชั้นรอง (Secondary Data) ได้แก่ วารสาร หนังสือ หรือรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำภายในชุมชน แนวทางที่สอง ทำการรวบรวมข้อมูลจากการสนทนาโดยเป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกและการสนทนากลุ่ม และทำการรวบรวมรายละเอียดด้วยการจดบันทึกเพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา รวมถึงทำการสังเกตการณ์ผ่านการลงสนามวิจัยด้วยตนเอง

3.2 การตรวจสอบข้อมูล

ผู้วิจัยมีกระบวนการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลได้อาศัยเทคนิคต่าง ๆ ได้แก่ 1) การตรวจสอบข้อมูลจากการสัมภาษณ์โดยใช้มุมมองที่หลากหลาย (Triangulation) ผ่านการตรวจสอบข้อมูลจากจุดยืนที่ต่างกัน สถานที่สำหรับการสัมภาษณ์ต่างกัน จากแหล่งข้อมูลที่แตกต่างกัน การให้คนในผู้ให้ข้อมูลที่แตกต่างกัน และ 2) การตรวจสอบข้อมูลจากทฤษฎีที่มีความหลากหลายซึ่งประกอบไปด้วยแนวคิดการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำโดยใช้หลักธรรมาภิบาล แนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารทรัพยากรน้ำ และแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ว่าแนวคิดดังกล่าวนี้เป็นไปในทิศทางเดียวกันหรือไม่หากได้ข้อค้นพบที่เหมือนกันแสดงว่าข้อมูลที่ได้มามีความถูกต้อง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยเรื่องนี้ได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปมาน (Inductive) โดยเป็นการค้นคว้าหาความรู้หรือข้อมูลหรือข้อเท็จจริงย่อย ๆ แล้วจำแนกตามลักษณะและหาความสัมพันธ์ของข้อเท็จจริงตามลักษณะต่าง ๆ จากนั้นจึงแปลความหมายและสรุปผล นอกจากนี้ยังทำการตีความเพื่อจัดกลุ่มข้อมูล (Grouping) คือ การนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาทำการแบ่งกลุ่มเพื่อให้สะดวกต่อการลำดับเหตุการณ์และนำไปสู่การวิเคราะห์และการตีความ

เช่น การแบ่งกลุ่มข้อมูลโดยอาศัยพื้นฐานในทางการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ หรือทางสังคมและวัฒนธรรม การตีความในเชิงเหตุและผลในลักษณะของการจำแนกข้อมูลหรือแบ่งช่วงในการวิเคราะห์ตามลำดับเวลา โดยผู้วิจัยทำการศึกษาถึงเหตุและผลของปัญหาและอุปสรรครวมถึงแนวทางในการบริหารจัดการน้ำภายในชุมชน

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาแนวทางการบริหารจัดการน้ำเพื่อความยั่งยืนของชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลปาดาล อำเภอขุนตาล จังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยได้นำมโนทัศน์แนวคิดศาสตร์พระราชา (King's Philosophy) มาปรับใช้ในการบริหารจัดการผ่านหลักคิดสำคัญคือ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” อันเป็นหลักสำคัญในการทรงงานมาประยุกต์ใช้ในการกำหนดกระบวนการศึกษา โดยการ “เข้าใจ” หมายถึง การลงพื้นที่เพื่อทำการศึกษาสภาพบริบทและสภาพปัญหาของชุมชนเพื่อกำหนดโจทย์การวิจัยที่มาจากความต้องการของชาวบ้านในพื้นที่ ผ่านความร่วมมือและการสนับสนุนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อทำการ “เข้าถึง” และพัฒนาโจทย์การวิจัยอย่างมีส่วนร่วมและในท้ายที่สุดเพื่อสร้างกระบวนการ “การพัฒนา” คือ กลไกในการพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการน้ำของชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลปาดาล โดยสามารถนำเสนอผลการศึกษาดังนี้

1. สภาพปัญหาในการบริหารจัดการน้ำของชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลปาดาล อำเภอขุนตาล จังหวัดเชียงราย ผลการศึกษาพบว่า พื้นที่ตำบลปาดาลมีปัญหาในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในชุมชน ได้แก่ 1) ปัญหาน้ำแล้งและน้ำท่วมฉับพลันซึ่งมีสาเหตุสำคัญจากพื้นที่ต้นน้ำเสื่อมโทรมอันเป็นผลจากการบุกรุกตัดไม้ทำลายป่า เผาป่า เผ้วถางเพื่อทำไร่เลื่อนลอย ส่งผลให้ผืนดินเสื่อมคุณภาพไม่สามารถเก็บสะสมน้ำนำมาซึ่งความแห้งแล้งและส่งผลกระทบต่อความขัดแย้งในการแย่งน้ำระหว่างชุมชนตอนบนและชุมชนตอนล่างโดยเฉพาะในช่วงเดือนมีนาคม – พฤษภาคมของทุกปี ในขณะที่เมื่อถึงฤดูฝนผืนดินก็ไม่สามารถกักเก็บและชะลอน้ำนำมาซึ่งปัญหาน้ำท่วมฉับพลันและการพังทลายของหน้าดินอันส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน 2) ปัญหาด้านการบริหารจัดการน้ำภายในชุมชนไม่ว่าจะเป็นปัญหาการบริหารจัดการประปาหมู่บ้านที่คณะกรรมการบริหารกิจการประปาหมู่บ้านขาดความรู้ความเข้าใจในระบบประปาหมู่บ้านอย่างเพียงพอ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของระบบการติดตั้งและการทำงานของประปาหมู่บ้าน ขาดความกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหาอย่างรวดเร็ว ปัญหาการทิ้งน้ำเสียและสิ่งปฏิกูลลงในคูคลองและแหล่งน้ำสาธารณะอันเกิดจากกิจกรรมการใช้น้ำต่าง ๆ ในบ้านเรือน เช่น การอาบน้ำ การประกอบอาหาร การซักล้าง ซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขอนามัยและระบบนิเวศทางน้ำ นอกจากนี้ปัญหาการขาดจิตสำนึกและขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำก็ถือเป็นปัญหาที่สำคัญและส่งผลกระทบสำคัญในการบริหารจัดการน้ำภายในชุมชน

สภาพปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาในเชิงระบบและไม่สามารถดำเนินการแก้ไขแต่เพียงภาครัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ฝ่ายเดียวเท่านั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกภาคส่วนของสังคมโดยเฉพาะชาวบ้านในชุมชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต้องเข้ามามีส่วนร่วมการบริหารจัดการอีกทั้งต้องมีจิตสำนึกและรู้ถึงคุณค่าของทรัพยากรน้ำ ใช้น้ำอย่างพอประมาณและมีเหตุผล สร้างความสมดุลทั้งปริมาณและคุณภาพ ขณะเดียวกันก็

บูรณาการจากหน่วยงานและภาคส่วนอื่นมาร่วมแก้ไขปัญหาทั้งภาครัฐ องค์กรปกครองท้องถิ่น และสถาบันการศึกษา จึงจะสามารถบริหารจัดการน้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

2. แนวทางการบริหารจัดการน้ำของชุมชนภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลป่าตาล อำเภอบุนตล จังหวัดเชียงราย ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการบริหารจัดการน้ำของชุมชนภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ การสร้างความรู้ความเข้าใจและสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์และการบริหารจัดการน้ำในชุมชนแก่ประชาชน รวมทั้งสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนโดยกำหนดให้ปัญหาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของชุมชนเป็นประเด็นสาธารณะ (Public Issue) ผ่านการจัดทำเวทีประชาคมเพื่อให้ชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้สะท้อนสถานการณ์ปัญหา ทำความเข้าใจและหาทางออกร่วมกันโดยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมบูรณาการ

ภาพที่ 2 กระบวนการให้ความรู้และจัดทำเวทีชุมชนเพื่อทำการพูดคุยในพื้นที่สาธารณะ (Public Sphere) ในการบริหารทรัพยากรน้ำร่วมกันของชุมชน

ผลจากการจัดเวทีสาธารณะที่ประชุมมีมติในการจัดทำ “ข้อตกลงความร่วมมือการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำร่วมกันของชุมชนตำบลป่าตาล อำเภอบุนตล จังหวัดเชียงราย พ.ศ. 2566” ซึ่งมีลักษณะเป็นกติกาหรือกฎเพื่อเป็นกรอบการดำเนินการและแนวปฏิบัติในการจัดการน้ำร่วมกันของชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยผู้วิจัยได้ทำการประชุมเชิงปฏิบัติการในครั้งนี้จัดทำในรูปแบบสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยแต่ละกลุ่มทำการเสนอประเด็นที่ควรจัดทำเป็นระเบียบหรือข้อตกลงการจัดการทรัพยากรน้ำร่วมกันของชุมชนโดยครอบคลุมทั้ง 3 ระดับ ได้แก่ ระดับต้นน้ำ อันได้แก่ ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เพื่อให้ปริมาณน้ำเพียงพอต่อการใช้งาน ระดับกลางน้ำคือเรื่องการจัดการน้ำที่มีอยู่อย่างรู้คุณค่าและให้เกิดประโยชน์มากที่สุด เช่น การกักเก็บน้ำ การประหยัดและรู้คุณค่าการใช้น้ำ และระดับปลายน้ำซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับการจัดการน้ำเสียน้ำทิ้งให้เหมาะสมและไม่เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

ภาพที่ 3 การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการจัดทำหลักเกณฑ์ข้อตกลงการบริหารทรัพยากรน้ำร่วมกันของชุมชน

และเมื่อแต่ละกลุ่มได้ทำการเสนอประเด็นเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจึงได้ทำการเรียงลำดับค่าเฉลี่ยของประเด็นที่แต่ละกลุ่มเสนอมาเพื่อแสดงความสำคัญของข้อตกลงและนำเสนอให้ที่ประชุมรับทราบร่วมกันโดยผลจากการร่วมประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของทุกภาคส่วนในชุมชนจึงได้แนวทางในข้อตกลงดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงสรุปประเด็นข้อตกลงการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำร่วมกันของชุมชนตำบลป่าตอล

ข้อ	ประเด็นข้อตกลงร่วมกัน	ค่าเฉลี่ย
1	ร่วมกันอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ ป่าต้นน้ำในพื้นที่ป่าชุมชน	4.68
2	สร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้แก่ประชาชนและเยาวชนในพื้นที่	4.55
3	ทุกชุมชนต้องมีการจัดทำข้อตกลง กฎระเบียบ การใช้น้ำภายในชุมชน	4.55
4	ไม่ทิ้งขยะมูลฝอย และสิ่งปฏิกูลลงในลำน้ำ ลำห้วย หรือแหล่งน้ำสาธารณะ หากฝ่าฝืนให้ผู้ใหญ่บ้าน รายงานต่อทางเทศบาล หากฝ่าฝืนปรับตามข้อตกลง	4.55
5	ร่วมกันรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างประหยัดและรู้คุณค่า	4.50
6	การสร้างฝายชะลอน้ำเพื่อการอนุรักษ์และสร้างความชุ่มชื้นให้กับต้นน้ำ	4.45
7	ประชาชนทุกคนร่วมกันประหยัดน้ำทั้งการใช้น้ำเพื่อการอุปโภคหรือบริโภค	4.41
8	เลิกหรือลดการใช้สารเคมีในการทำเกษตรและการทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่กระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ และก่อให้เกิดมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อม	4.41
9	จัดตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการประปาหมู่บ้านเพื่อการบริโภคอย่างมีประสิทธิภาพ	4.41
10	ให้ความร่วมมือและจัดทำธนาคารน้ำใต้ดินเพื่อแก้ไขปัญหาภัยแล้งและบรรเทาปัญหาน้ำท่วมขังในชุมชน	4.36
11	มีการขุดลอกแหล่งน้ำสาธารณะ ดูแลสระน้ำที่มีอยู่ให้กักเก็บน้ำได้ตลอดปี	4.36
12	จัดตั้งคณะกรรมการและสร้างแกนในการรณรงค์การใช้น้ำอย่างมีคุณค่า	4.27
13	ระบบการตรวจสอบและการรายงานผู้กระทำผิดเกี่ยวกับการจัดการน้ำ	4.18
14	ติดตั้งบ่อดักไขมันบำบัดน้ำเสียในอาคารหากมีการกระทำผิดจะรายงานผู้ใหญ่บ้านทุกครั้งที่มีการกระทำ ความผิดเหตุบัญญัติเรื่องการติดตั้งบ่อดักไขมันบำบัดน้ำเสียในอาคาร	4.18
15	เทศบาลมีการจัดการให้ความรู้ในการใช้ทรัพยากรน้ำอย่างต่อเนื่อง	4.14

ภายหลังการจัดเรียงประเด็นและข้อเสนอแนะที่ได้จากการประชุมเชิงปฏิบัติการ ผู้วิจัยจึงได้นำผลจากการนำเสนอพัฒนาเป็น “ร่างบันทึกข้อตกลงการบริหารทรัพยากรน้ำร่วมกันของชุมชนตำบลป่าตาล” และทำการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนทั้ง 14 หมู่บ้าน ขณะเดียวกันก็ร่วมจัดทำประชาคมติเพื่อสร้างการรับรู้และการยอมรับร่วมกันโดยมีนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลป่าตาลและผู้ใหญ่บ้านทั้ง 14 หมู่บ้านร่วมลงนามในบันทึกข้อตกลงความร่วมมือการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำร่วมกันของชุมชนตำบลป่าตาล อำเภอขุนตาล จังหวัดเชียงราย พ.ศ. 2566

จะเห็นได้ว่า บันทึกข้อตกลงฯ ดังกล่าวแม้จะไม่มีสภาพบังคับผูกพันเดียวกับกฎหมาย เทศบัญญัติ หรือมีบทลงโทษที่รุนแรงในการบังคับใช้ให้ปฏิบัติ แต่เปรียบเสมือนเป็น “สัญญาใจของคนในชุมชนร่วมกัน” ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนตั้งแต่การทำความเข้าใจในสาเหตุของปัญหา พัฒนาแนวทางแก้ไข รวมถึงการปฏิบัติและติดตามและประเมินผล นำมาซึ่งการเชื่อมโยงระหว่างครอบครัวและชุมชนในการสร้างความรู้รักสามัคคีแบ่งปันความรับผิดชอบต่อสังคม อันเป็นการสร้างความเข้มแข็งและส่งเสริมให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองตามแนวทางหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำร่วมกันของชุมชนอย่างยั่งยืน ขณะเดียวกันก็เสริมสร้างความเข้มแข็งและความเป็นอยู่ที่พอเพียงให้กับชุมชน

ภาพที่ 4 การประชาสัมพันธ์และจัดทำประชาคมติบันทึกข้อตกลงความร่วมมือการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำร่วมกันของชุมชนตำบลป่าตาล อำเภอขุนตาล จังหวัดเชียงราย

อภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยเรื่องนี้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของน้ำซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญของการดำรงชีวิตของผู้คน และการประกอบอาชีพโดยเฉพาะทางด้านเกษตรกรรมอันเป็นอาชีพหลักของประชาชนชาวไทย อย่างไรก็ตามในระยะเวลาหลายสิบปีที่ผ่านมาประเทศไทยได้เผชิญปัญหาเกี่ยวกับน้ำอย่างต่อเนื่อง อาทิเช่น สถานการณ์ภัยแล้ง ปัญหาอุทกภัย ปัญหาแหล่งน้ำเสื่อมโทรมและปนเปื้อนสารพิษ วิกฤตน้ำดังกล่าวได้สร้างความเสียหายทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการดำรงวิถีชีวิตของประชาชนเป็นอย่างมากและทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ทุกปี (The Freshwater situation in the world and Thailand, 2023) โดยมีสาเหตุจากปัจจัยหลากหลายประการร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การตัดไม้ทำลายป่าอันส่งผลให้พื้นที่ป่าต้นน้ำลดลง ความต้องการในการใช้น้ำที่เพิ่มมากขึ้น และที่สำคัญคือปัญหาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำที่มีอยู่อย่างจำกัด ให้มีประสิทธิภาพสูงสุดทั้งปริมาณและคุณภาพ จากประเด็นปัญหาดังกล่าวภาครัฐได้ให้ความสำคัญและแก้ไขปัญหามาโดยตลอดไม่ว่าจะเป็นการจัดทำพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 แผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2570) ซึ่งมีเป้าหมายสำคัญคือบูรณาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำให้ให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืน (Office of the National Water Resources, 2022) แต่อย่างไรก็ตามการขับเคลื่อนแนวทางแก้ไขปัญหการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำดังกล่าวจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือและการมีส่วนร่วมจากชุมชนเป็นสำคัญจึงจะสามารถขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหการบริหารจัดการน้ำได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

ตำบลปาดาล อำเภอบึงสามพัน จังหวัดชัยภูมิก็เป็นหนึ่งในพื้นที่ประสบปัญหาในการบริหารจัดการน้ำ เฉกเช่นเดียวกันดังนั้นการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำให้มีประสิทธิภาพทั้งปริมาณและคุณภาพอย่างสอดคล้องกันจำเป็นต้องอาศัยกลไกการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายโดยเฉพาะชาวบ้านในพื้นที่ ซึ่งเป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียจำเป็นต้องเข้ามามีส่วนร่วมทั้งกระบวนการจึงจะสามารถแก้ไขปัญหาและสร้างการพัฒนาในพื้นที่ได้อย่างแท้จริงอันเป็นไปตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มุ่งให้เกิดการพัฒนาที่สมดุล ควบคู่กับแนวคิด “การพัฒนาแบบองค์รวม” (Holistic Development) ที่ยึดคนและผลประโยชน์ของประชาชนในชุมชนเป็นตัวตั้งผ่านการเชื่อมโยงทุกมิติของการพัฒนา

งานวิจัยเรื่องนี้ได้ใช้กระบวนการพัฒนาภายใต้แนวคิดศาสตร์พระราชและหลักเศรษฐกิจพอเพียงคือการสร้างกระบวนการเรียนรู้และสร้างความเข้าใจในสาเหตุของปัญหาและหาแนวทางแก้ไขปัญหาด้วยตนเองของชุมชนร่วมกัน โดยให้เกิดการ “ระเบิดจากข้างใน” ซึ่งเป็นหนึ่งในหลักทรงงานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ซึ่งมีเป้าหมายในการมุ่งพัฒนาเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้คน ครอบครัว และชุมชนให้มีความพร้อมรับต่อการพัฒนา (Principles of work of His Majesty King Rama IX, 2023) กระบวนการดังกล่าวจะสร้างแรงผลักดันจากภายในโดยส่งเสริมให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเอง ขณะเดียวกันก็เชื่อมโยงระหว่างครอบครัว ชุมชนสร้างความรู้รักสามัคคี ในการแบ่งปันความรับผิดชอบต่อสังคม อันเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนได้อย่างแท้จริง ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดการระเบิดจากข้างในที่เกิดขึ้นมาจากความตระหนักในตนเอง ย่อมมีความเข้มแข็งสูงที่จะใส่ใจในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยความจริงใจ แน่วแน่ ในการแก้ไขปัญหาละเคาะคำตอบ โดยประกอบไปด้วยหลัก 3 กล้า ได้แก่ กล้าเผชิญหน้า กล้าประเมินวิธีปฏิบัติ

และกล้างมือปฏิบัติด้วยความรับผิดชอบ (Ganyaviriya C., 2022) นอกจากนี้ผู้วิจัยได้บูรณาการงานวิจัยผ่าน การสร้างความร่วมมือกันระหว่าง 3 ภาคีเครือข่าย ได้แก่ ภาคประชาสังคม อันได้แก่ ชุมชนตำบลป่าตาล องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ เทศบาลตำบลป่าตาล และสถาบันการศึกษา ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงราย โดยร่วมกันคิดร่วมกันทำงานโดยมีชุมชนเป็นศูนย์กลาง เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงข้อมูลและองค์ความรู้ ร่วมกันในการสร้างรูปแบบและกระบวนการที่เอื้อต่อการพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในเขตพื้นที่ ตำบลป่าตาลอย่างแท้จริง “ข้อตกลงการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำร่วมกันของชุมชนตำบลป่าตาล” จากการดำเนินการวิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทางในการปฏิบัติและแรงจูงใจให้ประชาชนในชุมชนตำบลป่าตาลจัดการ ทรัพยากรน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเห็นควรให้ชาวบ้านในพื้นที่ต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการโดยมี หน่วยงานภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุน

“ข้อตกลงการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำร่วมกันของชุมชนตำบลป่าตาล” จึงเป็นแนวทางหลักใน การแก้ไขปัญหาการจัดการทรัพยากรน้ำในชุมชนตำบลป่าตาล นำมาซึ่งการสร้างสิทธิการรับผิดชอบร่วมกัน ตลอดจนสร้างจิตสำนึก ความรู้และความเข้าใจในการจัดการทรัพยากรน้ำให้เกิดประโยชน์สูงสุดครอบคลุมทั้ง 3 ระดับ ได้แก่ ระดับต้นน้ำ ซึ่งประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เพื่อให้ปริมาณน้ำเพียงพอต่อ การใช้งาน ระดับกลางน้ำคือ การจัดการน้ำที่มีอยู่อย่างรู้คุณค่าและให้เกิดประโยชน์มากที่สุด และระดับปลายน้ำ ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับการจัดการน้ำเสียน้ำทิ้งให้เหมาะสมไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของชุมชน ดังนั้น การจัดทำข้อตกลงในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำร่วมกันของชุมชนตำบลป่าตาล จึงเป็นข้อกำหนด กติกาและ แบบแผนในการปฏิบัติที่เกิดจากความเห็นพ้องต้องตรงกันของสมาชิกในชุมชนอย่างเป็นรูปธรรมซึ่งมีลักษณะที่ ชุมชนจัดสร้างขึ้นมาเอง ใช้เองและมีความเหมาะสมกับบริบทพื้นที่ของตนเอง แม้จะมีได้มีสภาพบังคับ เฉกเช่นเดียวกับกฎหมาย แต่ก็เปรียบเสมือนเป็นสัญญาใจที่เกิดจากการตกลงและยินยอมของชุมชนที่ต่างมี เป้าหมายร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาการจัดการน้ำและนำมาซึ่งการสร้างประโยชน์สุขร่วมกันของชุมชนอย่างแท้จริง การจัดทำข้อตกลงการใช้น้ำร่วมกันของชุมชนตำบลป่าตาลจึงมิได้มีประโยชน์เพียงแค่สร้างกรอบและแนวทางใน การแก้ไขปัญหาการจัดการน้ำร่วมกันของชุมชนเพียงเท่านั้น แต่เป็นกระบวนการพัฒนาแบบองค์รวมที่สร้าง การเรียนรู้และกระตุ้นให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาหารือกัน อันส่งผลให้เกิดความศรัทธาในตัวเอง (Self-reliance) ที่ยอมรับและนับถือผู้คนในชุมชนว่ามีความรู้ มีศักยภาพสามารถพึ่งพาตนเองได้ อันส่งผลต่อ ความเชื่อมั่นในตนเอง (Self-confidence) ว่าชุมชนสามารถแก้ไขปัญหาและสร้างการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทาง ที่ดีขึ้นได้ด้วยตนเอง และนำมาซึ่งการสร้างความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของ (Sense of belonging) ที่เชื่อว่าตนเองเป็น ส่วนหนึ่งของทั้งปัญหาและทางออก ส่งผลต่อความรู้สึกรับผิดชอบต่อปัญหาสาธารณะและพร้อมแก้ปัญหาหรือสร้าง การเปลี่ยนแปลงโดยมีผลตอบแทนคือคุณค่าของคุณภาพชีวิตที่อยู่บนพื้นฐานของการเกื้อกูลและความเสมอภาคกัน (Phuchinaphan P., 2020) ขณะที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่นรวมถึงภาคเอกชนและ ภาคการศึกษาได้เข้าร่วมทำการขับเคลื่อนและบูรณาการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ กระบวนการดังกล่าวจึงเป็น การเชื่อมโยงระหว่างครอบครัว ชุมชน และภาครัฐในการสร้างความรู้รักสามัคคีแบ่งปันความรับผิดชอบต่อสังคม

ตามแนวทางหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อันเป็นการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนที่ยั่งยืนและพัฒนาศักยภาพให้กลายเป็นชุมชนต้นแบบในสร้างเครือข่ายเพื่อขยายผลไปยังชุมชนอื่น ๆ ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการน้ำเพื่อความยั่งยืนของชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลป่าตาล อำเภอขุนตาล จังหวัดเชียงราย มีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. เทศบาลตำบลป่าตาลควรทำการประชาสัมพันธ์ข้อตกลงการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำร่วมกันของชุมชนตำบลป่าตาลให้ทั่วถึงในทุกพื้นที่เพื่อสร้างความเข้าใจให้แก่ประชาชนและนำไปสู่การบังคับใช้ร่วมกันของชุมชน
2. ภายหลังที่ได้ดำเนินการปฏิบัติตามข้อตกลงการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำร่วมกันของชุมชนตำบลป่าตาลในระยะเวลาหนึ่งแล้ว ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนในฐานะผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลอย่างเป็นระยะในลักษณะทำไป เรียนรู้ไป เพื่อให้เหมาะสมและเป็นไปตามความต้องการของชาวบ้านในพื้นที่รวมทั้งบริบทที่มีการเปลี่ยนแปลง
3. เทศบาลตำบลป่าตาลสามารถนำข้อตกลงการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำร่วมกันของชุมชนตำบลป่าตาลพัฒนาไปสู่การจัดทำเทศบัญญัติเพื่อให้มีผลเป็นรูปธรรมและยกระดับการรับรู้และการปฏิบัติของประชาชนในพื้นที่อย่างเป็นทางการ

ข้อเสนอแนะเชิงวิจัยและพัฒนา

1. ควรดำเนินการวิจัยในประเด็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชุมชน โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงพื้นที่ (Area – Based Approach) เนื่องจากเป็นการนำปัญหาและความต้องการของชุมชนเป็นพื้นฐาน ดังนั้นจึงสามารถแก้ไขปัญหาและตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนได้อย่างแท้จริง
2. ควรดำเนินการวิจัยการบริหารจัดการน้ำเพื่อความยั่งยืนของชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในเขตพื้นที่อื่น ๆ เนื่องจากปัญหาการบริหารน้ำเป็นปัญหาในเชิงระบบที่ไม่สามารถดำเนินการให้แล้วเสร็จแต่เพียงชุมชนเดียว แต่จำต้องขยายประเด็นการศึกษาไปยังพื้นที่อื่น ๆ เพื่อสร้างเครือข่ายและความร่วมมือทั้งในระดับชุมชนและในระดับประเทศอันจะนำมาสู่การแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- Bunnag Ch., Kamonoratep P. (2023). **The relationship between the Sufficiency Economy Philosophy (SEP) and the Sustainable Development Goals (SDGs)**. Retrieved on 8 February 2023, from <https://www.sdgmove.com/2019/09/27/sep-and-sdgs/>. (In Thai)
- Kanyawiriya C. (2022). Inside-Out Blasting : An Analytic, Appreciative and Applicative Study. **Dhamma Studies Research Journal. Dhamma Studies Research Center Wat Awut Wiksitaram School**, 5(2), 250-256. (In Thai)
- Office of the National Water Resources. (2022). **National Water Resources Office Strategy (2018 - 2027)**. (In Thai)
- Pengphiniij T., Lamom T. (2010). Development of a model for driving the Sufficiency Economy Philosophy. of the network of local scholars and multilateral organizations in the Northeast. **Journal for community development (Humanities and Social Sciences)**, 4(1), 79-91. (In Thai)
- Phuchinaphan P. (2020). **Sense of Belonging : Citizenship and Otherness**. Under the strategic target plan (Spearhead) in the social aspect, the Thai People's Plan is supported by the National Research Council of Thailand (NRCT). (In Thai)
- Principles of work of His Majesty King Rama IX. **Principle of explosion from within Create motivation from within and encourage self-reliance**. Retrieved on 7 June 2023. Retrieved from <http://www.tsdf.nida.ac.th/th/philosophy/work-tactic-m/detail-m.aspx?d=2>. (In Thai)
- Suwannapa C. (2012). **Application of the Sufficiency Economy Philosophy in Personnel Management**. Mahachulalongkornrajavidyalaya University Northern Campus Group. Mahachulalongkornrajavidyalaya University Phrae Campus. (In Thai)
- The freshwater situation in the world and Thailand**. Retrieved February 10, 2023, from https://www.wwf.or.th/what_we_do/wetlands_and_production_landscape/freshwater. (In Thai)

รับเข้าระบบ : 22/03/2567

พิจารณา : 8/04/2567

สิ้นสุดกระบวนการ : 2/05/2567

วารสารสังคมศาสตร์วิชาการ | 31

ปีที่ 17 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2567

ปัจจัยที่มีผลต่อการดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้นของบุคลากรสายปฏิบัติการ

กลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Factors affecting the higher tenure of operational personnel Science and Technology Group, Chiang Mai University

ศิริพัศตร์ ธาร้าย^{1*} ปิยาภรณ์ ณ เชียงใหม่²

Siripat Tha-ai^{1*} Piyaporn Na Chiangmai

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการยื่นขอดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้นของบุคลากรสายปฏิบัติการ 2) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้น 3) ศึกษาแนวทางการวางแผนพัฒนาส่งเสริมและสนับสนุนบุคลากรสายปฏิบัติการกลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่าง 215 คน เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน T-Test One Way ANOVA ผลวิจัยพบว่า 1) บุคลากรส่วนใหญ่มีภาระงานประจำมาก จึงไม่มีแรงจูงใจในการทำผลงานเพื่อยื่นขอดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้น ไม่มีความเข้าใจในข้อบังคับว่าด้วย การกำหนดระดับตำแหน่งและการแต่งตั้งพนักงานมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ขาดความรู้และทักษะในการเขียนผลงานเชิงวิเคราะห์ สังเคราะห์งานวิจัย จึงทำให้ไม่มีผลงานที่ได้รับการตีพิมพ์หรือเผยแพร่ตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด ไม่มีที่ปรึกษาหรือระบบพี่เลี้ยง บุคลากรบางรายเพิ่งได้รับการบรรจุเป็นพนักงานมหาวิทยาลัยประจำหรือเปลี่ยนสถานะภาพจากพนักงานมหาวิทยาลัยชั่วคราวเป็นพนักงานมหาวิทยาลัยประจำ จึงมีอายุงานและฐานเงินเดือนขั้นต่ำไม่ถึงเกณฑ์การขอดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้น บางหน่วยงานขาดงบประมาณสนับสนุนในการทำวิจัย งานเชิงวิเคราะห์ หรือสังเคราะห์ ไม่มีนโยบายส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรยื่นขอดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้น บุคลากรจึงไม่ได้รับการอบรมเกี่ยวกับการกำหนดตำแหน่งที่สูงขึ้น 2) ปัจจัยที่มีผลต่อการดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้น มี 6 ด้าน ได้แก่ ด้านเจตคติต่อวิชาชีพ ด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ด้านแรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์ ด้านแรงจูงใจใฝ่อำนาจ ด้านการพัฒนาตนเอง ด้านนโยบายคณะ 3) แนวทางการวางแผนพัฒนาส่งเสริมและสนับสนุนให้สามารถขอดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้น คือ มีนโยบาย ผลักดันสร้างแรงจูงใจ และปรับคุณสมบัติผู้ต้องการกำหนดตำแหน่งที่สูงขึ้น

คำสำคัญ: ปัจจัย ตำแหน่งที่สูงขึ้น สายปฏิบัติการ

¹ หัวหน้างานบริหารทั่วไป วิทยาลัยศิลปะ สื่อ และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Head of General Administration at College of Arts, Media and Technology, Chiang Mai University

* Corresponding author: siripat.t@camt.info

² เลขานุการวิทยาลัยศิลปะ สื่อ และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Secretary College of Arts Media and Technology e-mail address: piyaporn.n@cmu.ac.th

Abstract

The purpose of this research is to study problems and obstacles in applying for higher positions among operational personnel. Study the factors that affect holding a higher position. Including studying guidelines for planning, developing, promoting, and supporting personnel in the science and technology operations group. Chiang Mai University to apply for a higher position. The sample group is operational personnel Science and Technology Group, 215 people. The research tool was a questionnaire. Data analysis statistics include percentages, standard deviations, T-Test, One Way ANOVA. The research found that 1) Most personnel have a lot of regular workloads. There is no understanding of the regulations regarding the Determination of position levels and appointment of Chiang Mai University employees. Lack of knowledge and skills in writing analytical, synthetic, and research work, resulting in no work being published or disseminated as specified by the university. There is no advisor or mentor system. Some personnel have recently been hired as full-time university employees or have changed their status from temporary university employees. to be hired as a regular university employee As a result, the length of employment and the minimum salary base do not reach the criteria for applying for a higher position. Some agencies still lack funding to support research. analytical work or synthetic. There is no policy to encourage and encourage personnel to apply for higher positions. Personnel Therefore, they did not receive training and knowledge regarding the assignment of higher positions. 2) Factors that affect holding a higher position of operational personnel, are 6 areas: Attitude towards the profession, Achievement Motive, Affiliation Motive, Power Motive, Self-development, and Faculty policy. 3) Guidelines for planning, developing, promoting and supporting people to apply for higher positions are: There is a policy to push and create incentives. and adjust the qualifications of those who wish to be assigned higher positions.

Keywords: Factors, Higher Tenure, Operational Personnel

บทนำ

ปัจจุบันความก้าวหน้าของวิชาชีพบุคลากรสายปฏิบัติการมีคณะอนุกรรมการเกี่ยวกับการพัฒนาระบบบริหารงานบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษาได้ปฏิบัติหน้าที่แทน ก.พ.อ. ในการกำหนดแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการกำหนดตำแหน่งและจำนวนตำแหน่ง ที่จะให้ได้รับเงินประจำตำแหน่งประเภทวิชาชีพเฉพาะหรือเชี่ยวชาญเฉพาะ โดยให้มหาวิทยาลัยดำเนินการวิเคราะห์ภารกิจของหน่วยงานและประเมินค่างานเพื่อวัดคุณภาพของตำแหน่งตามลักษณะงาน หน้าที่และความรับผิดชอบ คุณภาพและความยุ่งยากของงาน เพื่อจัดทำกรอบของตำแหน่งและจำนวนตำแหน่งในแต่ละประเภทและระดับตำแหน่งที่มีอยู่ในมหาวิทยาลัย (ทั้งข้าราชการและพนักงานมหาวิทยาลัย) เมื่อสภามหาวิทยาลัยพิจารณาอนุมัติกรอบตำแหน่ง ให้มหาวิทยาลัยจัดทำทะเบียนตำแหน่งประเภทวิชาชีพเฉพาะ หรือเชี่ยวชาญเฉพาะ เพื่อเสนอ ก.พ.อ. พิจารณาให้ความเห็นชอบกำหนดตำแหน่งและจำนวนตำแหน่งที่จะได้รับเงินประจำตำแหน่ง โดยสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในคราวการประชุมครั้งที่ 11/2563 เมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน 2563 ได้อนุมัติกรอบตำแหน่งและจำนวนตำแหน่งที่จะได้รับตำแหน่งชำนาญการ ชำนาญการพิเศษ เชี่ยวชาญ เชี่ยวชาญพิเศษ ให้แต่ละคณะในสังกัดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่แล้วนั้น บางคณะยังไม่มีบุคลากรที่ได้รับตำแหน่งชำนาญการ ชำนาญการพิเศษ เชี่ยวชาญ เชี่ยวชาญพิเศษเลย หรือบางคณะมีบุคลากรที่มีระดับที่สูงขึ้นเพียงไม่กี่คนซึ่งเป็นจำนวนที่เล็กน้อยหากเทียบกับอัตราที่ได้รับการจัดสรรจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ซึ่งการที่บุคลากรสายปฏิบัติการจะก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งที่สูงขึ้นนั้น ต้องปฏิบัติงานในฐานะผู้ปฏิบัติงานที่มีประสิทธิผล โดยใช้ความรู้ ความสามารถ ความชำนาญงาน ทักษะและประสบการณ์สูงในการปฏิบัติงานเฉพาะด้านหรือเฉพาะทาง โดยศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์ สังเคราะห์ หรือวิจัยโดยใช้หรือประยุกต์หลักการเหตุผลแนวคิดวิธีการปฏิบัติงานในหน้าที่ความรับผิดชอบต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยปฏิบัติหน้าที่อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างตามลักษณะงานโดยทั่วไปตามสายงาน โดยจะต้องมีผลงานแสดงให้เห็นว่าเป็นผู้มีรู้ความสามารถและความชำนาญ ตลอดจนแผนงานหรือโครงการที่จะดำเนินการในอนาคตตามหลักเกณฑ์ที่มหาวิทยาลัยกำหนด รวมทั้งต้องมีผลงานเชิงวิเคราะห์หรือสังเคราะห์ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการพัฒนาของหน่วยงานของมหาวิทยาลัย มีงานวิจัยหรือผลงานลักษณะอื่นที่เป็นประโยชน์ต่อหน่วยงาน และได้รับการตีพิมพ์หรือเผยแพร่ตามข้อบังคับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ว่าด้วย การกำหนดตำแหน่ง และการแต่งตั้งพนักงานมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ กลุ่มปฏิบัติการและวิชาชีพ ให้ดำรงตำแหน่ง ซึ่งการเตรียมผลงานทางวิชาการเพื่อยื่นขอดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้นของบุคลากรสายปฏิบัติการต้องจะใช้ระยะเวลาในการสร้างสรรค์ผลงาน ซึ่งจากภาระงานประจำอาจจะทำให้บุคลากรสายปฏิบัติการไม่มีเวลาในการทำผลงานทางวิชาการเพื่อความก้าวหน้าในสายอาชีพของตนเอง

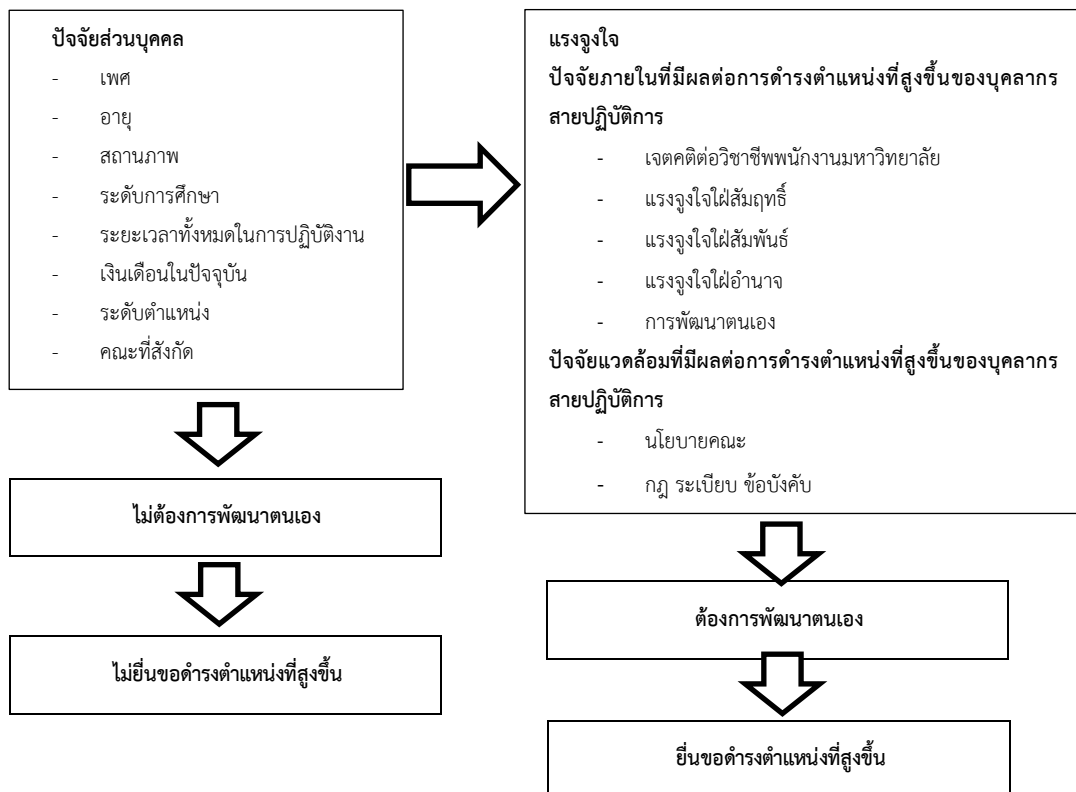
จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นจึงทำให้ผู้ศึกษาวิจัยสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้นของบุคลากรสายปฏิบัติการ กลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการยื่นขอดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้นของบุคลากรสายปฏิบัติการ กลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ รวมทั้งศึกษาแนวทางการวางแผนพัฒนาส่งเสริม และสนับสนุนบุคลากรสายปฏิบัติการ กลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อยื่นขอดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการยื่นขอดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้นของบุคลากรสายปฏิบัติการ กลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้นของบุคลากรสายปฏิบัติการกลุ่ม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
3. เพื่อศึกษาแนวทางการวางแผนพัฒนาส่งเสริม และสนับสนุนบุคลากรสายปฏิบัติการกลุ่ม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อยื่นขอดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้น

สมมติฐานการวิจัย : ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความแตกต่างกัน มีผลต่อการดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้นที่ต่างกัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัยการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้นของบุคลากรสายปฏิบัติการ กลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

(Tha-ai S., & Na Chiangmai P., 2024)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยวิธีการสำรวจ (Survey Research) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือ บุคลากรสายปฏิบัติการ กลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จำนวน 215 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งผู้วิจัยได้ ทำการสร้างและดัดแปลงแบบสอบถามจากงานวิจัยอื่น ๆ ที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน และนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมกับการวิจัยในครั้งนี้ โดยแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 6 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม แบบสอบถาม ส่วนที่ 2 ปัญหาปัญหาและอุปสรรคในการยื่นขอดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้นของบุคลากรสายปฏิบัติการ เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการยื่นขอดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้นของบุคลากรสายปฏิบัติการ ส่วนที่ 3 ปัจจัยภายในที่มีผลต่อการดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้นของบุคลากรสายปฏิบัติการ ส่วนที่ 4 ปัจจัยแวดล้อมที่มีผลต่อการดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้นของบุคลากรสายปฏิบัติการ ส่วนที่ 5 การยื่นขอดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้น ส่วนที่ 6 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะทั่วไป โดยมีรายละเอียดในการดำเนินการวิจัยดังนี้

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือ บุคลากรสายปฏิบัติการ กลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่ตอบแบบสอบถาม จำนวน 215 คน จำแนกเป็นบุคลากรสายปฏิบัติการสังกัดคณะวิศวกรรมศาสตร์ จำนวน 28 คน บุคลากรสายปฏิบัติการสังกัดคณะเกษตรศาสตร์ จำนวน 33 คน บุคลากรสายปฏิบัติการสังกัดคณะวิทยาศาสตร์ จำนวน 59 คน บุคลากรสายปฏิบัติการสังกัดคณะอุตสาหกรรมเกษตร จำนวน 33 คน บุคลากรสายปฏิบัติการสังกัดคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จำนวน 23 คน และบุคลากรสายปฏิบัติการสังกัดวิทยาลัยศิลปะ สื่อและเทคโนโลยี จำนวน 39 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการสร้างและประยุกต์แบบสอบถามจากงานวิจัยอื่น ๆ ที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน และนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมกับการวิจัยในครั้งนี้ โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 6 ส่วน ดังนี้

แบบสอบถามส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ระยะเวลาทั้งหมดในการปฏิบัติงาน เงินเดือนในปัจจุบัน ระดับตำแหน่ง และคณะที่สังกัด แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check – list)

แบบสอบถามส่วนที่ 2 ปัญหาปัญหาและอุปสรรคในการยื่นขอดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้นของบุคลากรสายปฏิบัติการ เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการยื่นขอดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้นของบุคลากรสายปฏิบัติการ แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check – list) มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ของลิเคิร์ต (Likert) ดังนี้

5 หมายถึง	เห็นด้วยมากที่สุด
4 หมายถึง	เห็นด้วยมาก
3 หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง

- 2 หมายถึง เห็นด้วยน้อย
- 1 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

แบบสอบถามส่วนที่ 3 ปัจจัยภายในที่มีผลต่อการดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้นของบุคลากรสายปฏิบัติการเกี่ยวกับเจตคติต่อวิชาชีพพนักงานมหาวิทยาลัย แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์ แรงจูงใจใฝ่อำนาจ การพัฒนาตนเอง แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check – list) มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ของลิเคิร์ท (Likert)

แบบสอบถามส่วนที่ 4 ปัจจัยแวดล้อมที่มีผลต่อการดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้นของบุคลากรสายปฏิบัติการประกอบด้วย นโยบายคณะ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check – list) มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ของลิเคิร์ท (Likert)

แบบสอบถามส่วนที่ 5 การยื่นขอดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้น แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check – list) มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ของลิเคิร์ท (Likert)

แบบสอบถามส่วนที่ 6 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะทั่วไป

การรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยแจกแบบสอบถามตามกลุ่มประชากร จำนวนทั้งสิ้น 215 ชุด มีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดจำนวน 215 คน
2. เมื่อได้แบบสอบถามกลับคืนมาแล้ว ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแล้วนำข้อมูลไปวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติตามระเบียบวิธีทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำแบบสอบถามที่เก็บข้อมูล มาทำการตรวจสอบความเรียบร้อย ตรวจสอบจำนวน และดำเนินการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อประมวลผล
2. แบบสอบถามส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ระยะเวลาทั้งหมดในการปฏิบัติงาน เงินเดือนในปัจจุบัน ระดับตำแหน่ง และคณะที่สังกัด วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการแจกแจงความถี่ (Frequency Distribution) และค่าร้อยละ (Percentage)
3. แบบสอบถามส่วนที่ 2 ปัญหาปัญหาและอุปสรรคในการยื่นขอดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้นของบุคลากรสายปฏิบัติการ เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการยื่นขอดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้นของบุคลากรสายปฏิบัติการ วิเคราะห์ข้อมูลหาค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : SD) และระดับข้อคิดเห็นโดยแปลความหมายเทียบกับเกณฑ์ของเบสท์ (Best, 1977)
4. แบบสอบถามส่วนที่ 3 ปัจจัยภายในที่มีผลต่อการดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้นของบุคลากรสายปฏิบัติการ เกี่ยวกับเจตคติต่อวิชาชีพพนักงานมหาวิทยาลัย แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์ แรงจูงใจใฝ่อำนาจ การพัฒนาตนเอง วิเคราะห์ข้อมูลหาค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : SD) และระดับข้อคิดเห็นโดยแปลความหมายเทียบกับเกณฑ์ของเบสท์ (Best, 1977)

5. แบบสอบถามส่วนที่ 4 ปัจจัยแวดล้อมที่มีผลต่อการดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้นของบุคลากรสายปฏิบัติการ ประกอบด้วย นโยบายคณะ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ วิเคราะห์ข้อมูล หาค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : SD) และระดับข้อคิดเห็นโดยแปลความหมายเทียบกับเกณฑ์ของเบสท์ (Best, 1977)

6. แบบสอบถามส่วนที่ 5 การยื่นขอดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้น หาค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : SD) และระดับข้อคิดเห็นโดยแปลความหมายเทียบกับเกณฑ์ของเบสท์ (Best, 1977)

7. แบบสอบถามส่วนที่ 6 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะทั่วไป

8. ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการจัดการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการประมวลผล ซึ่งผู้วิจัยกำหนดการแปลความหมายจากแบบสอบถามและการอภิปรายผลของการศึกษาของลักษณะแบบสอบถามที่ใช้ระดับการวัดข้อมูลประเภทอันตรรกาคำน (Interval Scale) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงอนุมานเพื่อตอบปัญหาวิจัยตามวัตถุประสงค์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป วิเคราะห์เปรียบเทียบประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลโดยการทดสอบค่าที่ (t-test) การทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) การทดสอบ Test of Homogeneity of Variance ถ้าความแปรปรวนแต่ละกลุ่มเท่ากันคือ มีค่า Sig. มากกว่า 0.05 หมายถึงยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) ปฏิเสธสมมติฐานรอง (H_1) ให้ทดสอบโดยตาราง Anova ถ้าค่า Sig. มีค่าน้อยกว่า 0.5 คือ ค่าความแปรปรวนแต่ละกลุ่ม ไม่เท่ากัน หมายถึง จะปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) และยอมรับสมมติฐานรอง (H_1) แสดงว่ามีค่าเฉลี่ยอย่างน้อยหนึ่งคู่ที่แตกต่างกัน จะทำการตรวจสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 หรือระดับความเชื่อมั่น 95 %

ผู้วิจัยได้ดำเนินงานขั้นตอนการศึกษาดังนี้

1. ศึกษาข้อบังคับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ว่าด้วยการกำหนดตำแหน่งและการแต่งตั้งพนักงานมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ กลุ่มปฏิบัติการและวิชาชีพ ให้ดำรงตำแหน่งสูงขึ้น พ.ศ. 2555 ศึกษางานวิจัย แนวคิด ทฤษฎีและเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2. ให้ผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้แก่ เลขาธิการคณะเกษตรศาสตร์ เลขาธิการคณะวิทยาศาสตร์ เลขาธิการคณะวิศวกรรมศาสตร์ เลขาธิการคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ และเลขาธิการคณะอุตสาหกรรมเกษตร ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้นของบุคลากรสายปฏิบัติการ กลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

3. พัฒนาเครื่องมือวิจัยโดยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์และจากข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญมาเป็นแนวทางในการ กำหนดขอบเขตในการสร้างคำถามในแบบสอบถามในการศึกษาวิจัยให้ครอบคลุม ตามวัตถุประสงค์ทุกด้าน

4. นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วส่งให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบให้ ค่า IOC และให้ข้อเสนอแนะ
5. นำแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ มาวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม หรือค่าดัชนีสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์หรือเนื้อหา (Index of item objective congruence : IOC) รวมทั้งปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญและดำเนินการจัดเก็บข้อมูล
6. ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแล้วนำข้อมูลไปวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ ตามระเบียบวิธีทางสถิติ
7. ประมวลผลข้อมูล สรุปผล และอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรสายปฏิบัติการ กลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า

ตารางที่ 1 แสดงปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
1) ชาย	61	28.40
2) หญิง	154	71.60
อายุ		
1) ไม่เกิน 30 ปี	22	10.20
2) 30 – 40 ปี	104	48.40
3) 41 – 50 ปี	70	32.60
4) 51 ปี ขึ้นไป	19	8.80
สถานภาพ		
1) โสด	86	40.00
2) สมรส	117	54.40
3) หม้าย/หย่าร้าง	6	2.80
4) ไม่ระบุ	6	2.80
ระดับการศึกษา		
1) ปริญญาตรี	129	60.00
2) ปริญญาโท	78	36.30
3) ปริญญาเอก	4	1.90
4) ไม่ระบุ	4	1.90

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
เงินเดือนในปัจจุบัน		
1) ต่ำกว่า 27,640 บาท	85	39.50
2) 27,640 – 29,600 บาท	14	6.50
3) 29,601 – 32,920 บาท	27	12.60
4) 32,921 – 33,260 บาท	8	3.70
5) 33,261 – 43,810 บาท	42	19.50
6) 43,811 บาท ขึ้นไป	39	18.10
ระดับตำแหน่ง		
1) ปฏิบัติการ	202	94.00
2) ชำนาญการ	5	2.30
3) ชำนาญการพิเศษ	8	3.70
คณะที่สังกัด		
1) คณะวิศวกรรมศาสตร์	28	13.00
2) คณะเกษตรศาสตร์	33	15.30
3) คณะวิทยาศาสตร์	59	27.40
4) คณะอุตสาหกรรมเกษตร	33	15.30
5) คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์	23	10.70
6) วิทยาลัยศิลปะ สื่อ และเทคโนโลยี	39	18.10

ปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรสายปฏิบัติการ กลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า เพศ ประชากรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง 154 คน คิดเป็น ร้อยละ 71.60 อายุ ประชากรส่วนใหญ่มีอายุ 30 – 40 ปี จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 48.40 สถานภาพ ประชากรส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส 117 คน คิดเป็นร้อยละ 54.40 ระดับการศึกษา ประชากรส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 129 คน คิดเป็นร้อยละ 60.00 เงินเดือนในปัจจุบัน ประชากรส่วนใหญ่มีเงินเดือนในปัจจุบันต่ำกว่า 27,640 บาท จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 39.50 ระดับตำแหน่ง ประชากรส่วนใหญ่มีระดับตำแหน่งปฏิบัติการ 202 คน คิดเป็นร้อยละ 94.00 คณะที่สังกัด ประชากรส่วนใหญ่สังกัดคณะวิทยาศาสตร์ จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 27.40

อายุงาน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีระยะเวลาทั้งหมดในการปฏิบัติงาน 10 ปี จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 10.20 รองลงมา มีระยะเวลาทั้งหมดในการปฏิบัติงาน 3 ปี มีจำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 8.80 และมีระยะเวลาทั้งหมดในการปฏิบัติงาน 19 ปี 24 ปี 26 ปี 32 ปี และ 37 ปี น้อยที่สุดจำนวนอย่างละ 1 คน คิดเป็นร้อยละอย่างละ 0.50

2. ระดับความคิดเห็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้าสู่ตำแหน่งที่สูงขึ้นของบุคลากรสายปฏิบัติการ กลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า

ตารางที่ 2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้าสู่ตำแหน่งที่สูงขึ้น

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้าสู่ตำแหน่งที่สูงขึ้น	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความคิดเห็น
ปัญหาและอุปสรรคในการยื่นขอดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้น ของบุคลากรสายปฏิบัติการ	3.60	0.82	เห็นด้วยมาก
ปัจจัยภายในที่มีผลต่อการดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้นของบุคลากรสายปฏิบัติการ			
ปัจจัยภายในที่มีผลต่อการดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้น ของบุคลากรสายปฏิบัติการ (ด้านเจตคติต่อวิชาชีพ พนักงานมหาวิทยาลัย)	3.92	0.71	เห็นด้วยมาก
ปัจจัยภายในที่มีผลต่อการดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้น ของบุคลากรสายปฏิบัติการ (ด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์)	4.08	0.64	เห็นด้วยมาก
ปัจจัยภายในที่มีผลต่อการดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้น ของบุคลากรสายปฏิบัติการ (ด้านแรงจูงใจใฝ่สัมพันธ)	4.13	0.60	เห็นด้วยมาก
ปัจจัยภายในที่มีผลต่อการดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้น ของบุคลากรสายปฏิบัติการ (ด้านแรงจูงใจใฝ่อำนาจ)	2.62	0.86	เห็นด้วยปานกลาง
ปัจจัยภายในที่มีผลต่อการดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้น ของบุคลากรสายปฏิบัติการ (ด้านการพัฒนาตนเอง)	3.37	0.75	เห็นด้วยปานกลาง
รวม	3.62	0.71	เห็นด้วยปานกลาง
ปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้นของบุคลากรสายปฏิบัติการ			
ปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้น ของบุคลากรสายปฏิบัติการ (นโยบายคณะ)	3.19	0.86	เห็นด้วยปานกลาง
ปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้น ของบุคลากรสายปฏิบัติการ (กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ)	2.74	0.88	เห็นด้วยปานกลาง
รวม	2.97	0.87	เห็นด้วยปานกลาง
การยื่นขอตำแหน่งที่สูงขึ้น	3.61	1.19	ต้องการมาก

จากตารางที่ 2 พบว่าปัญหาและอุปสรรคในการยื่นขอดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้นของบุคลากรสายปฏิบัติการ โดยรวมมีระดับความคิดเห็น ระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย 3.60 ปัจจัยภายในที่มีผลต่อการดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้นของบุคลากรสายปฏิบัติการ (ด้านเจตคติต่อวิชาชีพพนักงานมหาวิทยาลัย) โดยรวมมีระดับความคิดเห็น ระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย 3.92 ปัจจัยภายในที่มีผลต่อการดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้นของบุคลากรสายปฏิบัติการ (ด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์) โดยรวมมีระดับความคิดเห็น ระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย 4.08 ปัจจัยภายในที่มีผลต่อการดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้นของบุคลากรสายปฏิบัติการ (ด้านแรงจูงใจใฝ่สัมพันธ) โดยรวมมีระดับความคิดเห็น ระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย 4.13 ปัจจัยภายในที่มีผลต่อการดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้นของบุคลากรสายปฏิบัติการ (ด้านแรงจูงใจใฝ่อำนาจ) โดยรวมมีระดับความคิดเห็น ระดับเห็นด้วยปานกลางมีค่าเฉลี่ย 2.62 ปัจจัยภายในที่มีผลต่อการดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้นของบุคลากรสายปฏิบัติการ (ด้านการพัฒนาตนเอง) โดยรวมมีระดับความคิดเห็น ระดับเห็นด้วยปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.37 ปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้นของบุคลากรสายปฏิบัติการ (ด้านนโยบายคณะ) โดยรวมมีระดับความคิดเห็น ระดับเห็นด้วยปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.19 ปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้นของบุคลากรสายปฏิบัติการ (ด้านกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ) โดยรวมมีระดับความคิดเห็น ระดับเห็นด้วยปานกลางมีค่าเฉลี่ย 2.74 และบุคลากรสายปฏิบัติการมีความต้องการยื่นขอดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้นโดยรวมมีระดับความต้องการอยู่ในระดับต้องการมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.61

ผลการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการยื่นขอดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้นของบุคลากรสายปฏิบัติการ พบว่า มีระดับความคิดเห็น ระดับเห็นด้วยมากเมื่อพิจารณาข้อมูลพบว่า ภาระงานประจำมาก ไม่สามารถจัดสรรเวลาในการดำเนินการวิจัย ผลงานเชิงวิเคราะห์ หรือสังเคราะห์ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ไม่มีแรงจูงใจในการทำผลงานเพื่อยื่นขอดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้น และหน่วยงานไม่มีนโยบายส่งเสริมหรือสนับสนุนให้บุคลากรสายปฏิบัติการยื่นขอดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้น มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

ปัจจัยภายในที่มีผลต่อการดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้นของบุคลากรสายปฏิบัติการ พิจารณารายด้านพบว่า

(1) ปัจจัยภายในที่มีผลต่อการดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้นของบุคลากรสายปฏิบัติการ (ด้านเจตคติต่อวิชาชีพพนักงานมหาวิทยาลัย) โดยรวมมีระดับความคิดเห็น ระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาข้อมูลพบว่าวิชาชีพพนักงานมหาวิทยาลัยทำให้ท่านเป็นบุคคลที่น่าเชื่อถือ และได้รับการไว้วางใจจากบุคคลรอบข้าง มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ท่านรู้สึกว่าคุณเองเหมาะสมกับการประกอบอาชีพพนักงานมหาวิทยาลัย และวิชาชีพพนักงานมหาวิทยาลัย เป็นวิชาชีพที่มีเกียรติสูง มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

(2) ปัจจัยภายในที่มีผลต่อการดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้นของบุคลากรสายปฏิบัติการ (ด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์) โดยรวมมีระดับความคิดเห็น ระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาข้อมูลพบว่าหัวข้อท่านเป็นผู้ที่มีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะรับผิดชอบต่องาน หรือการแก้ไขปัญหาในการทำงาน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ท่านมีความพึงพอใจการกระทำของตนเอง เมื่อการกระทำนั้นสัมฤทธิ์ผล และท่านชอบทำอะไรที่สร้างสรรค์ ชอบแข่งขันหรือทำอะไรที่แปลกใหม่ท้าทาย อันจะทำให้ท่านรู้สึกว่าคุณเองประสบความสำเร็จ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

(3) ปัจจัยภายในที่มีผลต่อการดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้นของบุคลากรสายปฏิบัติการ (ด้านแรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์) โดยรวมมีระดับความคิดเห็น ระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาข้อมูลพบว่า หัวข้อท่านมีการปฏิบัติงานที่ดีขึ้น เมื่อได้รับสัมพันธภาพที่ดีจากเพื่อนร่วมงาน หรือสังคมรอบข้าง มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ท่านรักษาสัมพันธภาพระหว่างตนเองกับองค์กร และท่านชอบแสวงหาโอกาสในการพบเพื่อนใหม่ และต้องการให้เพื่อนใหม่เป็นเพื่อนสนิท มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

(4) ปัจจัยภายในที่มีผลต่อการดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้นของบุคลากรสายปฏิบัติการ (ด้านแรงจูงใจใฝ่อำนาจ) โดยรวมมีระดับความคิดเห็น ระดับเห็นด้วยปานกลาง เมื่อพิจารณาข้อมูลพบว่า หัวข้อท่านต้องการมีอำนาจในการตัดสินใจ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ท่านต้องการเป็นผู้นำมากกว่าผู้ตามที่ดี และท่านชอบการแข่งขันในสถานการณ์ที่มีโอกาสให้ตนเองครอบงำคนอื่นได้ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

(5) ปัจจัยภายในที่มีผลต่อการดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้นของบุคลากรสายปฏิบัติการ (ด้านการพัฒนาตนเอง) โดยรวมมีระดับความคิดเห็น ระดับเห็นด้วยปานกลาง เมื่อพิจารณาข้อมูลพบว่า หัวข้อท่านมีความสนใจในการอบรมและสัมมนาเกี่ยวกับการทำผลงานวิจัย ผลงานลักษณะอื่น ผลงานเชิงวิเคราะห์ หรือสังเคราะห์ เพื่อขอดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้น มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ท่านตระหนักถึงความสำคัญในการทำผลงานวิจัย ผลงานลักษณะอื่น ผลงานเชิงวิเคราะห์ หรือสังเคราะห์ เพื่อขอดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้น และท่านมีเวลาว่างที่จะเข้าร่วมการเสวนาทางวิชาการเพื่อนำไปสู่การทำผลงานวิจัย ผลงานลักษณะอื่น ผลงานเชิงวิเคราะห์หรือสังเคราะห์ เพื่อขอดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้น มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

ปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้นของบุคลากรสายปฏิบัติการเมื่อพิจารณา
รายด้าน พบว่า

(1) ปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้นของบุคลากรสายปฏิบัติการ (ด้านนโยบายคณะ) โดยรวมมีระดับความคิดเห็น ระดับเห็นด้วยปานกลาง เมื่อพิจารณาข้อมูลพบว่า หัวข้อคณะมีการกำหนดนโยบายในการสนับสนุนและพัฒนาบุคลากรสายปฏิบัติการ เพื่อให้ดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้น มีการประชาสัมพันธ์ และแจ้งให้ทราบอย่างทั่วถึง มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ คณะกำหนดนโยบายสนับสนุนเงินทุนวิจัยภายในคณะให้แก่บุคลากรสายปฏิบัติการ และคณะมีการกำหนดนโยบายในการกำหนดค่าตอบแทนหรือรางวัลเพิ่มขึ้นจากเดิม สำหรับผลงานวิจัย ผลงานลักษณะอื่น ผลงานเชิงวิเคราะห์หรือสังเคราะห์ ที่ได้รับรางวัลระดับประเทศ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

(2) ปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้นของบุคลากรสายปฏิบัติการ (ด้านกฎระเบียบ ข้อบังคับ) โดยรวมมีระดับความคิดเห็น ระดับเห็นด้วยปานกลาง เมื่อพิจารณาข้อมูลพบว่า หัวข้อท่านมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับข้อบังคับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ว่าด้วยการกำหนดระดับตำแหน่งและการแต่งตั้งพนักงานมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ กลุ่มปฏิบัติการและวิชาชีพให้ดำรงตำแหน่งสูงขึ้น มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ท่านมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การประเมินเพื่อแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้น และท่านมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการแต่งตั้งพนักงานมหาวิทยาลัยให้ดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้น ท่านมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนปฏิบัติงานในการขอแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้น มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

การยื่นขอดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้น พบว่า บุคลากรสายปฏิบัติการมีความต้องการยื่นขอดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้นโดยรวมมีระดับความต้องการอยู่ในระดับต้องการมาก

การทดสอบสมมติฐาน

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล และการขอขึ้นตำแหน่งที่สูงขึ้น

ปัจจัยส่วนบุคคล	F	Sig.
ระดับการศึกษา	0.015	0.015*
ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน	0.018	0.018*
เงินเดือนปัจจุบัน	0.033	0.033*

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล และการขอขึ้นตำแหน่งที่สูงขึ้นประกอบด้วย ระดับการศึกษา มีนัยสำคัญทางสถิติ Sig = 0.015 ระยะเวลาในการปฏิบัติงานมีนัยสำคัญทางสถิติ Sig = 0.018 และเงินเดือนปัจจุบัน มีนัยสำคัญทางสถิติ Sig = 0.033

ตารางที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาและอุปสรรคในการยื่นขอดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้น

ความต้องการยื่นขอดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้น		
	F	Sig.
ปัญหาปัญหาและอุปสรรคในการยื่นขอดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้นของบุคลากรสายปฏิบัติการ	0.513	0.726

ความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาและอุปสรรคในการยื่นขอดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้นของบุคลากรสายปฏิบัติการ และการยื่นขอดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้น ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ตารางที่ 5 ปัจจัยภายในที่มีผลต่อการดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้น

ความต้องการยื่นขอดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้น		
	F	Sig.
ปัจจัยภายในที่มีผลต่อการดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้นของบุคลากรสายปฏิบัติการ	1.021	0.000*

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายในที่มีผลต่อการดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้นของบุคลากรสายปฏิบัติการและการยื่นขอดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้น มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ 0.00

ตารางที่ 6 ปัจจัยแวดล้อมที่มีผลต่อการดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้น

ความต้องการยื่นขอดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้น		
	F	Sig.
ปัจจัยแวดล้อมที่มีผลต่อการดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้นของบุคลากรสายปฏิบัติการ	1.287	0.276

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยแวดล้อมที่มีผลต่อการดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้นของบุคลากรสายปฏิบัติการและการยื่นขอดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้น ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

ปัญหาและอุปสรรคในการยื่นขอดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้นของบุคลากรสายปฏิบัติการ กลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า บุคลากรสายปฏิบัติการส่วนใหญ่มีภาระงานประจำมาก จึงทำให้บุคลากรสายปฏิบัติการไม่สามารถจัดสรรเวลาในการดำเนินการวิจัย ผลงานเชิงวิเคราะห์หรือสังเคราะห์เพื่อยื่นขอดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้น ไม่มีแรงจูงใจในการทำผลงานเพื่อยื่นขอดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้น ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับ การขอดำรงตำแหน่งทางวิชาการของบุคลากรสายวิชาการที่มีการกำหนดกรอบระยะเวลาที่ชัดเจนตามข้อบังคับ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ว่าด้วยการบริหารงานบุคคล ซึ่งกำหนดให้บุคลากรสายวิชาการที่สามารถเลื่อนตำแหน่งสูงขึ้นได้ ไม่มีสิทธิขึ้นเงินเดือน หรือถูกเลิกจ้าง ทำให้เกิดแรงจูงใจและแรงกระตุ้นในการยื่นขอตำแหน่งทางวิชาการ แต่ในส่วนของบุคลากรสายปฏิบัติการไม่ได้มีกฎ ระเบียบ เงื่อนไขหรือกรอบระยะเวลามาบังคับ และบุคลากรส่วนใหญ่ยังไม่มี ความเข้าใจในข้อบังคับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ว่าด้วยการกำหนดระดับตำแหน่งและการแต่งตั้งพนักงานมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ กลุ่มปฏิบัติการและวิชาชีพให้ดำรงตำแหน่งสูงขึ้น ขาดความรู้และ

ทักษะในการเขียนผลงานเชิงวิเคราะห์หรือสังเคราะห์ จึงทำให้ไม่มีผลงานเชิงวิเคราะห์หรือสังเคราะห์ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการพัฒนาของหน่วยงานไม่มีงานวิจัย หรือผลงานลักษณะอื่นที่เป็นประโยชน์ต่อหน่วยงาน และได้รับการตีพิมพ์หรือเผยแพร่ตามที่กำหนด เพราะไม่มีที่ปรึกษาหรือระบบที่เลี้ยงในการขอดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้น อีกทั้งบุคลากรสายปฏิบัติการบางรายเพิ่งได้รับการบรรจุเป็นพนักงานมหาวิทยาลัยประจำและมีอายุงานไม่ถึงเกณฑ์การขอดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้น และบุคลากรบางรายมีการเปลี่ยนสถานภาพจากพนักงานมหาวิทยาลัยชั่วคราว (พนักงานส่วนงาน) มาบรรจุเป็นพนักงานมหาวิทยาลัยประจำ จึงทำให้มีอายุงานไม่ถึงเกณฑ์การขอดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้น และฐานเงินเดือนขั้นต่ำไม่ถึงเกณฑ์การขอดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้น บางหน่วยงานยังขาดงบประมาณสนับสนุนในการดำเนินการวิจัย ผลงานเชิงวิเคราะห์หรือสังเคราะห์ บางหน่วยงานไม่มีนโยบายส่งเสริมหรือสนับสนุนให้บุคลากรสายปฏิบัติการยื่นขอดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้น บุคลากรสายปฏิบัติการไม่ได้รับการอบรมพัฒนาหรือให้ความรู้ในเรื่องเกี่ยวกับการกำหนดตำแหน่งที่สูงขึ้น

ปัจจัยภายในที่มีผลต่อการดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้นของบุคลากรสายปฏิบัติการ กลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สามารถแยกได้ดังนี้

ด้านเจตคติต่อวิชาชีพพนักงานมหาวิทยาลัย จากการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมบุคลากรสายปฏิบัติการมีความคิดเห็นระดับเห็นด้วยมาก บุคลากรสายปฏิบัติการมีเจตคติต่อวิชาชีพพนักงานมหาวิทยาลัยทำให้ตนเป็นบุคคลที่มีความน่าเชื่อถือ และได้รับการไว้วางใจจากบุคคลรอบข้างและตนเองมีความเหมาะสมกับการประกอบอาชีพพนักงานมหาวิทยาลัยและรู้สึกภาคภูมิใจทุกครั้ง เมื่อบอกแก่ผู้อื่นให้ทราบว่าประกอบวิชาชีพพนักงานมหาวิทยาลัยซึ่งเป็นวิชาชีพที่ต้องตื่นตัวทางด้านวิชาการอย่างสม่ำเสมอ ทำให้ตนเองเกิดความกระตือรือร้น และเปิดโอกาสให้ diri เริ่มสิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอและตนเองสามารถสร้างฐานะที่มีความมั่นคงได้จากการประกอบอาชีพพนักงานมหาวิทยาลัยซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเจตคติหรือทัศนคติ (Attitude) กล่าวคือเจตคติมีทั้งพฤติกรรมภายในและพฤติกรรมภายนอก ซึ่งพฤติกรรมภายในนั้นเป็นสภาวะทางจิตใจ มักสังเกตได้ยากหากไม่แสดงออกมาให้เห็น ส่วนพฤติกรรมภายนอกสามารถสังเกตได้ผ่านการแสดงออกเมื่อถูกกระตุ้น และการกระตุ้น ยังมีสาเหตุอื่น ๆ ประกอบร่วมอยู่ด้วย

ด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ จากการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมบุคลากรสายปฏิบัติการมีความคิดเห็นระดับเห็นด้วยมาก บุคลากรสายปฏิบัติการมีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะรับผิดชอบต่องาน หรือการแก้ไขปัญหาในการทำงาน มีความพึงพอใจการกระทำของตนเอง เมื่อการกระทำนั้นสัมฤทธิ์ผล และมักจะย้อนกลับไปดูผลลัพธ์ที่เกิดจากการกระทำของตนเองว่าดีหรือไม่อย่างไร มีความกล้าในการตั้งเป้าหมายที่มีระดับค่อนข้างยากและกล้าที่จะเสี่ยงเพื่อไปให้ถึงเป้าหมายนั้น

ด้านแรงจูงใจใฝ่สัมพันธ จากการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมบุคลากรสายปฏิบัติการมีความคิดเห็นระดับเห็นด้วยมาก บุคลากรสายปฏิบัติการจะมีการปฏิบัติงานที่ดีขึ้น เมื่อได้รับสัมพันธภาพที่ดีจากเพื่อนร่วมงาน สังคมรอบข้างและองค์กร จะมีความพึงพอใจถ้าได้รับการยอมรับจากสังคม บุคลากรสายปฏิบัติการชอบทำงานเป็นทีม

ด้านแรงจูงใจใฝ่อำนาจ จากการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมบุคลากรสายปฏิบัติการมีความคิดเห็นระดับเห็นด้วยปานกลาง บุคลากรสายปฏิบัติการต้องการมีอำนาจในการตัดสินใจ ต้องการเป็นผู้นำมากกว่าผู้ตามที่ดี รวมทั้งต้องการให้ผู้อื่นยกย่องสรรเสริญให้เกียรติ

ซึ่งด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์ และแรงจูงใจใฝ่อำนาจที่ได้จากการศึกษา มีความสอดคล้องกับทฤษฎีแรงจูงใจของ (Mc Clelland, David C, 1953) กล่าวคือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement Motive) เป็นแรงผลักดันที่ต้องการความสำเร็จหรือเรียกว่า Need for Achievement (nAch) เป็นความต้องการที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ออกมาให้เต็มที่เพื่อเป้าหมายคือความสำเร็จ โดยพบว่า บุคคลที่ต้องการความสำเร็จสูง(nAch) มักจะมีลักษณะที่ชอบการแข่งขัน ชอบการทำงานที่มีความท้าทาย และมีความต้องการได้รับข้อมูลย้อนกลับเพื่อประเมินผลงานของตนเอง ซึ่งบุคคลที่มีลักษณะดังกล่าวมักจะมี ความชำนาญในการวางแผน มีความรับผิดชอบสูง และไม่กลัวที่จะพบกับความล้มเหลว เพราะฉะนั้นแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์จึงเป็นความต้องการที่จะทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี มีความสบายใจเมื่อสามารถทำงานให้สำเร็จได้ในเกณฑ์คุณภาพที่สูง และมักจะเกิดความวิตกกังวลขึ้นเมื่องานที่ทำนั้นเกิดความล้มเหลว แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์ (Affiliation Motive) เป็นแรงผลักดันที่มีความต้องการความผูกพันหรือเรียกว่า Need for Affiliation (nAff) ซึ่งเป็นความต้องการการยอมรับจากบุคคลอื่น มีความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม และมีความต้องการสร้างสัมพันธ์ที่ดีต่อบุคคลอื่นทำให้บุคคลที่ต้องการความผูกพันสูงมักจะชอบสถานการณ์การให้ความร่วมมือมากกว่าสถานการณ์การแข่งขัน โดยจะรักษาสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นและพยายามเพื่อให้ได้รับการยอมรับจากผู้อื่น และแรงจูงใจใฝ่อำนาจ (Power Motive) เป็นแรงผลักดันที่ต้องการอำนาจ หรือเรียกว่า Need for power (nPower) เป็นความต้องการอำนาจเพื่อมีอิทธิพลเหนือบุคคลอื่นซึ่งบุคคลที่ต้องการอำนาจสูง มักจะแสวงหาวิธีการเพื่อทำให้ตนมีอิทธิพลเหนือบุคคลอื่นมีความต้องการให้ผู้อื่นยอมรับหรือยกย่องตน ต้องการเป็นผู้นำ มีต้องการที่จะทำงานให้เหนือกว่าบุคคลอื่น เพราะหากทำได้เหนือกว่าผู้อื่นจะถือว่าเป็นความภาคภูมิใจโดยผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่อำนาจสูงมักจะเป็นผู้ที่คอยควบคุมสิ่งต่าง ๆ เพื่อเอื้อให้ตนเองบรรลุความต้องการที่จะมีอิทธิพลเหนือกว่าคนอื่น

ด้านการพัฒนาตนเอง จากการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมบุคลากรสายปฏิบัติการมีความคิดเห็นระดับเห็นด้วยปานกลาง บุคลากรสายปฏิบัติการมีความสนใจในการอบรมและสัมมนาเกี่ยวกับการทำผลงานวิจัย ผลงานลักษณะอื่น ผลงานเชิงวิเคราะห์หรือสังเคราะห์ ซึ่งสอดคล้องกับ Meechai W., and Promlak L. (2022) ได้ศึกษาปัจจัยด้านแรงจูงใจที่มีผลต่อความพร้อมในการผลิตผลงานทางวิชาการของบุคลากรสายปฏิบัติการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยพบว่า หากบุคลากรได้ส่งเสริมความเชี่ยวชาญจากการทำงาน ส่งเสริมประสบการณ์การทำงานจะส่งผลต่อความพร้อมในการผลิตผลงานทางวิชาการเป็นอย่างมาก รวมทั้งมีความตระหนักถึงความสำคัญและมีความมุ่งมั่นในการศึกษาค้นคว้าเพื่อการทำผลงานวิจัย ผลงานลักษณะอื่น ผลงานเชิงวิเคราะห์หรือสังเคราะห์ เพื่อขอดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Klaphachan and Butsuthiwong, (2007) ได้กล่าวถึงการพัฒนาตนเองว่ามีความจำเป็นในแง่ของการพัฒนาการทำงาน พัฒนาความก้าวหน้าในด้านวิชาชีพ (Career Development) เนื่องจากแต่ละอาชีพมีความ

ต้องการความชำนาญพิเศษในด้านนั้น ๆ จึงต้องมีการฝึกฝนอบรมเฉพาะทางด้านนั้น ๆ ทางด้านสายวิชาชีพ จึงต้องมีความจำเป็นในการเปิดกว้าง ให้บุคคลที่ปฏิบัติงานในวิชาชีพได้มีความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานที่ตนเองปฏิบัติอยู่ และยังสอดคล้องกับ Nimanong, N. (2023) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาตนเองของบุคลากรสังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุพรรณบุรี โดยพบว่า บุคลากรสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุพรรณบุรี นอกจากจะมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพแล้วส่วนใหญ่ยังได้รับความรู้อบรมมาเฉพาะทางด้านสาธารณสุข อีกทั้งปฏิบัติงานอยู่ในหน่วยงานระดับนโยบายการดูแลสุขภาพของประชาชน และการปฏิบัติงานในหน่วยงานราชการมีประเมินผลการปฏิบัติงานตามระยะเวลาที่กำหนด รวมทั้งการดำเนินงานต่าง ๆ มีการกำหนดตัวชี้วัดของผลงาน ดังนั้น บุคลากรจึงมีพฤติกรรมการพัฒนาตนเองในทุกด้าน

ด้านนโยบายคณะ จากการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมบุคลากรสายปฏิบัติการมีความคิดเห็นระดับเห็นด้วยปานกลาง บุคลากรสายปฏิบัติการมีความเห็นว่าคณะควรมีการกำหนดนโยบายในการสนับสนุนและพัฒนาบุคลากรสายปฏิบัติการ เพื่อให้ดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้นมีการประชาสัมพันธ์และแจ้งให้ทราบอย่างทั่วถึง รวมทั้งคณะควรกำหนดนโยบายสนับสนุนเงินทุนวิจัยและเพิ่มงบประมาณสนับสนุนการจัดโครงการหรือกิจกรรมเพื่อกระตุ้นและส่งเสริมให้บุคลากรสายปฏิบัติการทำผลงานวิจัย ผลงานลักษณะอื่น ผลงานเชิงวิเคราะห์ หรือสังเคราะห์ เช่น การอบรมสัมมนา การจัดระบบพี่เลี้ยง การศึกษา ดูงาน ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Duangnga, P. (2019) ได้ศึกษาเรื่อง ความพร้อมในการผลิตผลงานวิชาการเพื่อขอตำแหน่งที่สูงขึ้นของพนักงานมหาวิทยาลัยสายสนับสนุนวิชาการ สังกัดมหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษา คือมหาวิทยาลัยควรมีนโยบายที่ชัดเจนในการขอตำแหน่ง ที่สูงขึ้นของบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการ ควรจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ผลงานวิชาการ ควรจัดอบรมให้ความรู้ด้านการผลิตผลงานวิชาการให้กับบุคลากรอย่างต่อเนื่องมีข้อมูลรายละเอียดที่ชัดเจนเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ ขั้นตอน วิธีการ จัดเตรียมเอกสารหรือข้อมูลที่ใช้ประกอบการจัดทำผลงานวิชาการ ควรจัดศูนย์หรือสำนักงานในการให้บริการ หรือคลินิกให้คำปรึกษาในเรื่องการผลิตผลงานวิชาการ โดยมีผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ที่มีตำแหน่งทางวิชาการในแต่ละด้านเป็นที่ปรึกษาในการจัดทำผลงานทางวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Meechai W., and Promlak L. (2022) โดยพบว่า บุคลากรมีความต้องการที่จะได้รับความรู้ข่าวสารจากเพื่อนร่วมงานและครอบครัว การชี้แนะจากรุ่นพี่รุ่นน้องที่เคยเสนอผลงานเพื่อขอรับการประเมินผ่านเกณฑ์แล้ว รวมถึงคณะกรรมการประเมินผลงานวิชาการ ควรมีความเชี่ยวชาญและมาจากสายงานในการขอตำแหน่งวิชาการในแต่ละด้าน การตรวจผลงานวิชาการ ควรกำหนดระยะเวลาที่ชัดเจนไม่ควรนานเกินไป จะทำให้ผู้ขอผลงานเสียโอกาสหลายด้าน

ด้านกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ จากการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมบุคลากรสายปฏิบัติการมีความคิดเห็นระดับเห็นด้วยปานกลาง บุคลากรสายปฏิบัติการมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับข้อบังคับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ว่าด้วยการกำหนดระดับตำแหน่งและการแต่งตั้งพนักงานมหาวิทยาลัยเชียงใหม่กลุ่มปฏิบัติการและวิชาชีพให้ดำรงตำแหน่งสูงขึ้นมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การประเมิน วิธีการ ขั้นตอนปฏิบัติงานในการขอแต่งตั้ง พนักงานมหาวิทยาลัยให้ดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. มหาวิทยาลัยและคณะกรรมการนโยบายส่งเสริม ผลักดันและสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรสายปฏิบัติการสามารถยื่นขอกำหนดตำแหน่งที่สูงขึ้น อาทิเช่น จัดอบรมเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับกฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้น ให้การสนับสนุนงบประมาณในการทำผลงานวิจัย ผลงานลักษณะอื่น ผลงานเชิงวิเคราะห์ หรือสังเคราะห์ จัดโครงการบ่มเพาะหรือโครงการระบบพี่เลี้ยง (พี่สอนน้อง) เพื่อช่วยเหลือ และให้ข้อเสนอแนะแก่ผู้ที่มีความประสงค์จะยื่นขอกำหนดตำแหน่งที่สูงขึ้น

2. มหาวิทยาลัยควรมีการปรับคุณสมบัติของผู้ที่ต้องการกำหนดตำแหน่งที่สูงขึ้น เช่น อายุงานจากเดิม 9 ปี เป็น 4 ปี ปรับระดับเงินเดือนขั้นต่ำ รวมทั้งควรเปิดโอกาสให้นายาอายุงานในสถานะพนักงานมหาวิทยาลัยชั่วคราว (พนักงานส่วนงาน) มานับในการยื่นขอตำแหน่งที่สูงขึ้น รวมถึงการปรับอัตราบัญชีเงินประจำตำแหน่ง และค่าตอบแทนประจำตำแหน่งสายปฏิบัติการ กลุ่มปฏิบัติการทั่วไปและกลุ่มวิชาชีพเฉพาะ ให้มีความเหมาะสมต่อค่าครองชีพปัจจุบัน

3. มหาวิทยาลัยควรเปิดโอกาสให้บุคลากรสายปฏิบัติการที่มีคุณสมบัติและผลงานครบตามหลักเกณฑ์การกำหนดตำแหน่งที่สูงขึ้น สามารถยื่นขอกำหนดตำแหน่งที่สูงขึ้นอย่างไม่จำกัดจำนวนกรอบอัตราที่มหาวิทยาลัยจัดสรรให้ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการส่งเสริมความก้าวหน้าในอาชีพ และเป็นแรงจูงใจให้บุคลากรสายปฏิบัติการมีความกระตือรือร้นในการพัฒนางานของตนเองให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้นของบุคลากรทุกส่วนงานเพื่อให้เกิดความครอบคลุม

2. ผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าการดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้นของบุคลากรสายปฏิบัติการ คณะส่วนงานกลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ยังมีปัจจัยที่มีผลต่อการขอดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้นของบุคลากรสายปฏิบัติการ อาทิเช่น ด้านการเตรียมความพร้อมของบุคลากร คุณภาพผลงาน การเผยแพร่ผลงาน เป็นต้น ดังนั้น จึงควรมีกระบวนการศึกษารูปแบบต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้นของบุคลากร เพื่อนำผลการศึกษาวิจัยมาพิจารณาวางแผนในการพัฒนาบุคลากรต่อไป

3. ควรมีการศึกษาวิจัยปัญหา อุปสรรค และปัจจัยที่มีผลต่อการดำรงตำแหน่งทางวิชาการ รวมถึงแผนในการพัฒนาบุคลากรทั้งสายปฏิบัติการและสายวิชาการต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- Best, John W. (1977). **Research in Education**. 3rd ed. Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice Hall, Inc.
- Duangnga, P. (2019). “Readiness to produce academic work to apply for a higher position of Maejo University academic support staff Chiang Mai Province”, **School of Administrative Studies Academic Journal**. 2(4), 1-10. (in Thai)
- Klaphachan, P. and Butsuthiwong, P. (2007). **Human resource management = Human resource management**. Bangkok : K. Phonphim. (in Thai)
- Meechai W., and Promlak L. (2022). The Study of Motivation Factors Affecting Readiness to Operation Personnel of Srinakharinwirot University. **Journal of Educational Measurement Educational and Psychological Test Bureau**. 39(106), 307-318.
- Mc Cleland, David C (1953). **The Achievement Motive**. New York : Appleton Centurycrofts.
- Nimanong N. (2023). Factors related to self-development of personnel under the Suphanburi Provincial Public Health Office. **Journal of Public Health and Innovation**, 3(1), 32-45.

การจัดการความรู้และถอดบทเรียนห้องเรียนสาธิตเทคโนโลยีฐานวิทยาศาสตร์ ภายใต้การกำกับดูแลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย Knowledge Management and Lesson Learned in Science-based Technology Demonstration Classrooms under the Supervision of Rajamangala University of Technology Lanna, Chiang Rai

สิริโฉม พิเชษฐบุญเกียรติ^{1*} นิวัตร มุลปา², พัชรีย์ ไชยวงศ์³, ธีรวิชัย ชัยมาลา⁴,
ปองสุข ศรีชัย⁵, รจนา บุญลพ⁶, สายสมร ตีบมา⁷ และอานวย คำบุญ⁸
Sirichom Pichedboonkiat^{1*} Niwat Moonpa², Patcharee Chaiyong³, Peravit Chaimala⁴,
Pongsook Srichai⁵, Rotjana Boonlop⁶, Saisamarn Tipma⁷, Amnouy Kamboon⁸

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อ 1) ศึกษาระดับการจัดการความรู้ของบุคลากรห้องเรียนสาธิตเทคโนโลยีฐานวิทยาศาสตร์ และ 2) ศึกษาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรห้องเรียนสาธิตเทคโนโลยีฐานวิทยาศาสตร์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารมหาวิทยาลัย ผู้บริหารหลักสูตร อาจารย์ผู้สอน ครูพี่เลี้ยง และเจ้าหน้าที่ดูแลนักศึกษา จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลวิจัย คือ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบค่าสถิติสัมพันธ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) ผลการศึกษา พบว่า

1) ศึกษาการจัดการความรู้ของบุคลากรห้องเรียนสาธิตเทคโนโลยีฐานวิทยาศาสตร์ภายใต้การกำกับดูแลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ($\bar{x} = 4.13$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีระดับการจัดการความรู้ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมาก

^{1,4,5,6} คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย

² คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา

³ วิทยาลัยเทคโนโลยีและสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา

⁷ งานยุทธศาสตร์และบุคลากร กองบริหารทรัพยากร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย

⁸ คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย

Rajamangala University of Technology Lanna, Chiang Rai

* Corresponding author: E-mail sirichom12@gmail.com

ไปหาน้อย คือ การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ ด้านการจัดการความรู้ให้เป็นระบบ การบ่งชี้ความรู้ การเรียนรู้ด้านการเข้าถึงความรู้ และการสร้างและแสวงหาความรู้

2) ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรห้องเรียนสาธิตเทคโนโลยีฐานวิทยาศาสตร์ภายใต้การกำกับดูแลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย จากระดับการจัดการความรู้ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรที่มีหน้าที่รับผิดชอบห้องเรียนสาธิตเทคโนโลยีฐานวิทยาศาสตร์ภายใต้การกำกับดูแลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย พบว่า ในภาพรวมของประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรอยู่ในระดับมากทุกด้าน ($\bar{X} = 4.18$) โดยเรียงลำดับจากมากที่สุดไปหาน้อย คือ ด้านเวลาของการปฏิบัติงาน ด้านวิธีการ/กระบวนการดำเนินงาน ด้านคุณภาพของการปฏิบัติงาน ด้านปริมาณงาน และด้านต้นทุนของการดำเนินงาน

คำสำคัญ : การจัดการความรู้ ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน บุคลากรมหาวิทยาลัย ห้องเรียนสาธิตเทคโนโลยีฐานวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา

Abstract

This research is quantitative. The research has two main objectives: 1) Assess the knowledge management level of personnel in science-based technology demonstration classrooms under the supervision of Rajamangala University of Technology Lanna, Chiang Rai, and 2) Evaluate the operational efficiency of personnel in these classrooms under the supervision of Rajamangala University of Technology Lanna, Chiang Rai. The sample consisted of 30 individuals, including university administrators, course administrators, teachers, mentors, and student caregivers. This research tool was questionnaires. The data analysis was frequency, percentage, mean, standard deviation, and Pearson Product Moment Correlation Coefficient. The results of the study found that

The results of the study found that

1) Studying the level of knowledge management of science-based technology demonstration classroom personnel under the supervision of Rajamangala University of Technology Lanna, Chiang Rai found that the overall level was at a high level in all aspects ($\bar{X} = 4.13$). When considering each aspect, it was found that there is a high level of knowledge management in all aspects in descending order knowledge sharing systematic knowledge management knowledge indication, learning, access to knowledge, and creating and seeking knowledge

2) The performance efficiency of personnel in science-based technology demonstration classrooms under the supervision of Rajamangala University of Technology Lanna, Chiang Rai

from the level of knowledge management that affects the operational efficiency of personnel responsible for science-based technology demonstration classrooms found that in the overall performance of the personnel was at a high level in all aspects ($\bar{X} = 4.18$), In order from the most to the least, namely Time aspect of work method/process quality of work workload and cost of operation.

Keywords: Knowledge Management, Operational Efficiency, University Personnel, Science-based Technology Demonstration Classrooms, Rajamangala University of Technology Lanna

บทนำ

การศึกษาในประเทศไทยมีความสำคัญอย่างมากเพราะเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และเป็นกลไกในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไทย การศึกษาไทยมีประวัติการพัฒนามาอย่างยาวนาน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงวิวัฒนาการเรียนการสอนในประเทศไทยและได้รับการปฏิรู้อยู่หลายครั้งเพื่อให้ประชาชนได้เข้าถึงการศึกษาให้มากที่สุด ดังที่ปรากฏในรายงานประจำปีของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (Office of the Secretariat of the Council of Education, 2018) ทั้งนี้การจัดการศึกษาในประเทศไทยควรมีพัฒนาในหลายมิติอย่างต่อเนื่องเพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจโลกในศตวรรษนี้ และเพื่อการพัฒนาประเทศ รวมทั้งเตรียมความพร้อมคนไทยให้มีทักษะและศักยภาพที่สอดคล้องกับสภาพการณ์ต่าง ๆ ผลิตประชากรที่มีทักษะการแข่งขันสูงในโลกที่ประสบกับการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ มีทักษะการเรียนรู้ที่เหมาะสมของศตวรรษที่ 21

สำหรับระบบการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษานั้น ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจกมีบทบาทในการผลิตความรู้ขั้นสูง ทำหน้าที่ผลิตบัณฑิตและบุคลากรเพื่อพัฒนาประเทศ วิจัย บริการสังคม โดยจัดในมหาวิทยาลัย สถาบันวิทยาลัยหรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่น การศึกษาระดับอุดมศึกษาในปัจจุบันได้แบ่งออกเป็นระดับต่ำกว่าปริญญาหรืออนุปริญญาและระดับปริญญา

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ถือเป็นหน่วยงานหนึ่งในการจัดการศึกษา เป็นสถาบันอุดมศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตภาคเหนือตอนบน สถาปนามาจากวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา ทางมหาวิทยาลัยมุ่งผลิตบัณฑิตนักปฏิบัติ ให้ความเชี่ยวชาญทางด้านวิชาชีพ ใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นพื้นฐาน พัฒนาห้องปฏิบัติการพื้นฐาน และศูนย์ความเชี่ยวชาญเฉพาะทางด้านวิชาชีพและการบูรณาการการจัดการเรียนการสอนกับการปฏิบัติงานจริง เป็นผู้นำในการจัดการศึกษาบนฐานความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีการบูรณาการการเรียนการสอนกับการปฏิบัติงานจริง (Work Integrated Learning; WIL) เสริมสร้างคุณลักษณะบัณฑิตให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรมและจิตสาธารณะ โดยมีอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยได้แก่ บัณฑิตนักปฏิบัติมีอาชีพที่ใช้เทคโนโลยีเป็นฐาน ซึ่งสอดคล้องรายงานของสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน (Office of Academic Promotion and Registration, 2021) ที่ให้ความสำคัญกับระบบการเรียน

การสอนคู่ไปกับการฝึกประสบการณ์ตรงในสถานประกอบการภาคอุตสาหกรรม ซึ่งผู้บริหารสถาบันการศึกษาที่ผลิตบัณฑิตวิชาชีพเฉพาะให้ความสำคัญมากในยุคปัจจุบัน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อผลิตกำลังคนภาครัฐเพื่อเป็นแรงงานตัวป้อนในภาคอุตสาหกรรม สอดคล้องกับแนวคิดสหกิจศึกษาของวิจิตร ศรีสะอ้าน (Srisa-an, 2017). ที่ได้ปรากฏพิเศษเรื่อง “นวัตกรรมสหกิจศึกษา 4.0” ในฐานะที่ได้รับยกย่องให้เป็น “บิดาแห่ง สหกิจศึกษา” เพราะเป็นผู้นำระบบสหกิจศึกษาเข้ามาสู่ในประเทศไทย กล่าวต่อว่า ก้าวใหม่สู่การเป็นสหกิจศึกษายุค 4.0 ในศตวรรษที่ 21 เป็นส่วนหนึ่งของอุดมศึกษา 4.0 เพื่อที่จะช่วยให้อุดมศึกษา 4.0 มีความเข้มแข็งขึ้น โดยเสริมสร้างคุณภาพการสร้างคน สร้างความรู้และสร้างนวัตกรรม ที่มีความเป็นเลิศตรงกับความต้องการและใช้ประโยชน์ได้จริงตามมาตรฐานวิชาการที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษากำหนด ทำให้นักศึกษามีความพร้อมในการทำงานและสามารถทำงานได้ทันที จากการสำรวจผู้ใช้นบัณฑิต ทำให้ค้นพบสิ่งสำคัญ 3 เรื่อง คือ 1) การสร้างบัณฑิตที่จบมาแล้วสามารถทำงานได้ทันที 2) มีความอดทน และ 3) มีภาษาอังกฤษที่มีความก้าวหน้า เมื่อผลเป็นเช่นนี้ จึงได้นำสหกิจศึกษามาผูกไว้กับการทำงาน แล้วเรียกว่า “กิจที่ทำร่วมกับการศึกษา” เมื่อเริ่มจัดสหกิจศึกษาในประเทศไทย ได้จัดเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรปริญญาตรีต่อยอดเฉพาะและวิชาชีพในระดับปี 4 โดยให้ไปปฏิบัติงานเต็มเวลา 4 เดือน ในสถานประกอบการ ทำให้เป็นที่มาของการเรียน 3 ภาคการศึกษา เป็น Teaching Engagement ระหว่างสถานประกอบการ (University-Workplace Engagement) เกิดเป็นมิติของการร่วมคิด ร่วมทำตั้งแต่ต้นและร่วมกันได้ประโยชน์ ถ้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้ประโยชน์ก็จะเกิดเป็นภาระต้องเรียนรู้ร่วมกันและนำมาปรับปรุงให้ดีขึ้น สุดท้ายเกิดผลกระทบที่ติดอสังคม

จากระบบการจัดการศึกษาดังกล่าวได้สร้างโอกาสและทางเลือกให้กับนักเรียน นักศึกษาและผู้ปกครองสามารถเลือกสิ่งที่ดีที่สุดและตอบสนองความต้องการตามความรู้ความถนัดของผู้เรียน ส่งผลให้สถาบันการศึกษาในทุกระดับต้องแข่งขันและช่วงชิงนักศึกษาให้เข้ามาศึกษาต่อในสถาบันการศึกษาของตน โดยการพัฒนาระบบบริหารจัดการให้สามารถตอบสนองความต้องการของนักศึกษาและผู้ปกครองไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาหลักสูตรที่ทันสมัย การพัฒนาความเป็นมืออาชีพของคณาจารย์ จัดหาวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนที่ทันสมัย และพัฒนาสภาพแวดล้อมให้เกิดการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้เพื่อให้นักศึกษาสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้ทุกที่และตลอดเวลา ซึ่งเป็นการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยในเชิงรุก แต่กลับทำให้เกิดผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบต่อมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะจำนวนนักศึกษาลดลงทุกระดับการศึกษาและทุกหลักสูตร โดยเฉพาะในระดับปริญญาตรี จากปัญหาดังกล่าว มหาวิทยาลัยได้มีการจัดการความรู้อย่างเป็นรูปธรรมเพื่อให้เห็นผลเชิงประจักษ์ ดังนั้น การพัฒนาหลักสูตรเตรียมวิศวกรรมศาสตร์ เพื่อเป็นห้องเรียนสาธิตเทคโนโลยีฐานวิทยาศาสตร์ภายใต้การกำกับดูแลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย เพื่อเป็นการเพิ่มจำนวนนักศึกษาและเพื่อเป็นตัวป้อนในการศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีที่มีความชำนาญเฉพาะในวิชาชีพ รวมทั้ง การจัดการความรู้ห้องเรียนสาธิตเทคโนโลยีฐานวิทยาศาสตร์ฯ ถือว่าเป็นนโยบายนำร่องของมหาวิทยาลัยที่ต้องการยกระดับมาตรฐานการเรียนรู้วิชาชีพในระดับอนุปริญญาให้เป็นแนวปฏิบัติที่ดีสำหรับบุคลากรของมหาวิทยาลัย ซึ่งที่ผ่านมาได้มีการเปิดหลักสูตรระดับอนุปริญญาหลายหลักสูตร แต่ไม่ได้มีการประเมินผลกระทบของการจัดการเรียนรู้หรือการจัดการความรู้ดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับปัจจุบันประเทศไทยเข้าสู่ยุคของสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge-

based society and economy) ซึ่งให้ความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจที่สามารถขับเคลื่อนด้วยการใช้ความรู้ สำหรับความเจริญต่างๆ ที่เกิดขึ้นนั้นมาจากการใช้นวัตกรรมที่พัฒนาด้วยปัญญาและความรู้เป็นฐานอันสำคัญยิ่ง โดยเฉพาะองค์กรทางการศึกษาสามารถนำความรู้มาพัฒนาการดำเนินงานหรือนวัตกรรมต่าง ๆ เพื่อยกระดับการเรียนรู้ของผู้เรียน ดังนั้น การจัดการความรู้ (Knowledge management) จึงเป็นกระบวนการหนึ่งที่สำคัญ ในการสร้างองค์ความรู้และสามารถขยายผลไปยังผู้ปฏิบัติให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในงานที่รับผิดชอบและงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบ ดังแนวคิดของพรพิมล หารษาภิรมย์โชค (Hansapiromchoke, 2007) ที่ได้ระบุขั้นตอนการจัดการความรู้ มีขั้นตอนการปฏิบัติที่เป็นองค์ความรู้เชื่อมโยงกันใน 6 ขั้นตอน คือ 1) กำหนดความรู้ 2) การแสวงหาความรู้ 3) การสร้างความรู้ 4) การจัดเก็บความรู้ให้เป็นระบบ 5) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 6) การนำความรู้ไปใช้และ 7) การติดตามและประเมินผล หากองค์กรทางการศึกษาใดสามารถจัดการกับความรู้ และภูมิปัญญาของบุคลากรในองค์กรได้อย่างเป็นระบบ รวมถึงการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับองค์กรในมิติต่าง ๆ ทั้งในด้านการเรียน การสอน การวิจัย การบริการวิชาการการพัฒนาบุคลากร และการพัฒนาองค์กรได้อย่างครบถ้วนแล้วนั้น ย่อมสามารถนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จได้อย่างแน่นอน

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นสอดคล้องกับนโยบายของระบบราชการไทยปัจจุบัน ที่ให้ความสำคัญกับแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการความรู้ ในพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ระบุใน มาตรา 11 ดังนี้ มาตรา 11 “ส่วนราชการมีหน้าที่พัฒนาความรู้ในส่วนราชการ เพื่อให้มีลักษณะเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ” เพราะการจัดการความรู้ทำให้ทุกคนในองค์กรมีแหล่งความรู้ที่สามารถเข้าถึงได้ง่ายและแบ่งปันความรู้กันได้อย่างเหมาะสมช่วยพัฒนาบุคลากรให้สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานอีกทั้งเพิ่มความสามารถในการแข่งขันอย่างยั่งยืนและสร้างความพึงพอใจแก่ผู้รับบริการ ดังนั้น การจัดการความรู้ จึงมีความสำคัญที่เราควรศึกษาเพื่อรู้ถึงปัญหาและอิทธิพลที่จะพัฒนาองค์ความรู้ในองค์กรให้ดียิ่งขึ้น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในองค์กรให้ก้าวหน้าและยั่งยืน

การจัดการความรู้ในการบริหารจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย จึงถือว่ามีความสำคัญและจำเป็นเพื่อให้เกิดความคุ้มค่ามากที่สุดและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้มารับบริการในมหาวิทยาลัย ปัจจุบันทั้งภาครัฐและภาคเอกชนให้ความสำคัญต่อการบริหารจัดการความรู้ภายในองค์กรกันมากขึ้น เพราะโลกขององค์กรยุคใหม่ที่ต้องเผชิญกับการแข่งขันรุนแรงและความต้องการนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อตอบสนองให้กับผู้มารับบริการ การมองว่าความรู้เป็น “สินทรัพย์” ไม่ว่าจะเป็นองค์ความรู้ บุคลากร และสภาพแวดล้อมในองค์กร ก็เพราะว่า ในองค์กรต่าง ๆ มีแหล่งความรู้ที่ไม่สามารถหาได้จากที่อื่น แต่เกิดจากประสบการณ์ของบุคลากรผู้ปฏิบัติงานในสถานการณ์จริงมานานทั้งประสบการณ์ที่ประสบความสำเร็จและประสบการณ์ที่เกิดจากปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ที่สามารถก้าวข้ามผ่านมาได้ ดังนั้น องค์กรคงต้องคิดว่าจะทำอย่างไรที่จะนำองค์ความรู้เหล่านั้นมาเผยแพร่ให้กับบุคลากรภายในองค์กรได้อย่างต่อเนื่องและทั่วถึง ซึ่ง คำว่า “การจัดการความรู้” (Knowledge Management-KM) ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญและจำเป็นสำหรับมหาวิทยาลัยเป็นอย่างมาก ดังแนวคิดของ Nonaka and Takeuchi (1995) ได้ทำการวิจัยและนำเสนอแนวคิดที่สำคัญในหนังสือ ชื่อ “The Knowledge-Creating Company” ว่าสาเหตุที่ทำให้บริษัทของญี่ปุ่นสามารถสร้าง

ขีดความสามารถในการแข่งขันของตนเองได้อย่างต่อเนื่อง เกิดจากการแปลงเอาความรู้แบบฝังลึก (Tacit Knowledge) หรือเรียกกันทั่วไปว่า เป็นพฤติกรรมการทำงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพของงานเป็นสำคัญ การนำความรู้แบบฝังลึกหรือความชำนาญที่อยู่ในตัวบุคลากรในองค์กรออกมาเป็นความรู้ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้และเกิดการเรียนรู้แบบบูรณาการองค์ความรู้และประสบการณ์กันได้อย่างต่อเนื่องและไม่มีที่สิ้นสุด ซึ่งเรียกลักษณะดังกล่าวว่า “วงจรของการสร้างความรู้”

จากเหตุผลดังกล่าว ทำให้คณะผู้วิจัยเล็งเห็นปัญหาและความสำคัญที่จำเป็นต้องสนับสนุนและส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองสำหรับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อการจัดการเรียนการสอนของนักศึกษาห้องเรียนสาธิตเทคโนโลยีฐานวิทยาศาสตร์ภายใต้การกำกับดูแลของมหาวิทยาลัย โดยการนำการจัดการความรู้มาเป็นกระบวนการที่สำคัญในการสร้างองค์ความรู้ที่สัมพันธ์และส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรห้องเรียนสาธิตเทคโนโลยีฐานวิทยาศาสตร์ภายใต้การกำกับดูแลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย ทั้งในด้านการการจัดเก็บความรู้ให้เป็นระบบ และเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ รวมทั้งสามารถนำความรู้ไปใช้ให้เกิดความคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กรเพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยให้เป็นที่ยอมรับของสังคมชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับการจัดการความรู้ของบุคลากรห้องเรียนสาธิตเทคโนโลยีฐานวิทยาศาสตร์ภายใต้การกำกับดูแลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย
2. ศึกษาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรห้องเรียนสาธิตเทคโนโลยีฐานวิทยาศาสตร์ภายใต้การกำกับดูแลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย

สมมติฐานการวิจัย

ระดับการจัดการความรู้ของบุคลากรมีความความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรห้องเรียนสาธิตเทคโนโลยีฐานวิทยาศาสตร์ภายใต้การกำกับดูแลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อศึกษาระดับการจัดการความรู้ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร สำหรับห้องเรียนสาธิตเทคโนโลยีฐานวิทยาศาสตร์ภายใต้การกำกับดูแลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย

ประชากร คือ บุคลากรทางการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย จำนวน 118 คน (ข้อมูลสถิติข้อมูลบุคลากร งานบุคลากร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย ประจำปี 2565)

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารมหาวิทยาลัย ผู้บริหารหลักสูตร อาจารย์ผู้สอน และครูพี่เลี้ยง เจ้าหน้าที่ดูแล จำนวน 30 คน ซึ่งการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างมาจากการเจาะจง โดยเป็นบุคลากรทางการศึกษาที่มีประสบการณ์ในการบริหารจัดการศึกษาและจัดการเรียนการสอนในสายวิชาชีพในระดับอนุปริญญา รวมทั้งเจ้าหน้าที่และครูพี่เลี้ยงทั้งระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ในส่วนของผู้บริหารมหาวิทยาลัย เทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย เป็นทั้งผู้บริหารและผู้สอนที่เคยมีประสบการณ์การสอนในระดับอนุปริญญามาก่อน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ มีเครื่องมือวิจัยที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ 1) แบบสอบถาม (Questionnaire) สำหรับผู้บริหารมหาวิทยาลัย ผู้บริหารหลักสูตร คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ และผู้ปกครอง โดยผู้วิจัยได้พัฒนาและดัดแปลงข้อคำถามให้สอดคล้องกับกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการความรู้ และประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร ที่ผู้วิจัยได้พัฒนามาจากของนันทน์ภัสร์ จันทรสว่าง (Jansawang, 2016) และอาทิตย์ยา คงเมือง (Kongmuang, 2023) ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาวิจัยแนวความคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสำรวจข้อมูลเบื้องต้นจากกลุ่มตัวอย่างเป้าหมาย

2. กำหนดขอบเขตของเนื้อหาที่จะใช้เป็นแบบสอบถามและตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

3. สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมถึงขอบเขตเนื้อหา ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้

4. นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้ว ให้อาจารย์ที่ปรึกษาได้ตรวจสอบความเหมาะสมความถูกต้องของเนื้อหาความถูกต้องของการใช้ภาษา ตลอดจนแก้ไขปรับปรุงในส่วนที่บกพร่องให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

5. ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

6. จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ นำไปใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

สำหรับแบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการความรู้ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร สำหรับห้องเรียนสาธิตเทคโนโลยีฐานวิทยาศาสตร์ภายใต้การกำกับดูแลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 4 ตอน มีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประเภทตำแหน่ง และช่วงอายุการทำงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการความรู้ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของของบุคลากร สำหรับห้องเรียนสาธิตเทคโนโลยีฐานวิทยาศาสตร์ โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านการแสวงหาความรู้ ด้านการสร้างความรู้ ด้านการเผยแพร่และประยุกต์ใช้ความรู้ และด้านการจัดเก็บและสืบค้น

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย ต้นทุนการดำเนินงาน คุณภาพการปฏิบัติงาน เวลาการปฏิบัติงาน และวิธี/กระบวนการปฏิบัติงาน

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open-Ended) เกี่ยวกับการจัดการความรู้

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย

ผู้วิจัยได้พัฒนาและปรับปรุงแบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการความรู้ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร สำหรับห้องเรียนสาธิตเทคโนโลยีฐานวิทยาศาสตร์ภายใต้การกำกับดูแลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย โดยขอความอนุเคราะห์จากอาจารย์ที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านการศึกษางานวิจัยและผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการความรู้ จำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (content validity) ผู้วิจัยได้นำคำถามดังกล่าวมาประเมินหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (index of item objective congruence: IOC) ของแบบสอบถามแต่ละข้อจนครบทุกข้อ แล้วเลือกเฉพาะคำถาม ที่มีค่า IOC มากกว่าหรือเท่ากับ 0.6 ผลจากการพิจารณาค่า IOC คำถามที่เป็นไปตามเกณฑ์มากกว่าหรือเท่ากับ 0.6 ทั้งหมดทุกข้อ นอกจากนั้น ผู้วิจัยนำแบบสอบถามทั้งฉบับไปหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient: α) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.92

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น 30 ชุด เพื่อเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เท่ากับจำนวนกลุ่มตัวอย่าง โดยการจัดทำหนังสือขออนุญาตผู้บริหารมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย เพื่อนำแบบสอบถามไปแจกให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษาห้องเรียนสาธิตเทคโนโลยีฐานวิทยาศาสตร์ฯ เกี่ยวกับการจัดการความรู้และถอดบทเรียนการจัดการศึกษาดังกล่าว หลังจากนั้นนำแบบสอบถามมาตรวจสอบความถูกต้องและนับจำนวนให้เท่ากับจำนวนกลุ่มตัวอย่าง กรณีแบบสอบถามไม่ครบถ้วนหรือไม่สมบูรณ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามใหม่อีกครั้ง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนและได้รับกลับมาครบถ้วนร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติเชิงพรรณนา วิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ ในการวิเคราะห์ โดยแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient)

1.1 การวิเคราะห์การจัดการความรู้ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของบุคลากรในการทำงาน ใช้วิธีคำนวณโดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จำแนกเป็นรายด้านและรายข้อ

1.2 การวิเคราะห์การจัดการความรู้ ใช้วิธีคำนวณโดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จำแนกเป็นรายด้านและรายข้อ และสรุปผลในรูปแบบตาราง

2. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยกำหนดเกณฑ์ในการแปลผลการจัดการความรู้และประสิทธิภาพของบุคลากรในการทำงาน โดยใช้เกณฑ์ของเบสท์ (Best, 1981) ดังนี้

4.50 - 5.00 หมายถึง ระดับการจัดการความรู้และประสิทธิภาพปฏิบัติงานมากที่สุด

3.50 - 4.49 หมายถึง ระดับการจัดการความรู้และประสิทธิภาพปฏิบัติงานมาก

2.50 - 3.49 หมายถึง ระดับการจัดการความรู้และประสิทธิภาพปฏิบัติงานปานกลาง

1.50 – 2.49 หมายถึง ระดับการจัดการความรู้และประสิทธิภาพปฏิบัติงานน้อย

0.01 – 1.49 หมายถึง ระดับการจัดการความรู้และประสิทธิภาพปฏิบัติงานน้อยที่สุด

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลการจัดการความรู้ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการจัดการความรู้ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร สำหรับห้องเรียนสาธิตเทคโนโลยีฐานวิทยาศาสตร์ภายใต้การกำกับดูแลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย ปรากฏผลสรุปดังนี้

1) ระดับการจัดการความรู้ของบุคลากรห้องเรียนสาธิตเทคโนโลยีฐานวิทยาศาสตร์ภายใต้การกำกับดูแลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ($\bar{X} = 4.13$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีระดับการจัดการความรู้ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ ด้านการจัดการความรู้ให้เป็นระบบ การบ่งชี้ความรู้ การเรียนรู้ ด้านการเข้าถึงความรู้ และการสร้างและแสวงหาความรู้ หากพิจารณารายด้าน ปรากฏผลดังนี้

1.1 ด้านการบ่งชี้ความรู้ พบว่า การจัดการความรู้ในด้านการบ่งชี้ความรู้มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากใน 3 อันดับแรก คือ ท่านได้จัดลำดับความสำคัญของความรู้ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานเพื่อพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 4.20$) ท่านมีส่วนร่วมในคณะทำงานรับผิดชอบการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดการความรู้ในหน่วยงาน ($\bar{X} = 4.20$) และท่านให้ความสำคัญกับความรู้ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานในหน้าที่ ($\bar{X} = 4.17$)

1.2 ด้านการสร้างและแสวงหาความรู้ พบว่า การจัดการความรู้ในด้านการสร้างและแสวงหาความรู้มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากใน 3 อันดับแรก คือ ท่านได้รับการสนับสนุนส่งเสริมจากหน่วยงานให้มีการจัดหาผู้เชี่ยวชาญทั้งภายในและภายนอก ทำให้ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 4.20$) ท่านได้ศึกษากฎระเบียบ ข้อบังคับ คู่มือการปฏิบัติงานและศึกษาระบบการปฏิบัติงานเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานให้สำเร็จ ($\bar{X} = 4.20$) และท่านเป็นผู้แสวงหาความรู้จากแหล่งต่างๆ จากทั้งภายในและภายนอกองค์กรเพื่อปรับปรุงการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 4.02$)

1.3 ด้านการจัดการความรู้ให้เป็นระบบ พบว่า การจัดการความรู้ในด้านการจัดการความรู้ให้เป็นระบบมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากใน 3 อันดับแรก คือ ท่านมีการสรุปผลการปฏิบัติงานที่ประสบความสำเร็จไว้ในรูปแบบต่างๆ เช่น แฟ้มสะสมงานหรือในฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ($\bar{X} = 4.20$) ท่านมีการรวบรวมข้อมูล เอกสารความรู้ที่สามารถค้นหาได้สะดวก รวดเร็ว ถูกต้องเป็นปัจจุบัน ($\bar{X} = 4.20$) และท่านสามารถสืบค้นข้อมูลและความรู้ต่างๆ ได้จากเอกสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และฐานความรู้ที่หน่วยงานของท่านทำขึ้น ($\bar{X} = 4.20$)

1.4 ด้านการเข้าถึงความรู้ พบว่า การจัดการความรู้ในด้านการเข้าถึงความรู้มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากใน 2 อันดับแรก คือ ท่านสามารถเข้าถึงความรู้ของหน่วยงานได้สะดวกรวดเร็วโดยผ่านระบบสารสนเทศ ($\bar{X} =$

4.20) และท่านร่วมทำแผนปฏิบัติราชการประจำปีโดยมีส่วนร่วมเพื่อให้รู้และเข้าใจในการปฏิบัติงานได้อย่างชัดเจนสอดคล้อง ($\bar{X} = 4.20$)

1.5 ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ พบว่า การจัดการความรู้ในด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากใน 3 อันดับแรก คือ ท่านสนับสนุนส่งเสริมนำความรู้ต่างๆ ไปเผยแพร่ให้บุคคลทั้งภายในและภายนอกหน่วยงานทราบเพื่อแลกเปลี่ยนและสร้างเครือข่ายความรู้ ($\bar{X} = 4.20$) ท่านมีการแลกเปลี่ยนความรู้ทั้งภายในและภายนอกหน่วยงาน เพื่อสร้างเครือข่ายความรู้ ($\bar{X} = 4.20$) และท่านสนับสนุน ส่งเสริมให้บุคลากรทุกคน ได้เข้ารับการเรียนรู้ อบรม หรือสัมมนาทั้งภายในและภายนอก ($\bar{X} = 4.20$)

1.6 ด้านการเรียนรู้ พบว่า การจัดการความรู้ในด้านการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากใน 3 อันดับแรก คือ ท่านมีการนำความรู้ที่ได้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ไปประยุกต์หรือบูรณาการ เพื่อให้เกิดความรู้และประสบการณ์ใหม่ ($\bar{X} = 4.20$) ท่านมีการนำความรู้ที่ได้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ใหม่มาถ่ายทอดภายในหน่วยงานอย่างต่อเนื่องทั่วทั้งหน่วยงาน ($\bar{X} = 4.20$) และท่านนำความรู้ที่ได้รับจากบุคลากรในหน่วยงานมาใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจเพื่อแก้ไขปัญหาและปรับปรุงการปฏิบัติงาน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยรวมระดับการจัดการความรู้ของห้องเรียนสาธิตเทคโนโลยีฐานวิทยาศาสตร์ภายใต้การกำกับดูแลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย

ข้อ	การจัดการความรู้	$\bar{X}$	SD	ระดับการจัดการความรู้
1	ด้านการบ่งชี้ความรู้	4.13	.54	มาก
2	ด้านการสร้างและแสวงหาความรู้	4.05	.52	มาก
3	ด้านการจัดการความรู้ให้เป็นระบบ	4.16	.64	มาก
4	ด้านการเข้าถึงความรู้	4.09	.62	มาก
5	ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้	4.20	.68	มาก
6	ด้านการเรียนรู้	4.13	.61	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม		4.13	.60	มาก

2) ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรห้องเรียนสาธิตเทคโนโลยีฐานวิทยาศาสตร์ภายใต้การกำกับดูแลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย

จากระดับการจัดการความรู้ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรที่มีหน้าที่รับผิดชอบห้องเรียนสาธิตเทคโนโลยีฐานวิทยาศาสตร์ภายใต้การกำกับดูแลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย พบว่า ในภาพรวมของประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรอยู่ในระดับมากทุกด้าน ($\bar{X} = 4.18$)

โดยเรียงลำดับจากมากที่สุดไปหาน้อย คือ ด้านเวลาของการปฏิบัติงาน ด้านวิธีการ/กระบวนการดำเนินงาน ด้านคุณภาพของการปฏิบัติงาน ด้านปริมาณงาน และด้านต้นทุนของการดำเนินงาน

หากพิจารณาในรายด้านของประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรที่มีหน้าที่รับผิดชอบห้องเรียนสาธิตเทคโนโลยีฐานวิทยาศาสตร์ภายใต้การกำกับดูแลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย ปรากฏผลดังนี้

1) ด้านต้นทุนของการดำเนินงาน พบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในด้านต้นทุนของการดำเนินงานมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากใน 3 อันดับแรก คือ ท่านมีความรู้และเข้าใจในบทบาท หน้าที่ การกิจของหน่วยงานและงานที่ท่านปฏิบัติงานอยู่ ($\bar{X} = 4.20$) ท่านมีความผูกพันและเจตคติที่ดีต่อหน่วยงานและงานของท่าน ($\bar{X} = 4.20$) และท่านปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ ($\bar{X} = 4.20$)

2) ด้านคุณภาพของการปฏิบัติงาน พบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในด้านคุณภาพของการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากใน 3 อันดับแรก คือ ท่านมีทักษะประสบการณ์ในการปรับกระบวนการทำงานให้งานประสบความสำเร็จได้เป็นอย่างดี ($\bar{X} = 4.35$) ท่านปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายได้สำเร็จตามเป้าหมายและทันเวลา ($\bar{X} = 4.20$) และงานที่ท่านปฏิบัติสามารถตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการให้ได้รับความพึงพอใจสูงสุด ($\bar{X} = 4.20$)

3) ด้านปริมาณงาน พบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในด้านปริมาณงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากใน 3 อันดับแรก คือ ท่านจัดทำฐานข้อมูลที่จำเป็นในการปฏิบัติงานอย่างครบถ้วน ถูกต้อง เป็นปัจจุบัน ($\bar{X} = 4.20$) ท่านจัดทำแผนการปฏิบัติงานที่สอดคล้องคล้อยกับนโยบายของหน่วยงาน ($\bar{X} = 4.20$) และท่านใช้ความรู้ความสามารถ ทักษะและประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 4.20$)

4) ด้านเวลาของการปฏิบัติงาน พบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในด้านเวลาของการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากใน 3 อันดับแรก คือ ท่านมีการวางแผนก่อนการปฏิบัติงานทุกครั้งโดยระบุกำหนดเวลาไว้อย่างชัดเจน ($\bar{X} = 4.20$) ท่านปฏิบัติงานได้ตามแผนการปฏิบัติงานของหน่วยงานและแผนปฏิบัติงานที่กำหนด ($\bar{X} = 4.20$) และท่านมีการปรับขั้นตอนการปฏิบัติงานและปฏิบัติตามขั้นตอนได้อย่างถูกต้องรวดเร็ว ($\bar{X} = 4.20$)

5) ด้านวิธีการ/กระบวนการดำเนินงาน พบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในด้านวิธีการ/กระบวนการดำเนินงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากใน 3 อันดับแรก คือ ท่านปฏิบัติงานตามภาระงานและบทบาทหน้าที่ที่กำหนดไว้ ($\bar{X} = 4.20$) ท่านสามารถทำงานเป็นทีม ทำงานร่วมกับเพื่อนร่วมงานและเครือข่ายอย่างราบรื่น ($\bar{X} = 4.20$) และท่านมีเอกสารหรือแผนภูมิที่แสดงขั้นตอนการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน ($\bar{X} = 4.20$)

ตารางที่ 2 ภาพรวมค่าเฉลี่ยประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรห้องเรียนสาธิตเทคโนโลยีฐานวิทยาศาสตร์ ภายใต้การกำกับดูแลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย

ข้อ	ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน	$\bar{x}$	SD	ระดับประสิทธิภาพ ปฏิบัติงาน
1	ด้านต้นทุนของการดำเนินงาน	4.13	.61	มาก
2	ด้านคุณภาพของการปฏิบัติงาน	4.19	.59	มาก
3	ด้านปริมาณงาน	4.16	.64	มาก
4	ด้านเวลาของการปฏิบัติงาน	4.20	.68	มาก
5	ด้านวิธีการ/กระบวนการดำเนินงาน	4.20	.68	มาก
เฉลี่ยรวม		4.18	.64	มาก

3) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการจัดการความรู้กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ห้องเรียนสาธิตเทคโนโลยีฐานวิทยาศาสตร์ภายใต้การกำกับดูแลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการจัดการความรู้กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานห้องเรียนสาธิตเทคโนโลยีฐานวิทยาศาสตร์ภายใต้การกำกับดูแลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย โดยมี ค่า Sig. (2-Tailed) เท่ากับ 0.00 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 นั่นคือ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H0) ยอมรับสมมติฐานรอง (H1) หมายความว่า ระดับการจัดการความรู้กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ของแต่ละด้านรวมของความสัมพันธ์ เท่ากับ 4.65, 4.71, 5.30, 4.58 และ 5.22 โดยแสดงว่าตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กันในทิศทางเดียวกันทุกด้านในระดับสูง ซึ่งแสดงว่าระดับการจัดการความรู้ทุกด้าน คือ ด้านการบ่งชี้ความรู้ ด้านการสร้างและแสวงหาความรู้ ด้านการจัดการความรู้ให้เป็นระบบ ด้านการเข้าถึงความรู้ ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ และด้านการเรียนรู้ สามารถช่วยให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำหรับห้องเรียนสาธิตเทคโนโลยีฐานวิทยาศาสตร์ ภายใต้การกำกับดูแลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงรายได้ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการจัดการความรู้กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

การจัดการ ความรู้	ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน					sig	ระดับ ความสัมพันธ์
	ต้นทุน ของการ เนิงาน	คุณภาพ ของการ ปฏิบัติงาน	ปริมาณ งาน	เวลาของ การ ปฏิบัติงาน	วิธีการ/ กระบวนการ ดำเนินงาน		
การบ่งชี้ความรู้	0.62**	0.63**	0.80**	0.69**	0.77**	0.00	เชิงบวก
การสร้างและ แสวงหาความรู้	0.87**	0.90**	0.83**	0.89**	0.87**	0.00	เชิงบวก
การจัดการ ความรู้ให้เป็น ระบบ	0.82**	0.85**	0.89**	0.84**	0.91**	0.00	เชิงบวก
การเข้าถึง ความรู้	0.76**	0.79**	0.95**	0.73**	0.88**	0.00	เชิงบวก
การแบ่งปัน แลกเปลี่ยน ความรู้	0.77**	0.77**	0.92**	0.73**	0.91**	0.00	เชิงบวก
ด้านการเรียนรู้	0.81**	0.77**	0.91**	0.70**	0.88**	0.00	เชิงบวก
รวม	4.65**	4.71**	5.30**	4.58**	5.22**	0.00	เชิงบวก

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาการจัดการความรู้ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร สำหรับห้องเรียนสาธิตเทคโนโลยีฐานวิทยาศาสตร์ภายใต้การกำกับดูแลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย

1) ระดับการจัดการความรู้ของบุคลากรห้องเรียนสาธิตเทคโนโลยีฐานวิทยาศาสตร์ภายใต้การกำกับดูแลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีระดับการจัดการความรู้อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ ด้านการจัดการความรู้ให้เป็นระบบ ด้านการบ่งชี้ความรู้ ด้านการเรียนรู้ ด้านการเข้าถึงความรู้ และด้านการสร้างและแสวงหาความรู้ จากระดับการจัดการความรู้ของบุคลากรห้องเรียนสาธิตเทคโนโลยีฐานวิทยาศาสตร์ภายใต้การกำกับดูแลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย ที่พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารมหาวิทยาลัยและบุคลากรทางการศึกษาส่วนใหญ่เห็นความสำคัญของจัดการความรู้ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการศึกษาทุกด้าน เพราะการแบ่งปัน

แลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อให้เกิดการจัดการความรู้ให้เป็นระบบ ทุกคนสามารถเข้าถึงความรู้และสามารถถ่ายทอด และเชื่อมโยงองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์และคุณภาพขององค์และผู้มาใช้บริการ ดีกว่าการลองผิดลองถูก ซึ่งทำให้สูญเสียทั้งแรงงาน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์และเวลาการปฏิบัติงาน รวมทั้งยังสร้างภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กร สร้างและแสวงหาความรู้ โดยเฉพาะด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้และด้านการเรียนรู้ ถือว่าเป็นหัวใจสำคัญ ของการทำงาน การเปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสดงศักยภาพและทักษะความชำนาญ ถือว่าเป็นการส่งเสริม ประสิทธิภาพที่ทำให้เกิดการรู้จริง ทำได้และถ่ายทอดเป็นและขณะเดียวกันมหาวิทยาลัยต้องสนับสนุนและ ส่งเสริมความก้าวหน้าในวิชาชีพทั้งทางด้านวิชาการและทักษะการทำงานที่สามารถนำความรู้และประสบการณ์ มาพัฒนาเองและองค์กรให้เกิดผลผลิตสูงในองค์กรต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของจริยา ปันทวัฏกุลและ กิตติศักดิ์ ตียา (Puntavungkool., & Deeya, 2020). ที่ศึกษาการจัดการความรู้ในสถาบันอุดมศึกษา ที่พบว่า ความรู้ที่มีอยู่มากมายและกระจัดกระจายอยู่ในสถาบันอุดมศึกษา ทั้ง ความรู้แบบฝังลึก (Tacit Knowledge) และความรู้ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) นั้น ควรถูกจัดการให้เป็นระบบ มีคุณภาพ และสามารถถ่ายทอด ความรู้ไปยังบุคลากรในสถาบันได้ ซึ่งหลักการสำคัญของการจัดการความรู้ในส่วนของ ความรู้แบบฝังลึก (Tacit Knowledge) คือ จะทำอย่างไรให้นำ ความรู้แบบฝังลึก (Tacit Knowledge) เปลี่ยนเป็น ความรู้ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) ให้มากที่สุด แล้วนำความรู้ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) ทั้งที่มาจากตัวบุคคลและ ความรู้ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) ที่อยู่ในรูปแบบต่างๆ มาบริหารจัดการให้เป็นองค์ความรู้ที่มีคุณภาพและ จัดเก็บอยู่ในระบบหรือคลังความรู้ของสถาบัน พร้อมทั้งจะถูกนำไปใช้ได้ตลอดเวลา การจัดการความรู้ (Knowledge Management : KM) จึงเป็นวิธีการการบริหารจัดการความรู้วิธีการหนึ่ง ที่ช่วยรวบรวมความรู้ให้ เป็นระบบ มีคุณภาพ และสามารถถ่ายทอดหรือแบ่งปันความรู้ไปยังบุคลากรอื่นในสถาบันเพื่อให้นำความรู้นั้นไป ใช้ประโยชน์เพื่อการพัฒนาตนเองและสถาบันได้ และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของสาวิตรี สกลเศรษฐ (Sakonset, 2018). ที่ได้ศึกษาการจัดการความรู้ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พบว่า (1) กระบวนการจัดการความรู้ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ประกอบไปด้วย 7 ขั้นตอน ได้แก่ การค้นหา/บ่งชี้ความรู้ การสร้างและการแสวงหาความรู้การจัดการความรู้ให้ เป็นระบบ การประมวลและกลั่นกรองความรู้ การเข้าถึงความรู้ การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ และการเรียนรู้ (2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการจัดการความรู้คือ การประเมินผล การสร้างแรงจูงใจต่อบุคลากร กระบวนการจัดการความรู้ที่เป็นระบบและการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ (3) ระดับความเป็นองค์การแห่งการ เรียนรู้ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมชาติน้อยกว่าร้อยละ 80 นอกจากนี้ยัง สอดคล้องกับผลการวิจัยของนันทะ บุตรน้อย (Butnoi, 2011) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการความรู้ของ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ที่พบว่า การจัดการความรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางโดยรวมและรายด้านอยู่ใน ระดับมาก เรียงตามลำดับดังนี้ ด้านการค้นหาความรู้ ด้านการสร้างและการแสวงหาความรู้ ด้านการจัดการ ความรู้ให้เป็นระบบ ด้านการประมวลและกลั่นกรองความรู้ ด้านการเข้าถึงความรู้และด้านการเรียนรู้ยกเว้นการ จัดการความรู้ ด้านการแลกเปลี่ยนแบ่งปันความรู้อยู่ใน ระดับปานกลาง

2) ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรห้องเรียนสาธิตเทคโนโลยีฐานวิทยาศาสตร์ภายใต้การกำกับดูแลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย

จากระดับการจัดการความรู้ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรที่มีหน้าที่รับผิดชอบห้องเรียนสาธิตเทคโนโลยีฐานวิทยาศาสตร์ภายใต้การกำกับดูแลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย พบว่า ในภาพรวมของประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากที่สุดไปหาน้อย คือ ด้านเวลาของการปฏิบัติงาน ด้านวิธีการ/กระบวนการดำเนินงาน ด้านคุณภาพของการปฏิบัติงาน ด้านปริมาณงาน และด้านต้นทุนของการดำเนินงาน จากระดับการจัดการความรู้ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรที่มีหน้าที่รับผิดชอบห้องเรียนสาธิตเทคโนโลยีฐานวิทยาศาสตร์ภายใต้การกำกับดูแลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย มีประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรอยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารมหาวิทยาลัยและบุคลากรทางการศึกษาส่วนใหญ่ให้ความสำคัญของการจัดการความรู้และประสิทธิภาพการศึกษาทุก ๆ ด้าน เนื่องจากสภาพสังคมและเศรษฐกิจ รวมทั้งความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้มหาวิทยาลัยต้องปรับตัวและเปลี่ยนกลไกการขับเคลื่อนการศึกษาให้ทันสมัยและตอบสนองความต้องการของสังคมและชุมชน โดยการเพิ่มขีดความสามารถและโอกาสในการแข่งขันทางการศึกษา ดังนั้น วิธีการที่จะช่วยลดขั้นตอนการทำงาน และเพิ่มประสิทธิภาพประสิทธิผลให้กับองค์กรมากที่สุด โดยเฉพาะการจัดการความรู้ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของบุคลากรและตอบสนองความต้องการในการผลิตกำลังคนภาครัฐ จึงเป็นหัวใจสำคัญที่มหาวิทยาลัยจำเป็นต้องทำให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร เพราะการจัดการความรู้ให้เป็นระบบย่อมส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร เพราะทุกคนสามารถเข้าถึงความรู้ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดความคุ้มค่า คำนึงกับการลงทุนและเกิดผลตอบแทนทางสังคม รวมทั้งสร้างผลผลิตสูงให้กับองค์กรเพิ่มขึ้นในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของจุฑามาศ อินตรา (Intra, 2021) ได้ศึกษาการจัดการความรู้ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการในหน่วยงาน ที่พบว่า การจัดการความรู้ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการในหน่วยงานสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า 1) ด้านการสร้างความรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ด้านแสวงหาความรู้ ด้านการเผยแพร่และประยุกต์ใช้ความรู้ด้านการจัดเก็บและสืบค้นความรู้มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ 2) ความสัมพันธ์ของการจัดการความรู้ที่กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานทั้ง 4 ข้อ เปรียบเทียบกับพฤติกรรมการจัดการความรู้ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ เพศ อายุวุฒิการศึกษา ประเภทของตำแหน่ง และอายุการทำงานนั้นต่างกันความคิดเห็นต่อการจัดการความรู้แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการส่งเสริมศักยภาพและทักษะการจัดการความรู้ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของบุคลากรทางการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนาทุกเขตพื้นที่ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนและพัฒนาต่อยอดเป็นศูนย์การจัดการความรู้ต้นแบบ
2. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับกลไกการขับเคลื่อนศูนย์การจัดการความรู้เพื่อเป็นองค์กรเรียนรู้ต้นแบบของมหาวิทยาลัยเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ไปยังเครือข่ายวิชาการ
3. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการเปรียบเทียบทัศนคติของบุคลากรสายวิชาการและสายสนับสนุนที่มีต่อการจัดการความรู้ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการจัดการความรู้

เอกสารอ้างอิง

- Best, John W. (1981). **Research in Education**. New Jersey: Prentice–Hall.
- Butnoi, N. (2011). **Factors Affecting Knowledge Management of Lampang Rajabhat University**. (Thesis Master of Education). Sukhothai Thammathirat Open University. (In Thai)
- Intra, C. (2021). The Effects of Knowledge Management in The Office of The Permanent Secretary for Defense. **Journal of Development Management Research**, Vol. 11 No. 2 (April-June 2021). (In Thai)
- Jansawang, N, (2016). **Knowledge Management and Job Performance Efficiency of Staff from Science Center for Education in North Region under the Office of Non-Formal and Informal Education**. Master of Education Degree Field of Study: Educational Administration Technology Faculty of Industrial Education. Rajamangala University of Technology Thanyaburi. (In Thai)
- Kongmuang, A. (2023). **Knowledge Management Affecting to Staffs Performance of the Subdistrict Municipality in KhokPho District, Pattani Province**. the Degree of Master of Public Administration Prince of Songkla University. (In Thai)
- Hansapiromchoke, P. (2007). **Knowledge Management Model Development for Government Agencies**. (Doctor's thesis). Chulalongkorn University. (In Thai)
- Nonaka, I., & Takeuchi, H. (1995). **The knowledge-creating company**. Oxford, NY: Oxford University Press. (In Thai)
- Office of the Secretariat of the Council of Education. (2018). **Annual Report 2018**. Bangkok. (In Thai)

- Office of Academic Promotion and Registration (2021). **A Guide for Graduate Professional Practitioners using Technology**. Rajamangala University of Technology Lanna, Chiang Mai. (In Thai)
- Puntavungkool, J. & Deeya, K. (2020). Knowledge Management in Higher Education Institutions. **Academic and research Journals Northeastern University**. Vol. 10 No. 3 (2020): September - December 2020. (In Thai)
- Sakonset, S. (2018). **Knowledge Management of Office of the National Economic and Social Development Board**. A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of Master of Public Administration School of Management Science. Sukhothai Thammathirat Open University. (In Thai)
- Srisa-an, W. (2017). **Cooperative Education Innovation 4.0**. Retrieved [2017, 27 March.] From <https://www.wu.ac.th/th/news/10869>. (In Thai)

การพัฒนาทักษะชีวิตด้วยกิจกรรมสร้างสรรค์สำหรับนักศึกษา
หลักสูตรเตรียมวิศวกรรมศาสตร์ที่พักอาศัยในหอพักมหาวิทยาลัย
Development of Life skills through Creative Activities for Pre-
Engineering Students Living in University Dormitories.

ภิราวิชญ์ ชัยมาลา^{1*} สิริโฉม พิเชษฐบุญเกียรติ
Peravit Chaimala^{1*} Sirichom Pichedboonkiat²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมการดำเนินชีวิตของนักศึกษาและเพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการดำเนินชีวิตของนักศึกษาหลักสูตรเตรียมวิศวกรรมศาสตร์ที่พักอาศัยในหอพักมหาวิทยาลัย ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 หลักสูตรเตรียมวิศวกรรมศาสตร์ จำนวน 14 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) แบบสำรวจข้อมูลส่วนบุคคล 2) แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก 3) แบบสังเกตพฤติกรรมมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม และ 4) แบบสังเกตพฤติกรรมการพัฒนาทักษะการเรียนรู้และทักษะชีวิต สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ สถิติในการวิเคราะห์เชิงพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description)

ผลการศึกษา พบว่า

1) การวิเคราะห์พฤติกรรมของนักศึกษา พบว่า พฤติกรรมและลักษณะนิสัยของนักศึกษาก่อนที่จะเข้าศึกษาหลักสูตรเตรียมวิศวกรรมศาสตร์ พบว่า พฤติกรรมที่เป็นจุดอ่อนที่ต้องปรับปรุงและพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือ วินัยทางการเรียน การจัดการการเงิน และการใช้ชีวิตอย่างมีความรับผิดชอบ สำหรับคุณลักษณะเชิงบวกที่พบ คือ การเปิดรับประสบการณ์ใหม่ๆ ความมีน้ำใจต่อผู้อื่น และความรู้สึกรักผูกพันกับเพื่อนและครอบครัว

2) การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการดำเนินชีวิตของนักศึกษา พบว่า หลังจากนักศึกษาได้เข้าพักในหอพัก นักศึกษามีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางบวก ได้แก่ การเคารพซึ่งกันและกัน มีความรับผิดชอบ มีการจัดการการเงินและมีการปรับตัว สำหรับการวิเคราะห์พฤติกรรมนักศึกษาผ่านการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตด้วยเทคนิค R-C-A พบว่า นักศึกษาที่มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ในทางบวก โดยสามารถสะท้อนความรู้

^{1,2} คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย

^{1,2} Faculty of Business Administration and Liberal Art, Rajamangala University of Technology Lanna, Chiang Rai

* Corresponding author: E-mail aj.peravit@gmail.com

และประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะที่ทำกิจกรรม แล้วสามารถเชื่อมโยงระหว่างสิ่งที่เรารู้กับประสบการณ์ใหม่ได้ รวมทั้งสามารถนำสิ่งที่เรารู้ไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตที่ดีมีประสิทธิภาพในอนาคตได้

คำสำคัญ : ทักษะชีวิต กิจกรรมสร้างสรรค์ หลักสูตรเตรียมวิศวกรรมศาสตร์ หอพักมหาวิทยาลัย

Abstract

This research is descriptive. The research objective is to analyze the lifestyle behavior of students and to study changes in the lifestyle behavior of pre-engineering students living in university dormitories. The population used in the research was 14 first-year students in the pre-engineering program. The research tools were 1) a personal information survey, 2) an in-depth interview form, 3) a form for observing participation behavior in Carrying out activities and 4) A behavioral observation form for developing learning skills and life skills The statistics used in the research are descriptive analysis statistics.

The results of the study found that

1) Analysis of student behavior found that the behavior and personality traits of students before entering the pre-engineering program were found to be weak behaviors that need to be improved and developed. In particular, it is an academic discipline. financial management and living responsibly The positive characteristics found were openness to new experiences. kindness to others and feeling connected to friends and family

2) Changes in students' lifestyle behavior were found after students stayed in the dormitory. Students have had positive behavioral changes, including respect for one another. responsible There is financial management and adjustment. For the analysis of student behavior through organizing activities to promote life skills using the R-C-A technique, it was found that students with positive learning behavior change. It can reflect knowledge and experiences that occur while doing activities. Then you can make connections between what you learned and new experiences. Including being able to apply what you learn to live a good and efficient life in the future.

Keywords: Life skills, Creative Activities, Pre-engineering Course, University Dormitory

ทรัพยากรมนุษย์เป็นทรัพยากรที่มีค่าที่สุดของประเทศ ประเทศใดมีประชากรที่มีคุณภาพจะส่งผลให้ประเทศนั้นมีการพัฒนาที่รวดเร็วและได้เปรียบคู่แข่งขัน ประเทศไทยให้ความสำคัญต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มาตลอด ตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 จนถึงปัจจุบัน ซึ่งยึดหลักการพัฒนาประเทศที่ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนาที่ยั่งยืน และคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องตามนโยบายสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (Office of the National Economic and Social Development, 2017) การศึกษาจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์ การได้รับการศึกษาจากสถาบันการศึกษาในแต่ละแห่งที่มีความพร้อมด้านหลักสูตร อาคารสถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ในสถาบันการศึกษาที่ครบถ้วนทันสมัย เป็นปัจจัยที่สำคัญในการตัดสินใจเลือกเรียนในสถาบันการศึกษาแห่งนั้น “หอพัก” เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งในระบบกิจการศึกษา เนื่องจากเป็นสถานที่พักอาศัยของนักศึกษาที่มีภูมิลำเนาห่างไกลจากมหาวิทยาลัย ทำให้ลดปัญหาเรื่องการเดินทาง นอกจากนี้แล้วยังสถานที่ที่ส่งเสริมและขัดเกลาพฤติกรรมและพัฒนาบุคลิกภาพของนักศึกษาให้สามารถปรับตัวใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข และยังมีส่วนสำคัญอันเป็นแหล่งสนับสนุนส่งเสริมในการศึกษาเล่าเรียนของนักศึกษาทุกระดับให้เป็นไปอย่างราบรื่นมีประสิทธิภาพซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของทวิพงษ์ ยุนุ (Yunu, 2012) การจัดบริการหอพักนักศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาในปัจจุบัน ส่วนใหญ่จะยึดแนวคิดในการจัดระบบบริหารหอพักในลักษณะเป็น “ศูนย์ศึกษาและอาศัย” (Living and Learning Center) โดยมีระบบดูแลด้านกายภาพ ดูแลด้านความปลอดภัย และมีระบบพัฒนานักศึกษา มีบุคลากรที่ดูแลบริหารงานอย่างมีระบบ ทั้งนี้เพื่อให้ นักศึกษามีความพร้อมสำหรับการเรียนรู้ทั้งทางด้านวิชาการ สร้างสมประสบการณ์ใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่น สนับสนุนการพัฒนาไปในด้านต่าง ๆ ตามศักยภาพของนักศึกษา (Chaithiranuwattsiri, M. 2000). นอกจากนี้แล้วเป็นสถานที่กระทำให้ปณิธานหรือความมุ่งหวังของการผลิตบัณฑิตบรรลุวัตถุประสงค์ ในการที่จะธำรงความเป็นเลิศทางวิชาการและสร้างเสริมบัณฑิตที่มีความเพียบพร้อมไปด้วยลักษณะที่พึงประสงค์ มีคุณธรรม จริยธรรม และมีความมุ่งมั่นที่จะใช้วิชาการให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมในอนาคต หอพักจึงเป็นแหล่งที่มหาวิทยาลัยจะส่งเสริมให้ทั้งทางด้านความรู้ การปรับปรุงบุคลิกภาพ ความมีระเบียบวินัยและการแสดงออกทั้งทางกาย วาจา ใจ ได้เป็นอย่างดี พร้อมทั้งเสริมทักษะทางสังคมและการทำงานร่วมกันในวิถีทางประชาธิปไตย ตลอดจนส่งเสริมพัฒนาในด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา เพื่อฝึกทักษะให้นักศึกษาที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมรู้จักการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกัน เคารพในสิทธิซึ่งกันและกัน มีความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่นรวมทั้งสามารถดำเนินชีวิตในมหาวิทยาลัยได้อย่างถูกต้อง

ปัจจุบัน ในปีการศึกษา 2566 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย เปิดรับนักศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) หลักสูตรเตรียมวิศวกรรมศาสตร์ จำนวน 14 คน ซึ่งนักศึกษากลุ่มนี้เป็นนักเรียนรุ่นแรกที่เปิดรับของมหาวิทยาลัยและขณะเดียวกันนักศึกษาเพิ่งสำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเพิ่งออกจากจากครอบครัวและมีความพร้อมในวุฒิภาว่น้อย รวมทั้งเป็นวัยที่กำลังย่างเข้าสู่วัยรุ่นในสังคมยุคดิจิทัล เข้ารับการศึกษาในมหาวิทยาลัย ซึ่งถือว่าเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อการการเกิดพฤติกรรมที่ไม่พึง

ประสงค์ได้ ดังนั้น มหาวิทยาลัย จึงกำหนดนโยบายให้นักศึกษาหลักสูตรเตรียมวิศวกรรมศาสตร์ทุกคน ต้องเข้าพักอาศัยอยู่ในหอพักในมหาวิทยาลัย ภายใต้การยอมรับของผู้ปกครอง เพื่อเรียนรู้การปรับตัวเพื่อการอยู่ร่วมกัน และเรียนรู้กฎกติกาของสังคมในรั้วมหาวิทยาลัยได้อย่างเหมาะสมเหมือนบ้านหลังที่สอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของภคินา ปัญญา (2552) ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะชีวิต ต้องมีองค์ประกอบ 9 ด้าน คือ การรู้จักตนเอง การแสวงหาและการใช้ข้อมูล การสื่อสารและการสร้างสัมพันธ์กับผู้อื่น การทำงานเป็นทีม การกล้าเสี่ยง การมีวิสัยทัศน์ การคิดการตัดสินใจและการแก้ปัญหา การวางแผนและการจัดการ และการปรับตัว ดังนั้น การดำเนินชีวิตของนักศึกษาต้องใช้ชีวิตร่วมกับนักศึกษารุ่นพี่ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง จากโครงการเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) และนักศึกษาภาคปกติ ระดับปริญญาตรี ซึ่งนักศึกษาดังกล่าวมีความแตกต่างระหว่างบุคคล ทั้งมาจากหลากหลายพื้นที่ พื้นฐานทางครอบครัว ภาษาในการสื่อสาร สภาพแวดล้อม และวัฒนธรรมทางสังคมที่แตกต่างกัน นอกจากนี้แล้ว ปัญหาดังกล่าวอาจจะส่งผลให้เกิดความขัดแย้งในการอยู่ร่วมกันก็เป็นไปได้ ดังนั้น ในการบริหารจัดการหอพัก สำหรับนักศึกษา จึงต้องสนับสนุนส่งเสริมให้การดำเนินชีวิตของนักศึกษาที่พักอาศัยในหอพักมหาวิทยาลัย เปรียบเสมือนเป็นบ้านหลังที่สองของนักศึกษา การพัฒนาและการออกแบบการดำเนินชีวิตของนักศึกษาจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง คณะผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญที่จำเป็นที่จำเป็นต้องมีการศึกษาวิเคราะห์พฤติกรรมและออกแบบกิจกรรมเพื่อการพัฒนาทักษะชีวิตของนักศึกษาด้วยการนำกิจกรรมที่สร้างสรรค์ในการเป็นตัวเชื่อมในการทักษะชีวิตที่พึงประสงค์ของนักศึกษา หลักสูตรเตรียมวิศวกรรมศาสตร์ รวมทั้งการพัฒนาให้นักศึกษาให้เกิดทักษะชีวิตที่สามารถเรียนรู้ร่วมกันและเคารพกฎระเบียบ ข้อบังคับเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

จากเหตุผลดังกล่าว ทำให้คณะผู้วิจัยเล็งเห็นปัญหาและความสำคัญของการพัฒนาทักษะชีวิตของนักศึกษาที่พักอาศัยในหอพักมหาวิทยาลัย ซึ่งถือว่าเป็นนโยบายปีแรกของมหาวิทยาลัยที่ให้นักศึกษาหลักสูตรวิศวกรรมศาสตร์ต้องพักอาศัยในมหาวิทยาลัย ดังนั้น การจัดทำโครงการวิจัย เรื่อง การพัฒนาทักษะชีวิตด้วยกิจกรรมสร้างสรรค์สำหรับนักศึกษาหลักสูตรเตรียมวิศวกรรมศาสตร์ที่พักอาศัยในหอพักมหาวิทยาลัยขึ้น โดยมุ่งหวังที่จะสนับสนุนและส่งเสริมพฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้กับนักศึกษาและทักษะการดำเนินชีวิตที่เหมาะสม รวมทั้งฝึกทักษะการปรับตัวเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมเปรียบเสมือนบ้านหลังที่สองของนักศึกษา ตลอดจนสร้างความเชื่อมั่นและไว้วางใจให้กับผู้ปกครองที่ส่งบุตรหลานมาศึกษาในมหาวิทยาลัยแห่งนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1) เพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมการดำเนินชีวิตของนักศึกษา หลักสูตรเตรียมวิศวกรรมศาสตร์ที่พักอาศัยในหอพักมหาวิทยาลัย

2) เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมการดำเนินชีวิตของนักศึกษาหลักสูตรเตรียมวิศวกรรมศาสตร์ที่พักอาศัยในหอพักมหาวิทยาลัย

ประโยชน์ที่ได้รับการวิจัย

1. ผลการศึกษาทำให้ทราบถึงพฤติกรรมการดำเนินชีวิตในหอพักของนักศึกษาหลักสูตรเตรียมวิศวกรรมศาสตร์
2. ผลการศึกษาทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมการใช้ชีวิตในหอพักนักศึกษาที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะชีวิต
3. ผลการศึกษาทำให้ได้เป็นแนวทางและต้นแบบในการบริหารจัดการศึกษาและความเป็นอยู่ของนักศึกษาหลักสูตรเตรียมวิศวกรรมศาสตร์ เช่น กำหนดแผนระยะยาวในการจัดสรรจัดสรรทรัพยากรบุคคลงบประมาณและแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน
4. ผลการศึกษาทำให้สามารถนำไปเป็นข้อมูลในการตัดสินใจเพื่อการวางแผนการดูแลนักศึกษาหลักสูตรเตรียมวิศวกรรมศาสตร์ และหลักสูตรเตรียมบริหารธุรกิจในปีการศึกษาต่อไป โดยการวางแผนอัตรากำลังเพื่อกำกับดูแลนักศึกษาแต่ละชั้นปี เพื่อส่งเสริมร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญาต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยพรรณนา และได้ขอรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เลขที่ RMUTL_IRB 085/2023 โดยมีมุ่งเน้นการวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อศึกษาและพัฒนาทักษะชีวิตด้วยกิจกรรมสร้างสรรค์สำหรับนักศึกษา หลักสูตรเตรียมวิศวกรรมศาสตร์ที่พักอาศัยในหอพักมหาวิทยาลัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากร คือ นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) หลักสูตรเตรียมวิศวกรรมศาสตร์ ที่พักอาศัยแบบประจำในหอพัก มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย ชั้นปีที่ 1 จำนวน 14 คน เนื่องจากนักศึกษาใหม่กลุ่มนี้ เป็นนักศึกษารุ่นแรกที่ต้องพักอาศัยในหอพักมหาวิทยาลัยตามนโยบายของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยด้วยเครื่องมือวิจัย ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ประเภท และ 2) การดำเนินกิจกรรมด้วยเทคนิค RCA เพื่อพัฒนาทักษะชีวิต โดยมีรายละเอียดแต่ละขั้นตอนดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย

- 1) แบบสำรวจข้อมูลส่วนบุคคล เป็นแบบการตรวจสอบรายการ (Check list) มีจำนวน 5 ข้อ ประกอบ เพศของนักศึกษา อายุ ศาสนา สถานะทางครอบครัว และจำนวนพี่น้อง
- 2) แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึกซึ่งเป็นแบบปลายเปิด เป็นสัมภาษณ์นักศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะชีวิตด้วยกิจกรรมสร้างสรรค์ ก่อนเข้ามาเป็นนักศึกษาและหลังจากที่เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัย แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านการเรียน ด้านสุขภาพ ด้านสังคมและด้านการเงิน

3) แบบสังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้าน การเรียน ด้านสุขภาพ ด้านสังคมและด้านการใช้จ่าย ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งเป็น 4 ระดับวัด คือ เป็นประจำ บางครั้ง น้อยครั้ง และไม่ทำเลย/ไม่ชัดเจน

4) แบบสังเกตพฤติกรรมการพัฒนาทักษะการเรียนรู้และทักษะชีวิต แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านการเรียน ด้านสุขภาพ ด้านสังคมและด้านการใช้จ่าย ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งเป็น 4 ระดับวัด คือ เป็นประจำ บางครั้ง น้อยครั้ง และไม่ทำเลย/ไม่ชัดเจน

2. การดำเนินกิจกรรมด้วยเทคนิค RCA เพื่อพัฒนาทักษะชีวิต

การดำเนินกิจกรรมด้วยเทคนิค RCA เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักศึกษา โดยมีกิจกรรมกลุ่ม เพื่อการเรียนรู้ของนักศึกษา ซึ่งกิจกรรมที่ทำเพื่อพัฒนาและเสริมสร้างทักษะชีวิต ได้แก่ กิจกรรมการเรียนรู้ เทคโนโลยีทางวิศวกรรม การเสริมกำลังใจ การรู้จักตนเอง การวางแผนชีวิต การพัฒนาบุคลิกภาพ และ การศึกษาดูงานนอกสถานที่ โดยผู้วิจัยได้ ตั้งคำถามแบบ RCA เพื่อเป็นการสะท้อนประสบการณ์ที่ของนักศึกษา หลังจากสิ้นสุดการทำกิจกรรมในแต่ละครั้ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะให้นักศึกษาดึงประสบการณ์หรือสิ่งที่ได้ เรียนรู้จากกิจกรรมที่ทำ การใช้เทคนิคของการใช้คำถาม RCA โดยเริ่มจาก R เพื่อทราบถึงความรู้สึกและได้ สะท้อนถึงสิ่งที่ได้ จากนั้น คือ C เพื่อฝึกทักษะการคิดเชื่อมโยง และจบด้วย A เพื่อให้ไปคิดและปรับใช้สิ่งที่ได้ ประสบมาในอนาคต ซึ่งการตั้งคำถามแบบ RCA มีรายละเอียดตัวอย่างการตั้งคำถามดังนี้

R (Reflect) หมายถึง สะท้อนความรู้สึกหรือมุมมองของตนเองที่เกิดขึ้นในขณะร่วมกิจกรรม

- ขณะที่เล่นกับเพื่อนรู้สึกอย่างไรบ้าง
- ขณะทำงานเป็นทีมมีปัญหาอะไรบ้าง และแก้ไขสถานการณ์อย่างไร
- ขณะที่ทำกิจกรรมเกิดความเห็นไม่ลงรอยกัน เรามีวิธีจัดการอย่างไร
- ขณะเล่นกีฬากับเพื่อน มีความรู้สึกอย่างไรเมื่อเห็นเพื่อนแพ้

C (Connect) หมายถึง เชื่อมโยงระหว่างประสบการณ์ที่เจอมาในอดีตกับสิ่งที่พบเจอใน กิจกรรมที่เพิ่งสิ้นสุดลง

- ที่ผ่านมามีประสบการณ์เล่นแบบนี้ไหม การเล่นครั้งนี้แตกต่างจากครั้งไหน แล้วหรือไม่ อย่างไร

- ที่ผ่านมามีความรู้สึกแบบนี้หรือไม่ แล้วจัดการกับมันอย่างไร
- ที่ผ่านมามีการจัดการปัญหาด้วยวิธีเหมือนๆ กับครั้งนี้ไหม

A (Apply) หมายถึง การปรับใช้เพื่อนำไปปรับใช้ในการเผชิญสถานการณ์ต่างๆ ในอนาคต

- ในอนาคตหากเกิดสถานการณ์แบบนี้ จะทำอย่างไรให้เราไม่รู้สึกแย่
- ในอนาคตหากทะเลาะกับเพื่อน มีวิธีรับมืออย่างไรที่ไม่ทำให้เสียเพื่อน
- ในอนาคตจะอย่างไรให้ผลลัพธ์มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

หลังจากสิ้นสุดการดำเนินกิจกรรมด้วยเทคนิค RCA ผู้วิจัยได้วิเคราะห์พฤติกรรมของนักศึกษาที่เกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการร่วมกับผลของข้อมูลวิจัยที่ได้จากการสังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์นักศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะชีวิตด้วยกิจกรรมสร้างสรรค์ ก่อนเข้ามาเป็นนักศึกษาและหลังจากที่เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัย เพื่อให้นักศึกษาเกิดการสะท้อนสิ่งที่เกิดขึ้นในขณะเล่นหรือทำกิจกรรมและเกิดความเชื่อมโยงระหว่างสิ่งที่เรียนรู้กับประสบการณ์ที่เคยเกิดขึ้นในชีวิต รวมทั้งสามารถนำสิ่งที่เรียนรู้ไปปรับใช้ในอนาคต

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัยในแต่ละประเภทที่ได้ผ่านกระบวนการออกแบบและพัฒนา ที่เกี่ยวกับพฤติกรรมการพัฒนาทักษะการเรียนรู้และทักษะชีวิต รวมทั้งการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของนักศึกษา โดยมีผู้เชี่ยวชาญด้านกิจกรรมสร้างสรรค์ ด้านจิตวิทยาและพฤติกรรมศาสตร์ จำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาและประสิทธิภาพของเครื่องมือวิจัย โดยมีการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัยแต่ละประเภทดังนี้

1) แบบสำรวจข้อมูลส่วนบุคคล แบบสังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมและแบบสังเกตพฤติกรรมการพัฒนาทักษะการเรียนรู้และทักษะชีวิต ผู้วิจัยได้นำคำถามดังกล่าวมาประเมินหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (index of item objective congruence: IOC) ของแบบสังเกตแต่ละข้อจนครบทุกข้อ แล้วเลือกเฉพาะคำถามที่มีค่า IOC มากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 ผลจากการพิจารณาค่า IOC คำถามที่เบนไปตามเกณฑ์มากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 ทั้งหมดทุกข้อ นอกจากนั้น ผู้วิจัยนำแบบสังเกตไปทดลองใช้กับนักศึกษาทุนนวัตกรรม ซึ่งเป็นนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ จำนวน 20 คน หลังจากนั้นนำแบบสังเกตทั้งฉบับไปหาความเชื่อมั่น (reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient: α) และได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.95

2) แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึกซึ่งเป็นแบบปลายเปิด เป็นสัมภาษณ์นักศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะชีวิตด้วยกิจกรรมสร้างสรรค์ ก่อนเข้ามาเป็นนักศึกษาและหลังจากที่เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัย แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านการเรียน ด้านสุขภาพ ด้านสังคมและด้านการเงิน ผู้วิจัยได้นำคำถามดังกล่าวมาประเมินหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (index of item objective congruence: IOC) เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (content validity) ของแบบสัมภาษณ์ หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่าน เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมายที่แท้จริง

การเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย

คณะผู้วิจัยได้จัดทำหนังสือขออนุญาตถึงผู้บริหารมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย เพื่อขอลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยโดยคณะผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูลวิจัย

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1 และข้อที่ 2 ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ในการวิเคราะห์ โดยแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบน หลังจากได้ข้อมูลดิบจากเครื่องมือแต่ละประเภทแล้ว ผู้วิจัยนำผลข้อมูลวิจัยดังกล่าวมาวิเคราะห์ข้อมูลวิจัยเชิงพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description) ผ่านกระบวนการกลุ่มนักศึกษา ด้วยกิจกรรมวิเคราะห์ความเชื่อมโยง RCA เพื่ออธิบายลักษณะที่เป็นเหตุผล การเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการของนักศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะชีวิตด้วยกิจกรรมสร้างสรรค์ เพื่อให้นักศึกษาเกิดการสะท้อนสิ่งที่เกิดขึ้นในขณะเล่นหรือทำกิจกรรมและเกิดความเชื่อมโยงระหว่างสิ่งที่เรียนรู้กับประสบการณ์ที่เคยเกิดขึ้นในชีวิต รวมทั้งสามารถนำสิ่งที่เรียนรู้ไปปรับใช้ในอนาคตการเปลี่ยนพฤติกรรมต่อกันในเชิงพรรณนาและนำไปสู่การสรุปผลข้อมูล

สรุปผลการวิจัย

1. วิเคราะห์พฤติกรรมการดำเนินชีวิตของนักศึกษา หลักสูตรเตรียมวิศวกรรมศาสตร์ที่พักอาศัยในหอพักมหาวิทยาลัย

การวิเคราะห์พฤติกรรมการดำเนินชีวิตของนักศึกษา หลักสูตรเตรียมวิศวกรรมศาสตร์ที่พักอาศัยในหอพักมหาวิทยาลัย โดยผู้วิจัยจักวิเคราะห์เปรียบเทียบพฤติกรรมของนักศึกษาก่อนและระหว่าง/หลังเข้าพักอาศัยในหอพักมหาวิทยาลัย สรุปผลได้ดังนี้

1) พฤติกรรมของนักศึกษาก่อนเข้าพักอาศัยในหอพักมหาวิทยาลัย

1.1 การเรียน นักศึกษามีพฤติกรรมตื่นเช้าไปโรงเรียนทุกวัน เข้าเรียนสม่ำเสมอ ไม่ค่อยตั้งใจเรียน เล่นตามเพื่อน ไม่ทำการบ้านส่งครู โดนครูตำหนิและว่ากล่าวตักเตือน การเรียนค่อนข้างแย่ ไม่สนใจการเรียน ติด 0 ติด ร หยุดเรียนกลางคัน มีความขี้เกียจ ไม่อยากไปโรงเรียน ผลการเรียนพอใช้ ขาดการทบทวนเนื้อหาบทเรียน ชำนาญไร้คุณภาพเพราะเน้นส่งงานให้ครบ ติดเพื่อน กลับบ้านขาดการทบทวนบทเรียน ก่อนเข้ามาเป็นนักศึกษามีการตื่นตัวและสนใจเรื่องการเรียน หลักสูตรเตรียมวิศวกรรมศาสตร์ มีการสอบถามรายละเอียดด้านการเรียน วิธีการ รูปแบบการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย

1.2 ด้านสุขภาพ นักศึกษามีพฤติกรรมออกกำลังกายบ้างบางวัน/บางเวลา สุขภาพร่างกายไม่ค่อยแข็งแรง เนื่องจากเกิดอุบัติเหตุ กินๆ นอนๆ ทุกวัน น้ำหนักเกินเกณฑ์มาตรฐาน ไม่ชอบออกกำลังกาย หากออกกำลังกายก็ไม่ทำเป็นประจำและขาดความต่อเนื่อง เช่น วิ่งและเตะฟุตบอล เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามนักศึกษาส่วนใหญ่มีสุขภาพดีและมีความพร้อมที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ทั้งทางด้านร่างกายและสภาพจิตใจ

1.3 ด้านสังคม นักศึกษามีพฤติกรรมอยู่กับพ่อแม่ที่บ้าน ทำตามคำสั่งของครอบครัว มีหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายในบ้าน มีความเป็นเด็ก เพราะอยู่กับครอบครัว ทำงานบ้านบางครั้ง ชอบเกี้ยวพาราสีในหอ ไม่ชอบอยู่กับผู้ใหญ่ ที่บ้านไม่มีกฎระเบียบ ชอบตื่นสายจนพ่อแม่ตำหนิว่ากล่าวตักเตือน ขาดความรับผิดชอบ เพราะที่บ้านจัดเตรียมเสื้อผ้า อาหารและของใช้ต่างๆ ให้ สามารถเข้ากับคนในครอบครัวได้ดี แต่ติดเพื่อนไม่ชอบอยู่บ้าน เทียวเก่ง ช่วยงานที่บ้านและแบ่งเบาภาระของครอบครัวตามที่ร้องขอ แต่อย่างไรก็

ตามนักเรียนมีน้ำใจ มีความเป็นมิตรและสามารถปรับตัวเข้ากับคนอื่น ๆ ได้ มีนิสัยร่าเริงแจ่มใส มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ยกเว้นไม่ชอบมีปฏิสัมพันธ์กับครอบครัว

1.4 ด้านการใช้จ่าย นักเรียนมีพฤติกรรมใช้จ่ายวันละ 100 บาท เงินหมดขอใหม่ ใช้เงินสิ้นเปลือง ไม่รู้จักบริการเงินของตนเอง ไม่ค่อยได้ใช้เงินในวันหยุดเพราะไม่ได้ออกไปไหน จะออกไปกับพ่อแม่เท่านั้น แต่จะใช้จ่ายเมื่อไปโรงเรียน โดยใช้จ่ายวันละ 100 บาท ใช้เงินน้อยกว่าที่อยู่หอพัก ไม่เคยจดบันทึกรายรับ-รายจ่าย มีเงินออมบ้าง เมื่อมีเงินเหรียญเหลือจ่าย รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์เพื่อหารายได้เสริม รักความสะดวกสบายและชอบสิ่งอำนวยความสะดวกที่ครบครันในมหาวิทยาลัย เช่น ร้านค้า ร้านอาหาร ร้านสะดวกซื้อ 7-11 และ เครื่องซักผ้าหยอดเหรียญ เป็นต้น

2) พฤติกรรมของนักศึกษาระหว่าง/หลังเข้าพักอาศัยในหอพักมหาวิทยาลัย

2.1 การเรียน นักเรียนมีพฤติกรรมกระตือรือร้น ตั้งใจเพื่อเตรียมตัวเข้าเรียนตามตารางเรียน มีเพื่อนช่วยกระตุ้นเรื่องเรียนเพิ่มมากขึ้น ได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ จากที่ไม่เคยตั้งใจเรียน ขาดความรับผิดชอบการบ้าน เริ่มสนใจและรวมกลุ่มเพื่อทบทวนบทเรียนกับเพื่อนๆ การเรียนดีขึ้น วัดจากการเรียนแล้วเข้าใจในสิ่งที่อาจารย์สอน มีกิจกรรมเสริมการเรียนรู้ ทำให้เข้าใจงาน มีความพยายามและสนใจการเรียนรู้มากขึ้น ชอบการเรียนรู้ในรูปแบบ Active Learning เพราะสามารถพัฒนาศักยภาพผู้เรียนได้ดี

2.2 ด้านสุขภาพ นักเรียนมีพฤติกรรมได้ออกกำลังกายตามเพื่อนๆ ควบคุมอาหารได้ ได้เล่นกีฬาตอนเย็นทุกวัน มีการดูแลสุขภาพได้ดีเข้าฟิตเนสของมหาวิทยาลัยเป็นประจำ เคารพกฎจราจรเพื่อลดอุบัติเหตุ ใส่หมวกกันน็อก มีรุ่นพี่คอยให้คำแนะนำ มีการปรับตัวและพฤติกรรมมารยาทและการออกกำลังกายเพื่อรักษาสุขภาพ

2.3 ด้านสังคม นักเรียนรู้จักบริหารจัดการตนเอง มีพฤติกรรมปฏิบัติตามกฎระเบียบของหอพัก และปฏิบัติตามคำสั่งของอาจารย์และผู้ดูแลหอพัก มีความรับผิดชอบมากขึ้น การให้เกียรติผู้อื่นที่อาศัยอยู่ร่วมกัน รู้จักมารยาทในการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น มีความเป็นผู้ใหญ่มากขึ้น มีการเรียนรู้กฎกติกาทางสังคมและมีการปรับตัวได้ดี มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี รู้จักการทำความสะอาดในพื้นที่ของตนเองและพื้นที่ส่วนรวม รู้รักสามัคคีสามารถทำงานร่วมกับคนอื่น ๆ ได้ ทั้งนี้อาจเกิดจากการจัดกิจกรรมเสริมทักษะชีวิตและพัฒนา Soft Skills เพื่อปรับทัศนคติที่สร้างสรรค์

2.4 ด้านการใช้จ่าย นักเรียนมีพฤติกรรมบริหารเงินเอง ทำให้รู้จักการบริหารเงินให้เพียงพอต่อสัปดาห์ มีรายรับประจำสัปดาห์ 1,000 บาท มีการวางแผนการใช้จ่ายเงิน มีการประหยัดและอดออม มีการปรับพฤติกรรมการใช้จ่ายในชีวิตประจำวันให้เหมาะสม เลือกใช้จ่ายสิ่งของที่สำคัญและจำเป็นเท่านั้น

2. วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมกระดำเนินชีวิตของนักศึกษาหลักสูตรเตรียมวิศวกรรมศาสตร์ที่พักอาศัยในหอพักมหาวิทยาลัย

การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้ชีวิตในหอพักนักศึกษาที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะชีวิตของนักศึกษา ผ่านกระบวนการและกิจกรรมสร้างสรรค์ของนักศึกษา หลักสูตรเตรียมวิศวกรรมศาสตร์ โดยใช้เทคนิคการตั้งคำถามด้วยวิธี RCA เพื่อพัฒนาทักษะชีวิต (Life Skill) สรุปผลได้ดังนี้

R: Reflect การสะท้อน นักศึกษามีทักษะชีวิตโดยเข้าร่วมกิจกรรมกิจวัตรประจำวัน การรับผิดชอบหน้าที่ตนเอง กิจกรรมจิตอาสาพัฒนาสถานที่สาธารณะประโยชน์ กิจกรรมการออกกำลังกาย กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน เป็นการสะท้อนในบทบาทหน้าที่ของนักศึกษาที่ได้รับมอบหมาย ตามโครงสร้างหน้าที่ของตนเอง การรู้จักบทบาทหน้าที่ในสังคมที่ได้รับมอบหมาย นักศึกษาจึงเกิดทักษะในการใช้ชีวิตในสังคมผ่านกิจกรรมสร้างสรรค์ดังกล่าว

C : Connect การเชื่อมโยง นักศึกษามีทักษะชีวิตโดยเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ กิจกรรมย่อยแลกเปลี่ยนการเรียนรู้เทคโนโลยีทางวิศวกรรม กิจกรรมย่อยการเสริมกำลังใจ การรู้จักตนเอง การวางแผนชีวิต กิจกรรมย่อยการพัฒนาบุคลิกภาพ กิจกรรมย่อยการศึกษาดูงานนอกสถานที่ ณ ศูนย์เรียนรู้ด้านปิโตรเลียม อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ กิจกรรมพัฒนาทักษะทางอารมณ์ (EQ) กิจกรรมปฐมนิเทศนักศึกษาและการสรงน้ำพระเจ้าทันใจ กิจกรรมการอบรมคุณธรรมจริยธรรมนักศึกษาใหม่ กิจกรรมการหล่อเทียนพรรษา กิจกรรมถวายพระพรชัยมงคลเนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ และถวายเทียนพรรษา โดยกิจกรรมดังกล่าวมีการเชื่อมโยงให้นักศึกษาได้เรียนรู้ผ่านกิจกรรมดังกล่าว เพื่อให้ นักศึกษาเกิดความรู้ความเข้าใจในสาขา หลักสูตรเตรียมวิศวกรรมได้อย่างทอ้งแท้ และสามารถพัฒนาไปสู่อาชีพในอนาคต

A : Apply การปรับใช้ นักศึกษามีทักษะชีวิตโดยเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ กิจกรรมย่อยแลกเปลี่ยนการเรียนรู้เทคโนโลยีทางวิศวกรรม กิจกรรมย่อยการเสริมกำลังใจ การรู้จักตนเอง การวางแผนชีวิต กิจกรรมย่อยการพัฒนาบุคลิกภาพ กิจกรรมย่อยการศึกษาดูงานนอกสถานที่ ณ ศูนย์เรียนรู้ด้านปิโตรเลียม อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ กิจกรรมพัฒนาทักษะทางอารมณ์ (EQ) กิจกรรมปฐมนิเทศนักศึกษาและการสรงน้ำพระเจ้าทันใจ กิจกรรมการอบรมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักศึกษาใหม่ กิจกรรมการหล่อเทียนพรรษา กิจกรรมถวายพระพรชัยมงคลเนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ และถวายเทียนพรรษา กิจกรรมดังกล่าวได้มุ่งเน้นการพัฒนาเชื่อมโยงเนื้อหาสาระและสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน ด้านการเรียน การใช้ชีวิตในสังคม ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบของสังคมได้อย่างสมบูรณ์

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์พฤติกรรมการดำเนินชีวิตของนักศึกษาที่พักอาศัยในหอพักมหาวิทยาลัย สามารถ อภิปรายผลได้ดังนี้

1) วิเคราะห์พฤติกรรมการดำเนินชีวิตของนักศึกษา หลักสูตรเตรียมวิศวกรรมศาสตร์ที่พักอาศัยในหอพักมหาวิทยาลัย

การวิเคราะห์พฤติกรรมกรรมการการดำเนินชีวิตของนักศึกษา หลักสูตรเตรียมวิศวกรรมศาสตร์ที่
พักอาศัยในหอพักมหาวิทยาลัย โดยผู้วิจัยจะวิเคราะห์เปรียบเทียบพฤติกรรมของนักศึกษาก่อนและระหว่าง/หลัง
เข้าพักอาศัยในหอพักมหาวิทยาลัย

1.1 การวิเคราะห์พฤติกรรมกรรมการการดำเนินชีวิตในหอพักก่อนเข้ามามีสถานะเป็นนักศึกษา
เตรียมวิศวกรรมศาสตร์ พบว่า นักศึกษามีพฤติกรรมการดำเนินชีวิตปกติในแต่ละวัน โดยเฉพาะใน**ด้านการเรียน**
เพราะทุกวันจันทร์ถึงวันศุกร์ต้องไปเรียน ซึ่งถือว่าเป็นหน้าที่หลักของแต่ละคน แต่มีพฤติกรรมขาดความ
รับผิดชอบและวินัยในการเรียน รวมทั้งใช้ชีวิตอย่างอิสระไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรมกรรมการเรียนและการทำงานที่
อาจารย์มอบหมายให้ทำ ส่งผลให้ผลการเรียนต่ำ จนทำให้ผู้ปกครองตำหนิว่ากล่าวตักเตือน สำหรับ**ด้านสุขภาพ**
นักศึกษามีพฤติกรรมการบริโภคที่ตามใจปากและมีความอยากที่เกินพอดีและมีพฤติกรรมการออกกำลังกายที่
ขาดความสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ส่งผลให้ร่างกายมีมวลน้ำหนักที่เกินเกณฑ์มาตรฐาน รวมทั้งใช้ชีวิตประมาทใน
การขับขี่ยานพาหนะ ทำให้เกิดอุบัติเหตุส่งผลกระทบต่อร่างกายและทรัพย์สิน แต่อย่างไรก็ตามการดูแลสุขภาพ
ถือว่าปกติทั้งด้านร่างกายและสภาพจิตใจ และพร้อมที่จะเรียนรู้กับสิ่งใหม่ๆ และบรรยากาศใหม่ในรั้ว
มหาวิทยาลัย ส่วนใน**ด้านสังคม** นักศึกษามีพฤติกรรมและลักษณะเป็นเด็ก ส่วนใหญ่เป็นลูกคนเดียวหรือเป็นคน
เล็กของครอบครัว แต่อย่างไรก็ตามนักศึกษายังเชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบใน
ครอบครัว ขณะเดียวกัน นักศึกษากำลังอยู่ในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของวัยรุ่นจึงมีนิสัยติดเพื่อน บางครั้งไม่เคารพกฎ
กติกาของครอบครัว แต่ยังสามารถดูแลชีวิตประจำวันของตนเองได้ ถึงแม้ผู้ปกครองบางคนตามใจและเอาใจใส่
มากเกินไป ถึงอย่างไรก็ตามนักศึกษายังมีน้ำใจต่อเพื่อนและอาจารย์ รวมทั้งเจ้าหน้าที่ สามารถช่วยเหลืองาน
ตามที่ได้รับมอบหมาย มีลักษณะนิสัยร่าเริงแจ่มใสมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี สุดท้ายใน**ด้านการใช้จ่าย** นักศึกษามีพฤติกรรมการ
ใช้จ่ายเงินในชีวิตประจำวันเมื่ออยู่ประจำที่พอพัก โดยผู้ปกครองให้ใช้จ่ายวันละ 100 บาท แต่ไม่เพียงพอเพราะมี
ลักษณะนิสัยใช้จ่ายฟุ่มเฟือยและใช้จ่ายเกินความจำเป็น เพราะขาดการบริหารจัดการการเงินและขาดการจัดทำ
บัญชีรายรับรายจ่ายของตนเองที่ดี ซึ่งเป็นผลมาจากขณะที่อยู่กับพ่อแม่หรือผู้ปกครองจะเป็นผู้ควบคุมและ
รับผิดชอบค่าใช้จ่ายเอง จนไม่ต้องให้บุตรหลานบริหารค่าใช้จ่ายใด ๆ เลย ทำให้ไม่รู้คุณค่าของเงิน ขาด
ประหยัดและการอดออมเงิน

1.2) พฤติกรรมการดำเนินชีวิตของนักศึกษา จะเป็นการวิเคราะห์พฤติกรรมการใช้ชีวิตใน
หอพัก**ระหว่าง/หลังจาก**เข้ามามีสถานะเป็นนักศึกษาเตรียมวิศวกรรมศาสตร์ พบว่า พฤติกรรมของนักศึกษาใน
ด้านการเรียน นักศึกษามีพฤติกรรมตื่นเช้าเพื่อเตรียมตัวเข้าเรียนตามตารางเรียน มีความกระตือรือร้นในการ
เรียน มีเพื่อนช่วยกระตุ้นเรื่องเรียนเพิ่มมากขึ้น ได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ จากที่ไม่เคยตั้งใจเรียนและรับผิดชอบต่อบ้าน
เพื่อนๆ จะช่วยกันรวมกลุ่มเพื่อทบทวนบทเรียน ส่งผลให้ผลการเรียนดีขึ้น รวมทั้งนักศึกษามีความ
ขยันหมั่นเพียรและมีความวิริยะอุตสาหะต่อการเรียนทั้งในหลักสูตรและกิจกรรมเสริมหลักสูตร นักศึกษาชอบ
กิจกรรมที่มีรูปแบบ Active Learning เพราะทำให้นักศึกษาเกิดความกระตือรือร้นและแข่งขันที่มุ่งเน้นการ
ปฏิบัติจริงด้วยตนเอง ถึงแม้นักศึกษาจะมีความแตกต่างระหว่างบุคคลในชั้นเรียน แต่มีกระบวนการกลุ่มเพื่อน

ช่วยเพื่อน ทำให้สามารถพัฒนาศักยภาพนักศึกษาและเกิดเรียนรู้ร่วมกันได้ดียิ่งขึ้น สำหรับ**ด้านสุขภาพ** นักศึกษามีการปรับตัวกิจกรรมการบริโภคและพฤติกรรมกรออกกำลังกายผ่านการบริหารเวลาที่ดีขึ้น โดยการทำกิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการของตนเองและรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ส่งผลให้นักศึกษามีสุขภาพที่ดีร่างกายแจ่มใสทั้งทางร่างกายและจิตใจ ในส่วน**ด้านสังคม** นักศึกษามีพฤติกรรมเคารพและปฏิบัติตามกฎระเบียบของหอพักและระเบียบปฏิบัติของมหาวิทยาลัย เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน การรู้จักสามัคคีและการให้เกียรติซึ่งกันและกัน แสดงให้เห็นถึงนักศึกษามีการปรับตัวเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ซึ่งอาจเป็นผลมาจากการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เช่น การรู้และเข้าใจตนเอง การพัฒนาบุคลิกภาพและฝึกปฏิบัติมารยาทไทย สุดท้ายใน**ด้านการใช้จ่าย** นักศึกษามีพฤติกรรมบริหารจัดการเงินเอง จากรายรับที่ได้จากผู้ปกครอง อาทิตย์ละประมาณ 1,000 บาท นักศึกษามีการวางแผนการใช้จ่ายเงินที่เหมาะสม รู้จักประหยัดและเลือกใช้จ่ายสินค้าเพื่อการบริโภคเท่าที่จำเป็น ทำให้มีเงินเหลือเก็บและอดออมไว้ใช้จ่ายกรณีจำเป็น

จากพฤติกรรมกรดำเนินชีวิตของนักศึกษา**ก่อน**เป็นนักศึกษาหลักสูตรเตรียมวิศวกรรมศาสตร์ พบว่ามีพฤติกรรมทางด้านการเรียน ด้านสุขภาพ ด้านสังคมและด้านการใช้จ่าย ในลักษณะดังกล่าว ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องปกติในชีวิตประจำวันของนักศึกษาในยุคดิจิทัลที่ต้องปรับตัวให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจและสังคมเพื่อการอยู่รอดในสังคม ซึ่งแสดงให้เห็นว่า นักศึกษามีทักษะชีวิตและความสามารถในการจัดการกับปัญหาต่างๆ รอบตัวในสภาพสังคมปัจจุบัน และเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเสาวลักษณ์ คงคาอุยฉายและมานิตย แก้ววงษศิริ (Kongkachuchai, S & Kaewwongsiri, M., 2011) ที่ศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการใช้ชีวิตของนักศึกษาคณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร” ที่พบว่า รูปแบบการใช้ชีวิตของนักศึกษาคณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนครทั้ง 4 ด้าน มีรูปแบบการใช้ชีวิตโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนการเปรียบเทียบรูปแบบการใช้ชีวิตของนักศึกษาจำแนกตามตัวแปรเพศ พบว่า นักศึกษาหญิงและชายมีรูปแบบการใช้ชีวิตที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านการศึกษา ด้านสังคม และด้านกิจกรรม ส่วนด้านการใช้จ่ายในสถาบันไม่มีความแตกต่าง เมื่อเปรียบเทียบนักศึกษาที่ศึกษาในสาขาวิชาที่แตกต่างกัน พบว่า มีความแตกต่างกันในด้านการศึกษา ด้านสังคมและด้านกิจกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการใช้จ่ายในสถาบันไม่มีความแตกต่าง และยังสอดคล้องกับผลวิจัยของจากรุวรรณ สุภชัยวัฒน์ และคณะ (Supachaiwat, J., et al. 2016) วิจัยเรื่อง “รูปแบบการใช้ชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด” ที่พบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดมีรูปแบบการใช้ชีวิตทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับมากทั้งโดยรวมและรายด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่านักศึกษาให้ความสำคัญกับด้านที่อยู่อาศัยเป็นอันดับแรก รองลงมาคือด้านสุขภาพ ด้านสังคม และด้านการเรียนตามลำดับ และยังสอดคล้องผลการวิจัยของ Djoko Murdowo (2017) ได้วิจัยเรื่องหอพักนักเรียนเพื่อการศึกษาตามลักษณะนิสัยในโรงเรียนมัธยมศึกษา: กรณีศึกษาที่หอพักมหาวิทยาลัยเทลคอม-บันดุง” ที่พบว่า การกำกับดูแลและกิจกรรมของหอพักได้พัฒนาทักษะของการปรับตัว จิตวิญญาณ วิชาการและสังคม (ASAS) วิธีการประเมินเพื่อรับคะแนน Transcript กิจกรรมของนักเรียนหรือคะแนน Transkrip Aktivitas Mahasiswa (TAK); นโยบายและแผนงานที่ดีในระดับสถาบัน

การนิเทศและผู้จัดรายการเพื่อให้ได้ผลลัพธ์สูงสุด โครงสร้างและโครงสร้างพื้นฐานข้อบังคับหอพักตลอดจนระบบการประเมินและการประกันคุณภาพเป็นสิ่งที่จำเป็น

สำหรับพฤติกรรมการดำเนินชีวิตของนักศึกษา **หลัง** เป็นนักศึกษาหลักสูตรเตรียมวิศวกรรมศาสตร์พบว่า นักศึกษาผ่านการใช้ชีวิตในหอพักของมหาวิทยาลัยมาสักระยะ จนสามารถปรับตัวและเกิดทักษะชีวิตที่จำเป็นในการดำเนินชีวิต รวมทั้งสามารถเรียนรู้การอยู่ร่วมกันในสังคม ตลอดจนการเคารพกฎ กติกา ระเบียบข้อบังคับในมหาวิทยาลัยในฐานะสมาชิกของสังคม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของจุฬารัตน์ ป้อมเสมา (Pomsema, C., 2006) ได้ให้ความหมายของทักษะชีวิตไว้ว่า เป็นความสามารถของบุคคลโดยใช้ความรู้ เจตคติ และทักษะในการปรับตัว จัดการกับความต้องการและอุปสรรคต่างๆ ในชีวิตของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพและส่งผลให้ชีวิตของบุคคลประสบความสำเร็จ ทั้งการด้านการเรียน ด้านสุขภาพ. ด้านสังคม และด้านการใช้จ่าย และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของเสาวลักษณ์ คงคาอุยฉายและมานิตย แก้ววงษศิริ (Kongkachuai, & Kaewwongsiri. 2011) ที่พบว่า นักศึกษามีความสนใจ รูปแบบการใช้ชีวิตและสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน ส่วนด้านการใช้จ่ายในสถาบันไม่แตกต่างกัน อาจเนื่องมาจากนักศึกษาหญิงและชาย มีชีวิตความเป็นอยู่และลักษณะนิสัยในการใช้จ่ายใกล้เคียงกัน

ในส่วนของกระบวนการพัฒนาทักษะชีวิตด้วยกิจกรรมสร้างสรรค์ของนักศึกษาเตรียมวิศวกรรมศาสตร์เมื่อนักศึกษาได้เข้าร่วมกิจกรรมสร้างสรรค์ตามกระบวนการพัฒนาทักษะชีวิต (RCA) แล้วส่งผลต่อการพัฒนาทักษะชีวิตทั้งในด้านการคิด การปฏิบัติและการเรียนรู้การอยู่ร่วมกันในสังคม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ จุฬารัตน์ ป้อมเสมา (Pomsema, C., 2006) ได้ให้ความหมายของทักษะชีวิตไว้ว่า เป็นความสามารถของบุคคลโดยใช้ความรู้ เจตคติและทักษะในการปรับตัว จัดการกับความต้องการและอุปสรรคต่างๆ ในชีวิตของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพและส่งผลให้ชีวิตของบุคคลประสบความสำเร็จทั้งในการสะท้อนแนวคิดการอยู่ร่วมกันผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ การเชื่อมโยงองค์ความรู้และแนวคิดไปสู่ประสบการณ์ใหม่ของนักศึกษา จนส่งผลต่อการประยุกต์และปรับใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันของบุคคลในสังคม และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของนิพนธ์ เวียงจันทร์ (Wiangchan, 2010). ศึกษาเรื่องกิจกรรมที่ปฏิบัติในเวลารว่างของนักศึกษาที่อยู่หอพักในจังหวัดมหาสารคาม ที่พบว่า นักศึกษาที่อยู่หอพักในจังหวัดมหาสารคามมีการปฏิบัติกิจกรรมโดยรวมในเวลารว่างอยู่ในระดับปานกลาง

2) วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมการดำเนินชีวิตของนักศึกษาหลักสูตรเตรียมวิศวกรรมศาสตร์ที่พักอาศัยในหอพักมหาวิทยาลัย

การเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมการใช้ชีวิตในหอพักนักศึกษาที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะชีวิต นักศึกษาผ่านกิจกรรมสร้างสรรค์ ด้วยกระบวนการพัฒนาทักษะชีวิต (RCA) โดยพบว่านักศึกษามีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม 4 ด้าน อย่างเห็นในเชิงประจักษ์อย่างชัดเจน จะเห็นได้ว่าพฤติกรรมการใช้ชีวิตของนักศึกษาหลักสูตรเตรียมวิศวกรรมศาสตร์ ก่อนและระหว่าง/หลังมีการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นในทุกด้าน นั่นเป็นเพราะนักศึกษาเกิดทักษะชีวิตที่พร้อมจะเรียนรู้และยอมรับการเปลี่ยนของสังคม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ

กมลรัตน์ วัชรินทร์ (Watcharin, 2004) ได้ให้ความหมายทักษะชีวิตว่า เป็นความสามารถขั้นพื้นฐานของบุคคลที่จะทำให้บุคคลดำรงชีวิตในสังคมได้โดยไม่ต้องเบียดเบียนตนเองและผู้อื่น สามารถจัดการกับความต้องการ ปัญหาและควบคุมตนเองให้มีพฤติกรรมที่ถูกต้องในสถานการณ์ต่างๆ ที่ เกี่ยวข้องกับการศึกษาเล่าเรียน การปรับตัวเข้ากับสังคมและสิ่งแวดล้อม สุขภาพจิต และพฤติกรรมสุขภาพ ได้แก่ การบริโภค ไรครภัยไข้เจ็บ อุบัติเหตุ การหลีกเลี่ยงสิ่งเสพติดให้โทษ เพื่อให้การ ดำเนินชีวิตของตนเองและสังคมเป็นไปอย่างมีความสุขทั้งในปัจจุบันและอนาคตทั้งในด้านด้านการเรียน ด้านสุขภาพ ด้านสังคม และด้านการใช้จ่าย

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการเปรียบเทียบความต้องการและความพึงพอใจของนักศึกษา หลักสูตรเตรียมวิศวกรรมศาสตร์รุ่นต่อไปเกี่ยวกับที่พักอาศัยระหว่างเรียน ระหว่างพักบ้าน หอพักเอกชน และหอพักในมหาวิทยาลัย
2. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับเปรียบเทียบหอพักมหาวิทยาลัยในความเป็นจริงกับหอพักมหาวิทยาลัยที่คาดหวัง
3. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งเสริมและการพัฒนาทักษะชีวิตด้วยกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่หลากหลาย
4. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของเจ้าหน้าที่กำกับดูแลหอพัก มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย

เอกสารอ้างอิง

- Chaithiranuwattsiri, M. (2000). **Dormitories and Student Development in Higher Education**. Research report. Nakhon Pathom: Faculty of Social Sciences and Humanities Mahidol University. (in Thai)
- Djoko Murdowo. (2017). Student Dormitory as a Character-Based Education in Higher Schools (A Case Study at Telkom University Dormitory – Bandung). **International Journal of Humanities and Social Science**. 7(12), 108 – 114.
- Kongkachuai, S. & Kaewwongsiri, M. (2011). **A Study of Students' Life style at Faculty of Home Economics Technology**. Rajamangala University of Technology Phra Nakhon. (in Thai)
- Office of the National Economic and Social Development. Board Office of the Prime Minister. (2017). **National Strategy 20 Year (2018 - 2037)**. National Strategy Secretariat Office.

- Office of the National Economic and Social Development Board. (in Thai)
- Panya, K. (2009). **Creating a life skills measurement model for students in Mathayom 6.** Thesis, M.A. Chiang Mai: Chiang Mai University. (in Thai)
- Pomsema, C. (2006). **Using life Skills Activities to Develop the Self-Concept of Mathayom 3 Students.** Independent research. Master of Education Department of Educational Psychology and Guidance, Chiang Mai University. (in Thai)
- Supachaiwat, J., et al. (2016). Lifestyle patterns of students at Roi Et Rajabhat University. **ICMSIT 2016: International Conference on Management Science, Innovation, and Technology 2016.** (in Thai)
- Watcharin, K. (2004). **Development of A Life skills Measurement Model for Students in Grades 1-3.** Kasetsart University: Bangkok. (in Thai)
- Wiangchan, N. (2010). **A Study of Activities Practiced in Free Time of Dorm Students in Maha Sarakham Province.** Master of Arts Thesis. Field of social sciences for development. Faculty of Humanities and Social Sciences. Graduate School: Maha Sarakham Rajabhat University. (in Thai)
- Yunu, T. (2012). Living Behavior of Male Students in Prince of Songkla University Dormitories. Pattani Campus. **Academic Journal of the Faculty of Humanities and Social Sciences.** p. 227 – 248. (in Thai)

การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้งของจังหวัดเชียงราย สู่เกษตรมูลค่าสูงเชิงสร้างสรรค์

Adding Value of Dried Longan Products of Chiang Rai Province to Creative High-Value Agriculture

กอบกุลณ์ คำปลอด^{1*} ชุตินา ปัญญาหลง² และวัฒนพล อยู่สวัสดิ์³
Kobkun Kamplod^{1*} Chutima Panyalong² and Wattanapon Eusawat³

บทคัดย่อ

งานวิจัยการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้งของจังหวัดเชียงรายสู่เกษตรมูลค่าสูงเชิงสร้างสรรค์ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้ง 2) ออกแบบบรรจุภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ 3) การพัฒนาช่องทางการตลาดของผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนลำไยอบแห้งจังหวัดเชียงราย เครื่องมือการวิจัย คือ การสนทนากลุ่ม และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม

ผลการศึกษาพบว่า เอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนลำไยอบแห้ง จังหวัดเชียงราย พบว่าเป็นลำไยพันธุ์อีดอซึ่งเป็นพันธุ์ที่เหมาะสมกับการอบแห้งมากที่สุด เนื้อสัมผัสดีกว่าสายพันธุ์อื่น ลักษณะมีเนื้อหนา เม็ดเล็ก เนื้ออ่อน เมื่ออบแห้งมีสีสวย ผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดเชียงราย มีลำไยอบแห้งแบบอบแห้งเปลือก และลำไยอบแห้งแบบคว้านเมล็ด มีเอกลักษณ์เป็นลำไยอบแห้งที่มีลักษณะสีเหลืองทอง มีกลิ่นหอมหวาน เนื้อหนาและชิ้นใหญ่ มีลักษณะแห้งสนิทไม่ติดกันเป็นก้อน รสชาติหวานละมุนไม่หวานแหลม

ด้านการออกแบบบรรจุภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนลำไยอบแห้งจังหวัดเชียงราย คณะผู้วิจัยได้ออกแบบฉลากผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้ง ที่ประกอบด้วยรายละเอียดที่แสดงความโดดเด่นของผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้งจังหวัดเชียงราย สีสันการใช้สีทองออกส้มอิฐ เนื่องจากการผสมผสานระหว่างสีของลำไยอบแห้งกับสีดอกพวงแสด ดอกไม้ประจำจังหวัดเชียงราย มีการออกแบบบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้ง และกระบอกบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้งแบบใส เมื่อบรรจุแล้วมองเห็นผลิตภัณฑ์ภายในได้ชัดเจน

^{1,2} อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

³ อาจารย์ประจำคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

* Corresponding author: E-mail Kp.kobkun@gmail.com

การพัฒนาช่องทางการตลาดผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนลำไยอบแห้ง จังหวัด เชียงราย โดยใช้การตลาดออนไลน์เป็นสื่อกลางประชาสัมพันธ์ให้ผู้บริโภคได้รู้จักผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้งจังหวัด เชียงราย เสริมสร้างช่องทางการติดต่อระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภค และส่งเสริมศักยภาพความเข้มแข็งของกลุ่ม วิสาหกิจชุมชนลำไยอบแห้ง จังหวัดเชียงราย

คำสำคัญ: ลำไยอบแห้ง การเพิ่มมูลค่า เกษตรมูลค่าสูงเชิงสร้างสรรค์

Abstract

Research on adding value to dried longan products in Chiang Rai Province towards creative high-value agriculture. The objectives are 1) to study the uniqueness of dried longan products 2) to design packaging to increase product value 3) to develop marketing channels for dried longan products of the Dried Longan Community Enterprise Group. Chiang Rai Province The research tool was a focus group and non-participant observation.

The results of the study found the Uniqueness of the dried longan products of the Dried Longan Community Enterprise Group Chiang Rai Province It was found that longan of the Edo variety is the variety that is most suitable for drying. The texture is better than other varieties. It has a thick texture, small grains, and a flaky texture. When dried, it has a beautiful color. Dried longan products of the community enterprise group Chiang Rai Province Contains dried longan with whole shell and seeded dried longan It is unique in that it is a dried longan that has a golden yellow appearance. It has a sweet scent. Thick and large pieces It is completely dry and not clumped together. The taste is mildly sweet, not sharply sweet.

Packaging design to increase the value of dried longan products of the Dried Longan Community Enterprise Group Chiang Rai Province The research team designed labels for dried longan products. That contains details showing the outstanding characteristics of dried longan products in Chiang Rai Province. The label color is gold with a brick-orange tint. Because of the combination of the color of dried longan and the color of Dok Phuang Saet Chiang Rai Provincial Flower, There is a box for packaging dried longan products. and clear dried longan product packaging cylinders When packed, the product inside can be seen.

Development of marketing channels for dried longan products of the Dried Longan Community Enterprise Group Chiang Rai Province Using online marketing as a medium of public relations to let consumers know about dried longan products in Chiang Rai province. Strengthen

communication channels between producers and consumers. and promote the potential and strength of the dried longan community enterprise group in Chiang Rai Province.

Keywords: Dried Longan, Value Addition, Creative High-Value Agriculture.

บทนำ

ลำไยเป็นไม้ผลที่นับว่าเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ มีมูลค่าการส่งออกสูงปีละหลายพันล้านบาท โดยเป็นพืชเศรษฐกิจหลักของจังหวัดเชียงรายในลำดับที่ 4 จากฐานข้อมูลในแผนที่เกษตรเชิงรุกหรือ Agri-Map Online (Land Development Department Ministry of Agriculture and Cooperatives., 2023) นอกจากนี้จะสามารถรับประทานผลสดหรือนำมาปรุงเป็นขนมหวานได้แล้ว ลำไยยังสามารถนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เพื่อเพิ่มมูลค่า เช่น ลำไยกระป๋อง ลำไยแช่แข็ง ลำไยอบแห้ง น้ำลำไย และไวน์ลำไย ในด้านคุณค่าทางโภชนาการพบว่าในเนื้อลำไยประกอบด้วยคาร์โบไฮเดรต โปรตีน ไขมัน เส้นใย แคลเซียม ฟอสฟอรัส เหล็ก วิตามินเอ วิตามินบี วิตามินบีสอง ไนอาซิน วิตามินซี กรดอะมิโน และน้ำตาลซึ่งทำให้ลำไยมีรสหวาน ได้แก่ กลูโคส ซูโครส และฟรุคโตส (Daengprok, W., Warasawat, P., 2008)

จังหวัดเชียงรายมีโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดเชียงราย (GPP) 16 สาขา (ณ ราคาคงที่) จำแนกตามสาขาการผลิต พ.ศ. 2558 – 2562 พบว่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดในปี 2562 เพิ่มขึ้นจากปี 2561 ประมาณ 3,528 ล้านบาท โดยในปี 2562 มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด 113,402 ล้านบาท ซึ่งทำให้มูลค่าผลิตภัณฑ์เฉลี่ยต่อคนเพิ่มขึ้นจากปี 2561 เป็น 95,895 บาทต่อปี มูลค่าผลิตภัณฑ์ในส่วนของการเกษตรจะเห็นได้ว่า ปี 2562 มีมูลค่าทั้งหมด 33,985 ล้านบาท ซึ่งลดลงจากปีก่อนและมูลค่าของการเกษตรในปี 2562 มีมูลค่าทั้งหมด 64,263 ล้านบาท ซึ่งลดลงจากปี 2561 เช่นกัน เมื่อพิจารณาผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดเชียงรายในปี 2562 เทียบสัดส่วนของผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคการเกษตรมีสัดส่วนสูงกว่าภาคเกษตร ประมาณ 2 เท่า จึงไม่สามารถปฏิเสธได้ว่าภาคเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดเชียงราย คือ ภาคการเกษตร ซึ่งมีสัดส่วนในผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดถึงร้อยละ 32 ส่วนภาคการค้าส่งและค้าปลีกมีสัดส่วนร้อยละ 17 และภาคอุตสาหกรรมมีสัดส่วนร้อยละ 12 (Chiang Rai Provincial Strategic Office., 2020)

สำหรับผลผลิตที่สำคัญในภาคการเกษตรของจังหวัดเชียงราย พบว่า พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดเชียงรายประกอบด้วย ข้าว ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ถั่วเหลือง ลำไย ลิ้นจี่ ยางพารา และพืชผัก จังหวัดเชียงรายนับว่าเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่ในการเพาะปลูกลำไยมากเป็นอันดับหนึ่งของภาคเหนือ เห็นได้จากในปี 2560 พื้นที่ในการปลูกลำไยในจังหวัดเชียงรายเพิ่มขึ้นจาก 135,000 ไร่ เป็น 138,000 ไร่ ในปี 2561 ซึ่งจากการเพิ่มพื้นที่เพาะปลูกลำไยทำให้ผลผลิตลำไยมีจำนวนมากขึ้น ซึ่งได้มีการกระจายผลผลิตเพื่อการส่งออกไปยังประเทศจีน เวียดนาม และลาว และตลาดภายในประเทศ ในขณะเดียวกันก็มีการแปรรูปลำไยเป็นลำไยอบแห้งเพื่อเพิ่มมูลค่า

ให้ลำไยที่ไม่สามารถส่งออกต่างประเทศและในประเทศได้เนื่องจากไม่ได้มาตรฐานการส่งออก ปัจจุบันจังหวัดเชียงรายมีโรงงานอบแห้งทั้งเปลือก จำนวน 16 โรงงาน

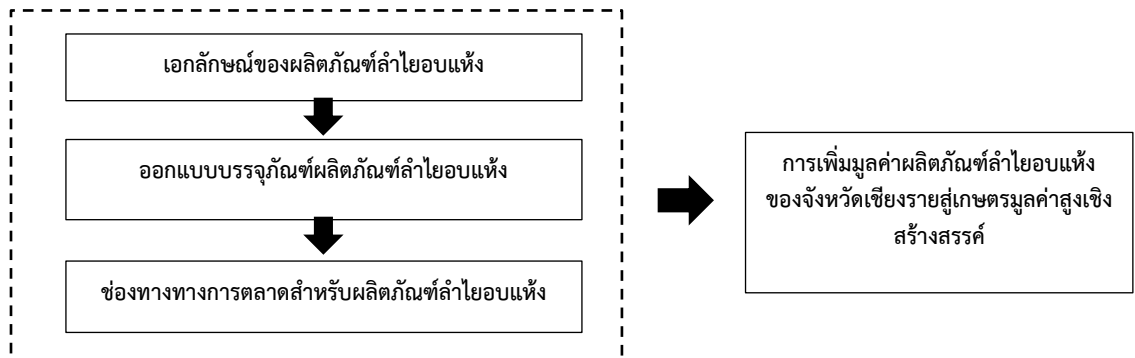
วิสาหกิจชุมชนที่ดำเนินการเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้งในจังหวัดเชียงรายยังมีไม่มากนัก วิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ประกอบธุรกิจในรูปแบบดั้งเดิม ผลิตบนพื้นฐานปัจจัยการผลิตและความชำนาญที่ตนมีอยู่ ผลิตภัณฑ์ของวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่จึงเป็นผลิตภัณฑ์ ที่มีรูปแบบซ้ำ ๆ กัน ไม่มีความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ ขาดความเข้าใจในกระแสความนิยมหรือพฤติกรรมของผู้ซื้อในตลาดทำให้รูปแบบของผลิตภัณฑ์ไม่ตรงกับความต้องการของตลาด ขาดความรู้และทักษะในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ และช่องทางทางการตลาด ซึ่งจากสภาพปัญหาดังกล่าวทำให้ผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้งไม่สามารถจำหน่ายได้ตามเป้าหมายที่กำหนด คณะผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญของปัญหา และโอกาสในการสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้งจึงดำเนินการวิจัยการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้งของจังหวัดเชียงรายสู่เกษตรมูลค่าสูงเชิงสร้างสรรค์

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนลำไยอบแห้ง จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อออกแบบบรรจุภัณฑ์เพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนลำไยอบแห้ง จังหวัดเชียงราย
3. เพื่อพัฒนาช่องทางทางการตลาดของผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนลำไยอบแห้ง จังหวัดเชียงราย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้งของจังหวัดเชียงรายสู่เกษตรมูลค่าสูงเชิงสร้างสรรค์ คณะผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้ง เพื่อให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับเอกลักษณ์ ลักษณะความโดดเด่นของผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้ง โดยใช้กระบวนการสนทนากลุ่มร่วมกับการศึกษาเอกสารเพื่อวิเคราะห์เอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้งจังหวัดเชียงราย และนำข้อมูลที่ได้จากศึกษาเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้งจังหวัดเชียงราย ไปสู่การออกแบบบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้งตามแนวคิดการออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่สะท้อนความเป็นเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค โดยใช้กระบวนการสนทนากลุ่มร่วมกับการคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ เมื่อได้บรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้งจังหวัดเชียงรายแล้ว จึงนำไปสู่การพัฒนาช่องทางทางการตลาดตามแนวคิดและทฤษฎีทางการตลาด ที่เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนลำไยอบแห้ง จังหวัดเชียงราย เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้งของจังหวัดเชียงรายสู่เกษตรมูลค่าสูงเชิงสร้างสรรค์

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้งของจังหวัดเชียงรายสู่เกษตรกรมูลค่าสูงเชิงสร้างสรรค์มีวิธีการวิจัยดังนี้

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

กลุ่มที่ 1 สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนลำไยอบแห้ง จังหวัดเชียงราย และผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการผลิตและส่งออกลำไยอบแห้ง จำนวน 100 คน

กลุ่มที่ 2 หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ ด้านการตลาด และสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนลำไยอบแห้ง จังหวัดเชียงราย ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการผลิตและส่งออกลำไยอบแห้ง จำนวน 100 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเรื่องการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้งของจังหวัดเชียงรายสู่เกษตรกรมูลค่าสูงเชิงสร้างสรรค์ ประกอบด้วย 2 ชนิด คือ

1. การศึกษาเอกสาร
2. แบบสนทนากลุ่ม

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนลำไยอบแห้งจังหวัดเชียงราย มีวิธีการรวบรวมข้อมูลดังนี้

1) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussions) โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant) กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ประธานและสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนลำไยอบแห้ง จังหวัดเชียงราย ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการผลิตและส่งออกลำไยอบแห้ง จำนวน 100 คน เกี่ยวกับเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้ง

2) การค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากเอกสาร โดยทำการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้ง การออกแบบบรรจุภัณฑ์ การตลาดของผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้ง และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบบรรจุภัณฑ์เพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนลำไยอบแห้ง จังหวัดเชียงราย โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม เกี่ยวกับการออกแบบบรรจุภัณฑ์เพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนลำไยอบแห้ง จังหวัดเชียงราย โดยการนำข้อมูลจากการศึกษาเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้งจังหวัดเชียงราย ตามขั้นตอนที่ 1 มาร่วมวิเคราะห์และออกแบบบรรจุภัณฑ์ด้วย

ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนาช่องทางทางการตลาดของผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนลำไยอบแห้ง จังหวัดเชียงราย โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม โดยการนำข้อมูลจากการศึกษาเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้งจังหวัดเชียงราย ตามขั้นตอนที่ 1 และแบบบรรจุภัณฑ์ของผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้ง ตามขั้นตอนที่ 2 มาร่วมวิเคราะห์เพื่อให้ได้มาซึ่งการพัฒนาช่องทางทางการตลาดของผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนลำไยอบแห้ง จังหวัดเชียงราย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้งของจังหวัดเชียงรายสู่เกษตรมูลค่าสูงเชิงสร้างสรรค์โดยการนำข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non Participant Observation) ทั้งหมดมาวิเคราะห์ในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) และการทบทวนแนวคิด เอกสารที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ มาวิเคราะห์ในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) และใช้เทคนิคการสังเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อเชื่อมโยงนำไปสู่การได้มาซึ่งเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้ง บรรจุภัณฑ์เพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้ง และช่องทางทางการตลาดของผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนลำไยอบแห้ง จังหวัดเชียงราย

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนลำไยอบแห้ง จังหวัดเชียงราย จากการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แบ่งผลการศึกษาออกเป็นข้อมูล 3 ด้าน ประกอบด้วยด้านที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับลำไยในพื้นที่จังหวัดเชียงราย พบว่าลำไยมีถิ่นกำเนิดที่ประเทศจีนตอนใต้ พันธุ์ลำไยที่ปลูกในจังหวัดเชียงราย ได้แก่ ลำไยพื้นเมืองหรือลำไยกระตูก และลำไยกะโหลก สายพันธุ์ที่นิยมปลูกมากในจังหวัดเชียงราย คือ พันธุ์ดอ เป็นลำไยพันธุ์เบา ออกดอก และเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ก่อนลำไยพันธุ์อื่น ทำให้เกษตรกรนิยมปลูกมากที่สุดและได้รับความนิยมจากผู้บริโภค สามารถจำหน่ายได้ทั้งผลสดและแปรรูป เช่น ลำไยกระป๋อง ลำไยอบแห้ง เป็นต้น ลำไยพันธุ์ดอเป็นพันธุ์ที่เจริญเติบโตได้ดีในดินที่มีความอุดมสมบูรณ์และมีน้ำเพียงพอ ทนแล้งและทนน้ำได้ดีปานกลาง ลำไยพันธุ์ดอแบ่งตามสีของยอดอ่อนได้เป็น 2 ชนิด คือ ดอยอดแดง และดอยอดเขียว นอกจากนี้

ยังพบพันธุ์ลำไยอื่น ๆ ที่ปลูกในจังหวัดเชียงราย ได้แก่ พันธุ์ชมพู พันธุ์เปี้ยวเขียว พันธุ์หัว พันธุ์ใบดำ และพันธุ์แดงหรืออีแดง เป็นต้น

ด้านที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการผลิตลำไยอบแห้ง ซึ่งลำไยเป็นไม้ผลที่นับว่าเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ มีมูลค่าการส่งออกสูงปีละหลายพันล้านบาท เป็นพืชเศรษฐกิจหลักของจังหวัดเชียงรายลำดับที่ 4 ลำไยอบแห้งจังหวัดเชียงรายใช้ลำไยพันธุ์อีดอ ซึ่งเป็นพันธุ์ที่เหมาะสมกับการอบแห้งมากที่สุด เนื้อสัมผัสเวลาเคี้ยวจะอร่อยกว่าสายพันธุ์อื่น สีส้มสวยงาม มีเนื้อหนา เม็ดเล็กและยังเนื้ออ่อน อบแห้งแล้วสีสวย คัดขนาดใหญ่เป็นพิเศษ เกรด AAA โดยลำไยสดที่นำมาเป็นวัตถุดิบในการแปรรูปเป็นลำไยอบแห้งต้องไม่ค้างคืนและนำมาทำความสะอาดก่อนปอกเปลือกและคว้านเมล็ดออก โดยใช้อุปกรณ์ในการคว้านเมล็ด 2 ชนิด คือตุ้ดตุ้ และปลายข้อที่มีด้าม จากนั้นเตรียมเข้าสู่กระบวนการในการทำลำไยอบแห้ง สำหรับลำไยที่นำมาอบแห้งต้องล้างน้ำหลายครั้งเพื่อความสะอาดและลดความหวานลง เวลาที่อบแห้งแล้วน้ำระเหยออกไปรสชาติไม่หวานแหลม ผลิภัณฑ์ลำไยอบแห้งของจังหวัดเชียงราย แบ่งเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) ลำไยอบแห้งแบบอบทั้งเปลือก เป็นลำไยที่นำวัตถุดิบลำไยสดผ่านกระบวนการคัดเลือกลำไยตามมาตรฐานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน นำมาทำความสะอาด และผ่านกระบวนการอบแห้งแบบทั้งเปลือก มีลักษณะโดดเด่นที่เปลือกลำไยไม่แตกหัก เนื้อลำไยด้านในมีสีน้ำตาลเข้ม ลักษณะเนื้อติดเมล็ดแต่หลุดออกจากกันได้ง่ายเมื่อรับประทาน รสชาติหวาน 2) ลำไยอบแห้งแบบคว้านเมล็ด เป็นลำไยที่มีการคัดพิเศษ โดยเน้นลำไยสดที่มีลูกใหญ่มีการแกะเปลือก คว้านเมล็ด ก่อนนำไปอบแห้ง โดยมีการจัดเรียงบนตะแกรง คว้านน้ำเนื้อลำไยส่วนที่ถูกคว้านลง ลำไยอบแห้งจะออกมาเป็นทรงกลมสวย ใช้เวลาอบประมาณ 8-10 ชั่วโมง ก่อนจะเก็บเข้าห้องเย็นเพื่อรอบรรจุ ลักษณะรูปลักษณ์ภายนอกของลำไยมีสีเหลืองทอง ลักษณะของชั้นลำไยมีเนื้อหนาและชั้นใหญ่ กระบวนการอบแห้งจนทำให้เนื้อลำไยแห้งสนิทไม่มีลักษณะติดกันเป็นก้อน กลิ่นของลำไยอบแห้งมีกลิ่นหอมโดดเด่น รสชาติของลำไยอบแห้งมีรสชาติดหวานละมุนไม่หวานแหลม เป็นลักษณะที่บ่งบอกรสชาติของลำไยแท้ที่มาจากกระบวนการอบแห้งโดยไม่ได้ปรุงแต่งหรือเพิ่มความหวาน แต่เป็นกระบวนการที่ดึงความหวานตามธรรมชาติของวัตถุดิบออกมา และด้านที่ 3 ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับจังหวัดเชียงราย พบว่าตราประจำจังหวัดเชียงรายเป็นรูปช้างสีขาวได้เมฆ ดอกไม้ประจำจังหวัดเชียงรายคือดอกพวงแสด และต้นไม้ประจำจังหวัดเชียงรายคือต้นกาสะลองคำ โดยคณะผู้วิจัยได้นำข้อมูลเกี่ยวกับจังหวัดเชียงรายนำมาสู่การสร้างเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนลำไยอบแห้ง จังหวัดเชียงราย

การออกแบบบรรจุภัณฑ์เพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนลำไยอบแห้ง จังหวัดเชียงราย คณะผู้วิจัยได้นำข้อมูลการศึกษาเอกลักษณ์ผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนลำไยอบแห้ง จังหวัดเชียงราย มาประกอบการออกแบบบรรจุภัณฑ์ ในด้านรูปแบบของฉลากผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้งจะประกอบด้วย โลโก้หรือตราสัญลักษณ์ เนื้อหารายละเอียด ระบุชื่อผลิตภัณฑ์ ขนาด วันที่ผลิต วันที่บริโภค สถานที่ผลิต จัดจำหน่าย เอกลักษณ์ความโดดเด่นของผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้งจังหวัดเชียงราย สีฉลากใช้สีทองออกส้มอิฐ เนื่องจากการผสมผสานระหว่างสีเนื้อของผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้งที่มีเนื้อสีเหลืองทอง และสีดอกไม้

ประจำจังหวัดเชียงรายที่เป็นดอกพวงแสดมีสีแสด และภาพประกอบบนพื้นฉลากประกอบไปด้วยภาพลำไยพันธุ์อีดอซึ่งเป็นสายพันธ์ที่นำมาทำลำไยอบแห้ง ประกอบกับภาพลำไยอบแห้งสีทอง

ด้านการออกแบบบรรจุภัณฑ์ลำไยอบแห้งที่พัฒนาร่วมกันระหว่างกลุ่มวิสาหกิจชุมชนลำไยอบแห้งจังหวัดเชียงราย และคณะผู้วิจัย ประกอบไปด้วยต้นแบบบรรจุภัณฑ์ จำนวน 2 รูปแบบ ได้แก่ (1) กล่องบรรจุภัณฑ์ลำไยอบแห้ง ขนาดกว้าง*ยาว*ลึก 14.5*20.5*7 ซม. (2) กระบอกบรรจุภัณฑ์ลำไยอบแห้งแบบใส สูง 15 ซม. ติดฉลากสติ๊กเกอร์ ขนาด 11.7 * 16 ซม. เป็นบรรจุภัณฑ์ลักษณะใสมีฝาปิด เห็นผลิตภัณฑ์ด้านในชัดเจน โดยบรรจุภัณฑ์ที่ออกแบบเพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ทั้ง 2 รูปแบบ จะปรากฏชื่อผลิตภัณฑ์ ปริมาณบรรจุ ลักษณะลวดลายรูปประกอบเป็นรูปลำไย ลำไยอบแห้ง และภาพวาดลวดลายลำไย พร้อมทั้งมีสัญลักษณ์ เชียงรายแบรนด์ เลขทะเบียนองค์การอาหารและยา สถานที่ผลิตและจัดจำหน่าย บาร์โค้ดผลิตภัณฑ์ คิวอาร์โค้ดผลิตภัณฑ์ วันที่ผลิต ระยะเวลาที่ควรบริโภค วิธีการเก็บรักษา โดยใช้รูปแบบอักษร Anantason SemiCondens นอกจากนี้ คณะผู้วิจัยได้ให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้งจำนวน 2 รูปแบบตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการออกแบบโครงสร้างบรรจุภัณฑ์ และด้านการออกแบบกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ พบว่ารูปแบบที่ 2 กระบอกบรรจุภัณฑ์ลำไยอบแห้งแบบใส มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงเลือกนำรูปแบบที่ 2 ไปพัฒนาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ก่อนนำไปทดสอบประสิทธิภาพ และประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคในขั้นตอนต่อไป โดยผู้เชี่ยวชาญมีข้อเสนอแนะรูปแบบกล่องควรปรับขนาดให้มีความเหมาะสมกับปริมาณการบรรจุ สีต้องมีความสอดคล้องกับสีของดอกไม้สัญลักษณ์ประจำจังหวัดเชียงราย จะได้บ่งบอกถึงอัตลักษณ์ที่ชัดเจน เป็นเอกลักษณ์และบ่งบอกถึงเนื้อลำไยที่เป็นตัวผลิตภัณฑ์ด้วย ให้มีการกำหนดคำโปรยหรือสโลแกนเพิ่มเพื่อส่งเสริมการขาย และควรมีการแสดงข้อความตัวเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้งบนกล่อง หรือฉลากที่ติดแบบกระป๋องด้วย

ภาพที่ 2 ต้นแบบกล่องบรรจุภัณฑ์ลำไยอบแห้ง

ภาพที่ 3 ต้นแบบกระบอกบรรจุภัณฑ์ลำไยอบแห้ง

ด้านการพัฒนาช่องทางทางการตลาดของผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนลำไยอบแห้ง จังหวัดเชียงราย กลุ่มวิสาหกิจชุมชนลำไยอบแห้งจังหวัดเชียงราย มีช่องทางทางการตลาดสำหรับผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้ง ณ ที่ทำการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ช่องทางทางการตลาดผ่านหน่วยงานภาครัฐ และช่องทางทางการตลาดออนไลน์ โดยกลุ่มวิสาหกิจชุมชนลำไยอบแห้งจังหวัดเชียงรายต้องการพัฒนาช่องทางทางการตลาดที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสามารถนำไปใช้เป็นสื่อกลางการประชาสัมพันธ์ให้ผู้บริโภคได้รู้จักผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้งจังหวัดเชียงราย เป็นการเสริมสร้างช่องทางในการติดต่อระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภค ที่ผู้บริโภคจะสามารถซื้อขายผลิตภัณฑ์โดยตรงจากผู้ผลิต และเป็นการเสริมสร้างศักยภาพความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนลำไยอบแห้ง จังหวัดเชียงราย ในด้านการตลาด โดยคณะผู้วิจัยจึงได้พัฒนาช่องทางทางการตลาดออนไลน์ ที่เป็นช่องทางทางการตลาดที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสามารถดำเนินการได้ด้วยตนเอง และเป็นช่องทางในติดต่อสื่อสารกับลูกค้าได้โดยตรง ซึ่งเป็นไปตามความต้องการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน สามารถขยายตลาดและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ได้มากขึ้น โดยใช้แพลตฟอร์มออนไลน์เฟซบุ๊ก (Facebook) และ ช้อปปี้ (Shopee)

อภิปรายผลการวิจัย

การออกแบบบรรจุภัณฑ์เพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนลำไยอบแห้ง จังหวัดเชียงราย ประกอบไปด้วยต้นแบบบรรจุภัณฑ์ 2 รูปแบบ ได้แก่ กล่องบรรจุภัณฑ์ลำไยอบแห้ง และกระบอกบรรจุภัณฑ์ลำไยอบแห้งแบบใส ซึ่งบรรจุภัณฑ์ทั้ง 2 รูปแบบจะปรากฏชื่อผลิตภัณฑ์ ปริมาณบรรจุ ลักษณะลวดลายรูปประกอบเป็นรูปลำไย ลำไยอบแห้ง และภาพวาดลวดลายลำไย ตราสัญลักษณ์ที่สร้างมาตรฐานความน่าเชื่อถือ

ให้กับผลิตภัณฑ์ เช่น เชียงรายแบรนด์ เลขทะเบียนองค์การอาหารและยา เป็นต้น นอกจากนี้คณะผู้วิจัยได้ระบุข้อมูลเกี่ยวกับลำไยอบแห้งจังหวัดเชียงราย สถานที่ผลิตและจัดจำหน่าย วันที่ผลิต และระยะเวลาที่ควรบริโภค และวิธีการเก็บรักษาไว้ในบรรจุภัณฑ์เพื่อเป็นข้อมูลให้กับลูกค้า ซึ่งสอดคล้องกับองค์ประกอบของการออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่ต้องประกอบด้วย ชื่อสินค้า ตราสินค้า สัญลักษณ์ทางการค้า รายละเอียดของสินค้า รายละเอียดการขาย รายละเอียดการส่งเสริมการขาย รูปภาพ ส่วนประกอบของสินค้าปริมาณ ชื่อผู้ผลิตและผู้จัดจำหน่าย รายละเอียดตามข้อบังคับของกฎหมายเช่นวันผลิตวันหมดอายุ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Chaikaew, N., Saribut, U., Debunmee, Na Chumphae, S., and Phuphat, Ph. (2013) ในการศึกษาและพัฒนาบรรจุภัณฑ์ลำไยอบแห้งจังหวัดลำพูน โดยผลการศึกษาพบว่าบรรจุภัณฑ์ที่พัฒนามีการออกแบบเพื่อให้เห็นสินค้าภายใน ลักษณะลดทอนลงเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต มีสัญลักษณ์ที่เป็นความโดดเด่นของจังหวัดลำพูน มีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานการผลิต เช่น เลขทะเบียนองค์การอาหาร และยาส่วนประกอบในการเก็บรักษา พร้อมทั้งมีลดทอนกราฟฟิคภาพลำไย มีรายละเอียดผู้ผลิตสรรพคุณของลำไย มีตราสัญลักษณ์มาตรฐานผลิตภัณฑ์ เช่น OTOP เป็นต้น

การพัฒนาช่องทางทางการตลาดของผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนลำไยอบแห้งจังหวัดเชียงราย กลุ่มวิสาหกิจชุมชนลำไยอบแห้ง จังหวัดเชียงราย มีช่องทางทางการตลาดสำหรับผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้ง 4 ช่องทาง ได้แก่ (1) ช่องทางทางการตลาด ณ ที่ทำการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน (2) ช่องทางทางการตลาดผ่านการ (3) ช่องทางทางการตลาดผ่านหน่วยงานภาครัฐ (4) ช่องทางทางการตลาดออนไลน์ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษา ของ Isor, A., Choaarong, P., Rattanapiphat, S., Taemasa, R. (2022) เรื่อง การพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์โอท็อปจังหวัดยะลา ตามโครงการพระบรมราโชบายเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา โดยที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีการใช้ช่องทางทางการตลาดที่มีลักษณะเดียวกัน โดยจากการขายตรง การใช้ช่องทางทางการตลาดผ่านหน่วยงานภาครัฐหรือเครือข่าย และการจำหน่ายผ่านช่องทางทางการตลาดออนไลน์ พร้อมทั้งสอดคล้องในเรื่องแนวทางการพัฒนาช่องทางทางการตลาดที่ในอนาคตต้องการมุ่งเน้นตลาดออนไลน์ เพื่อเป็นช่องทางทางการตลาดที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์เช่นกัน แต่ยังประสบปัญหาด้านการขาดทักษะการใช้เทคโนโลยี กลยุทธ์ในการสื่อสารกับลูกค้าผ่านตลาดออนไลน์

นอกจากนี้แนวทางความต้องการในการพัฒนาช่องทางทางการตลาดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนลำไยอบแห้ง จังหวัดเชียงราย อยากพัฒนาช่องทางทางการตลาดออนไลน์ ที่ถือเป็นช่องทางทางการตลาดที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสามารถดำเนินการได้ด้วยตนเอง และเป็นช่องทางในติดต่อสื่อสารกับลูกค้าได้โดยตรง สามารถขยายตลาดและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ได้มากขึ้น สอดคล้องกับซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาการพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์โอท็อปจังหวัดยะลา ตามโครงการพระบรมราโชบายเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา (Isor, A., Choaarong, P., Rattanapiphat, S., Taemasa, R., 2022) ที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนต้องการพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์โอท็อป จังหวัดยะลาฯ โดยเน้นตลาดออนไลน์ และวางแผนจัดทำผลงานการสื่อสารออนไลน์โพสต์ผ่านสื่อเพจ เฟซบุ๊ก ไลน์ อย่างสม่ำเสมอ ต่อเนื่องสัปดาห์ละ 1 ครั้ง โดยเนื้อหา

ที่โพสต์มีความหลากหลาย ทั้งเรื่องราวเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์โปรโมชัน ผู้ประกอบการ ธุรกิจ ลูกค้า สุขภาพ กระแสนวัตกรรม คำคม คำขวัญ ฯลฯ ซึ่งจัดทำในรูปแบบภาพถ่าย แบนเนอร์ วิดีโอข้อความบรรยาย หรือแบบผสมผสาน และสอดคล้องกับ Pila, W. (2011) ศึกษาเรื่อง กระบวนการตัดสินใจซื้อลำไยอบแห้งสีทองของผู้บริโภคในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าการพัฒนาช่องทางทางการตลาดแบบออนไลน์ จะเพิ่มตลาดให้กว้างขึ้นเพื่อการกระจายสินค้าให้มากขึ้น และการส่งเสริมการขายอาจมีบริการทดลองชิม แจกสินค้าตัวอย่าง หรือการจัดบริการลด แลก แจก แถม บ้างเป็นครั้งคราว นอกจากนี้ผู้วิจัยได้เสนอแนวทางการพัฒนาช่องทางทางการตลาด ด้วยการใช้ตลาดออนไลน์เพราะเป็นไปตามความต้องการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนลำไยอบแห้ง จังหวัดเชียงราย ที่เสนอว่าการใช้ตลาดออนไลน์จะทำให้เข้าถึงลูกค้ามากยิ่งขึ้น และสามารถใช้เป็นช่องทางในการประชาสัมพันธ์ให้ผู้บริโภคทั่วไปได้รู้จักลำไยอบแห้งสีทองเชียงรายอีกหนึ่งช่องทาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Mahatthanachai, B., Mahattanachai, Ch. (2023) เรื่อง การพัฒนาระบบตลาดดิจิทัลเพื่อส่งเสริมการตลาดของผลผลิตลำไย อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน โดยเสนอแนวทางการวิเคราะห์ธุรกิจใช้ประชาสัมพันธ์เข้าถึงกลุ่มลูกค้าด้วยระบบเทคโนโลยีตลาดดิจิทัลและการใช้สื่อโซเชียลมีเดีย และต้องมีกลไกการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการลำไยอบแห้งโดยการจัดอบรมถ่ายทอดความรู้ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและความรู้ทางธุรกิจ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนควรร่วมกันกำหนดนโยบายหรือแนวทางในการส่งเสริมการใช้วัสดุในการออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการผลิตแบบ Eco-design รวมทั้งการส่งเสริมให้มีการศึกษาวัสดุที่ย่อยสลายง่ายเพื่อนำมาเป็นวัสดุของบรรจุภัณฑ์ที่ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม
2. การศึกษาแนวคิด Eco-design การออกแบบผลิตภัณฑ์ยุคใหม่อาจนำมาศึกษาเพิ่มเติมเพื่อเป็นการเสริมสร้างกลยุทธ์ทางการตลาดของผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้งได้ เนื่องจากเป็นกระแสนิยมใหม่ของผู้บริโภคซึ่งอยู่บนพื้นฐานตามการกำหนดแนวนโยบายของประเทศ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งต่อไปควรเสริมประเด็นในเรื่องการพัฒนาศักยภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในการยกระดับผลิตภัณฑ์เพื่อก้าวเข้าสู่มาตรฐานต่าง ๆ ที่เป็นที่ยอมรับ เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือและสามารถใช้เป็นกลยุทธ์ทางการตลาดให้ผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้งจังหวัดเชียงราย ได้แก่ ตราสัญลักษณ์เชียงรายแบรนด์ (Chiang Rai Brand) มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) มาตรฐานอาหารและยา (อย.) หรือมาตรฐานอื่น ๆ ที่กำหนดให้สอดคล้องกับนโยบาย OTOP

เอกสารอ้างอิง

- Chaikaew, N., Saribut, U., Debunmee, Na Chumphae, S., Phuphat, Ph. (2013). The study and development of package design for dried longan of Lamphun Province. **Art and Architecture Journal Naresuan University**, 3(2): 86-95. (in Thai)
- Chiang Rai Provincial Strategic Office. (2020). **Chiang Rai Province Development Plan 2018-2022**. Strategy Group and Provincial Development Chiang Rai Province. (in Thai)
- Daengprok, W., Warasawat, P. (2008). **Product Development of Longan-Fortified Cereal Yoghurt**. research report Maejo University. (in Thai)
- Isor, A., Choaarong, P., Rattanapiphat, S., Taemasa, R. (2022). **Development of distribution channels for OTOP products in the Yala province according to the Royal Initiative Project for Local Development Yala Rajabhat University**. research report Yala Rajabhat University. (in Thai)
- Land Development Department Ministry of Agriculture and Cooperatives. (2023). **Appropriate agricultural promotion guidelines according to the Agri-Map proactive agricultural map database, Chiang Rai Province**. Land Development Department Ministry of Agriculture and Cooperatives. (in Thai)
- Mahatthanachai, B., Mahattanachai Ch. (2023). Development of a digital marketing system to promote marketing of longan products Ban Hong District, Lamphun Province. **Journal of Science and Technology Buriram Rajabhat University**, 7(1): 79-94. (in Thai)
- Pila, W. (2011). **The decision-making process for purchasing golden-fleshed dried longans of consumers in Mueang District, Chiang Mai Province**. Independent study. Master of Business Administration, Maejo University. (in Thai)

อิทธิพลของการเห็นคุณค่าในตนเอง การสนับสนุนทางสังคม การควบคุมตนเอง
เจตคติเชิงบวกต่อการกระทำผิดและโอกาสในการกระทำผิดซ้ำของเยาวชน
ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน สังกัดกรมพินิจคุ้มครองเด็กและเยาวชน
Influence of self-esteem social support self-control Positive attitudes
toward delinquency and the likelihood of youth recidivism in
Juvenile Vocational Training Center Under the Juvenile Observation
and Protection Department

ทิพวรรณ ชัยนันท์อุดม^{1*} และงามลมาย ผิวเหลื่อง²
Tippawan Chainanaudom^{1*} and Ngamlamai Phiuleuang²

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาอิทธิพลของปัจจัยส่วนบุคคล การเห็นคุณค่าในตนเอง การสนับสนุนทางสังคม การควบคุมตนเอง และเจตคติเชิงบวกต่อการกระทำผิดที่มีต่อการทำนายโอกาสในการกระทำผิดซ้ำของเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ เยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน สังกัดกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน เขตภาคกลาง จำนวน 230 คน โดยการศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัย เพื่อพยากรณ์ ทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีแบบเจาะจง (Purposive Sampling) การเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติก ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ สถานภาพครองคู่บิดามารดา บุคคลที่อาศัยอยู่ด้วยในปัจจุบัน สถานภาพเศรษฐกิจของเยาวชน และจำนวนครั้งที่กระทำผิด ไม่มีอิทธิพลต่อการทำนายโอกาสในการกระทำผิดซ้ำของเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน แต่พบตัวแปรอิสระอื่น ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการทำนายโอกาสในการกระทำผิดซ้ำ 2 ตัวแปร ได้แก่ การเห็นคุณค่าในตนเองด้านการมีคุณความดี และการเห็นคุณค่าในตนเองด้านการมีความสามารถ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ: คุณค่าในตนเอง การสนับสนุนทางสังคม การควบคุมตนเอง เจตคติเชิงบวกต่อการกระทำผิด โอกาสในการกระทำผิดซ้ำของเยาวชน

¹ นิสิตหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาชุมชน ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

² อาจารย์ที่ปรึกษาหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาชุมชน ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

* Corresponding author: tippwanc35@gmail.com

Abstract

The objectives of this study were as follows: to study the influence of individual factors, self-esteem, social support, self-control, and Positive attitudes toward delinquency and the likelihood of youth recidivism in Juvenile vocational Training Center Under the Juvenile Observation. The sample group in this study was youth in the Children and Youth Training Center Under the Juvenile Observation. and Protection in the central region, Data were collected from 230 youth. This research is Purposive Sampling. Key informants for the study was selected using the purposive sampling method. by questionnaires. Statistics methods to implemented analyse data were by percentage, mean, standard deviation and Multiple logistic regression analysis. The research found that influence of individual factor including age, marital status, living of parents and Economic situation, and the number of offenders, were not effected on predicting recidivism among youths in juvenile training centers. However, two more independent variables were discovered to influence the prediction of recidivism: self-esteem in Virtue and self-esteem in Competence which has a negative influence on the chance of recidivism with statistical significance.

Keywords: Self-Esteem, Social-Support, Self-Control, Positive Attitudes toward Delinquency, Likelihood of Youth Recidivism

บทนำ

ปัจจุบันปัญหาสังคมไทยมีความรุนแรงและซับซ้อนมากขึ้น เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งในด้านสภาพเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง จนทำให้เกิดปัญหาสังคม โดยเฉพาะกับกลุ่มเยาวชน และครอบครัว ส่วนหนึ่งเกิดจากเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ และสติปัญญา โดยร่างกายจะมีพัฒนาการอย่างรวดเร็ว ในขณะที่อารมณ์จะมีความรุนแรงและเปลี่ยนแปลงได้ง่าย อีกทั้งยังให้ความสำคัญกับเพื่อนอย่างมาก การกระทำความผิดของเยาวชน เป็นประเด็นปัญหาที่หลายประเทศต่างให้ความสำคัญเป็นอันดับต้น ๆ ในการกำหนดนโยบายเพื่อการแก้ไขอย่างเร่งด่วน เนื่องจากเยาวชนจะเป็นกำลังสำคัญของชาติในอนาคต แต่การดำเนินการของกระบวนการยุติธรรมที่เน้นการคุมครองเยาวชนมากเกินไปอาจทำให้การแก้ไขปัญหามีการดำเนินการได้อย่างเต็มประสิทธิภาพเท่าที่ควร และอาจเกิดปัญหาเกี่ยวกับการกระทำผิดซ้ำของเยาวชนตามมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เนื่องจากการไม่เกรงกลัวต่อบทลงโทษหรือผลกระทบที่จะได้รับการกระทำความผิด ซึ่งในปัจจุบัน พบว่า มีเยาวชนจำนวนไม่น้อยที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม ตั้งแต่การฝ่าฝืนกฎระเบียบของโรงเรียน การมั่วสุม การรวมกลุ่มเพื่อทะเลาะวิวาท รวมถึงการสร้างเสริมความรุนแรงที่เพิ่มขึ้นจนนำไปสู่การกระทำความผิดกฎหมาย เป็นต้น

ซึ่งจากสถิติรายงานคดีประจำปีของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนในช่วงปี 2565 พบว่า เด็กและเยาวชนที่ได้รับการปล่อยตัวจากศูนย์ฝึกและอบรมแล้วกระทำความผิดและถูกจับกุมซ้ำภายหลังได้รับการปล่อยตัว โดยตรวจสอบจากข้อมูลทะเบียนประวัติอาชญากร เป็นระยะเวลา 1 ปี, 2 ปี และ 3 ปี ภายหลังปล่อยตัวจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน จากจำนวนเด็กและเยาวชนที่ได้รับการปล่อยตัวจากศูนย์ฝึกและอบรม ปีงบประมาณ 2560 จำนวน 3,812 คน พบว่า กระทำความผิดซ้ำภายใน 1 ปี จำนวน 886 คน กระทำความผิดซ้ำภายใน 2 ปี จำนวน 1,402 คน และกระทำความผิดซ้ำภายใน 3 ปี จำนวน 1,685 คน ปล่อยตัวปีงบประมาณ 2561 จำนวน 3,209 คน พบว่า กระทำความผิดซ้ำภายใน 1 ปี จำนวน 760 คน กระทำความผิดซ้ำภายใน 2 ปี จำนวน 1,217 คน และกระทำความผิดซ้ำภายใน 3 ปี จำนวน 1,396 คน ปล่อยตัวปีงบประมาณ 2562 จำนวน 2,808 คน พบว่า กระทำความผิดซ้ำภายใน 1 ปี จำนวน 707 คน กระทำความผิดซ้ำภายใน 2 ปี จำนวน 977 คน และกระทำความผิดซ้ำภายใน 3 ปี จำนวน 1,117 ปีงบประมาณ 2563 จำนวน 2,548 คน พบว่า กระทำความผิดซ้ำภายใน 1 ปี จำนวน 569 คน กระทำความผิดซ้ำภายใน 2 ปี จำนวน 803 คน (Department of Juvenile Observation and Protection, 2022)

ปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีและสังคมเติบโตมากขึ้น ทำให้ได้รับข้อมูลข่าวสารทั้งทางบวกและทางลบ ตัวอย่างที่เหมาะสมและไม่เหมาะสม รวมทั้งเกิดการแข่งขันกันทางด้านเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก จนมีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของเยาวชน ส่งผลให้เยาวชนต้องพยายามปรับตัว เพื่อให้ดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปได้อย่างราบรื่นและมีความสุข หากเยาวชนไม่สามารถปรับตัวได้ก็จะทำให้เกิดความคับข้องใจและวิตกกังวลหากปล่อยไว้ก็จะก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ มากมาย เช่น ปัญหาการเรียน ปัญหาการปรับตัว ปัญหาความเครียด ปัญหายาเสพติด ปัญหาสุขภาพจิต ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาพฤติกรรมทางเพศ ปัญหาการฆ่าตัวตาย เป็นต้น (Chaiyuthyanyong T., 2001) จากปัญหาพฤติกรรมทางสังคมดังกล่าวนั้น มักจะเกิดกับเยาวชนที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ (Low Self - Esteem) เนื่องจากเยาวชนที่ขาดการเห็นคุณค่าในตนเองจะมีความสุขภายในตน ขาดความหนักแน่นและไม่เป็นตนเอง จึงมีแนวโน้มที่จะเกิดปัญหาสุขภาพจิตได้ง่าย (Trangsombat U., 2000) จากการศึกษาวิถีอาชญากร ผู้ติดยาเสพติด ผู้ที่ทำร้ายตนเอง ผู้ที่มีความล้มเหลวในชีวิตหรือผู้ที่มีปัญหาการปรับตัว พบว่า บุคคลเหล่านี้มักมีทัศนคติต่อตนเองว่าเป็นคนไร้ค่า ไม่มีผู้ใดเห็นคุณค่าของตน บุคคลเหล่านี้มักจะเป็นคนที่ชอบโยนความผิดตัวเองให้คนอื่น เป็นคนที่ชอบหาความผิดพลาดของผู้อื่น ต้องการความเอาใจใส่และต้องการได้รับการยอมรับจากผู้อื่นสูง และเป็นคนที่ไม่ค่อยมีเพื่อนโดยเฉพาะเพื่อสนิท บุคคลประเภทนี้มักจะใช้ทุกวิถีทางและใช้ความรุนแรงเพื่อที่จะทำให้ตนเองชนะ เป็นคนที่ติดสารเสพติด เป็นคนที่ซึมเศร้า สิ้นหวังในชีวิต ทำให้เป็นคนเห็นแก่ตัว และมีความต้องการทางวัตถุสูง ขาดการตัดสินใจที่ดี ดังนั้นจะเห็นว่าการเห็นคุณค่าในตนเองนั้นเป็นปัจจัยที่ทำให้เราต่อสู้กับปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ในชีวิตได้ ทำให้เราไม่พ่ายแพ้ และสามารถดำเนินชีวิตด้วยชัยชนะ (Trangsombat U., 2000) นอกจากนี้การเห็นคุณค่าในตนเองนั้นมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาความรู้สึกรับผิดชอบ อารมณ์ และพฤติกรรมของบุคคลให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะเยาวชน ซึ่งมีโอกาสเสี่ยงต่อสิ่งชั่วร้ายจะนำไปสู่พฤติกรรมที่เป็นปัญหานั้นจะส่งผลกระทบต่อสังคมได้ (Rice P. F., 1996)

นอกจากนี้การสนับสนุนทางสังคม เป็นการปฏิสัมพันธ์อย่างมีจุดมุ่งหมายที่นำมาซึ่งการช่วยเหลือ ในด้านต่าง ๆ ทั้งรูปธรรมและนามธรรม เช่น การรับรู้ เข้าใจ และตอบสนองทางอารมณ์ความรู้สึก การให้ข้อมูล ให้วัตถุสิ่งของ รวมถึงการยอมรับให้เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม การที่บุคคลรับรู้การสนับสนุน จะเกิดการรับรู้ว่าตนได้รับความรัก ความเอาใจใส่ การเห็นคุณค่า และการยอมรับ ส่งผลทางบวกต่อสุขภาพกายและสุขภาพใจ ทำให้บุคคลสามารถเผชิญกับเหตุการณ์ที่มาคุกคามชีวิต ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Cobb, 1976, Quote in Pechapat J., et al, 2011) นอกจากนี้การได้รับการสนับสนุนทางสังคม จะส่งเสริมให้เกิดการปรับตัวได้อย่างเหมาะสม ซึ่งจะช่วยให้บุคคลได้ระบายความทุกข์ ความกังวลที่มีอยู่ แนวคิดดังกล่าวยังสอดคล้องกับการศึกษาของ (Cobb, 1976, Quote in Cohen et al., 2000) ที่พบว่า บุคคลที่มีการเปลี่ยนผ่านของชีวิตหรือประสบกับภาวะวิกฤตหากมีเครือข่ายทางสังคมคอยประคับประคองบุคคลนั้นอยู่ บุคคลก็จะรู้สึกว่าจะตนเองปลอดภัยเพราะได้รับการดูแล มีผู้เห็นคุณค่าของตนหรือยังเป็นส่วนหนึ่งของสังคมนั้น ๆ ทำให้สามารถปรับตัวผ่านสถานการณ์ได้โดยเฉพาะเยาวชน การสนับสนุนทางสังคมที่เพียงพอจะช่วยให้บุคคลมีการปรับตัวที่เหมาะสมสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ และทำให้บุคคลมีประสบการณ์ที่ดี มีความมั่นคง อันจะส่งเสริมหน้าที่ในการต่อสู้ปัญหาของแต่ละคนได้ดีขึ้น พร้อมทั้งช่วยลดภาวะเครียดในชีวิตประจำวันของบุคคล ช่วยให้บุคคลปรับพฤติกรรมเพื่อผ่อนคลายความเครียดที่เผชิญอยู่ เมื่อมีปัญหาทางด้านจิตใจจะสามารถปรับตัวได้ดียิ่งขึ้น (Lueangsirithian J., 2007)

จากการศึกษาทฤษฎีการควบคุมตนเอง พบว่า ในทางอาชญาวิทยา มีนักทฤษฎีอาชญาวิทยาหลายท่านที่พยายามค้นหาทฤษฎีเพื่อนำมาอธิบายรูปแบบของการกระทำผิดของเยาวชน หนึ่งในทฤษฎีที่นำมาใช้ในการอธิบายพฤติกรรมการกระทำผิดคือ ทฤษฎีการควบคุมตนเอง โดยทฤษฎีดังกล่าว เป็นการพัฒนาทฤษฎีการควบคุมทางสังคม (Social control) หรือทฤษฎีพันธะทางสังคม (Social bond theory) และได้ผสมผสานเข้ากับทฤษฎีทางด้านชีวสังคม (Biosocial), จิตวิทยา (Psychology), พฤติกรรมปกติวิสัย (Routine activities) และทฤษฎีทางเลือก (Rational Choice theories) ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น (Gottfredson and Hirschi, 1990) ได้กล่าวว่า ระดับของการควบคุมตนเองของแต่ละบุคคลเป็นผลมาจากการการดูแลของครอบครัวที่มีต่อบุคคลนั้น ๆ ในช่วงประมาณ 10 ปีแรกของชีวิต พ่อแม่มีส่วนสำคัญในการดูแลควบคุมพฤติกรรมของลูกตนเอง คอยดูแลสอดส่องสถานการณ์ที่ไม่เหมาะสมหรือการมีพฤติกรรมเบี่ยงเบน และการควบคุมที่เหมาะสม เช่น การลงโทษ หรือการแนะนำพฤติกรรมที่ถูกต้อง ซึ่งจะเป็นการสร้างหรือเป็นสาเหตุของการเรียนรู้ ในขณะเดียวกัน การควบคุมตนเองของเด็กที่พ่อแม่ไม่สามารถให้เวลาได้อย่างเต็มที่และไม่สามารถให้การดูแลลูกได้จะส่งผลในทางลบต่อการควบคุมตนเองของเด็กด้วยเช่นกัน บุคคลที่มีการควบคุมตนเองต่ำมักจะมีบุคลิกภาพลักษณะ หุนหันพลันแล่น (Impulsive) ไม่มีความอ่อนไหว (Insensitive) มองในระยะสั้น (Short-sightedness) พฤติกรรมเสี่ยงภัย (Risk Taking) โดยพวกเขามีความเห็นว่าการควบคุมตนเองต่ำ เป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล ซึ่งสามารถคงอยู่ไปได้ตลอดชีวิตและการโน้มน้าวของแต่ละบุคคลในการมีพฤติกรรมอาชญากรรมหรือมีพฤติกรรมใกล้เคียง ดังนั้นการควบคุมตนเองจึงมีความสำคัญยิ่งต่อบุคคลในลักษณะสำคัญ 2 ประการ คือ 1) ลดหรือขจัดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมให้น้อยลงหรือ

พฤติกรรมที่ไม่ต้องการให้หมดไป และ 2) สร้างพฤติกรรมหรือเสริมจิตลักษณะหรือบุคลิกภาพที่ดีงาม ซึ่งยังขาดอยู่ให้มากขึ้น (Mischel, 1974, Quote in Wall and Smith, 1970)

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกภายในกับสิ่งที่แสดงออกทางภายนอกหรือพฤติกรรมพบว่า พฤติกรรมของบุคคลถูกกำหนดโดยเจตนาเชิงพฤติกรรมที่บุคคลจะกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมนั้น เจตนาเชิงพฤติกรรมของบุคคลก็ถูกกำหนดโดยการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ซึ่งหมายถึงความเชื่อ ทัศนคติ และค่านิยมของบุคคลที่เห็นว่กลุ่มอ้างอิงต่าง ๆ มีความสำคัญและเป็นสาเหตุให้บุคคลต้องการหรือไม่ต้องการกระทำพฤติกรรมนั้น (Fishbein and Ajzen, 1975, Quote in Uwanno T., 2014) สอดคล้องกับแนวคิดของ (Ellis, 1974, Quote in Songchaikun J. and Mikhun K., 2011) ที่กล่าวว่า ความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมของบุคคลมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด โดยเมื่อบุคคลแสดงความรู้สึกเขาก็จะคิดและแสดงพฤติกรรมด้วย เมื่อบุคคลแสดงพฤติกรรมเขาก็จะคิดและแสดงความรู้สึกด้วย และเมื่อบุคคลคิดเขาก็จะแสดงความรู้สึกและพฤติกรรมออกมาด้วย ดังนั้น ความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมของมนุษย์จึงมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ซึ่งจะเห็นได้ว่าเจตคติเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้หรือเกิดจากประสบการณ์ของบุคคล ไม่ได้เป็นสิ่งที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิด แต่เป็นการเกิดมาจากสิ่งเร้าภายนอก อันให้เกิดเจตคติแตกต่างกันไปตามความรู้สึกของแต่ละบุคคล ซึ่งเจตคติบางอย่างที่รุนแรงบางครั้งก็มาจากการแสดงออกที่ไร้เหตุผลสมควร จะทำตามความต้องการและอารมณ์ของตนเองเป็นใหญ่อันก่อให้เกิดพฤติกรรมที่กระทำผิดกฎหมาย (Manison P., 1989) เจตคติกับพฤติกรรมนั้นมีความสัมพันธ์กันอย่างมาก ไม่ว่าพฤติกรรมนั้น ๆ จะเป็นไปในทิศทางที่ดี หรือเป็นไปในทิศทางลบ เช่น พฤติกรรมที่เป็นปัญหาต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพฤติกรรมกระทำความผิดกฎหมายของเยาวชนในสังคม

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาอิทธิพลของ การเห็นคุณค่าในตนเอง การสนับสนุนทางสังคม การควบคุมตนเอง และเจตคติเชิงบวกต่อการกระทำผิดที่มีต่อการทำนายโอกาสในการกระทำผิดซ้ำของเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้เป็นแนวทางในการฟื้นฟูและป้องกันปัญหาการกระทำผิดซ้ำ และเพื่อให้อัตราการกระทำผิดซ้ำของเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนลดลงหรือให้เหลือน้อยที่สุด อันจะนำไปสู่ความสงบเรียบร้อยของสังคมและความมั่นคงของประเทศ นอกจากนี้ยังสามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาในการศึกษาค้นคว้าแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดซ้ำของเยาวชนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยส่วนบุคคล การเห็นคุณค่าในตนเอง การสนับสนุนทางสังคม การควบคุมตนเอง และเจตคติเชิงบวกต่อการกระทำผิดที่มีต่อการทำนายโอกาสในการกระทำผิดซ้ำของเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน

นิยามศัพท์

เยาวชน หมายถึง บุคคลที่มีอายุเกินสิบห้าปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์ ที่ถูกศาลตัดสินว่ากระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา และกำหนดให้อยู่ในการควบคุมดูแลของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน

ปัจจัยส่วนบุคคล หมายถึง คุณลักษณะเฉพาะของเยาวชน ซึ่งประกอบด้วย อายุ สถานภาพครอบครัว บิดามารดา บุคคลที่อาศัยอยู่ด้วยในปัจจุบัน ประเมินสถานภาพทางเศรษฐกิจ และจำนวนครั้งที่กระทำความผิดของเยาวชน

โอกาสในการกระทำผิดซ้ำของเยาวชน หมายถึง เมื่อเยาวชนได้รับการปล่อยตัวออกจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนแล้ว เยาวชนมีความคิดหรือคาดการณ์ที่จะกลับไปกระทำความผิดกฎหมายซ้ำหรือไม่ โดยเยาวชนจะตอบว่าทำหรือไม่ทำ ซึ่งเมื่อทำนายโอกาสในการกระทำผิดซ้ำจะมีค่าตั้งแต่ 0 ถึง 1

การเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง การที่เยาวชนประเมินตนเองตามความรู้สึกและเจตคติที่มีต่อตนเอง เป็นการยอมรับหรือไม่ยอมรับตนเองจากประสบการณ์ที่ผ่านมา ทั้งในเรื่องของความสำเร็จ ความล้มเหลว ตลอดจนการตัดสินบุคคลที่ตนเองให้ความสำคัญ (Cooper Smith, 1981) มี 4 องค์ประกอบ ดังนี้ การมีความสามารถ การมีความสำคัญ การมีอำนาจในตน และการมีคุณความดี

การสนับสนุนทางสังคม หมายถึง การที่เยาวชนรับรู้ถึงการได้รับความรัก ความเอาใจใส่ การได้รับการยกย่อง รวมทั้งการได้รับการช่วยเหลือจากบุคคลภายในครอบครัว เพื่อน ครูและเจ้าหน้าที่ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน (House, 1981) ได้แบ่งออกเป็น 4 องค์ประกอบ คือ การสนับสนุนด้านอารมณ์ การสนับสนุนด้านการประเมิน การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร และการสนับสนุนด้านสิ่งของหรือบริการ

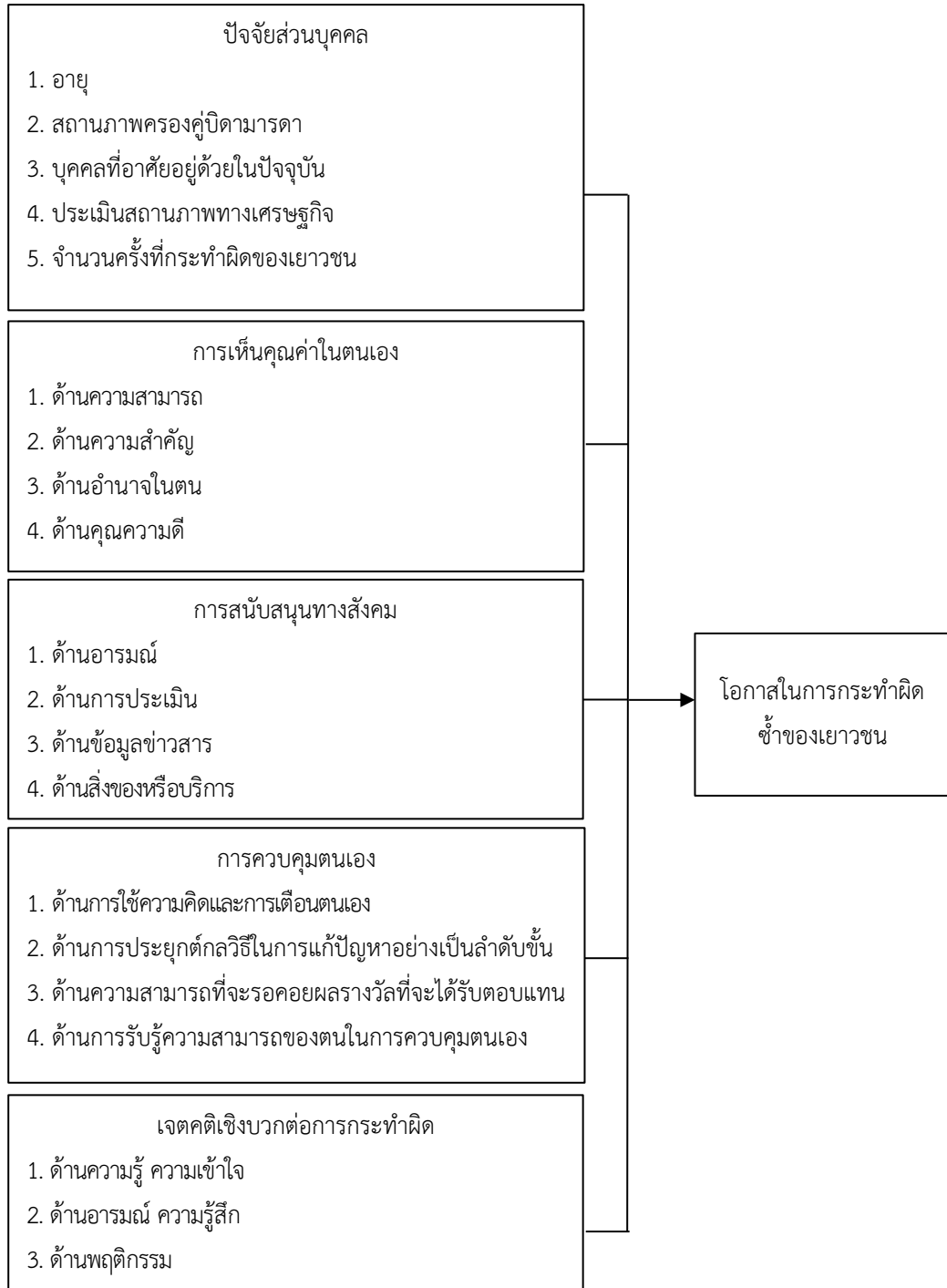
การควบคุมตนเอง หมายถึง ความสามารถของเยาวชนที่จะควบคุมพฤติกรรมด้วยเหตุผล และความอดทน เพื่อให้เกิดผลดีตามที่ต้องการ สามารถหลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่ดีที่อาจขึ้น ตลอดจนสามารถจัดการสภาพแวดล้อมเพื่อให้เกิดพฤติกรรมที่มุ่งหวังไว้ เมื่อต้องเผชิญกับปัญหา อุปสรรค หรืออยู่ในสภาวะที่เกิดปัญหาความขัดแย้งในจิตใจ (Rosenbaum, 1980) ได้จำแนกลักษณะของบุคคลที่มีความสามารถในการควบคุมตนเอง ออกเป็น 4 องค์ประกอบ คือ มีการใช้ความคิดและการเตือนตนเอง มีการประยุกต์กลวิธีในการแก้ปัญหาอย่างเป็นลำดับขั้น มีความสามารถที่จะระคอยผลรางวัลที่จะได้รับตอบแทน และมีการรับรู้ความสามารถของตนในการควบคุมตนเอง

เจตคติเชิงบวกต่อการกระทำผิด หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจ อารมณ์ ความรู้สึกและพฤติกรรมของเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนที่แสดงปฏิกิริยาในทางสนับสนุนในการกระทำความผิดกฎหมายของเยาวชน เมื่อได้รับการปล่อยตัวออกจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน (Sharon and Saul, 1996) ได้แบ่งออกเป็น 3 องค์ประกอบ คือ ด้านความรู้ ความเข้าใจ ด้านอารมณ์ ความรู้สึกและด้านพฤติกรรม

สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยส่วนบุคคล การเห็นคุณค่าในตนเอง การสนับสนุนทางสังคม การควบคุมตนเอง เจตคติเชิงบวกต่อการกระทำผิดที่มีต่อการทำนายโอกาสในการกระทำผิดซ้ำของเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อพยากรณ์ (Predictive Research) โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ เยาวชนที่ถูกศาลตัดสินกระทำผิดตามประมวลกฎหมายอาญา และกำหนดให้อยู่ในการควบคุมดูแลของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน สังกัดกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ในช่วงเดือนพฤษภาคม 2566 ถึงเดือนมิถุนายน 2566 จำนวน 230 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งออกเป็น 6 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดที่จะกระทำผิดซ้ำเมื่อได้รับการปล่อยตัวออกจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน และเหตุผลที่ทำให้ไม่อยากกระทำผิดซ้ำและสิ่งที่ต้องการมากที่สุดเมื่อได้รับการปล่อยตัวออกจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเอง ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคม ตอนที่ 5 แบบสอบถามเกี่ยวกับการควบคุมตนเอง และตอนที่ 6 แบบสอบถามเกี่ยวกับเจตคติเชิงบวกในการกระทำผิด โดยรายละเอียดในการดำเนินการวิจัยมีดังนี้

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือ เยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เขตภาคกลาง จำนวน 9 แห่ง โดยการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างจากโปรแกรม G*Power Analysis Logistics regression โดยใช้ข้อมูลดังต่อไปนี้ เลือก Test Family เป็น Z tests เลือก Statistical test ให้เป็น Logistics regression เลือก Type of power analysis ให้เป็น a prior compute required sample size – give α , power and Effect size เลือก Tail(s) แบบ Two ขนาดของ Odd ratios = 0.25 กำหนดพยากรณ์ความน่าจะเป็น $\Pr(Y = 1 | X = 1) = 0.5$ กำหนดความคลาดเคลื่อน α err prob = 0.01 กำหนดค่าอำนาจการทดสอบ Power ($1 - \beta$ err prob) = 0.85 กำหนด R^2 other X = 0.6 เลือก X Distribution เป็น Binomial และกำหนดค่า $\pi = 0.5$ ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ทั้งสิ้น 230 คน โดยเลือกวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างตามจำนวนที่ได้คำนวณไว้ กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน ได้แก่ ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านกรุณา จำนวน 62 คน ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายมูทิศา จำนวน 39 คน ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายอุเบกขา จำนวน 2 คน ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานี จำนวน 18 คน ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนสตรีนคร จำนวน 28 คน ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนบ้านบึง จำนวน 22 คน ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 8 คน ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนจังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 4 และศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเขต 2 จำนวน 47 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นจากแนวคิดและทฤษฎี ตลอดจนเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 6 ตอน ดังนี้

แบบสอบถามตอนที่ 1 เกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของเยาวชน ได้แก่ อายุ สถานภาพครองคู่บิดามารดา บุคคลที่อาศัยอยู่ด้วยในปัจจุบัน ประเมินสถานภาพทางเศรษฐกิจ และจำนวนครั้งที่กระทำผิดของเยาวชน ลักษณะคำถามเป็นแบบให้เลือกตอบ (Check list)

แบบสอบถามตอนที่ 2 เกี่ยวกับโอกาสในการกระทำผิดซ้ำของเยาวชน ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check list)

2.1 ความคิดเห็นในการกระทำผิดซ้ำเมื่อได้รับการปล่อยตัวออกจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน

เกณฑ์การให้คะแนน กำหนดดังนี้

กระทำผิดซ้ำ/ไม่กระทำผิดซ้ำ	ค่าคะแนน
มีโอกาสจะกระทำผิดซ้ำ	1
ไม่มีโอกาสจะกระทำผิดซ้ำ	0

2.2 เหตุผลที่ทำให้ไม่อยากกระทำผิดซ้ำและสิ่งที่ต้องการมากที่สุดเมื่อได้รับการปล่อยตัวจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน

เกณฑ์การให้คะแนน กำหนดดังนี้

เห็นด้วย/ไม่เห็นด้วย	ค่าคะแนน
เห็นด้วย	1
ไม่เห็นด้วย	0

แบบสอบถามตอนที่ 3 เกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเอง เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยพัฒนามาจากแนวคิดทฤษฎีของ (Cooper Smith, 1981) โดยมีองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ คือ การเห็นคุณค่าในตนเองด้านความสามารถ การเห็นคุณค่าในตนเองด้านความสำคัญ การเห็นคุณค่าในตนเองด้านอำนาจในตน และการเห็นคุณค่าในตนเองด้านคุณความดี เป็นแบบสอบถามลักษณะมาตรวัดประเมินค่า (Likert Scale) 5 ระดับ ดังนี้

ระดับความคิดเห็น	ระดับคะแนน (ข้อความเชิงบวก)	ระดับคะแนน (ข้อความเชิงลบ)
จริงมากที่สุด	5	1
จริงมาก	4	2
จริงปานกลาง	3	3
จริงน้อย	2	4
จริงน้อยที่สุด	1	5

แบบสอบถามตอนที่ 4 เกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคม เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยพัฒนามาจากแนวคิดทฤษฎีของ (House, 1981) โดยมีองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ คือ การสนับสนุนทางสังคมด้าน

อารมณ์ การสนับสนุนทางสังคมด้านการประเมิน การสนับสนุนทางสังคมด้านข้อมูล และการสนับสนุนทางสังคมด้านสิ่งของหรือบริการ เป็นแบบสอบถามลักษณะมาตรวัดประเมินค่า (Likert Scale) 5 ระดับ

แบบสอบถามตอนที่ 5 เกี่ยวกับการควบคุมตนเอง เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยพัฒนามาจากแนวคิดทฤษฎีของ (Rosenbaum, 1980) โดยมีองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ คือ การควบคุมตนเองด้านการใช้ความคิดและการเตือนตนเอง การควบคุมตนเองด้านมีการประยุกต์กลวิธีในการแก้ปัญหาอย่างเป็นลำดับขั้น การควบคุมตนเองด้านความสามารถที่จะรอคอยผลรางวัลที่จะได้รับตอบแทน และการควบคุมตนเองด้านการรับรู้ความสามารถของตนในการควบคุมตนเอง เป็นแบบสอบถามลักษณะมาตรวัดประเมินค่า (Likert Scale) 5 ระดับ

แบบสอบถามตอนที่ 6 เกี่ยวกับเจตคติเชิงบวกในการกระทำผิด เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยพัฒนามาจากแนวคิดทฤษฎีของ (Sharon and Saul, 1996) โดยมีองค์ประกอบ 3 องค์ประกอบ คือ จิตคติเชิงบวกในการกระทำผิดด้านความรู้ ความเข้าใจ จิตคติเชิงบวกในการกระทำผิดด้านอารมณ์ ความรู้สึก และเจตคติเชิงบวกในการกระทำผิดด้านพฤติกรรม เป็นแบบสอบถามลักษณะมาตรวัดประเมินค่า (Likert Scale) 5 ระดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูลและเครื่องมือที่ใช้

1. ผู้วิจัยดำเนินการทำเอกสารยื่นขอพิจารณาการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ จากสถาบันวิจัยและพัฒนาแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จากนั้นทำหนังสือขออนุญาตในการดำเนินการเก็บข้อมูลจากอธิการบดีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ถึงอธิบดีกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน เพื่อขอความอนุเคราะห์และขออนุญาตในการเก็บข้อมูล

2. เมื่อได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์จากสถาบันวิจัยและพัฒนาแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โครงการวิจัยเลขที่ COA66 และได้รับหนังสืออนุญาตจากอธิบดีกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนในการเข้าเก็บข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยติดต่อศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนที่อนุญาตให้เข้าเก็บข้อมูล เพื่อขอความร่วมมือในการเข้าเก็บข้อมูล

3. เมื่อได้รับอนุญาตจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน จึงดำเนินการเข้าเก็บข้อมูล และนำแบบสอบถามมาให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และวิเคราะห์ตามวิธีทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติ

เมื่อเก็บรวบรวมแบบสอบถามพร้อมทั้งตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว นำข้อมูลที่ได้มาบันทึกลงรหัสแล้วนำมาวิเคราะห์ และประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติก (Multiple Logistic Regression Analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า เยาวชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อายุ 18 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 37.39 สถานภาพครองคู่บิดามารดา หม้าย/แยกกันอยู่/หย่าร้าง คิดเป็นร้อยละ 68.70 บุคคลที่อาศัยอยู่ด้วยในปัจจุบันส่วนใหญ่ อาศัยอยู่ด้วยกับบิดาและ/หรือมารดา คิดเป็นร้อยละ 37.39 มีการประเมินสถานภาพเศรษฐกิจตนเอง ส่วนใหญ่ระดับ ร่ำรวย คิดเป็นร้อยละ 42.61 และจำนวนครั้งที่กระทำผิดส่วนใหญ่ มีจำนวนกระทำผิด 1 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 40.87 รองลงมาจำนวน 2-3 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 31.30 และจำนวน 4 - 5 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 27.83

2. การวิเคราะห์เกี่ยวกับความคิดที่จะกระทำผิดซ้ำเมื่อได้รับการปล่อยตัวออกจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน พบว่า เยาวชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดที่จะกระทำผิดซ้ำ คิดเป็นร้อยละ 67.83 และความคิดที่จะไม่กระทำผิดซ้ำ คิดเป็นร้อยละ 32.17

2.1 การวิเคราะห์เกี่ยวกับเหตุผลที่ทำให้เยาวชนไม่อยากจะกระทำผิดซ้ำเมื่อได้รับการปล่อยตัวออกจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน ที่ตอบเห็นด้วยเกี่ยวกับด้านเหตุผลที่ทำให้ไม่อยากจะกระทำผิดซ้ำเมื่อได้รับการปล่อยตัวออกจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน พบว่า เยาวชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ตอบเห็นด้วยเกี่ยวกับเหตุผลที่ทำให้ไม่อยากจะกระทำผิดซ้ำด้านครูอาจารย์ที่ผ่านมาให้ความใกล้ชิดมากยิ่งขึ้น คิดเป็นร้อยละ 75.22 ด้านมีเพื่อนใหม่ คบเพื่อนที่ดี คิดเป็นร้อยละ 62.61 ด้านการอบรมทางศีลธรรมจนสำนึกได้ คิดเป็นร้อยละ 61.74 ด้านสำนึกผิดต่อครอบครัว/คนที่รัก คิดเป็นร้อยละ 46.96 ด้านโทษที่ได้รับทำให้รู้สึกสำนึกผิดกลับตัวเป็นคนดีได้ คิดเป็นร้อยละ 42.61 ด้านการติดตามผลจากเจ้าหน้าที่รัฐหลังกลับสู่สังคม คิดเป็นร้อยละ 42.61 ด้านความรักและความเข้าใจจากคนในครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 39.57 ด้านได้รับการฝึกอาชีพที่หลากหลาย จนสามารถนำไปประกอบอาชีพสุจริตได้ คิดเป็นร้อยละ 36.09 ด้านเกรงกลัวเจ้าหน้าที่ จนไม่กล้ากระทำผิดซ้ำ คิดเป็นร้อยละ 34.78 ด้านฉันรู้สึกอาย และเป็นที่ยังเกียจของสังคม คิดเป็นร้อยละ 33.91 ด้านได้ฝึกฝนอาชีพต่าง ๆ ได้อย่างเพียงพอ คิดเป็นร้อยละ 32.17 ด้านการที่คนในชุมชนให้อภัยและยอมรับ คิดเป็นร้อยละ 25.65 และด้านมีความเกรงกลัวต่อบาปกรรม คิดเป็นร้อยละ 8.70

2.2 การวิเคราะห์เกี่ยวกับเกี่ยวกับเหตุผลทำให้เยาวชนไม่อยากจะกระทำผิดซ้ำเมื่อได้รับการปล่อยตัวออกจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน ที่ตอบเห็นด้วยเกี่ยวกับด้านสิ่งที่ต้องการมากที่สุดเมื่อได้รับการปล่อยตัวออกจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน พบว่า เยาวชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ตอบเห็นด้วยเกี่ยวกับด้านสิ่งที่ต้องการมากที่สุดด้านคนในครอบครัวให้อภัยและให้ความรักความเข้าใจ คิดเป็นร้อยละ 78.26 รองลงมาด้านการให้ความช่วยเหลือของรัฐ หรือสงเคราะห์ทางการศึกษา/อาชีพ คิดเป็นร้อยละ 75.22 และด้านโอกาสทางสังคม สังคมยอมรับ คิดเป็นร้อยละ 66.96

3. การวิเคราะห์เกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเองของเยาวชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง พบว่ามีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองโดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.69$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าเยาวชนมีการเห็นคุณค่าในตนเองด้านการมีความสำคัญ ($\bar{X} = 4.15$) การเห็นคุณค่าในตนเองด้านการมีคุณค่าที่ดี ($\bar{X} = 4.04$) และการเห็น

คุณค่าในตนเองด้านการมีความสามารถ ($\bar{X} = 3.32$) สูงกว่าการเห็นคุณค่าในตนเองด้านกรมีอำนาจในตน ($\bar{X} = 3.10$) ตามลำดับ

4. การวิเคราะห์เกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคมของเยาวชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง พบว่ามีระดับการสนับสนุนทางสังคมโดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 3.90$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าเยาวชนมีการสนับสนุนทางสังคมด้านสิ่งของหรือบริการ ($\bar{X} = 4.50$) การสนับสนุนทางสังคมด้านข้อมูลข่าวสาร ($\bar{X} = 4.04$) และการสนับสนุนทางสังคมด้านอารมณ์ ($\bar{X} = 3.91$) สูงกว่าการสนับสนุนทางสังคมด้านการประเมิน ($\bar{X} = 3.11$) ตามลำดับ

5. การวิเคราะห์เกี่ยวกับการควบคุมตนเองของเยาวชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง พบว่ามีระดับการควบคุมตนเองโดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.33$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าเยาวชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีการควบคุมตนเองด้านการใช้ความคิดและการเตือนตนเอง ($\bar{X} = 3.45$) มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น ๆ รองลงมา คือ การควบคุมตนเองด้านความสามารถที่จะรอคอยผลรางวัลที่จะได้รับตอบแทน ($\bar{X} = 3.37$) การควบคุมตนเองด้านการประยุกต์กลวิธีในการแก้ปัญหาอย่างเป็นลำดับขั้น ($\bar{X} = 3.30$) และการควบคุมตนเองด้านการรับรู้ความสามารถของตนในการควบคุมตนเอง ($\bar{X} = 3.14$) ตามลำดับ

6. การวิเคราะห์เกี่ยวกับการเจตคติเชิงบวกต่อการกระทำผิดของเยาวชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง พบว่ามีระดับเจตคติเชิงบวกต่อการกระทำผิดโดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.15$)

ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน

การศึกษาวัยครั้งนี้จะเป็นการวิเคราะห์ตัวแปรอิสระทั้งหมดที่มีอิทธิพลต่อการทำนายโอกาสในการกระทำผิดซ้ำของเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน โดยมีปัจจัยส่วนบุคคล อายุ สถานภาพครอบครัวบิดามารดา บุคคลที่อาศัยอยู่ด้วยในปัจจุบัน ประเมินสถานภาพเศรษฐกิจตนเอง และจำนวนครั้งที่กระทำผิดของเยาวชน การเห็นคุณค่าในตนเอง ด้านการมีความสามารถ ด้านการมีความสำคัญ ด้านการมีอำนาจในตน และด้านการมีคุณความดี การควบคุมตนเอง ด้านการใช้ความคิดและการเตือนตนเอง ด้านการประยุกต์กลวิธีในการแก้ปัญหาอย่างเป็นลำดับขั้น ด้านความสามารถที่จะรอคอยผลรางวัลที่จะได้รับตอบแทน และด้านการรับรู้ความสามารถของตนในการควบคุมตนเอง เจตคติเชิงบวกต่อการกระทำผิด และการสนับสนุนทางสังคม ด้านอารมณ์ ด้านการประเมิน ด้านข้อมูลข่าวสาร และด้านสิ่งของหรือบริการ โดยในครั้งนี้จะแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 4 รูปแบบ เหตุผลสำคัญที่จำแนกออกเป็น 4 รูปแบบเพื่อต้องการที่จะพิจารณาถึงอิทธิพลของแต่ละตัวแปรว่าจะมีผลต่อความน่าจะเป็นของการทำนายโอกาสในการกระทำผิดซ้ำของเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหรือไม่ซึ่งจะวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติก (Multiple Logistic Regression Analysis) โดยมีแบบจำลองของการวิเคราะห์ ดังต่อไปนี้

$$\text{Likelihood of recidivism} = f(\text{Age, Stt, Ctl1, Ctl2, Ctl3, Ctl4, Pst, Offs, SE1, SE2, SE3, SE4, SC1, SC2, SC3, SC4, Attu, EC1, EC2, EC3, EC4})$$

ตารางที่ 1 ทดสอบการวิเคราะห์ถดถอยโลจิสต์ การทำนายโอกาสในการกระทำผิดซ้ำ แสดงโดยค่า β และ exp. (β)

ตัวแปรทำนาย	(n =230)					
	รูปแบบที่ 1		รูปแบบที่ 2		รูปแบบที่ 3	
	β	exp. (β)	β	exp. (β)	β	exp. (β)
อายุ	.171	1.187	.211	1.235	.226	1.254
สถานภาพครองคู่บิดามารดา						
อยู่ด้วยกัน*						
หม้าย/แยกกันอยู่/หย่าร้าง	.293	1.341	.462	1.588	.457	1.580
บุคคลที่อาศัยอยู่ด้วยปัจจุบัน						
บิดาและ/หรือมารดา	-.465	.628	-.855	.425	-.855	.425
ญาติ	-.751	.472	-1.255	.285	-1.361	.256
คนรัก	-.525	.592	-.575	.563	-.550	.577
เพื่อน	-.669	.512	-.908	.403	-.925	.396
ประเมินสถานภาพเศรษฐกิจตนเอง						
จน ขาดแคลน	.310	1.364	.555	1.741	.542	.632
พอใช้ ปานกลาง	1.029	2.797	.855	2.352	.828	2.289
ร่ำรวย	-.105	.900	.098	1.103	.081	1.084
จำนวนครั้งที่กระทำผิดของเยาวชน						
1 ครั้ง*						
2-3 ครั้ง	-1.554	.211	-1.195	.303	-1.184	.306
4-5 ครั้ง	.095	1.099	.012	1.012	.011	1.011

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ตัวแปรทำนาย	รูปแบบที่ 1		รูปแบบที่ 2		รูปแบบที่ 3		รูปแบบที่ 4	
	(β)	exp. (β)	(β)	exp. (β)	(β)	exp. (β)	(β)	exp. (β)
การเห็นคุณค่าในตนเอง								
การมีความสามารถ			-2.647**	.071	-2.695**	.068	-2.192**	.112
การมีความสำคัญ			-.909	.403	-.941	.390	-.792	.453
การมีอำนาจในตน			.400	1.492	.262	1.300	.125	1.134
การมีคุณความดี			-.724	.485	-.842*	.431	-.476	.621
การควบคุมตนเอง								
การใช้ความคิดและการเตือนตนเอง			-.197	.822	-.177	.838		
การประยุกต์กลวิธีในการแก้ปัญหาอย่างเป็นลำดับขั้น			.143	1.154	.165	1.180		
ความสามารถที่จะรอคอยผลรางวัลที่จะได้รับตอบแทน			.266	1.305	.271	1.312		
การรับรู้ความสามารถของตนในการควบคุมตนเอง			.456	1.578	.439	1.551		
เจตคติเชิงบวกต่อการกระทำผิด			.703	2.020	.742	2.101		
การสนับสนุนทางสังคม								
อารมณ์					-.009	.991	-.075	.928
การประเมิน					.197	1.217	.133	1.142
ข้อมูลข่าวสาร					.086	1.090	.191	1.210
สิ่งของหรือบริการ					-.142	.868	-.185	.831
Constant	.624		10.552**		11.227**		12.867**	
Percentage correct	68.1		72.5		71.2		70.4	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

. สถานภาพครองคู่ปีตามารดา อยู่ด้วยกัน (กลุ่มอ้างอิง) 2. จำนวนครั้งที่กระทำผิด จำนวน 1 ครั้ง (กลุ่มอ้างอิง)

อภิปรายผลการวิจัย

จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการทำนายโอกาสในการกระทำผิดซ้ำของเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน มีจำนวน 2 ตัวแปร คือ การเห็นคุณค่าในตนเอง ด้านการมีคุณความดี ซึ่งมีอิทธิพลต่อการทำนายโอกาสในการกระทำผิดซ้ำของเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และการเห็นคุณค่าในตนเองด้านการมีความสามารถ ซึ่งมีอิทธิพลต่อการทำนายโอกาสในการกระทำผิดซ้ำของเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่ตัวแปรอื่น ๆ ไม่สามารถอธิบายโอกาสในการกระทำผิดซ้ำของเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสามารถอธิบายได้ ดังนี้

การเห็นคุณค่าในตนเองด้านการมีความสามารถ มีอิทธิพลต่อการทำนายโอกาสในการกระทำผิดซ้ำของเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน และสามารถทำนายโอกาสในการกระทำผิดซ้ำของเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เป็นสหสัมพันธ์ เป็นลบ ($\beta = -2.695$) กล่าวคือ เยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนที่มีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองด้านการมีความสามารถระดับสูงขึ้นจะมีโอกาสในการกระทำผิดซ้ำลดลงกว่าเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนที่มีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองด้านการมีความสามารถต่ำ โดยเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนที่มีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองด้านการมีความสามารถเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะทำให้โอกาสในการกระทำผิดซ้ำลดลง 2 เท่า $\exp. (\beta) = .068$ ทั้งนี้การที่เยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนมีความต้องการเป็นที่ยอมรับของบุคคลอื่น ให้สมกับความสามารถและความเป็นจริงของตัวเอง จะเป็นทางหนึ่งที่ทำให้เกิดความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองขึ้นมา นอกจากนี้การที่มีความต้องการเปลี่ยนแปลงตนเอง หรือมีประสบการณ์ที่ผิดหวัง หรือเกิดจากการเปลี่ยนแปลงตามช่วงวัยก็ส่งผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง ซึ่งเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนที่มีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองสูงจะมีการเคารพ ความต้องการของตนเองมากกว่าเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนที่มีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ ดังนั้นการที่เยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนสามารถรับผิดชอบงานต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมาย การรักษากฎระเบียบ สามารถที่จะจัดการปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง ได้รับคำชื่นชม ยอมรับในผลงานจากบุคคลรอบข้าง ทำให้เยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนกล้าเผชิญหน้ากับสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างมั่นใจ กล้าที่จะแสดงออกในด้านของความสามารถอย่างเหมาะสม อีกทั้งยังเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเองจะช่วยให้เยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนนั้นสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมและดำเนินชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ (Rojjanapraphaphun N., 1998) ที่กล่าวว่า เป็นความรู้สึกที่มีต่อตนเองว่ามีความสามารถ พึงพอใจในตนเอง และการยอมรับของสังคม ซึ่งจะส่งผลให้เกิดแรงจูงใจ และความกระตือรือร้น ที่จะประพฤติปฏิบัติในทางที่เหมาะสมถูกต้อง และประสบความสำเร็จตามความมุ่งหมายของตน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ (Thiupama C., 2019) ที่กล่าวว่า การเห็นคุณค่าตนเองเป็นความต้องการอย่างหนึ่ง ซึ่งประกอบด้วยความต้องการเห็นคุณค่าในตนเอง ต้องการให้ตนเองมีความเข้มแข็ง มีความสามารถเพียงพอในการทำสิ่งต่าง ๆ ให้ประสบความสำเร็จ และความต้องการให้ผู้อื่นเห็นคุณค่าของตนเป็นความ

ปรารถนาของบุคคลที่จะทำให้บุคคลอื่นเห็นว่าตนเองเป็นผู้มีชื่อเสียง มีเกียรติ มีอำนาจเหนือผู้อื่น มีความสำคัญและมีศักดิ์ศรีเป็นที่ยอมรับและชื่นชมของผู้อื่น และสอดคล้องกับการศึกษาของ (Coopersmith S., 1981) ที่กล่าวว่า บุคคลที่เห็นคุณค่าในตนเองสูงสามารถรับรู้คุณค่าของตนตามความเป็นจริงที่มีความคล่องกลืนทั้งหมด “ตน” ตระหนักถึงศักยภาพของตนมีจิตใจที่เปิดกว้าง และยอมรับสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริงสามารถแสดงพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสม มีความกระตือรือร้น มีความเป็นตัวของตัวเองในการแสดงความคิดเห็นและมีความเชื่อมั่นในตนเองว่ามีความสามารถในการทำงานให้ประสบความสำเร็จ และสามารถในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้า

การเห็นคุณค่าในตนเองด้านการมีคุณความดี มีอิทธิพลต่อการทำนายโอกาสในการกระทำผิดซ้ำของเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน และสามารถทำนายโอกาสในการกระทำผิดซ้ำของเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เป็นสหสัมพันธ์ เป็นลบ ($\beta = -.842$) กล่าวคือ เยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนที่มีระดับการเห็นคุณค่าในตนเอง ด้านการมีคุณความดีสูงขึ้น จะมีโอกาสในการกระทำผิดซ้ำลดลงกว่าเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนที่มีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองด้านการมีคุณความดีต่ำ โดยเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนที่มีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองด้านการมีคุณความดีเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะทำให้โอกาสในการกระทำผิดซ้ำลดลง $\exp. (\beta) = .431$ ทั้งนี้การเห็นคุณค่าในตนเองด้านการมีคุณความดี เป็นการที่เยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนรับรู้ว่าคุณธรรม จริยธรรม หลักเสียงพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้อง มีทัศนคติทางบวกต่อตนเองในทางที่ดี ก่อให้เกิดแรงขับทางบวกที่จะปฏิบัติตนให้เหมาะสม ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมที่ดีต่อสังคม ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ (Coopersmith S., 1981) ที่กล่าวว่า การเป็นบุคคลที่มีศีลธรรม จรรยาตามมาตรฐานของสังคมเป็นการแสดงให้บุคคลนั้นรู้สึกถึงคุณความดี และความน่าเชื่อถือ และศรัทธาตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ (Kanchanaphak S., 2006) ที่กล่าวว่า การพิจารณาจุดอ่อนจุดแข็งของตน ยอมรับและเรียนรู้ความล้มเหลวที่ได้รับ ถ้าที่จะเปลี่ยนแปลงไปสู่สิ่งใหม่หรือ เป้าหมายที่วางไว้ โดยได้รับการยอมรับจากบุคคลรอบข้าง และสอดคล้องกับการศึกษาของ (Pitakvorapan U., 2002) ที่กล่าวว่า ความรู้สึกและทัศนคติที่บุคคลมีต่อตนเองในด้านดีและไม่ดี โดยการประเมินความรู้สึกที่เกิดขึ้นของตนเองในด้านความสำคัญ การยอมรับ ความเชื่อมั่น ความสามารถ ความสำเร็จในการทำงาน ความล้มเหลว ความมีคุณค่าและมีประโยชน์ต่อสังคม และจะแสดงพฤติกรรมที่ดีหรือไม่ดีนั้นออกมาตามการรับรู้ของตน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. จากการศึกษา พบว่า เยาวชนที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองด้านการมีความสามารถสูงขึ้นแนวโน้มที่มีโอกาสในการกระทำผิดซ้ำของเยาวชนลดลง ดังนั้นศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนควรส่งเสริมด้วยการจัดกิจกรรมพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองด้านการมีความสามารถให้แก่เยาวชน อาทิเช่น กิจกรรมศิลปะบำบัดแบบกลุ่ม กิจกรรมนันทนาการ ดนตรี ละคร เกมและกีฬา ซึ่งจะช่วยให้เยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนสามารถที่จะรักษากฎระเบียบ สามารถที่จะจัดการปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง การได้รับคำชื่นชม ยอมรับในผลงานจากบุคคลรอบข้าง

ทำให้เยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนกล้าเผชิญหน้ากับสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างมั่นใจ กล้าที่จะแสดงออกในด้านของความสามารถอย่างเหมาะสม อีกทั้งยังเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง ซึ่งจะช่วยให้เยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนนั้นสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมและดำเนินชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขและช่วยให้เยาวชนมีประสบการณ์ที่จะนำไปใช้ประโยชน์ได้ในชีวิตเมื่อได้รับการปล่อยตัวออกจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน

2. จากการศึกษาพบว่าเยาวชนที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองด้านการมีคุณค่ามิตสูงขึ้นไป แนวโน้มที่มีโอกาสในการกระทำผิดซ้ำของเยาวชนลดลง ดังนั้นศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนควรส่งเสริมด้วยการจัดกิจกรรมหรือโครงการส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองด้านการมีคุณค่ามิตให้แก่เยาวชน เช่น กิจกรรมหรือโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม สร้างจิตสำนึกความเป็นไทย ดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กิจกรรมฝึกฝนอาชีพที่หลากหลาย จนสามารถนำไปประกอบอาชีพสุจริตได้เมื่อได้รับการปล่อยตัวออกจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เพื่อรับรู้คุณค่าของตนเองตามความเป็นจริง มองโลกในแง่ดี มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง มีอาชีพและเป็นพลเมืองดี พอใจในชีวิตที่เป็นอยู่ ซึ่งก่อให้เกิดแรงขับเคลื่อนทางบวกที่จะปฏิบัติตนให้เหมาะสม ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมที่ดีต่อสังคม

3. จากการศึกษาพบว่า เยาวชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ตอบเห็นด้วยเกี่ยวกับด้านเหตุผลที่ทำให้ไม่อยากกระทำผิดซ้ำเมื่อได้รับการปล่อยตัวออกจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน ดังนั้นศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนควรส่งเสริมและให้ความสำคัญโดยเฉพาะการสร้างการมีส่วนร่วมกันระหว่าง เยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน ครอบครัว ภาคเอกชน /ภาครัฐ และภาคชุมชน ฯลฯ ในการจัดทำโปรแกรมการแก้ไข บำบัดฟื้นฟู ให้เยาวชนมากขึ้น เช่น กิจกรรมครอบครัวสัมพันธ์ โดยจัดเป็นกิจกรรมกลุ่มเพื่อปรับเปลี่ยนความคิดที่ส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่มุ่งป้องกันการกระทำผิดซ้ำ ลดพฤติกรรมเสี่ยงมีพฤติกรรมที่พึงปรารถนา มีทักษะชีวิตที่จำเป็นและมีสัมพันธภาพที่ดีกับครอบครัวและผู้อื่น กิจกรรมการอบรมความรู้ในด้านต่าง ๆ เสริมสร้างหรือพัฒนาความรู้หรือความเข้าใจ รวมทั้งทัศนคติและทักษะความชำนาญ ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่เน้นในด้านการรู้คิด (cognition) เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม กิจกรรมการอบรมธรรมะ เพื่อได้รับการขัดเกลาจิตใจด้วยหลักธรรมคำสอนทางศาสนาตามที่ตนนับถือ เพื่อให้มีแนวทางในการดำรงชีวิตที่ถูกต้อง สามารถดำรงตนในสังคมในฐานะพลเมืองที่ดี

4. จากการศึกษาพบว่า เยาวชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ตอบเห็นด้วยเกี่ยวกับด้านสิ่งที่ต้องการมากที่สุดเมื่อได้รับการปล่อยตัวออกจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เพื่อป้องกันโอกาสในการกลับไปกระทำผิดซ้ำของเยาวชนศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน ดังนั้นศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนควรส่งเสริมและให้ความสำคัญกับการแนะนำอาชีพ ทั้งนี้กิจกรรมดังกล่าวอาจเป็นการจัดโดยสถาบันหรือหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อแนะนำงานอาชีพโดยตรง หรือศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนประสานงานให้วิทยากรจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อช่วยเหลือในด้านประกอบอาชีพ รวมถึงการให้ความช่วยเหลือในกระบวนการยุติธรรมอันจะเป็นการช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมให้แก่เยาวชนที่ได้รับการปล่อยตัวและลดโอกาสในการกระทำผิดซ้ำของเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรม

เด็กและเยาวชน เช่น โครงการการเสริมสร้างครอบครัวอบอุ่น เข้มแข็งขึ้น เพื่อสนับสนุนสถาบันครอบครัวของเยาวชน ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเป็นครอบครัวที่เข้มแข็ง เอาใจใส่ดูแลเยาวชนอย่างใกล้ชิด ให้ความรัก ความอบอุ่น เพื่อช่วยให้เยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนสามารถปรับตัวกลับเข้าสู่สังคมได้เมื่อได้รับการปล่อยตัวออกจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. เพื่อให้ได้รับข้อมูลที่ครบถ้วนควรมีการจำแนกเกี่ยวกับข้อหาการกระทำผิดของเยาวชน เพื่อให้เกิดความครอบคลุมมากขึ้น
2. ควรมีการศึกษาการเห็นคุณค่าในตนเองของเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการป้องกันโอกาสในการกลับไปกระทำผิดซ้ำของเยาวชนต่อไป
3. ควรมีการนำตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการทำนายโอกาสในการกระทำผิดซ้ำของเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน ทั้ง 2 ตัวแปร และเกี่ยวกับเหตุผลที่ทำให้ไม่ยอมกระทำความผิดซ้ำและสิ่งที่ต้องการมากที่สุดเมื่อได้รับการปล่อยตัวออกจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนไปทดลองใช้ โดยกำหนดให้เป็นปัจจัยที่เยาวชนควรจะต้องได้รับจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน

เอกสารอ้างอิง

- Chaiyuthyanyong, T. (2001). **Creating a sense of Self-Esteem**. Bangkok Education 24(5): 19-26. (In Thai)
- Cohen, S., Gottlieb, B. H., & Underwood, L. G. (2000). **Social relationships and health**. In S. Cohen, L. G. Underwood, & B. H. Gottlieb (Eds.), **Social support measurement and intervention: A guide for health and social scientists**. (3-25). New York: Oxford University Press.
- Coopersmith, S. (1981). **SEI: Self-esteem Inventories**. Pato Alto, California: Consulting Psychologist Press.
- Department of Juvenile Observation and Protection. (2022) **Report on case statistics for the year 2022**. <https://www.djop.go.th/storage/files/2/รายงานสถิติคดี%202565.pdf>. 11 May 2024. (In Thai)
- Gottfredson, M. R., & Hirschi, T. (1990). **A General Theory of Crime**. Stanford, California: Stanford University Press.
- House, J.S. 1981. **The nature of social support**. In M.A. Reading. (4th Edition). Work stress and social support. Philadelphia: Addison Wesley.

- Kanchanaphak, S. (2006). **A study of the linear structural relationship of factors influencing the self-esteem of Mathayom 6 students in schools under the Nakhon Si Thammarat Educational Service Area Office, Area 2.** M.Ed. thesis. Educational research and statistics. Bangkok: Srinakharinwirot University. (In Thai)
- Lueangsirithian, J. (2007). **Study of the relationship between social support and depression among the elderly in Phetchabun Province.** M.Ed. thesis. (Developmental Psychology). Bangkok: Educational Srinakharinwirot University. (In Thai)
- Manison, P. (1989). **Adolescent psychology.** Bangkok: Chandrakasem Teachers College. Master Graduate School. Mahidol University. (In Thai)
- Pechapat, J., Chayutsahakit, N., & Sillapattananan, N. (2011). **Results of self-efficacy and Social support on health in adolescents.** Chulalongkorn University, Projects in psychology curriculum Bachelor of Science degree. (In Thai)
- Pitakvorapan, U. (2002). **Self-esteem of Adolescents.** Master of Nursing Science Thesis Department of Mental Health and Psychiatric Nursing, Chiang Mai University. (In Thai)
- Rice, P. F. (1996) **The Adolescent: Development Relationship and Culture.** New Jersey : Prentice – Hall, inc.
- Rosenbaum, M. (1980). **A schedule for assessing self-control behaviors: Preliminary findings.** Behavior therapy, 11(1): 109-121.
- Rojjanapraphaphun, N. (1998). **Relationships between family relation, Child Rearing Pattern and Self-esteem on early adolescents in the secondary school Under the Department of General Education Aranyaprathet District Sakaeo Province.** Thesis, Master Science (Family Health) Bangkok: Graduate Mahidol. (In Thai)
- Sharon, S. and Saul M. (1996). **Social psychology.** Boston: Houghton Mifflin.
- Songchaikun, J. and mikhun, K. (2011). **Theory and practice in counseling that considers reason, emotion, and behavior. In the course contents of guidance concepts Principles and theories of psychological counseling.** Nonthaburi: Department of Education, Sukhothai Thammathirat Open University. (In Thai)
- Thiupama, C. (2019). **Effects of group processes on the Self-Esteem of cyberbullied adolescents.** Master of Education Thesis Graduate School, Khon Kaen University. (In Thai)

Trangsombat, U. (2000). **Psychotherapy and family counseling**. Bangkok: Sunta Press.

(In Thai)

Uwanno, T. (2014). **Attitude theory and measurement**. Bangkok: Chulalongkorn University.

(In Thai)

Wall, R.T., and T.S. Smith. (1970. Development of preference for delayed reinforcement in disadvantaged children. **Journal of Educational Psychology**, 61(2): 118-123.

ตัวแบบการจัดการท่องเที่ยวบนฐานทุนทางวัฒนธรรมจีนเพื่อส่งเสริมความยั่งยืน ของการท่องเที่ยวเชิงอาหารในประเทศไทย

Model of gastronomy tourism management to promote sustainable tourism based on Chinese cultural capital in Thailand

นวลพรรณ วงษ์สอด^{1*} และนพพร จันทรนาชู²

Nuanphun Wongsard^{1*} and Nopporn Chantarnamchoo²

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาตัวแบบการจัดการท่องเที่ยวบนฐานทุนทางวัฒนธรรมจีนเพื่อส่งเสริมความยั่งยืนของการท่องเที่ยวเชิงอาหารในประเทศไทย โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลหลักในพื้นที่ ดังนี้ 1) หมู่บ้านรักไทย จังหวัดแม่ฮ่องสอน 2) ชุมชนซากแก้ว จังหวัดชลบุรี และ 3) ชุมชนเมืองเก่าสงขลา จังหวัดสงขลา จำนวน 30 คน โดยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบการสุ่มเชิงทฤษฎี การรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การสร้างทฤษฎีฐานราก

ผลการวิจัย พบว่า ตัวแบบการจัดการท่องเที่ยว ประกอบด้วย 1) เงื่อนไขการท่องเที่ยวเชิงอาหารบนฐานทุนทางวัฒนธรรมจีน 4 ด้าน คือ ชุมชนท้องถิ่น เครือข่ายการท่องเที่ยว บริการการท่องเที่ยว และอัตลักษณ์อาหารบนฐานทุนทางวัฒนธรรมจีน และ 2) กระบวนการจัดการท่องเที่ยวเชิงอาหาร 5 ด้าน คือ การวิเคราะห์ศักยภาพพื้นที่ การวางแผนกำหนดทิศทาง การจัดการความรู้ชุมชน ทดลองนำร่อง และการประเมินผลร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอาหารบนฐานทุนทางวัฒนธรรมจีน โดยผลที่ได้รับจากการจัดการเกิดขึ้นทั้งมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งผลจากการศึกษานี้สามารถใช้เป็นตัวแบบสำหรับการจัดการท่องเที่ยวเชิงอาหารจีนในบริบทที่คล้ายคลึงกันต่อไป

คำสำคัญ: ตัวแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงอาหาร ทุนทางวัฒนธรรมจีน การท่องเที่ยวเชิงอาหาร วัฒนธรรมอาหาร

¹ สาขาพัฒนศึกษา ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

² รองศาสตราจารย์ ดร., สาขาพัฒนศึกษา ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

* Corresponding author: e-mail wongsard_n@su.ac.th

Abstract

The objective of this study was to develop a tourism management model based on Chinese cultural capital to promote the sustainability of gastronomy tourism in Thailand. In this study, the qualitative research methodology was used. The sample of this study consisted of 30 key informants in 1) Ban Rak Thai in Mae Hong Son Province, 2) Ban Chak Ngaew in Chonburi Province, and 3) Songkhla Old Town in Songkhla Province, which were selected using the theoretical sampling method. The data collection tools included in-depth interviews, focus group discussions, and non-participant observation. The data was analyzed using the grounded theory study.

To achieve the development of gastronomy tourism based on Chinese cultural capital, the factors considered in the development of the tourism management model in this study consisted of 1) conditions for gastronomy tourism based on Chinese cultural capital in 4 areas which were local communities, tourism networks, tourism services, and Chinese cultural capital-based food identity; 2) gastronomy tourism management in 5 areas which were potential analysis, strategic planning, community knowledge management, pilot tourism, and performance assessment with stakeholders. The implementation of this management model is expected to contribute to positive effects in economic, social, cultural, and environmental dimensions. In addition, the results of this study can be used as a management model of gastronomy tourism based on Chinese cultural capital in a similar context.

Keywords: Gastronomy tourism management model, Chinese cultural capital, Gastronomy tourism, Food culture

บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่นำเสนอผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมและบริการ ซึ่งส่งเสริมเศรษฐกิจสังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างครอบคลุมจนกลายเป็นวิถีชีวิตที่สำคัญของคนสมัยใหม่ ความต้องการด้านการท่องเที่ยวของผู้คนค่อยๆ เปลี่ยนจากการท่องเที่ยวแบบทัศนอารมาเป็นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ที่ส่วนใหญ่เป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อันมีมรดกและประเพณีท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ของเส้นทางเหล่านี้ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาสัมผัสกับชุมชนอย่างใกล้ชิด โดยการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมยังนำมาซึ่งโอกาสที่ดีต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ การสร้างงาน การเพิ่มขึ้นของธุรกิจขนาดเล็ก (Rowland & Apoorva, 2024) การคำนึงถึงประโยชน์ทางสังคมและเศรษฐกิจของการท่องเที่ยว การส่งเสริมการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม การปลูกฝังความภาคภูมิใจทางวัฒนธรรมและความนับถือตนเองของชุมชน ตลอดจนการเสริมสร้างประเพณี

วัฒนธรรมของจุดหมายปลายทางและเชื่อมโยงนักท่องเที่ยวกับคนในท้องถิ่นในฐานะที่เป็นทรัพยากรที่สำคัญของการท่องเที่ยวที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางไปยังจุดหมายปลายทาง (Urapree, et al., 2018)

ทั้งนี้การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องอาศัยนวัตกรรมและความร่วมมือด้วยการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ของรัฐบาล ภาคเอกชน ภาคประชาชน และสังคม เตรียมพร้อมที่จะเปลี่ยนรูปแบบธุรกิจและโครงสร้าง การกำกับดูแลเพื่อตอบสนองความต้องการใหม่ ๆ การเสริมสร้างความยั่งยืนและความยืดหยุ่น รวมถึงการแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเท่าเทียมกันจะมีความสำคัญในระยะยาวตามหลักการของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Prince, 2022) ซึ่งมีหลักการที่สอดคล้องกับการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) ที่เน้นให้คนในชุมชนคำนึงถึงขีดจำกัดของทรัพยากรในท้องถิ่น และการดำเนินการพัฒนาควบคู่กับการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยให้การพัฒนาตอบสนองความต้องการของคนทั้งในยุคปัจจุบันและยุคต่อไปอย่างเท่าเทียมกัน และต้องมีการบริหารจัดการที่ดี (Justice, 2019)

การท่องเที่ยวเชิงอาหาร (Gastronomy Tourism) เป็นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมรูปแบบใหม่ที่กำลังได้รับความนิยมในการส่งเสริมให้เศรษฐกิจทางการท่องเที่ยวเกิดการขยายตัวเพิ่มมากขึ้นและเกิดการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นจากวัตถุดิบต่างๆ (Sopha et al., 2022) โดยการท่องเที่ยวรูปแบบนี้มีรากฐานมาจากการพัฒนาทางประวัติศาสตร์ในท้องถิ่น ที่มีสถานที่ท่องเที่ยวเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ตามลักษณะเฉพาะของภูมิภาค และมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ตามทักษะที่แสดงออกทางความคิดที่เกี่ยวกับสิ่งที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวในการท่องเที่ยวเชิงอาหารอย่างแท้จริง ทั้งการชิมอาหารท้องถิ่น การเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นแหล่งผลิตอาหาร เทศกาลอาหาร ร้านอาหาร เชื่อมโยงวัฒนธรรมกับประวัติศาสตร์ โดยใช้ "วัฒนธรรมอาหาร" เป็นจุดขายในการท่องเที่ยวที่เล่าเรื่องราวประวัติศาสตร์ความเป็นมาเพื่อการเรียนรู้วัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่น อันบ่งชี้บริบทของความหลากหลายทางวัฒนธรรม และเป็นแกนหลักของการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม ซึ่งประเทศไทยมีรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงอาหาร คิดเป็นร้อยละ 20 ของรายได้รวมจากการท่องเที่ยวทั้งหมด (Office of Permanent Secretary, 2021) วัฒนธรรมอาหารเป็นการแทรกซึมทางวัฒนธรรมของพิธีกรรม วิถีชีวิต และความเชื่อ ทำให้อาหารมีความสำคัญมากในวัฒนธรรมจีน มีอัตลักษณ์เฉพาะตัวและเป็นสมบัติล้ำค่าที่มีเสน่ห์เฉพาะตัวและตกผลึกภูมิปัญญาเป็นเวลาหลายพันปี (Meng, 2023) ชาวจีนโพ้นทะเลสืบทอดวัฒนธรรมอาหารของบ้านเกิดจากการปรับให้เข้ากับสภาพพื้นที่ ดิน ฟ้า อากาศ และผสมผสานองค์ประกอบของท้องถิ่นนั้น ผ่านการนำเสนอรูปแบบวัฒนธรรมอาหารจีนที่มีสีสันและสร้างลักษณะวัฒนธรรมอาหารประจำภูมิภาคที่มีอัตลักษณ์โดดเด่นในทุกพื้นที่ โดยวัฒนธรรมอาหารจีนถูกฝังอยู่ในพฤติกรรมทางจิตใจของชาวจีนโพ้นทะเลที่สืบทอดจากบ้านเกิดและวัฒนธรรมที่สะท้อนความคิดถึง เอกลักษณ์ของบ้านเกิด สัญลักษณ์ ความทรงจำทางวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ กระบวนการสืบทอดวัฒนธรรมอาหารจีนชาวจีนโพ้นทะเลได้ปรับตัวเข้ากับชาวไทยด้วยการสร้างสรรค์จากการใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นใหม่ ๆ และความยืดหยุ่นของวัฒนธรรมอาหาร อันเป็นปัจจัยสำคัญในการรักษาสืบทอดให้คงอยู่ (Yanagi, 2022)

ทั้งนี้วัฒนธรรมอาหารจีนที่เป็นอัตลักษณ์ของชาวจีนโพ้นทะเลนั้น ไม่เพียงแต่การสืบทอดมาที่บ้านเกิดตามวัฒนธรรมอาหารของบรรพบุรุษเท่านั้น แต่ยังมีการปรับให้เข้ากับสภาพท้องถิ่นด้วยรูปแบบที่หลากหลายจากองค์ประกอบและการพัฒนาใหม่ ๆ ภายใต้อิทธิพลของปฏิสัมพันธ์ทางชาติพันธุ์ โลกาภิวัตน์และสร้างวัฒนธรรมอาหารของตนเองที่ได้จากการเรียนรู้จนเกิดเป็นภูมิปัญญาในการใช้ชีวิต การกิน และการผลิต จนหลอมรวมเกิดเป็นอัตลักษณ์ประจำถิ่นในประเทศไทยที่ยากจะแยกออกจากกัน ด้วยความเป็นเมืองพหุวัฒนธรรมที่หลอมรวมความหลากหลายทางวัฒนธรรม ทั้งไทยและวัฒนธรรมจีนอย่างกลมกลืน จนเกิดเป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของอาหารไทย ซึ่งมีวัฒนธรรมอาหารที่แสดงให้เห็นถึงการแทรกซึมทางวัฒนธรรมของพิธีกรรม วิถีชีวิต และความเชื่อ อันเป็นอัตลักษณ์เฉพาะตัวและปัญญาให้ได้เรียนรู้ ด้วยเหตุที่ทุนทางวัฒนธรรมเป็นองค์ประกอบสำคัญต่อการขับเคลื่อนการเสริมสร้างของชุมชนให้มีความเข้มแข็งนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไป (Igor, 2024)

แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจีนในประเทศไทยมีหลายแห่งที่มีอัตลักษณ์ของชุมชนท้องถิ่นให้ได้เรียนรู้ ซึ่งเต็มไปด้วยทรัพยากรการท่องเที่ยวที่น่าดึงดูดใจทั้งความหลากหลายและความเฉพาะตัว อีกทั้งมีการจัดการท่องเที่ยวบนฐานทุนทางวัฒนธรรมจีนที่มีรูปแบบเฉพาะถิ่น ทั้งการอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรอย่างพอเหมาะเพื่อสามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรได้อย่างยั่งยืน และการร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องหรือมีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Nuanphun & Narin (2023) ที่พบว่าชุมชนเจริญไชยเยาวราชเป็นชุมชนจีนเก่าแก่ที่เต็มไปด้วยอัตลักษณ์วัฒนธรรมจีน ทั้งวิถีการดำเนินชีวิต ประเพณีความเชื่อ วัฒนธรรมอาหาร และรูปแบบสถาปัตยกรรมที่โดดเด่น แต่ในปัจจุบันพื้นที่ที่มีการเปลี่ยนแปลงและปรับตัวไปจากอดีตตามบริบทสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป จากปัญหาและอุปสรรคของการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่ค้นพบจึงได้เสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอาหารบนฐานทุนทางวัฒนธรรมจีนโดยให้ภาครัฐและภาคเอกชนส่งเสริมกิจกรรม เส้นทาง และเป็นสื่อกลางในการเร่งรัดการจัดกิจกรรม รวมถึงการประชาสัมพันธ์ให้เป็นชุมชนเป็นที่รู้จักในแง่ของอาหารเชิงวัฒนธรรมจีน และจากการศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวของ Jajang & Annisa (2018) ที่อธิบายถึงการให้ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนอย่างเข้มแข็งในการจัดการการท่องเที่ยว นับตั้งแต่การตัดสินใจในการวางแผนการดำเนินงาน การติดตาม การประเมินผลและการแก้ปัญหาโดยตระหนักถึงกิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นประโยชน์ต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง การฝึกอบรมความสามารถให้กับคนในชุมชน การมีส่วนร่วมอย่างเป็นทางการในการวางแผนการท่องเที่ยวในระดับท้องถิ่น รวมถึงการทำงานร่วมกันของภาคเอกชนและภาคประชาชน จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนั้นส่วนใหญ่เป็นการศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวในบางประเด็นเท่านั้น หากยังขาดข้อมูลของตัวแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่ส่งเสริมความยั่งยืนของการท่องเที่ยวบนฐานทุนทางวัฒนธรรมที่ครอบคลุมและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้หลากหลายมิติ อันนำไปสู่คำถามวิจัยว่า ตัวแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงอาหารเพื่อส่งเสริมความยั่งยืนของการท่องเที่ยวบนฐานทุนทางวัฒนธรรมจีนในประเทศไทยเป็นอย่างไร

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาตัวแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงอาหารเพื่อส่งเสริมความยั่งยืนของการท่องเที่ยวบนฐานทุนทางวัฒนธรรมในประเทศไทย โดยผลลัพธ์ที่ได้จากการศึกษาจะก่อให้เกิดการเพิ่มความรู้ความเข้าใจที่เติมเต็มช่องว่างของงานวิจัยเกี่ยวกับตัวแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงอาหารเพื่อส่งเสริมความยั่งยืนของการท่องเที่ยว ซึ่งสามารถใช้เป็นแนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่มีกระบวนการความร่วมมือของคนในชุมชน เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการการท่องเที่ยวและบริการ รวมถึงเกิดความสมดุลทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของชุมชน

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อพัฒนาตัวแบบการจัดการท่องเที่ยวบนฐานทุนทางวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมความยั่งยืนของการท่องเที่ยวเชิงอาหารในประเทศไทย

กรอบแนวคิดการวิจัย

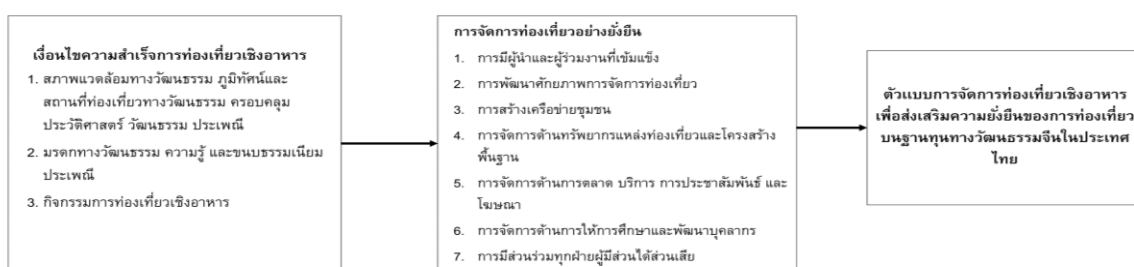
งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาตัวแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอาหารบนฐานทุนทางวัฒนธรรมในประเทศไทยอย่างยั่งยืน โดยนำแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอาหาร

การท่องเที่ยวเชิงอาหาร (Gastronomy Tourism) เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ของผู้เข้าชมเกี่ยวกับอาหารและเครื่องดื่มในจุดหมายปลายทางด้านอาหาร ทั้งเทศกาลการทำอาหาร งานแสดงอาหาร ร้านอาหาร ตลาดเกษตรกร การเยี่ยมชมสถานที่เกี่ยวกับอาหารและทัวร์ชิมอาหาร (Nika, R. V. & Blaz, K., 2021) ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมท้องถิ่นและเป็นเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นและเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ โดยพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับอาหารที่ถูกดึงดูดจากอาหารและประเพณีวัฒนธรรม โดยการใช้อาหารเป็นตัวเชื่อมในกระบวนการท่องเที่ยวการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมอาหารและกิจกรรมการท่องเที่ยวจากการชิมอาหารและทำความเข้าใจวัฒนธรรมอาหาร ซึ่งเป็นผลกระทบเชิงบวกของการรับรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอาหารต่อพฤติกรรมของผู้บริโภคสามารถนำไปสู่ความตั้งใจเชิงพฤติกรรมในอนาคตของผู้บริโภคนำไปสู่การกลับมาเยี่ยมชมสถานที่อีกครั้ง (Farah, L. et al., 2022) โดยองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงอาหารมีทั้งหมด 7 ด้าน คือ สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและวัฒนธรรม กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาหาร มรดกทางวัฒนธรรม ความรู้ และขนบธรรมเนียมประเพณี ความยั่งยืน คุณภาพการตลาดจุดหมายปลายทาง และการมีส่วนร่วมทุกฝ่ายผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Guruge, 2020; Pavlidis & Markantonatou, 2020; Sthapit et al., 2020)

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism) เป็นการรักษาทรัพยากรสิ่งแวดล้อมที่เชื่อมโยงกันในบริบททางด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ด้วยการเพิ่มความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจของการท่องเที่ยว การเสริมสร้างความตระหนักในการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างเป็นธรรม การปรับปรุงคุณภาพชีวิตของผู้อยู่อาศัยในพื้นที่ต้อนรับการท่องเที่ยว ตลอดจนการปกป้องสิ่งแวดล้อมทางนิเวศวิทยาซึ่งทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อสังคมในอนาคต (Global sustainable tourism council, 2022) โดยมีองค์ประกอบสำคัญ คือ 1) ความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม (Environmental Sustainability) การตระหนักรู้และการใช้ทรัพยากรธรรมชาติความหลากหลายทางชีวภาพให้เหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุด 2) ความยั่งยืนทางสังคม (Social Sustainability) ด้วยการพัฒนาคนให้มีความรู้ การเคารพในสังคมวัฒนธรรมและประเพณีของประชาชนพื้นเมือง การรู้จักปรับตัวและเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมและประเพณี และ 3) ความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ (Economics Sustainability) การเติบโตทางเศรษฐกิจต้องมีการบริหารจัดการที่ดี การท่องเที่ยวที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น (Iwona, N., 2021) โดยการจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนมีองค์ประกอบหลัก 4 ด้าน ดังนี้ 1) ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวและโครงสร้างพื้นฐาน 2) การจัดการด้านการตลาด การประชาสัมพันธ์ และโฆษณา 3) การจัดการด้านการให้การศึกษาและพัฒนาบุคลากร 4) การจัดการด้านการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Kiran, K. 2020) จากแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องสามารถนำมากำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีวิทยาการสร้างทฤษฎีฐานราก (Grounded theory) ที่เป็นกระบวนการตีความนิยม (Interpretivism) เพื่อสร้างจากข้อมูลการทำความเข้าใจมุมมองของผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่องที่มีทฤษฎี ความเชี่ยวชาญ ความสามารถ และประสบการณ์ตรง เพื่อพัฒนาตัวแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงอาหารบนฐานทุนทางวัฒนธรรมในในประเทศไทย

พื้นที่ในการทำวิจัย

ในการคัดเลือกพื้นที่กรณีศึกษาผ่านเกณฑ์การคัดเลือกพื้นที่จากการทบทวนเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง คือ 1) พื้นที่ที่มีการผลักดันส่งเสริมอัตลักษณ์เก่าแก่ของชุมชนในด้านวัฒนธรรม ประเพณี อาหาร สถาปัตยกรรม การใช้ชีวิต การสืบทอดจากรุ่นหนึ่งสู่รุ่นหนึ่ง โดยเฉพาะด้านอาหารและเครื่องดื่ม และ 2) พื้นที่ที่มีความน่าสนใจบนรากฐานของอัตลักษณ์เฉพาะตัว มีการส่งเสริมให้นำอัตลักษณ์ท้องถิ่นมาต่อยอดสนับสนุนทรัพยากรท้องถิ่น สร้างประสบการณ์ด้วยวัฒนธรรมในท้องถิ่น สร้างอาชีพและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ นำไปสู่การท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นการส่งมอบสิ่งที่ดีขึ้นกว่าเดิมในทุกมิติ ทั้งด้านสิ่งแวดล้อม สังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจระดับท้องถิ่น จากเกณฑ์การคัดเลือกดังกล่าว ทำให้ได้พื้นที่กรณีศึกษา 3 ชุมชน คือ หมู่บ้านรักไทย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ชุมชนชาวกะเหรี่ยง จังหวัดชลบุรี และชุมชนเมืองเก่าสงขลา จังหวัดสงขลา

ผู้ให้ข้อมูลหลักที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนของการท่องเที่ยวและวัฒนธรรมอาหารตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย การศึกษาตัวแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงอาหารบนฐานทุนทางวัฒนธรรมจีนในประเทศไทยมีผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 30 คน โดยใช้วิธีการเลือกเชิงทฤษฎี (Theoretical sampling) ซึ่งไม่ได้กำหนดผู้ให้ข้อมูลหลักไว้ล่วงหน้า แต่เลือกผู้ให้ข้อมูลหลักแบบค่อยเป็นค่อยไป พร้อมกับการวิเคราะห์ภาคสนามเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สำคัญเกี่ยวกับปรากฏการณ์ ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลหลักประกอบด้วย 1) ผู้แทนจากเจ้าหน้าที่สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด 2) ผู้ประกอบการและเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้ก่อตั้ง ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน และผู้ประกอบการที่ประกอบธุรกิจ 5 ปีขึ้นไป และ 3) นักท่องเที่ยวที่เคยมาท่องเที่ยวในพื้นที่ศึกษาในแหล่งท่องเที่ยวบนฐานทุนทางวัฒนธรรมจีนจาก 3 พื้นที่กรณีศึกษา พื้นที่ละ 10 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูลและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยนำตัวเองเข้าไปสัมผัสปรากฏการณ์เพื่อสร้างเป็นทฤษฎีฐานราก จากนั้นผู้วิจัยทำการบันทึกภาคสนาม (field notes) จดบันทึกข้อมูลอย่างละเอียดรวมกับการบันทึกเสียง โดยแนวทางในการรวบรวมข้อมูลมี 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การสัมภาษณ์เชิงลึก จากเจ้าหน้าที่การท่องเที่ยวและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมาตรฐานการสัมภาษณ์ปลายเปิด (Standardized Open-Ended Interview) จากผู้ให้ข้อมูลหลักและใช้เครื่องมือบันทึกภาพและเสียง เกี่ยวกับประเด็นด้านศักยภาพและเงื่อนไขความสำเร็จ แนวทางการจัดการท่องเที่ยว รวมถึงปัญหาและอุปสรรคในการท่องเที่ยวเชิงอาหารบนฐานทุนทางวัฒนธรรมจีนเพื่อส่งเสริมความยั่งยืน 2) การสนทนากลุ่ม จากผู้ประกอบการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยคำถามปลายเปิดและแบบบันทึกการประชุมเพื่อเสนอตัวแบบการจัดการท่องเที่ยวและจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบาย โดยมีเครื่องบันทึกเสียง เครื่องบันทึกวิดีโอ และเลขานุการผู้จดบันทึกการประชุมกลุ่มย่อย 3) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ของผู้ให้ข้อมูลหลักพร้อมทั้งอัดเสียงและจดบันทึกข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์อย่างครบถ้วน การตรวจสอบความสอดคล้อง

ของข้อมูลเพื่อให้ข้อมูลมีความแม่นยำ น่าเชื่อถือ และป้องกันความผิดพลาดจากการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ที่พิจารณาจากแหล่งเวลา แหล่งสถานที่ และแหล่งบุคคลที่แตกต่างกัน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดให้มีการวิเคราะห์ข้อมูลที่ประกอบด้วย

1) การวิเคราะห์เนื้อหา โดยผู้วิจัยเป็นผู้ตีความ การสกัดเนื้อหาสาระจากการสื่อความหมายของผู้ให้ข้อมูลทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งคำพูด ข้อเขียน การพูดจาและภาษาท่าทาง

2) การสร้างทฤษฎีฐานราก (Grounded theory) ผู้วิจัยจะดำเนินการเป็นระยะ ๆ ในช่วงการเก็บข้อมูล และอาศัยความไวเชิงทฤษฎี (Theoretical sensitivity) ในการทำความเข้าใจและวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วยขั้นตอน 4 ขั้นตอน คือ 1) การเปิดรหัส (Open coding) เป็นการนำเอาข้อมูลที่ได้จำแนกเป็นหมวดหรือกลุ่มที่มีความหมาย 2) หาแก่นของรหัส (Axial coding) เป็นการเลือกหมวดหลักจากหมวดใดหมวดหนึ่งเพื่อกำหนดให้เป็นปรากฏการณ์หลัก จากนั้นกำหนดความสัมพันธ์ของหมวดหลักอื่น โดยเน้นเงื่อนไข กลยุทธ์ ที่นำมาใช้เพื่อจัดการและผลลัพธ์ที่เกิดจากการใช้กลยุทธ์ ผู้วิจัยจะใช้วิธีการสลับไปมาระหว่างการรวบรวมข้อมูล การเปิดรหัส และการหาแก่นของรหัส 3) การเลือกรหัส (Selective coding) และ 4) การพัฒนาตัวแบบความสัมพันธ์เชิงเหตุผลหรือแผนภาพของทฤษฎี (Development of logic paradigm or picture of theory generated) เป็นการเขียนทฤษฎีจากความสัมพันธ์ระหว่างเงื่อนไข กระบวนการ และผลที่ติดตามมา

สรุปผลการวิจัย

การพัฒนาตัวแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงอาหารเพื่อส่งเสริมความยั่งยืนของการท่องเที่ยวบนฐานทุนทางวัฒนธรรมเงินในประเทศไทยจากพื้นที่กรณีศึกษาได้ผลการวิจัย ดังนี้

ตอนที่ 1 การถอดบทเรียนพื้นที่ที่ประสบความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอาหารบนฐานทุนทางวัฒนธรรมเงินในประเทศไทย

1. ชุมชนบ้านรักไทย จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นที่มีวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ ส่วนใหญ่เป็นชาวจีนยูนนานที่ทำอาชีพการเกษตรโดยเฉพาะการปลูกชา และการถนอมอาหารซึ่งเป็นภูมิปัญญาที่โดดเด่น ลักษณะของการท่องเที่ยวเป็นการเข้าไปเยี่ยมชมประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต ภูมิปัญญาเรื่องอาหารและการแปรรูปอาหารยูนนานที่มีรสชาติและจุดเด่นในสรรพคุณของอาหารบำรุงสุขภาพและผักปลอดสารพิษ วัฒนธรรมการดื่มชา และแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

โดยมีการจัดการท่องเที่ยวที่ประกอบด้วย 1) ผู้นำและองค์กร ที่เริ่มต้นจากการรวมตัวกันของชุมชน โดยผู้นำชุมชนและกลุ่มองค์กรชุมชนที่เข้มแข็ง ซึ่งมองเห็นคุณค่าทางวัฒนธรรมและสร้างภาพลักษณ์เชิงการท่องเที่ยวทั้งในแง่วัฒนธรรมและธรรมชาติที่ผสมผสานกันอย่างลงตัว มีการฟื้นฟู อนุรักษ์ และสืบสานวัฒนธรรมยูนนาน รวมไปถึงการพัฒนาอาชีพ เพื่อส่งเสริมชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชน 2) การสื่อสารการตลาด

ท่องเที่ยว มีการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวผ่านทำเอกสารแผ่นพับ ส่งให้บริษัททัวร์ ประชาสัมพันธ์ผ่านวิทยุชุมชน สถานีวิทยุกระจายเสียงจังหวัดแม่ฮ่องสอน การติดป้ายโฆษณา และโซเชียลมีเดีย 3) ผลผลิตภัณฑการท่องเที่ยว จากการที่อาหารยูนนานมีความเป็นอัตลักษณ์ในรสชาติและจุดเด่นทางสรรพคุณอาหารบำรุงสุขภาพ และผักปลอดสารพิษในพื้นที่ รวมถึงผลผลิตภัณฑจากชา ทำให้มีการนำเสนอวัฒนธรรมอาหารยูนนานและวัฒนธรรมชาอันเป็นเสน่ห์ที่สะท้อนถึงประวัติศาสตร์ที่ยาวนานที่เป็นจุดขายในการท่องเที่ยวของชุมชน และ 4) การสร้างคุณค่าอาหารผ่านวัฒนธรรมจีน เป็นชุมชนที่มีความสามารถในการแปรรูปอาหารเป็นอย่างดีและมีรสชาติที่อร่อย อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการสั่งสมภูมิปัญญาและถ่ายทอดไปยังคนรุ่นต่อ ๆ ไป และล้วนเป็นอาหารที่ไม่สามารถหาทานได้ในเมืองตัวเมืองแม่ฮ่องสอน เนื่องจากพืชผักบางชนิดมีตามฤดูกาลและไม่ได้มีการส่งเสริมการปลูกในเชิงการค้า 5) กิจกรรมทางการท่องเที่ยวเชิงอาหาร ชุมชนนำเอาทรัพยากรทางธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นไร่ชาหรืออ่างเก็บน้ำของหมู่บ้านมาผนวกกับอัตลักษณ์วัฒนธรรมอาหาร สร้างสรรค์เป็นกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่โดดเด่นที่นักท่องเที่ยวจะต้องมาเข้าร่วม 6) การจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกการท่องเที่ยว การให้บริการการท่องเที่ยวจุดบริการนักท่องเที่ยวด้านที่พัก มีการให้บริการหลายรูปแบบ ทั้งแบบสโตร์ บูติกโฮเต็ลและบ้านพักธรรมดา ที่รองรับนักท่องเที่ยวในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยวที่ต้องการสัมผัสอากาศหนาวเย็น ร้านอาหาร ร้านกาแฟ จุดชมวิว การจัดการมัคคุเทศก์ โครงสร้างพื้นฐาน รวมถึงการให้ความสำคัญด้านความปลอดภัยและสิ่งแวดล้อม 7) การพัฒนาบุคลากรเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว มีการจัดทำหลักสูตรอบรมมััคคุเทศก์น้อย การฝึกภาคสนามที่มีกิจกรรมการเสริมความรู้ในเรื่องของการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวและการปฏิบัติตัวเพื่อเป็นเจ้าบ้านที่ดี โอกาสเรียนรู้และฝึกพูดภาษาอังกฤษเพื่อการนำเที่ยว รวมถึง การอบรมความรู้เรื่องอาชีพเสริมเพื่อให้คนในชุมชนนำไปต่อยอดเป็นอาชีพหลัก และ 8) การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีการสร้างให้คนในชุมชนเกิดความรักและหวงแหนชุมชน มีจิตอาสาร่วมพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง เพื่อกระตุ้นให้คนในชุมชนอนุรักษ์วัฒนธรรม สังคม และสิ่งแวดล้อม

2. ชุมชนบ้านซากแก้ว จังหวัดชลบุรี เป็นชุมชนที่มีวิวัฒนาการการตั้งถิ่นฐานของชุมชนของชาวจีนแต้จิ๋ว และได้รับการคัดเลือกเป็นหนึ่งในชุมชนต้นแบบของแหล่งท่องเที่ยวเรียนรู้วิถีชุมชนจีน ซึ่งยังคงรักษาวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณีภูมิปัญญาที่โดดเด่น และอัตลักษณ์ที่ชัดเจน ได้แก่ อาหารจีนวัฒนธรรมประเพณี โดยมีการจัดการท่องเที่ยวที่ประกอบด้วย 1) ผู้นำและองค์กร มีส่วนมุ่งเน้นผลประโยชน์ของท้องถิ่น และให้ความสำคัญของบทบาทของคนในชุมชนทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบด้านการท่องเที่ยว รวมถึงสมาชิกชุมชนทำหน้าที่ตามความถนัดและให้รับผิดชอบตามความสามารถและความเหมาะสม ด้วยการเปิดโอกาสให้องค์กรหรือสมาชิกชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ 2) การสื่อสารการตลาดการท่องเที่ยว มีการพัฒนาและบูรณาการร่วมกับภาครัฐด้วยการประชาสัมพันธ์ผ่านป้ายโฆษณา โบรชัวร์ เสียงตามสายของชุมชน โซเชียลมีเดีย และนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในพื้นที่ อีกทั้งการผลิตหนังสือซึ่งเป็นอีกหนึ่งแรงบันดาลใจใหม่ให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเยือน 3) ผลผลิตภัณฑการท่องเที่ยว มีอาหารจีนโบราณของชาวจีนแต้จิ๋วและบ้านแถวเรือนไม้เก่าที่สร้างความโดดเด่นและแตกต่างจากแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ และ 4) กิจกรรมทางการท่องเที่ยวเชิงอาหาร มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ระหว่างเจ้าของภูมิปัญญาอาหารจีนพื้นถิ่นกับนักท่องเที่ยวในกิจกรรมทำบ๊ะจ่างหรือฮ้อยจ้อ รวมถึงศึกษาเรียนรู้วิถีชีวิตคนในชุมชนชิมน้ำจิ้มเลี้ยงหรือน้ำถั่วปั่นแปดเซียนคลายร้อน หรือทำหน้าากากจีน ซึ่งเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีอัตลักษณ์เฉพาะท้องถิ่นในเทศกาลประเพณีต่าง ๆ ที่สืบสานต่อกันมา 5) การจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกการท่องเที่ยว มีการจัดตั้งคณะกรรมการในชุมชนโดยแบ่งคณะกรรมการตามความถนัดของบุคคล การประชุมแบ่งงานให้ผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน การตั้งกฎเกณฑ์ที่ทุกคนในชุมชนต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดและมีการจัดประชุมแผนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ซึ่งในทุกขั้นตอนการดำเนินงานทุกคนในชุมชนมีส่วนร่วม 6) การพัฒนาบุคลากรเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว มีความร่วมมือกับหน่วยงานเข้าไปสนับสนุนในท้องถิ่นความรู้แก่ชุมชนทางด้านการจัดการโดยเฉพาะการนำ "แอปพลิเคชัน สมาร์ท พัทยา" มาส่งเสริมการท่องเที่ยว และ 7) การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การริเริ่มด้วยการระดมความรู้ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ผ่านเวทีประชาคมรับฟังความคิดเห็นได้จัดเวที การวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนเพื่อบูรณาการความร่วมมือพัฒนาชุมชน และมีความร่วมมือระหว่าง ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อร่วมแรงร่วมใจกันสนับสนุนให้เป็นชุมชนต้นแบบ

3. ชุมชนเมืองเก่าสงขลา จังหวัดสงขลา เป็นชุมชนที่มีต้นทุนทางวัฒนธรรมมากมาย ทั้งความเป็นพหุวัฒนธรรม สถาปัตยกรรม อาหารการกิน รวมไปถึงการร่วมแรงร่วมใจจากคนในชุมชนที่ต้องการเห็นบ้านเกิดได้รับการพัฒนา โดยเฉพาะเรื่องของเชื้อชาติที่มีทั้งคนไทย คนพุทธ คนจีน และคนมุสลิมที่อยู่ร่วมกันมายาวนาน สะท้อนให้เห็นผ่านวัฒนธรรมการกินและการออกแบบสถาปัตยกรรม โดยมีการจัดการท่องเที่ยวที่ประกอบด้วย 1) ผู้นำและองค์กร มีการจัดการของกลุ่มภาคีที่เกิดจากการรวมกลุ่มจากคนในชุมชนที่อยากพัฒนาบ้านเกิด ทั้งการวางแผน การรวบรวม การประเมิน การติดตาม และการนำผลไปใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุดแก่ชุมชน โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการพื้นที่ โดยผู้นำเปิดเวทีประชุมและทำงานอย่างต่อเนื่องในการติดตามทำความเข้าใจให้เกิดความหวงแหนอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ 2) การสื่อสารการตลาดการท่องเที่ยว มีการนำศิลปะสตรีทอาร์ตมาเป็นจุดขายด้านการท่องเที่ยวเพื่อสื่อถึงวิถีชีวิตชาวบ้านย่านเมืองและรองรับความต้องการของนักท่องเที่ยว 3) ผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว ต้นทุนทางประวัติศาสตร์ที่ชัดเจน จากองค์ประกอบหลักของเมือง ทั้งเป็นศาสนสถาน ชุมชน สถาปัตยกรรมที่เก่าแก่ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่ยังคงมีกลิ่นอายของชุมชนที่เลื่องลือร่อยทางประวัติศาสตร์ย่านการค้าสมัยโบราณ รวมถึงอาหารโบราณท้องถิ่น และ 4) กิจกรรมทางการท่องเที่ยวเชิงอาหาร ด้วยการจัดทำแผนที่เที่ยวย่านเมืองเก่าสงขลาเพื่อเผยแพร่อาหารท้องถิ่นดั้งเดิม และโน้มน้าวให้ที่มีภูมิปัญญาทางด้านอาหารมีส่วนร่วมในกิจกรรม ซึ่งสามารถอนุรักษ์ให้อาหารดั้งเดิมไม่สูญหายและยังเป็นการสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน 5) การจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกการท่องเที่ยว มุ่งเน้นการนำเสนอวัฒนธรรม และสถาปัตยกรรมย่านเมืองเก่าที่มีอายุ กว่า 200 ปี เป็นจุดขายดึงดูดใจของนักท่องเที่ยว โดยการปรับภูมิทัศน์เมือง การจัดบริการที่จอดรถ จุดนั่งพัก ศูนย์ข้อมูลศูนย์ประชาสัมพันธ์ ร้านขายของที่ระลึก การจัดการขยะ การบริการรักษาความปลอดภัย การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวด้วยรถราง และป้ายสื่อความหมายให้ข้อมูลต่างๆ 6) การพัฒนาบุคลากรเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว มีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการอย่างต่อเนื่องและมุ่งสร้างเยาวชนผ่านกระบวนการเรียนรู้ด้วยระบบคุณค่าเพื่อสื่อสารความเป็นพลเมืองรักษาสงขลาอย่างสร้างสรรค์ และ 7) การมีส่วน

ร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การสร้างให้คนในชุมชนเกิดความรักในอัตลักษณ์วัฒนธรรมหรือทรัพยากรที่มีในชุมชน และมีความร่วมมือระหว่าง ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนในลักษณะของเครือข่ายทางการท่องเที่ยว

ตอนที่ 2 ตัวแบบการจัดการท่องเที่ยวบนฐานทุนทางวัฒนธรรมจีนเพื่อส่งเสริมความยั่งยืนของการท่องเที่ยวเชิงอาหารในประเทศไทย

1. เงื่อนไขความสำเร็จการจัดการท่องเที่ยวเชิงอาหาร ที่มีองค์ประกอบในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอาหาร 4 ด้านหลักและองค์ประกอบย่อย ดังนี้

1) **ชุมชนท้องถิ่น** มีวัตถุประสงค์ร่วมกันอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีของชุมชนให้คงอยู่และแก้ไขปัญหาของชุมชน โดยการนำทรัพยากรท้องถิ่น วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเป็นแนวทางในการพึ่งตนเอง ซึ่งสามารถแบ่งเป็นองค์ประกอบย่อย 2 ด้าน ได้แก่

ผู้นำ มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เนื่องจากผู้นำต้องทำให้การพัฒนาชุมชนประสบความสำเร็จ มีความมุ่งมั่นเพื่อสร้างประโยชน์ให้กับชุมชน มีความอดทน ไม่ย่อท้อ และพร้อมที่จะฝ่าฟันอุปสรรค โดยมีการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น วิถีชีวิต และวัฒนธรรมของชุมชน

คนในชุมชน มีจิตสำนึกในการพึ่งพาตนเอง เอื้ออาทร รักและห่วงใย ช่วยเหลือและร่วมกันแก้ไขปัญหาของตนเองและชุมชน

2) การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยว

เครือข่ายภายในชุมชน โดยคนในชุมชนมีส่วนร่วมทำ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ดำเนินงานผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนทรัพยากร ความรู้และประสบการณ์ร่วมกันเพื่อทำงานเป็นเครือข่ายภาคประชาชนที่เข้มแข็ง

เครือข่ายภายนอกชุมชน เครือข่ายภายนอกชุมชนให้การสนับสนุนทั้งด้านองค์ความรู้ งบประมาณและความช่วยเหลือตามความเหมาะสมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ได้แก่ หน่วยงานรัฐเพื่อส่งเสริมสนับสนุนทรัพยากรและความรู้ทางวิชาการต่อยอดการพัฒนา หน่วยงานภาคเอกชนเพื่อสนับสนุนการขายสู่ตลาด เพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยว การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำไปสู่การทำงานร่วมกันในการพัฒนาการท่องเที่ยว

3) **การบริหารการท่องเที่ยว** การวางตำแหน่งของจุดหมายปลายทางท่องเที่ยวที่แข็งแกร่งและมีอัตลักษณ์โดดเด่นที่เหมาะสมกับบริบทและความพร้อมของชุมชน โดยองค์ประกอบย่อย 3 ด้าน ได้แก่

ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว ต้องมีศักยภาพความพร้อมของสภาพแวดล้อม วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอัตลักษณ์ของท้องถิ่นเพื่อดึงดูดใจในท่องเที่ยว ได้แก่ สถาปัตยกรรมแบบจีนที่มีเอกลักษณ์ สภาพแวดล้อมที่สะท้อนความเชื่อของชาวจีนโพ้นทะเลในสังคมไทย ดังนั้นควรวางแผนงานจัดการสิ่งแวดล้อม ปรับปรุงภูมิทัศน์ โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกที่ได้มาตรฐาน ทันสมัย และปลอดภัย

การตลาดการท่องเที่ยว โดยการกำหนดกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมาย นโยบายการตลาดที่มีประสิทธิภาพ โครงสร้างและเงื่อนไขความต้องการของตลาดและกำหนดขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว โดย

พิจารณาถึงกลุ่มเป้าหมาย จำนวนนักท่องเที่ยวสามารถรองรับได้ การบริหารจัดการนักท่องเที่ยว อีกทั้งยังมีการจัดเก็บสถิติเกี่ยวกับความคิดเห็นและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเพื่อใช้เป็นกลยุทธ์การตลาด

การสื่อสารการตลาด โดยการสร้างเนื้อหาเกี่ยวกับบริการท่องเที่ยวและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารผ่านอินเทอร์เน็ตได้อย่างมีประสิทธิภาพ เหมาะสม ทันสมัย และตรงตามเป้าหมาย เพื่อสร้างการรับรู้ให้แก่ผู้สนใจและกระตุ้นให้เกิดแรงบันดาลใจที่จะเดินทางมาสัมผัสกับสถานที่จริงผ่านเรื่องราวของชุมชนที่แสดงถึงวิถีชีวิต ความเชื่อ วัฒนธรรมที่มีค่านิยม ทศนคติและประเพณีท้องถิ่น อีกทั้งการเพิ่มช่องทางในการแสดงความคิดเห็นเพื่อความสะดวกในการติดต่อสอบถามของนักท่องเที่ยว

4) อัตลักษณ์อาหารบนฐานทุนทางวัฒนธรรมจีน การยกระดับศักยภาพชุมชนให้เกิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนโดยอาศัยการมีส่วนร่วมที่เหมาะสมกับบริบท วัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาดั้งเดิม รวมถึงทรัพยากรและความหลากหลายทางชีวภาพของชุมชน ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 2 ด้าน ได้แก่

อัตลักษณ์วัฒนธรรมอาหารจีน เป็นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่นที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว โดยวัฒนธรรมจีนที่บรรพบุรุษให้ความสำคัญกับการบำรุงร่างกายผ่านอาหาร การคัดเลือกวัตถุดิบ วิธีการปรุง ความพิถีพิถัน และการจัดงานของอาหาร ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อ วิถีชีวิต วัฒนธรรม และประเพณีที่มีการสืบทอดมาช้านาน อีกทั้งการพัฒนาสินค้าและผลิตภัณฑ์ในชุมชนให้เป็นผลิตภัณฑ์ของฝากของชุมชน ดังนั้นสามารถประยุกต์วัฒนธรรมอาหารเป็นเครื่องมือเพื่อพัฒนาศักยภาพในการเพิ่มและกระจายรายได้สู่ชุมชน

กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาหารจีน มีความสัมพันธ์กับประเพณีและพิธีกรรมอย่างแยกกันไม่ได้ จึงสามารถออกแบบกิจกรรมในการท่องเที่ยวที่นำเสนอบรรยากาศ วิถีชีวิต ความเชื่อ และวัฒนธรรมท้องถิ่นที่แสดงถึงรากเหง้าผ่านการสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้วัฒนธรรมจากการเข้าร่วมกิจกรรมในงานเทศกาล ประเพณี งานแสดงสินค้า ตลาดนัด และทัศนศึกษาตามรอยวัฒนธรรม

2. กระบวนการจัดการท่องเที่ยวบนฐานทุนทางวัฒนธรรมจีน สามารถพัฒนาและปรับปรุงระบบการจัดการผ่านการประชุมหมู่บ้าน วางแผน ติดตามประเมินผล และร่วมใช้ผลประโยชน์จากการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมของชุมชนจึงควรมุ่งเน้นการรับรู้ต้นทุนทางสังคมและทรัพยากรในชุมชนจาก ดังนี้

1) การวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ กระบวนการจัดการต้องเข้าใจศักยภาพของพื้นที่ โดยการจัดประชุมระหว่างผู้นำในท้องถิ่นและคนในชุมชน เพื่อระดมความคิดเห็นวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชน ทรัพยากรทั้งด้านสังคมและวัฒนธรรม กำหนดอัตลักษณ์ของชุมชน การรวบรวมประวัติความเป็นมา อัตลักษณ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นผ่านการตีความคุณค่าของอัตลักษณ์ด้านวัฒนธรรมจีน

2) การวางแผนกำหนดทิศทาง ชุมชนท้องถิ่นควรดำเนินการโดยจัดตั้งคณะทำงานและจัดสรรหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน เพื่อให้เกิดทิศทางการพัฒนาและเป้าหมายที่ชัดเจน

3) การจัดการความรู้ชุมชน ด้วยการแสวงหาความรู้ใหม่จากการจัดอบรมความรู้ทางวิชาการ เพื่อบริหารจัดการบริการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การพัฒนาสินค้าและบริการเพื่อยกระดับมาตรฐานคุณภาพการให้บริการและเตรียมความพร้อมให้กับผู้ประกอบการสร้างขีดความสามารถทางการแข่งขันให้กับการท่องเที่ยว

4) **ทดลองนำร่องการท่องเที่ยว** มุ่งเน้นการปฏิบัติเพื่อใช้งานจริงจากการจัดโครงการนำร่องเพื่อประเมินระบบการจัดการการท่องเที่ยวและความสามารถของทรัพยากรในท้องถิ่น ตรวจสอบองค์ประกอบในสถานการณ์และประเมินระบบการจัดการและความสามารถของทรัพยากรในท้องถิ่น และ

5) **การประเมินผลร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย** ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำเนินการทดลองนำร่อง โดยจะรายงานผลร่วมกับการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วเพื่อเพิ่มคุณภาพการท่องเที่ยวต่อไป

ตัวแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงอาหารบนฐานทุนทางวัฒนธรรมจินัน ส่งผลให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจต่อแหล่งท่องเที่ยวและภาพลักษณ์ที่ดีของแหล่งท่องเที่ยวนี้เป็นปัจจัยสำคัญให้นักท่องเที่ยวเกิดความภักดีต่อจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยว การบอกต่อแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยว และกลับมาใช้บริการซ้ำ โดยผลที่ได้รับจากการจัดการแบ่งเป็น 4 มิติ สามารถแสดงได้ดังภาพที่ 2 ดังนี้

1) มิติด้านเศรษฐกิจ ก่อให้เกิดการกระจายรายได้ไปยังท้องถิ่นเนื่องจากการกระจายตัวของนักท่องเที่ยวและยังก่อให้เกิดการสร้างงานในหลากหลายอาชีพเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว

2) มิติด้านสังคม ก่อให้เกิดการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวก ความปลอดภัยความมั่นคงในชีวิต เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของสังคม รวมถึงสร้างโอกาสให้ผู้อาวุโสในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงาน อีกทั้งส่งผลกระทบต่อความความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวและภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว

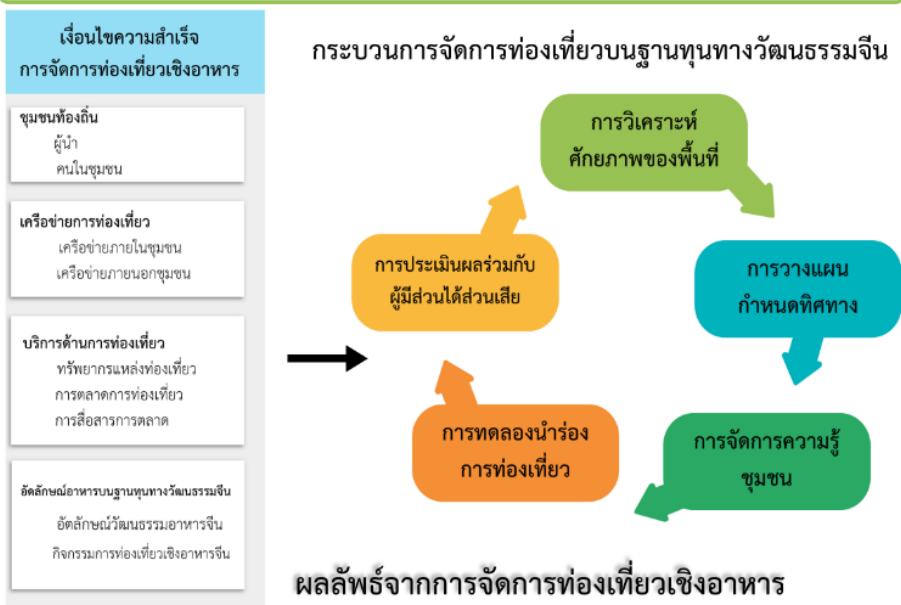
3) มิติด้านวัฒนธรรม ก่อให้เกิดการต่อยอดทรัพยากรทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาวัฒนธรรมอาหาร เผยแพร่อัตลักษณ์ชุมชน และเกิดการปลูกจิตสำนึกสร้างทัศนคติให้คนในชุมชนตระหนักเห็นคุณค่าความสำคัญของทรัพยากรท้องถิ่น

4) มิติสิ่งแวดล้อม ก่อให้เกิดการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมไม่ใช้สารเคมี ให้อัตมคติที่ตรงตามฤดูกาล และการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากอาหารเพื่อส่งเสริมการลดขยะจากอาหาร

**ตัวแบบการจัดการท่องเที่ยวบนฐานทุนทางวัฒนธรรมจีนเพื่อส่งเสริมความยั่งยืน
การท่องเที่ยวเชิงอาหารในประเทศไทย**

หลักการ : การส่งเสริมอัตลักษณ์ ประเพณี วัฒนธรรมจีนที่โดดเด่นของชุมชน โดยนำทรัพยากรและวิถีชีวิตที่เป็นอัตลักษณ์ในชุมชนมาบริหารจัดการอย่างเป็นระบบเพื่อส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

วัตถุประสงค์ : การจัดการท่องเที่ยวบนฐานทุนทางวัฒนธรรมจีนเพื่อส่งเสริมความยั่งยืนการท่องเที่ยวเชิงอาหาร

มิติเศรษฐกิจ	มิติสังคม	มิติวัฒนธรรม	มิติสิ่งแวดล้อม
- การกลับมาซ้ำของนักท่องเที่ยว - การกระจายรายได้ - การสร้างงาน	- การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน - การพัฒนาแบบสาธิตในชุมชน - การพัฒนาคุณภาพชีวิต	- การต่อยอดวัฒนธรรมอาหารจีนและภูมิปัญญา - การสืบทอดอัตลักษณ์วัฒนธรรมจีน	การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

ภาพที่ 2 แสดงตัวแบบการจัดการท่องเที่ยวบนฐานทุนทางวัฒนธรรมจีนเพื่อส่งเสริมความยั่งยืนการท่องเที่ยวเชิงอาหารในประเทศไทย

จากการถอดบทเรียนพื้นที่ที่ประสบความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอาหารบนฐานทุนทางวัฒนธรรมในประเทศไทย พบว่าพื้นที่กรณีศึกษาทั้งชุมชนบ้านรักไทย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ชุมชนบ้านซอกแก้ว และชุมชนเมืองเก่าสงขลา จังหวัดสงขลา เป็นชุมชนที่มีองค์ประกอบในการจัดการการท่องเที่ยวที่ครบถ้วน สมบูรณ์สอดคล้องตามแนวคิดการจัดการท่องเที่ยวเชิงอาหาร (Gastronomy Tourism) และการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism) ทั้งผู้นำและองค์กร การสื่อสารการตลาดการท่องเที่ยว ผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว กิจกรรมทางการท่องเที่ยวเชิงอาหาร การจัดการสิ่งแวดล้อมความสะดวกการท่องเที่ยว การพัฒนาบุคลากรเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว และการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ประกอบกับเมื่อวิเคราะห์ตัวแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงอาหารบนฐานทุนทางวัฒนธรรมเงินในประเทศไทยค้นพบว่า ชุมชนท้องถิ่น เครือข่ายการท่องเที่ยว บริการด้านการท่องเที่ยว และอัตลักษณ์อาหารบนฐานทุนทางวัฒนธรรมเงินเป็นเงื่อนไขของความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอาหาร โดยผ่านกระบวนการจัดการท่องเที่ยวบนฐานทุนทางวัฒนธรรมเงินจากกาวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ การวางแผนกำหนดทิศทาง การจัดการความรู้ชุมชน การทดลองนำร่องการท่องเที่ยว และการประเมินผลร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ดังนั้นการจัดการท่องเที่ยวเชิงอาหารบนฐานทุนทางวัฒนธรรมให้เกิดประสบความสำเร็จจึงจำเป็นต้องมีการกำหนดหลักการ วัตถุประสงค์ องค์ประกอบ เงื่อนไขความสำเร็จ กระบวนการ และคำนึงถึงผลลัพธ์ในทุกมิติจากการจัดการท่องเที่ยวที่ชัดเจนเพื่อพัฒนาให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

อภิปรายผลการวิจัย

การพัฒนาตัวแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอาหารบนฐานทุนทางวัฒนธรรมเงินในประเทศไทยอย่างยั่งยืนขึ้นโดยมี **เงื่อนไขการท่องเที่ยวเชิงอาหาร** ที่ประกอบด้วย 1) ชุมชนท้องถิ่น ที่ประกอบด้วยผู้นำชุมชนที่สร้างประโยชน์และพร้อมร่วมกันแก้ปัญหาของตนเองและชุมชน ดังการศึกษาของ Strzelecka (2015) ที่ยืนยันว่า ผู้นำท้องถิ่นที่มีคุณภาพต้องสามารถกำหนดเป้าหมายของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนได้อย่างชัดเจนและเหมาะสมและมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว และคนในชุมชนควรมีความสามัคคีร่วมแรงร่วมใจกันวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวอันเป็นส่วนสำคัญในความสำเร็จ 2) เครือข่ายการท่องเที่ยว เป็นกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนและความร่วมมือกับคนภายนอก ดังการศึกษาของ Jennifer et al. (2021) เครือข่ายการท่องเที่ยวมีส่วนสำคัญเนื่องจากต้องมีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ มีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวและมีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกันเพื่อก่อให้เกิดการส่งเสริมการท่องเที่ยวด้วยการจัดการระยะยาว 3) การบริการท่องเที่ยว ประกอบด้วยทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวที่เน้นอัตลักษณ์ของท้องถิ่นและโครงสร้างพื้นฐานที่ได้มาตรฐาน ซึ่งสอดคล้องกับ Delita et al. (2024) ที่ให้ความสำคัญกับการยกระดับคุณภาพของสิ่งแวดล้อมความสะดวก และส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจเพิ่มโอกาสในการจ้างงาน ปรับปรุงคุณภาพชีวิตและสร้างประโยชน์แก่ผู้อยู่อาศัยในแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดผลกระทบเชิงบวกของการท่องเที่ยว การตลาดการท่องเที่ยวมีการกำหนดกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายที่ชัดเจน นโยบายการตลาดเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน การบันทึกสถิติและ

ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเพื่อใช้เป็นกลยุทธ์การตลาดที่มีประสิทธิภาพ ดังแนวคิดของ Shukla and Shamurailatpam (2024) ที่ว่าการตลาดที่หลากหลายช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์ของจุดหมายปลายทางในระยะยาว และการสื่อสารการตลาดด้วยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี ดังแนวคิดของ Blanco-Moreno et al. (2023) ที่พบว่าการตลาดมีความสำคัญต่อความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยวและการสื่อสารการตลาดที่หลากหลาย 4) อัตลักษณ์อาหารบนฐานทุนทางวัฒนธรรมจีน ประกอบด้วย วัฒนธรรมอาหารสามารถสร้างมูลค่าให้กับท้องถิ่นและกระจายรายได้สู่คนในชุมชน ดังที่ Khoshkam et al. (2023) กล่าวว่าวัฒนธรรมอาหารส่งผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวและการตัดสินใจมาท่องเที่ยว ดังนั้น จุดหมายปลายทางควรมีทรัพยากรเชิงวัฒนธรรมและคนในท้องถิ่นเป็นผู้ให้บริการ และกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอาหาร ที่นำศักยภาพของมรดกภูมิปัญญา วัฒนธรรมนิยมประเพณี วัฒนธรรมการกิน วิธีการนำเสนออาหารถ่ายทอดผ่านเรื่องเล่าและกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ และสอดคล้องกับ Park et al. (2023) ที่ว่าความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถถ่ายทอดความรู้และทักษะอันมีค่าให้กับนักท่องเที่ยวได้

กระบวนการจัดการท่องเที่ยวบนฐานทุนทางวัฒนธรรมจีน ที่ประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ จากการระดมความคิดเห็นด้านทรัพยากร จุดอ่อนจุดแข็ง กระบวนการแก้ปัญหาและการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาชุมชน โดย Kritsana and Kampanart (2021) ซึ่งให้เห็นแนวทางการจัดการท่องเที่ยวที่เหมาะสมต้องเริ่มจากคนในชุมชนระดมความเห็น ทำให้เกิดการสืบค้น ถ่ายทอด และฟื้นฟูวัฒนธรรมจากรุ่นสู่รุ่น 2) การวางแผนกำหนดทิศทาง เป็นการวางแผนเป้าหมาย วิสัยทัศน์ ทิศทางการพัฒนา คณะทำงาน และบทบาทหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินงาน ตามที่ Ilenia, S. et al. (2023) เห็นว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจำเป็นต้องมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการร่วมกันคิด ร่วมกันวางแผน และร่วมกันปฏิบัติ รวมถึงการใช้ความรู้และกระบวนการที่มีประสิทธิภาพ 3) การจัดการความรู้ชุมชน เป็นองค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยวที่ประสบความสำเร็จตามที่ Moraes et al. (2023) ได้ค้นพบ ทั้งความรู้ ทักษะ และกระบวนการแลกเปลี่ยน 4) การทดลองนำร่องการท่องเที่ยว เป็นการมุ่งเน้นการปฏิบัติเพื่อใช้งานจริงมากกว่าทฤษฎี และลดปัญหาความท้าทายในการจัดการท่องเที่ยวจากการเตรียมความพร้อมให้กับบุคลากรด้านการท่องเที่ยวและคนในชุมชน และ 5) การประเมินผลร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เป็นการประเมินการจัดการ ทรัพยากรในท้องถิ่น กระบวนการดำเนินงาน ผลลัพธ์ และวิธีบรรเทาด้านลบอันเกิดจากการท่องเที่ยว ผ่านการดำเนินการจัดการท่องเที่ยวโดยนำร่องในชุมชน (Ilenia, S. et al., 2023) ทั้งนี้การจัดการท่องเที่ยวมีผลลัพธ์กับชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนโดยตรง ดังนั้นตัวแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอาหารบนฐานทุนทางวัฒนธรรมจีนในประเทศไทยอย่างยั่งยืนจำเป็นต้องอาศัยความเข้มแข็งของชุมชน เนื่องจากการจัดการท่องเที่ยวนั้นจัดโดยคนในท้องถิ่นเป็นหลัก หากไม่มีพลังชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนและบริหารจัดการก็ยากที่จะบรรลุเป้าหมายที่เป็นประโยชน์กับทุกฝ่ายและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ดังที่ Supradith and Pooripakdee (2023) ชี้ว่าแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจำเป็นต้องมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในการบริหารการจัดการและทุนของชุมชนที่มีอยู่ควบคู่กับพื้นฐานความยั่งยืน โดยคำนึงถึงเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมของชุมชน และมี

กลยุทธ์ที่สำคัญ คือ ผู้นำชุมชนการท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมของชุมชน ทักษะความรู้ การสร้างเครือข่าย สิ่งอำนวยความสะดวก เศรษฐกิจแบบแบ่งปัน อัตลักษณ์ของชุมชน และการบริการ ซึ่งมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ภาคประชาชนควรให้ความสำคัญในประเด็นของชุมชนท้องถิ่นที่มีผู้นำและคนในชุมชนที่เริ่มจากการรวมตัวกันของชุมชนที่เข้มแข็ง ตระหนักถึงคุณค่าทางวัฒนธรรม ผ่านการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต อีกทั้งควรมีการส่งเสริมการจัดการองค์ความรู้ของท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ และส่งเสริมการสื่อสารอัตลักษณ์วัฒนธรรมผ่านสินค้าทางการท่องเที่ยวเชิงอาหารเช่น กิจกรรม อาหารและบริการ เพื่อคงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ดั้งเดิมของชุมชนและส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวในลักษณะของเครือข่ายภายในชุมชน

2. ภาครัฐควรให้ความสำคัญและเข้าใจถึงบริบทพื้นฐานของแหล่งท่องเที่ยว และร่วมส่งเสริมการท่องเที่ยวด้วยการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวภายนอกชุมชน การจัดการบริการด้านการท่องเที่ยว ทั้งการพัฒนา ระบบสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานให้มีความสะดวกและปลอดภัย การวางแผนจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนา สภาพแวดล้อม สิ่งอำนวยความสะดวก การยกระดับความปลอดภัยของอาหาร การประยุกต์ใช้หลักสุขาภิบาลอาหารขั้นพื้นฐาน การให้ความรู้แก่บุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านการท่องเที่ยวโดยเฉพาะบุคลากรของท้องถิ่นจากการสร้างความร่วมมือกับสถาบันหรือองค์กรภายนอกพื้นที่ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว ตลอดจนการเข้าไปช่วยเหลือสนับสนุนเชิงนโยบายและเชิงวิชาการ

3. ภาคเอกชนควรให้ความสำคัญและเข้าใจถึงบริบทพื้นฐานของแหล่งท่องเที่ยวเช่นเดียวกันภาครัฐ เพื่อทราบถึงศักยภาพและข้อจำกัดของทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงการรวมกลุ่มของธุรกิจเพื่อเป็นประโยชน์ในการประสานความร่วมมือกับภาครัฐ

4. การจัดการท่องเที่ยวควรเป็นรูปแบบความร่วมมือของภาคประชาชน ภาครัฐ และภาคเอกชนที่มีรูปแบบการประสานงานกันทั้ง 3 องค์กร ทั้งการร่วมกันให้ข้อมูล การแก้ปัญหา การแสดงความคิดเห็น การร่วมตัดสินใจ ตรวจสอบ และรับผลประโยชน์ร่วมกัน ด้วยการวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ กำหนดรูปแบบแผนงาน การจัดการความรู้ของชุมชน การร่วมลงมือปฏิบัติและการประเมินผลร่วมกัน นำไปสู่ผลประโยชน์ของประชาชน รวมถึงสนองนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวของภาครัฐ ซึ่งได้รับประโยชน์จากพัฒนาและปรับปรุงด้านการท่องเที่ยวร่วมกันบนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ดังนั้นผู้ที่สนใจวิจัยในหัวข้อที่เกี่ยวข้อง ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการจัดการท่องเที่ยวบนฐานทุนทางวัฒนธรรมจีน และค้นพบปัจจัยใหม่ ๆ ที่อาจส่งผลต่อการจัดการการท่องเที่ยวต่อไปในอนาคต รวมถึงการนำตัวแบบสำหรับการจัดการท่องเที่ยวเชิงอาหารจีนในบริบทที่คล้ายคลึงกันต่อไป

2. การศึกษาครั้งนี้ ศึกษากระบวนการจัดการท่องเที่ยวเชิงอาหาร โดยเริ่มจากการ ระดมความคิดหาจุดแข็ง จุดอ่อน การจัดการความรู้วัฒนธรรม ภูมิปัญญาชาวบ้าน การระดมความคิดแผนพัฒนาชุมชน การวัดประเมินผลและการปรับปรุงแก้ไข ดังนั้น งานวิจัยต่อไปควรใช้ระเบียบวิธีวิจัยใหม่ๆ เช่น การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research-PAR) เพื่อปรับปรุงและพัฒนาต่อยอดการจัดการท่องเที่ยวเชิงอาหารอย่างยั่งยืนต่อไป

3. งานวิจัยต่อไปควรศึกษาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอาหารในฐานะกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อสร้างฐานในการปรับและพัฒนานโยบายซอฟต์แวร์ (soft power) ของประเทศต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- Blanco-Moreno, S., González-Fernández, A. M., & Muñoz-Gallego, P. A. (2023). Big data in tourism marketing: past research and future opportunities. **Spanish Journal of Marketing-ESIC**. (ahead-of-print).
- Delita, F., Berutu, N., Tanjung, F., & Rambe, T. (2024). Resident's Attitudes Toward Tourism Development in Simanindo Subdistrict Samosir Regency. **KnE Social Sciences**, 1165–1180-1165–1180.
- Farah, L. et al. (2022). The influence of food tourism behavior on visitor intent to purchase local food: A study in Serang, Banten, Indonesia. **Current issue in tourism, gastronomy, and tourist destination research**, 1, 1-8.
- Global Sustainable Tourism Council. (2022). **What is sustainable tourism?**. Retrieved from <https://www.gstcouncil.org/what-is-sustainable-tourism/>
- Guruge, M. (2020). Conceptual Review on Gastronomy Tourism. **International Journal of Scientific and Research Publications (IJSRP)**, 10(2), 319-325.
- Igor, M. (2024). European capital of culture and sustainable tourism: challenges, trends and perspectives. **An international interdisciplinary journal**, 72(1), 20-34.

- Ilenia, S. et al. (2023). Stakeholder participation in planning of sustainable and competitive tourism destination: the Genoa integrated action plan. **Sustainability journal**, 15(6), 1-32.
- Iwona, N. (2021). Sustainable Tourism Development. **Regional Formation and Development Studies**, 3(8), 157-166.
- Jajang, G. & Annisa, P. (2018). How local community could contribute to the tourism development in rural area?. **KnE social sciences**, 3(11), 826-834.
- Jennifer, K. L. C., Karmarul, M. M. & Tini, M. M. (2021). Local community participation and responsible tourism practices in ecotourism destinations: A case of Lower Kinabatangan, Sabah. **Sustainability journal**, 13(23), 1-30.
- Justice, M. (2019). Sustainable development: Meaning, history, principles, pillars, and implications for human action: Literature review. **Cogent social sciences**, 5(1), 1-21.
- Kiran, K. (2020). Sustainable developments in management. **Journal of Management and Science**, 12(20), 73-76.
- Khoshkam, M., Marzuki, A., Nunkoo, R., Pirmohammadzadeh, A., & Kiumarsi, S. (2023). The impact of food culture on patronage intention of visitors: the mediating role of satisfaction. **British Food Journal**, 125(2), 469-499.
- Kritsana, N. & Kampanart, W. (2021). Community-Based Cultural Tourism Management. **Journal of Roi Kaensarn Academi**, 6(11), 350-363. (In Thai)
- Meng, J. (2023). Chinese cultural symbols and the spread of Chinese culture. **Education and teaching research**, 2, 22-28.
- Moraes, A., Farinaci, J., Prado, D., Araujo, L., Dias, A. C., Ummus, R., & Seixas, C. (2023). What comes after crises? Key elements and insights into feedback amplifying community self-organization. **Ecology and Society**, 28(1).
- Nika, R. V. & Blaz, K. (2021). Gastronomy tourism: A brief introduction. **Acta geographica slovenica**, 61(1), 95-105.
- Nuanphun, W. & Narin, S. (2023). Guidelines for the development of gastronomy tourism based on Chinese cultural capital of the area of Charoen Chai alley, Yaowarat. **Journal of sustainable tourism development**, 5(1), 55-70. (In Thai)
- Office of Permanent Secretary. (2021). **Summary Report of the National Accounting of Tourism for Fiscal Year 2020 Development and Preparation of National**

- Accounting in Tourism.** Bangkok: Tourism and Sports Economy Division, Office of the Permanent Secretary, Ministry of Tourism and Sports. (In Thai)
- Pavlidis, G., & Markantonatou, S. (2020). Gastronomic tourism in Greece and beyond: A thorough review. **International Journal of Gastronomy and Food Science**, 21(20) , 2-10.
- Park, E., Muangasame, K., & Kim, S. (2023). ‘We and our stories’: constructing food experiences in a UNESCO gastronomy city. **Tourism Geographies**, 25(2-3), 572-593.
- Prince, S. (2022). World Tourism Organization (UNWTO). In **Encyclopedia of Tourism Management and Marketing**. Edward Elgar Publishing.
- Rowland, L. & Apoorva, H.(2024). Impacts of cultural events and festivals on cultural tourism. **Journal of advance zoology**, 45(4), 174-179.
- Sopha, C., Suanpang, P., Boonchua, T., Siripanwattana, C., Saengrungrueang, T., Buntham, P., Chysirichote, T., & Seedaluang, B. (2022). The Development of Gastronomy Tourism Manpower to Support the Gastronomy Tourism Village in Secondary Cities of Active Beach. **Sripatum Review of Humanities and Social Sciences**, 22(2), 129-142.
- Sthapit, E., Piramanayayagam, S., & Björk, P. (2020). Tourists' motivations, emotions, and memorable local food experiences. **Journal of Gastronomy and Tourism**, 5(1), 17-32.
- Strzelecka, M. (2015). The prospects for empowerment through local governance for tourism- the LEADER approach. **Journal of Rural and Community Development**, 10(3), 78-97.
- Shukla, P. S., & Shamurailatpam, S. D. (2024). **Effects and Implications of Event Tourism on Sustainable Community Development: A Review**. Event Tourism and Sustainable Community Development, 31-49.
- Supradith, S., & Pooripakdee, S. (2023). The First Step Of Social Enterprise Operation Of Sustainable Community-Based Tourism. **Latin American Journal of Pharmacy**, 42(3), 264-274.
- Urapree, P. et al. (2018). Cultural tourism behaviors: Enhancing the influence of tourists’ perceptions on local Thai food and culture. **The open psychology journal**, 11(1), 184-197.
- Yanagi, M. (2022). Analysis of the path and mode of tourism resources innovation in Japan. **Geographical Research Bulletin**, 1, 2-13.

กรณีศึกษาเชิงภาษาศาสตร์จากเอกสารจีนโบราณ: วัฒนธรรมจ้วงของจีนและการ อพยพแยกตัวออกจากกันของชาติพันธุ์จ้วงในไทย

A Case Study of Ancient Chinese Documents in Language Studies:

Zhuang Ethnic Culture and the Separation of the Zhuang Ethnicity in Thailand

นรชาติ วัง^{1*} และ ไชมอน โจนส์²

Wang Weimin^{1*} and Simon Jones²

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาข้อมูลในเชิงเอกสาร วัตถุประสงค์งานวิจัยคือ 1) ศึกษาชาติพันธุ์จ้วงว่ามีภาษาและวัฒนธรรมที่เก่าแก่ยาวนานหรือไม่ 2) การศึกษาภาษาและวัฒนธรรมโบราณของชาติพันธุ์จ้วง การสืบเสาะโฉมหน้าเดิมของสังคมบรรพกาลชาติพันธุ์จ้วงของจีนว่ามีคุณค่าทางสังคมวัฒนธรรมในปัจจุบันหรือไม่ รวมทั้งในด้านภาษาและวัฒนธรรม การสำรวจชาติพันธุ์จ้วงกับไทยที่เป็นชาติพันธุ์ที่มีรากเหง้าเดียวกันว่ามีหลักฐานเก่าแก่ที่ยืนยันจุดนี้

โดยใช้วิธีศึกษาข้อมูลในเชิงเอกสาร ภาษาศาสตร์สารคดี นิรุกติศาสตร์เชิงวิเคราะห์ และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) นำเสนอโดยใช้วิธีการพรรณนาเชิงวิเคราะห์จากนั้นสรุปผล ผลการวิจัยระบุว่ามีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันระหว่างภาษาจ้วงโบราณกับภาษาไทยปัจจุบันและเห็นได้ว่าในช่วง 5,000 ถึง 6000 ปีก่อน ภาษาจ้วงได้กลายเป็นภาษาที่ใช้สื่อสารกันภายในสังคมบรรพกาลของชาติพันธุ์จ้วง ทั้งนี้ได้แสดงให้เห็นว่าจ้วงมีภาษาและวัฒนธรรมที่มีประวัติศาสตร์ยาวนาน การศึกษาภาษาและวัฒนธรรมสมัยโบราณของชาติพันธุ์จ้วงมีส่วนช่วยให้เราเข้าใจลักษณะพิเศษของสังคมและวัฒนธรรมจ้วงในเชิงลึก ขณะเดียวกันคำศัพท์ภาษาจ้วงได้เป็นหลักฐานสำคัญทางภาษาศาสตร์ซึ่งพิสูจน์ให้เห็นว่าจ้วงกับไทยเป็นชาติพันธุ์ที่มีรากเหง้าเดียวกัน

คำสำคัญ: ภาษาและวัฒนธรรมจ้วง อักษรจีนโบราณ ไทย ชาวไทย

¹ รองศาสตราจารย์ อาจารย์สำนักวิชาจีนวิทยา มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

² อาจารย์สำนักวิชาจีนวิทยา มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

*Corresponding author: Simon.jon@mfu.ac.th

Abstract

The following research is documentary research that aims to: 1. To research whether or not China's Zhuang ethnic group has a long history of language and culture. 2. To research the linguistic features of the ancient Chinese Zhuang people to determine if there is any practical sociocultural value in said research, and to search from the perspective of the Zhuang and Thai people sharing a common social origin, to see whether or not a new yet undiscovered historical basis can be found.

The research methodology covers documentary and linguistic research. Content analysis methodology is utilized in the analysis of documentary and linguistic material, and descriptive analysis was implemented in the research results. The research results indicate a relationship between ancient Zhuang and the contemporary Thai language. It can be seen that 5,000-6,000 years ago, the Zhuang language had already become the language used for communication within the ethnic group, and also demonstrates the sheer length of their linguistic and cultural history. Research into ancient Zhuang linguistic culture helps facilitate a deeper understanding of the characteristics and knowledge of Zhuang culture. At the same time, the Zhuang vocabulary offers compelling linguistic proof of the shared ancestral origins between the Zhuang ethnic group and the Thai people of Thailand.

Keywords: Zhuang language and culture, Ancient Chinese characters, Tai, Thai people

Introduction

The Zhuang people have the largest population out of all the ethnic minority groups in China. According to statistics collected in 2001, the Zhuang people have a population of up to 17 million people (Jiang, 2005). The area where the Zhuang live is vast and they mainly inhabit the area of the Guangxi Zhuang Autonomous Region, Wenshan Zhuang and Miao autonomous prefecture in Yunnan Province, Lianshan Zhuang and Yao autonomous County in Guangdong Province; and the vast area covering Congjiang County in Guizhou to Jianghua Yaozu autonomous county in Hunan Province.

The Zhuang people of China have a long history, which can be seen from documentation and records dating back approximately 2,000 years; for example, the second century B.C. records called *The Biographies of South China in Records of the Historian* 《史记

• 《南越列传》 by Sima Qian contains information on ancient Luoyue people and Xi'ou minority groups (Sima, 104 B.C.). Both ancient Luoyue and Xi'ou minority groups were the ancestors of the Zhuang people. The ancient Luoyue people were predominantly situated in the vast area of Lingnan in Guangxi, which also includes the western part of Guangdong, the southern part of Hunan and Guizhou; all of which were areas inhabited by the ancient Luoyue people. Apart from this, Guangnan County in Wenshan contains the civilization established by the ancient Luoyue people called the Gouding Kingdom. The ancient Kingdom of Gouding had a vast area including Wenshanzhou, Honghezhou and Yuxi in the southeastern area of Yunan, the Baise Area in Guangxi, and the northern part of Vietnam. The Xi'ou minority groups mainly live in the area of Lingnan, Xijiang, Xunjiang, and the Guilin district. From the aforementioned, it may be seen that the ancestors of the Zhuang people have had origins dating far back in history.

Then, can it be said that the Zhuang people have had a long-standing language and culture? We know that the *Buluotuo* text contains a large body of ancient Zhuang characters; these characters imitated the form of the Chinese characters which were used to create the square shaped Zhuang characters used to pronounce over 8,900 ancient Zhuang characters (*Buluotuo Scriptures*, by collation, 1991). These Chinese characters were borrowed in order to record old Zhuang script, they are also known as Sawndip (Collation “Encyclopedia of the Zhuang People”, 1993). The Sawndip characters emerged around the period of the first year of Yongchun Tang Dynasty (AD 682), which was approximately 1,340 years ago. The Zhuang language came into being at an even earlier date of second century BC. Regardless, the Zhuang Sawndip borrowed Chinese characters to write the sounds and pronunciation of the Zhuang language during the Pre-Tang era. The meaning and pronunciation are fundamentally the same as in the Thai language, for example, the character “下”, in old Zhuang script is written as “𐄓”, and is pronounced as “laj” in the Zhuang language; and is written as “หล้า” in Thai, which is pronounced as “La” that means land under heaven, the world. The character “田” is written as “𐄓” which is pronounced as “naz” in the Zhuang language; it is written in Thai as “นา” and pronounced as “na”, which means “a rice field, farmland”. Another example is the word “水牛” which is written as “𐄓” in old Zhuang script, and pronounced as “Vaiz” in the Zhuang language; the Thai equivalent is “ควาย” which is pronounced as “Khwai”. The character “有” is written as “𐄓” in old Zhuang script and is pronounced as “miz”; in Thai, it is written as “มี”, and pronounced as “mi”. The final example is the Chinese character “死”, in old Zhuang script

this is written as “𣎵” which is pronounced as “dai” in the Zhuang language; whereas in Thai this word is “ตาย” pronounced as “tai”. As such it can be seen that the old Zhuang script has the same origins as standard Thai.

Table 1 Ancient Zhuang Characters.

Chinese characters and phonetics	English phonetics	Ancient Zhuang characters	Thai + Phonetics	Date	Source
下 xia	xia	𣎵 laj	หล้า la	AD 682	Compiled by the Codification Committee. (1993) Zhuang Encyclopedic Dictionary (Zhuangzu bai ke cidian) Nanning: Guangxi People's Publishing House. (In Chinese)
田 tian	tian	𣎵 naz	นา na		
水牛 shuiniu	shuiniu	𣎵 vaiz	ควาย khwai		
有 you	you	眉 miz	มี mi		
死 si	si	𣎵 dai	ตาย tai		

The Zhuang people have had a long history of magnificent rice farming culture. Researching the language and culture of the ancient Zhuang can help provide us with a deeper understanding and knowledge of the characteristics of ancient Zhuang society and can also help to instill a sense of pride and esteem for the Zhuang people. It also has tangible sociocultural value, and at the same time acts as a foundation for a common origin between the Zhuang people and the Thai people in Thailand.

Literature reviews

A Brief History of the Zhuang People (Zhuangzu jian shi) was written, edited, and published by the Guangxi Publishing House in 1980. The content of this book covers the origins of the Zhuang people, primitive society, ancient society, the Zhuang people's anti-imperialist and anti-feudalistic struggle during the modern period, art and culture, religious beliefs, etc. This book also does not provide research on the period during which the development of the Zhuang language occurred.

A General History of the Zhuang People (Zhuangzu tong shi) edited by Huang Xianfan, Huang Zengqing and Zhang Yimin, published by Guangxi Ethnic Publishing House in 1988. The book reflects various aspects interconnected with the development of the Zhuang people, including literature Zhuang history, an introduction to the origins of the Zhuang people, and political development during different stages in history, economics, culture, etc. This book, however, does not study the era concerning the development of the Zhuang language.

The Encyclopedia of the Zhuang People was compiled by a committee and published by the Guangxi People's Publishing House in 1993. The encyclopedia contains information on Zhuang history and the special characteristics of Zhuang culture such as geography, population, history, economics, science and technology, education, Zhuang thought, religion, customs, language, script, literature, art, cultural artifacts, medicine, sports, popular scenic destinations, and sculptures, etc. However, the text does not inquire into the aspects concerning the development of the Zhuang language. This book determines the date of the creation of the Zhuang script at the time of the Tang Dynasty during the first year of Yongchun (AD 682).

Figure 1 Literature employed in this research

It may be observed from the literary materials mentioned above, that the Zhuang people have had a long history. At the same time, it may also be stated the Zhuang are an ethnic group that has an abundant history of language and culture. The following research implements the use of documentary research and linguistics research methodology. Research of ancient Chinese documents, such as *The Classic of Mountains and Seas*, *The Book of Songs*, *The Origin of Chinese Characters*, *Ancient Chinese Mythology*, and other historical records will be examined to study the historical period during which the Zhuang language and culture emerged, including the time when the Zhuang and the Tai diverged from each other.

Research Objectives

1. To study and determine whether the Zhuang ethnic group has had a long historical language and cultural heritage.
2. To explore the characteristics of Zhuang primitive society, and whether the Zhuang people's language and culture have practical social and cultural value. Also, through exploration of the shared roots of the Zhuang and Tai ethnic groups from a language and culture perspective; whether we can also provide an analysis of the historical roots.

Conceptual Framework

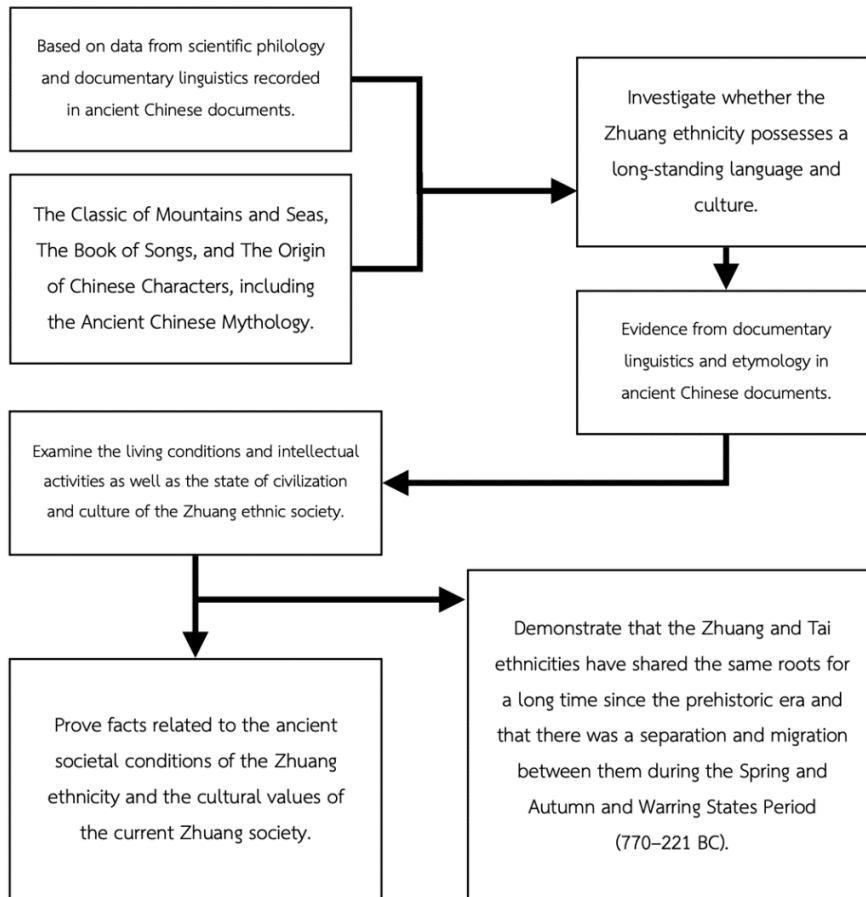

Figure 2 Conceptual Framework

Research Methodology

Method and Analysis

This research topic is a combination of documentary research and linguistics studies. The method of materials analysis concerning relevant documents and linguistics is conducted through the use of content analysis. The research results are then presented via the implementation of descriptive analysis.

The main literature for this study is as follows:

1. *The Classic of Mountains and Seas* was written in ancient antiquity by the author Boyi (2033-? B.C.) during the Spring and Autumn Warring States Qin and Han period. The

contents of this book were amended and supplemented by later generations. The book consists of approximately thirty thousand Chinese characters. For the purpose of this study, we have selected Prof. Yuan Ke's translations and annotations of *The Classic of Mountains and Seas* published and issued by East China Normal University Publishing House, 2019. *The Classic of Mountains and Seas* is about ancient geography, history, mythology, astronomy, creatures, plants, medicine, religion, anthropology, ethnology, oceanology, and other works of literature. This book displays and reflects the culture of antiquity which records the way of life and thought of people in antiquated times, and also outlines the conditions of primitive Chinese ethnocultural society during that period which is of tremendous academic value.

2. *The Book of Songs* was China's first book that was a collection of 305 Chinese poems and songs from the period between the early Western Zhou dynasty through to the mid-Spring and Autumn period, which is approximately 2,500 to 3,069 years of history. *The Book of Songs* marks the beginning of Chinese culture with regard to songs and poems. The book accurately displays from many perspectives, the lives of ordinary people, their customs, and social conditions. The book contains an abundance of both implications and ideology and paints an incredibly vivid historical picture of ancient Chinese society which has tremendous academic value. We have chosen to use Zhao Zheng's 2013 publication of *The Book of Songs* by Beijing Xianzhuang Shuju as source material for this research.

3. *The Origin of the Chinese Characters* was compiled by Xu Shen, a philologist from the Eastern Han Dynasty, and one of the earliest people who conducted systematic research on Chinese characters and glyphs and compiled a dictionary of Chinese etymology. The content contains 15 volumes, wherein the first 14 volumes contain annotations of Chinese characters and explain their etymological origins. The 15th volume contains commentary and discussions, records, development, functions, and structures of Chinese characters. The book contains 9,353 Chinese characters and 1,163 variant characters, making a total of 10,516 Chinese characters.

Xu Shen's *The Origin of the Chinese Characters* was written between the twelfth year of Emperor Heidi's Yongyuan reign of the Eastern Han Dynasty (100 AD) and the first year of Emperor Andi's Jianguang reign of the Eastern Han Dynasty (12 AD). In the third year of Emperor Taizong's Yongxi reign of the Northern Song Dynasty (986 AD), Emperor Song Taizong ordered

Xu Xuan, Ju Zhongzheng and others to study "*The Origin of the Chinese Characters*", which was then divided into 30 volumes. *The Origin of the Chinese Characters* is an essential and fundamental work of Scientific Philology and Documentary Linguistics and has an important position in the history of Chinese and Chinese linguistics with tremendous academic value; and we have therefore selected the ancient Chinese characters in this book to be implemented as research material.

4. Professor Yuan Ke was a research fellow at the Sichuan Academy of Social Sciences. As early as 1946 he began to systematically study mythology. In 1950 Professor Yuan Ke wrote his first monograph on mythology, *Ancient Chinese Mythology* which was China's first systematic compilation of ancient Chinese mythology and is of immense academic value (Yuan, 2017).

Research Results

1. Research analysis based on the names of ethnic group leaders.

Taihao Paoxi was a famous chieftain of the Dongyi ethnic group. Legends state that he has the head of a human and the body of a snake and is sometimes used as a family totem that takes the form of a snake (or dragon). According to legend, Taihao's hometown was Chendi which is now known as Huaiyang County, Henan. In Chinese history, Taihao and Fuxi have always been considered as one and the same person (Fan, 1994).

Fuxi has made great contributions to Chinese clans and society. The book *Yi Xici's Biography* (Yi Xicichuan 易·系辞传) not only documented the Bagua (Eight Trigrams) symbols that he created but also allowed people to use Bagua to document various aspects of their lives; it also mentions how he braided rope to make fishing nets to teach people how to fish. The book, *An Interpretation of Yi History* (Yishi 绎史) Volume III quotes a book *He Tu Ting FuZuo* (河图蜓辅佐) which mentions that "Fuxi drilled wood to make fire".

Fuxi's greatest contribution to society was to bring fire to the people. Fuxi is also known as "Páoxī" (庖牺), "Bāoxī" (包羲), or "Pàoxī" (炮牺) which has connotations that imply "filling the kitchen with sacrificial offerings" (to use sacrificial livestock as food in the kitchen). In order to achieve this objective, one would most certainly have to use fire. This is also evidenced by the use of the word "庖牺" (Páoxī) which means "to roast meat" (Yuan, 2017). Fuxi's name

validates this point because “Páoxī” (庖牺), “Bāoxī” (包羲), and “Pàoxī” (炮牺) are transcriptions in ancient Zhuang language which mean “roast pieces of meat”.

The characters “Páo” (庖), “Bāo” (包), and “Pào” (炮) are homophonic with the words “burn, to burn” in southern Chinese Zhuang where it is pronounced as “**𑜋** paeunq”(pau³) (Han, 2012). At the same time, it is also homophonic with standard Thai “เผา” (pao). Taihao Paoxi is a historical figure from the era of antiquated Chinese legends, which dates back to the early-middle Neolithic period; approximately 8,000 to 6,000 from the modern era. It can be seen that as part of the family of the Chinese race, the Zhuang language was a fully matured language used for communication in clan-ethnic society as early as 5,000-6,000 ago, and the Zhuang Language was accurately recorded via the use of ancient Chinese characters from 3,000 years ago.

Table 2 The characters “Páo” (庖), “Bāo” (包), and “Pào” (炮) are ancient Zhuang language recorded in Chinese myths and legends during the Neolithic period.

Chinese Characters and Phonetics	Zhuang and phonetics	Thai and phonetics	Date	Source
庖牺 Páoxī	paeuq pau ³	เผา pao	Approximately 5,000-6,000 years ago	(Yuan, 2017) <i>Ancient Chinese Mythology</i> . Shanghai: East China Normal University Press.
包羲 Bāoxī	paeuq pau ³	เผา pao		
炮牺 Pàoxī	paeuq pau ³	เผา pao		

2. According to historical records and research materials retrieved from *The Classic of Mountains and Seas*.

(1) *The Classic of Mountains and Seas*, Volume Fourteen, Great Wilderness Eastern Classic (山海经卷十四 • 大荒东经)

According to the following written records: “Towards the wilderness in the south-east corner, there is a mountain named Bomu Diqu” (大荒东南隅有山，名皮母地丘)

(Yuan, 2019). The characters “Bomudi” (皮母地) are also phonetic transcriptions for the Zhuang language. The character “皮 (波)” is also written as “波 bo” in classical Chinese texts; where in Northern Chinese Zhuang it is pronounced as “po³” (Kullavanich, 1986), which is pronounced as “พ้อ” (pǎo) in standard Thai and also contains the same meaning. The ancient Chinese character for “母” (mǔ) is the image of a mother holding an infant, breastfeeding milk. In Northern Chinese Zhuang this is pronounced as “me⁴” (Kullavanich, 1986), which is also synonymous with standard Thai.

Both the sound and the definition for the word “แม่” (mae⁴) are identical; and the character “地”(di) in Southern Chinese Zhuang is pronounced as “tam¹” (Pranee Kullavanich 1986. P.40) which closely resembles the word “ดิน” (din¹) in standard Thai in both pronunciation and definition. Thus, the definition of “皮(波)母地丘” (po(bo) mudiqu) is therefore “the land of our mother and father”. From the above, it can be seen that the use of “父亲” (po³ father) and “母亲” (me⁴ mother) has not only been used in the Zhuang language for a long time but has also been used as titles to address people respectfully. This serves as evidence that as early as 6,000 years ago Zhuang clan society used words like “皮”(po³), “母”(me⁴), and “地”(tam¹) were commonly used within their society.

Table 3 The Characters “皮（波）、母、地” were ancient Zhuang language recorded in Chinese myths and legends during the Neolithic period.

Chinese Characters and Phonetics	Zhuang and phonetics	Thai and phonetics	Date	Source
皮（波） bō	boh po ³	พ้อ po ³	Approximately 5,000-6,000 years ago	(Yuan, 2019) <i>Translation of the Classic of Mountains and Seas</i> . Shanghai: East China Normal University Press.
母 mǔ	meh me ⁶	แม่ me ⁴		
地 dì	dih tam ¹	ดิน din ¹		

(2) Additionally, *The Classic of Mountains and Seas Volume Fourteen, Great Wilderness Eastern Classic*, contains the following:

“东海之外，大荒之中，有山名曰大言，日月所出”

(Yuan, 2019)

“Beyond the vast ocean, in the midst of the great wilderness, there is a mountain called Dayan, a place where the sun and moon rise from behind the mountain.”

The word “dà yán 大言” in this text is also a phonetic transcription for the Zhuang Language, which in southern Chinese Zhuang is pronounced as “tha¹ van²” (Kullavanich, 1986), and is synonymous with the standard Thai pronunciation and definition “ตะวัน” (tai¹ wan²) meaning “the sun”. This is proof that 5,000–6,000 years ago the word “dà yán 大言” (tha¹ van²) was recorded in *The Classic of Mountains and Seas* 3,000-4,000 years ago.

Table 4 The Characters “大言” is an ancient Zhuang language recorded in the Classic of Mountains and Seas.

Chinese Characters and Phonetics	Zhuang and phonetics	Thai and phonetics	Date	Source
大言 dà yán	Tha ¹ van ²	ตะวัน Ta ¹ wan ²	Approximately 5,000-6,000 years ago	(Yuan, 2019) <i>Translation of the Classic of Mountains and Seas</i> . Shanghai: East China Normal University Press.

(3) Another example is recorded in *The Classic of Mountains and Seas Volume VII-Overseas Western Classic*, which contains the following:

“刑天与帝争神，帝断其首，葬之常羊之山。乃以乳为目，以脐为口，操干戚以舞” (Yuan, 2019)

“Xingtian and the Emperor of Heaven competed for the throne, and the Emperor of Heaven cut off his head and buried his head in Changyang Mountain. The decapitated Xing Tian used his nipples as eyes, his navel as his mouth, held a shield in his left hand, and held an ax in his right hand; and without resting continued to fight against the enemy.”

Legend has it that Xingtian is a god who embodies the spirit of dissent and defiance. The “干gàn”(kan) that he holds in his left hand is a shield. The character “干 gàn” (kan⁵) is also Zhuang language; which is a form of phonetic transcription using Chinese characters. In southern Chinese Zhuang this is pronounced as “kan” which means “to obstruct, or to block”, wherein the definition and pronunciation is synonymous with the standard Thai word “กั้น” (Kan⁵). This demonstrates that “盾牌” (Dun pai, a shield) evolved from the earlier version of “干” (kan) which means “to obstruct, or to block”. From the above, it can be seen that 5,000-6,000 years ago the word shield was pronounced as “干gan” (Kan) and was preserved and recorded 3,000-4,000 years ago.

Table 5 The Characters “干” were ancient Zhuang language recorded in the Classic of Mountains and Seas.

Chinese Characters and Phonetics	Zhuang and phonetics	Thai and phonetics	Date	Source
干 gàn	Kan ⁵	กั้น Kan ⁵	Approximately 3,000-5,000years ago	(Yuan, 2019) <i>Translation of the Classic of Mountains and Seas</i> . Shanghai: East China Normal University Press.

(4) Furthermore, *The Classic of Mountains and Seas Volume Domestic*; contains the following passage:

“西南黑水之间，有都广之野” (Yuan, 2019)

“In the southwest, there is a vast area of wilderness where the Xijiang river runs through.”

The word “都广” in this context is also a Zhuang phonetic transcription which is pronounced as “doengh gvangq” (Liang, 2000). The definition and pronunciation of the word “都广” (doengh gvangq) is synonymous with the standard Thai word “ทุ่งกว้าง” (tung gwaang) which means “vast fields” (ทุ่งนาอันกว้างใหญ่). This is also evidence that the use of Chinese characters to record the word “都广” (doengh gvangq ทุ่งนาอันกว้างใหญ่ 田峒) in the Zhuang language had occurred 3,000-4,000 years ago.

Table 6 The Characters “都广” were ancient Zhuang language recorded in the Classic of Mountains and Seas.

Chinese Characters and Phonetics	Zhuang and phonetics	Thai and phonetics	Date	Source
都广 dūguǎng	Doengh gvangq	ทุ่งกว้าง Tung gvang	Approximately 3,000- 5,000years ago	(Yuan, 2019) <i>Translation of the Classic of Mountains and Seas</i> . Shanghai: East China Normal University Press.

- We use the ancient Chinese characters recorded in *The Origin of Chinese Characters Volume XIV* for analysis and research. The Origin of the Characters Volume 14 was compiled by Xu Shen, he writes the following:

“醪，汁滓酒也” (Láo, zhīzǐ jiǔyě) (Xu, 1963)

“醪” (Lao) is a glutinous rice wine with sticky properties that usually contains sediments and impurities. The word “醪”(Lao) stated here is a Zhuang phonetic transcription; in the Zhuang language this is pronounced lau³” (泐) (Han, 2012) which is synonymous with the pronunciation in standard Thai “เหล้า” (lau³) where both the pronunciation and definition are completely the same. The word “醪”(lao) in this case, is sticky rice that is fermented and brewed into a glutinous rice wine that is a mixture of liquid with sediments; in Chinese, this is called “醪糟” (Láo zāo, fermented glutinous rice wine; a.k.a. rice wine 江米酒). The Zhuang people of China have a long history of producing rice wine. The word “酒” (Jiǔ, alcohol) (泐 lau³) is the same in both Zhuang and Thai. Copper wine vessels (铜卣) of the Zhuang people from the late Shang Dynasty

were excavated from Xing'an County and Wuming County in Guangxi, China (Fan, 2000), this suggests that during the Shang and Zhou Dynasties 2,500-3,100 years ago, the Zhuang and Tai ethnic groups already had wine, and also lived together. The migration and separation of the Zhuang and Tai ethnic groups may have occurred in the period after the Shang and Zhou dynasties. The migration and divergence of the Zhuang and Tai peoples likely occurred after the Shang and Zhou dynasties, during the Spring and Autumn and Warring States periods (The Spring and Autumn 770-476 BC, and the Warring States 475-221 BC. It can then be inferred that 3,000 years ago the use of the word “酒”(Jiǔ, alcohol) (泐 lau³) in Zhuang was recorded as the word “醪” (Lao) in ancient Chinese characters.

Table 7 The Character “醪” is an ancient Zhuang language recorded in *The Origin of Chinese Characters*.

Chinese Characters and Phonetics	Zhuang and phonetics	Thai and phonetics	Date	Source
醪 láo	Lau ³	เหล้า Lao ³	Approximately 2,500-3,100 years ago	Xu Shen. (AD121)(1963)Origin of Chinese Characters Beijing:Chung Hua Book Company.

4. *The Book of Songs* contains the earliest songs sung by the ancient Chinese ancestors. Among them, is the folk song *To Pick Pueraria Lobata* (Cǎi gé采葛)(Zhao, 2013), which contains records of the love life and personal relationships of the Zhuang ancestors and how they harvested their crops:

彼采葛兮，一日不见，如三月兮。*

My sister is picking Pueraria Lobata, not seeing her for three days, feels like three months!

葛: gé, *Pueraria Lobata*

彼采萧兮，一日不见，如三秋兮。*

My sister is picking Sweet Wormwood herb, not seeing her for three days, feels like three autumns!

蕭: *Xiāo*, Sweet wormwood herb (a.k.a. *Qīng hāo*, 青蒿)

彼采艾兮，一日不见，如三岁兮。^{*}

My sister is picking Argy Sagebrush leaf, not seeing her for three days, feels like three years!

艾: *Argy Sagebrush leaf*

The word “彼”(bǐ) is a Zhuang phonetic transcription pronounced as “pi⁴”(Han, 2012). In this case, the word “彼”(bǐ) means “elder sister” which is synonymous with both the meaning and pronunciation of “พี่”(phi) in standard Thai. In ancient China picking *Pueraria Lobata* (Cǎigé采葛) was for cloth, Sweet Wormwood herb was for sacrificial offerings, and Argy Sagebrush leaf was used to cure diseases; all of which were the duties of a woman. This is especially true for Zhuang women. The use of the word “彼”(pi⁴) in Zhuang means “elder sister”. This poem reflects how Zhuang men had a strong sense of sisterly love emphasized through affection. From this, it can be seen that approximately 3,000 years ago, the word “姐姐”(彼pi⁴) in Zhuang was recorded in ancient Chinese as the character “彼”(pi⁴).

Conclusions

The research results reveal that the ethnic group leader Taihao Fuxi was also called “庖牺”(páo xī); which is a Zhuang phonetic transcription from the ancient Chinese characters period that means “to roast pieces of animal meat”. Among them, the character “庖”(páo) is pronounced the same way as the Zhuang word “𪛗 paeuq” (pao³), which means “to burn, to burn with fire”. This character is “ไฟ”(pao) in Thai, and it also has the same pronunciation and meaning which is to roast food. The use of “fire” allowed humans in clan society to make an enormous leap forward toward civilization.

Moreover, the characters “皮 bō, 母 mǔ, 地 dì” recorded in *The Classic of Mountains and Seas* are also Zhuang phonetic transcription using Chinese characters. The word “父” in the Zhuang language is pronounced as “po³”; “母” is pronounced as “me⁴”; “地” is pronounced as “tam¹”. The words “父 po³, 母 me⁴” have the same pronunciation and

meaning as Thai; whereas the word “地^{tam¹}” closely resembles the pronunciation of the Thai word (ดิน ^{din¹}), and also has the same meaning. In Chinese pre-Qin documents, the character “父” (fù, father) is a form of praise, a respectable form of addressing someone virtuous. Likewise, the use of “父^{po³}” both in Thai and Zhuang languages are ways to address your father in a respectable manner.

The Zhuang have great respect for their mother (me⁴). Women and mothers have high status in Zhuang society. This is illustrated by the Zhuang marriage customs; where the man must move in with the woman’s family, that is, the son-in-law must live in the woman’s house. The woman is the head of the family. Thai women in Thailand have the same customs as Zhuang women. Also, the word "river" in Thai is also known as "mother river" (Mae⁴Nam).

Furthermore, the word “大言^{dayan}” recorded in *The Classic of Mountains and Seas* is also a Zhuang phonetic transcription using Chinese characters; in the Zhuang language this is pronounced as “tha¹van²” which means “the sun”. The people of ancient antiquity often relied heavily on the orientation of the sun (tha¹van²) to determine direction. If the sun happened to rise from behind a mountain or hill relatively close to them, the location of the sun would probably be east. Hence the records of the Chinese characters “大言 ^{dayan}” (tha¹van²) mean “the sun” rising from the east. The meaning and pronunciation are the same in both the Zhuang and Thai language; in Thai, it is pronounced as “ตะวัน” (ta¹wan²). This demonstrates that the word “ta¹wan²” in Thai has the same origins as the Zhuang word.

Moreover, the Chinese character “干^{gàn}” (Kan) meaning a shield, is also used as a phonetic transcription in Zhuang, and means to “to obstruct, or to block”; which has the same definition closely resembles the Thai pronunciation “กั้น” (Kan⁵).

Additionally, the word “都广” is also a Chinese character used as a phonetic transcription in Zhuang. In Zhuang, it is pronounced “doengh gvangq”. It has the same pronunciation and meaning as the Thai word “ทุ่งกว้าง” (tung gwang), which means “广阔的田畴” (ทุ่งนาที่กว้างใหญ่ Vast fields).

In *The Origin of Chinese Characters*, there are records of the character “醪^{láo}” (Lao) which is a Chinese character used as a phonetic transcription in Zhuang. In Zhuang, this is pronounced “Lau³” which has the same pronunciation and meaning as the Thai word “เหล้า” (lao³); that means glutinous rice wine made by fermenting rice, and this is a product of the

Zhuang ethnic group's rice culture. This shows that during the Shang and Zhou Dynasties 3100-2500 years ago, the Zhuang and Tai already had alcoholic beverages, and also lived together. The migration and divergence of the Zhuang and Tai peoples likely occurred after the Shang and Zhou dynasties, during the Spring and Autumn (770-476 BC) and Warring States period (475-221 BC).

In *The Book of Songs*, the poem *To Pick Pueraria Lobata* (Cǎi gé 采葛) contains the character “彼bǐ” which is also a Chinese character used as a phonetic transcription in Zhuang which is pronounced as “pi⁴”. This character's pronunciation and definition are synonymous with the word “พี่” (phi) in Thai, and within the specific context of this passage it means “elder sister”. Ancient Zhuang women played an important role in the labor and collection of plants, and also played a more important role than men in the production of materials for daily use, such as spinning and weaving, clothing, food, and wearable items (Li, 2008).

The poem *To Pick Pueraria Lobata* (Cǎi gé 采葛) utilizes three metaphors to address an elder sister affectionately; for example, not seeing her for one day feels like three months, three autumns, and three years. The author relies on an exaggerated writing style to describe how Zhuang men passionately yearn for their beautiful yet hardworking Zhuang women.

In conclusion, some of these records of classical Chinese characters as Zhuang phonetic transcriptions are sometimes recorded in antiquated Chinese mythical legends. Despite Myths and legends not being historical truths, they are still a shadow of history. A famous Chinese historian by the name of Jian Bozan said: “Myths and legends are fragments of prominent historical events” (Yuan, 2017). Thus, it can be seen that as early as 5,000-6,000 years ago, the Zhuang language was a fully matured language for social communication within clans and ethnic groups and was accurately recorded using ancient Chinese characters 3,000 years ago, and as such, sufficiently demonstrates that the Zhuang language and culture have a long history. An in-depth analysis and study of the long-standing language and culture of the Zhuang people will help us to know and understand the characteristics of ancient Zhuang ethnic society and their socio-cultural status, and will also help to enhance and instill a sense of ethnic pride and confidence for the Zhuang people. This research also has realistic socio-cultural significance and value; and at the same time, these examples provide an important basis for establishing the fact that the Zhuang and the Thai people in Thailand share the same origins. The study of ancient Chinese documents not only helps to increase our understanding of the relationship

between ancient China and Thailand but also helps us to deepen our understanding of the relationship we share in terms of origin. As such, the authors would like to invite relevant state departments to strengthen financial support for such research.

Suggestions

From the ancient books mentioned above, it can be seen that as early as five to six thousand years ago, the language of the Zhuang people had already become a mature language used for ethnic groups social communication, and these Zhuang languages were accurately recorded by ancient Chinese characters three thousand years ago. This shows that the Dongyi (东夷), Baiyue (百越), Baipu (百濮), Liao (僚), Dai (傣), and Zhuang recorded in ancient Chinese literature are different Tai ethnic groups that appeared within China under various self-designated or other-designated names, sharing common linguistic and cultural characteristics as well as racial features. They share the same ancestry with the Thai ethnic group in Thailand.

From the bronze wine vessels unearthed in Xing'an County and Wuming County of Guangxi, China, from the late Shang Dynasty, it can be inferred that between 2,500 to 3,100 years ago, during the Shang and Zhou dynasties, the Zhuang and Tai ethnic groups already had wine and lived together. This is because the ancient Chinese character for wine, “醪” (Láo), is a phonetic transcription in Zhuang, pronounced as “La³” (𑜎𑜤) in Zhuang. In the languages of the Tai ethnic groups within China, wine is called “Lau³,” which has the same pronunciation and meaning as the word for alcohol, “เหล้า” (Lao³), in the modern Thai language. This suggests that the migration and differentiation of the Zhuang and other Tai ethnic groups occurred after the Shang and Zhou dynasties, during the Spring and Autumn (770-476 BC) and Warring States (475-221BC) periods.

Based on this, it can be deduced that in prehistoric times, several Tai ethnic groups migrated southwards to Southeast Asia from the south and southwest of China to avoid wars among various feudal states or due to economic reasons. One or several of these groups entered the Lanna Thai region, where they integrated with the local communities that spoke Mon-Khmer languages and communities that spoke Thai, forming an agricultural society primarily focused on rice production.

During the course of this research, it was discovered that "Classic of the Mountains and Seas, Volume Fourteen: Great Wilderness Eastern Classic" has records of mountains beyond the

Eastern Sea, in the great wilderness, named “皮” (po³), “母” (me⁴), and “地丘” (tam¹), and also mentions mountains where the sun and moon rise called “大言” (tha¹van²), both geographical locations are today's Shandong Peninsula. The Shandong Peninsula was a settlement area for the Dongyi ethnic group. The mausoleum of the Dongyi ethnic leader, Shao Hao (少昊, พระเจ้าเหา), which is also located in Qufu, Shandong today. According to “Classic of the Mountains and Seas, Volume Two: West Mountains Classic”, Shao Hao's palace was on Changliu Mountain, and one of his duties was to inspect the reflection of the sunlight to the east when the sun set in the west (Yuan, 2019). However, before Shao Hao, in the prehistoric period, the leader of the Dongyi ethnic group, Tai Hao Fu Xi (太昊伏羲), also known as “庖牺, Páo xī”, “庖牺, Páo xī” is also a phonetic transcription in Zhuang. Tai Hao Fu Xi or Paoxi, is the ancestor of dragon (serpent) worship; while the later Dongyi ethnic leader, Shao Hao, is the ancestor of phoenix (bird) worship. Therefore, the Zhuang language contains names recorded in "Classic of the Mountains and Seas," "Book of Songs," "Shuowen Jiezi," and "Ancient Chinese Mythology" and also locations along the coast from Shandong to Jiangsu and Zhejiang share the same pronunciation and meaning with the Dai language and Thai language in Thailand.

The Dongyi Baipu (Baipu ไปผู้) and Baiyue (Baiyue ไปเยว่) are representatives of the Dawenkou culture. A Chinese professor by the name of Ma Xueliang believes that “a part of the Dawenkou Dongyi people left the north before the oracle bone script became prevalent and gradually migrated southward, their language later developed into the language of the Zhuang-Dong ethnic groups” (Liu,1999). Professor Liang Zhaotao believes that “the early ethnic groups of the ancient Dongyi and Yue people had certain levels of integration and unity with the central plains Yangshao culture” (Liu,1999). Professor Liu Yan also holds the view that “the ancestors of the Dai people in Yunnan migrated from the west of Shandong and the Hai-Dai area to the central plains for some historical reasons, and then moved southward to the Yangtze and Han river basins, and later from the Yangtze and Han river basins southward to the Yunnan region” (Liu,1999).

The various factors mentioned above indicate that the ancient Dongyi ethnic groups of the Shandong Peninsula have profound historical connections with the Zhuang, Dai, and Thai ethnic groups. Therefore, further research topics should employ historical documents, archaeological finds, and field investigations to study the origins and southward migration traces of the ancient Dongyi ethnic groups from the Shandong Peninsula. This approach aims to deepen

understanding of their historical movements and cultural exchanges, shedding light on the complex interactions among the diverse ethnic groups in ancient China and Southeast Asia.

According to all the ancient documents mentioned in the above, it may be inferred from the Zhuang vocabulary that as early as 5,000-6,000 years ago the Zhuang language was a mature language utilized for social communication within the tribe. The Zhuang vocabulary was accurately recorded as ancient Chinese characters 3,000 years ago. This not only serves to prove that the Zhuang language has a long cultural and historical origin, but at the same time also demonstrates that the Zhuang and the Thai people share common ancestral roots dating back approximately 5,000-6,000 years.

The application of linguistics and documentary research to investigate ancient history and culture allows us to discover the ethnic culture which also includes the secrets hidden within linguistic materials.

The objective of Tai studies includes the study of the spatial and temporal dimensions of the Tai people.

The Tai are a great ethnic group. Since the very beginning, no matter what name the Tai's are known by today, they all share common linguistic and cultural characteristics, and also share common ancestral origin. With respect to the development of the Tai people, due to cross boundary migration to different areas, countries, and different circumstances; they developed independently of each other in different nation states and into unique ethnicity while still maintaining the essential characteristics both ethnic and linguistic. The Dongyi, Baiyue, and Zhuang people mentioned in ancient Chinese texts are examples of such Tai ethnic groups.

The crucial question concerning Tai studies is first and foremost about answering questions related to the origins of the Tai people, and secondly answering questions and finding answers about the ancient history of Thailand and the Tai people. From the historical perspective of ethnic relations, we must find answers regarding the special characteristics of socio-historical development and regional development. To answer these questions, we must also face the tremendous difficulty that these problems pose.

The primary reason is the lack of historical material. Thai historical documents are extremely few, and we may only rely on "Tamnan" or in other words, fairy tales and legends. Additionally, we must unravel ancient Chinese documents if we wish to take the next step in understanding the relationship between the Dongyi, Baiyue, and Zhuang tribes in China. This

can help to understand the pre-thirteenth century Thai people of Thailand and the situation concerning their Social and cultural conditions. Therefore, it is crucial for the National Research Council of Thailand to increase financial support and investment in the study of ancient Chinese documents.

References

- A collation of *“Buluotuo Scripture”*. (n.d.). Nanning: Guangxi People’s Publishing House.
Compiled by the Codification Committee. (1993). *Zhuang Encyclopedic Dictionary* (Zhuangzu bai ke cidian). Nanning: Guangxi People’s Publishing House.
- Fan, W. (1994). *General History of China Book I* (Zhongguo Tongshi Diyice). Beijing: People’s Publishing House.
- Fan, H. (2000). *A nation born with the same roots: Zhuang Thai ethnic origin and culture* (Tong gen sheng de minzu: Zhuang Thai ge zu yuanyuan yu wenhua). Beijing: Guangming Daily Press.
- Han, J. (2012). *The Epic of Baeuqloegdoh* (Buluotuo Shishi). Nanning: Guangxi People’s Publishing House.
- Jiang, T. (2005). *A study on the bronze drum of the Zhuang nationality* (Zhuangzu tonggu yanjiu). Nanning: Guangxi Peoples Publishing house.
- Kullavanich, P. (1986). *Zhuang is a Dai ethnic group within the People’s Republic of China* (Zhuang: Chonchattai nai sataranarat prachachon jeen). Faculty of Arts, Chulalongkorn University. (In Thai)
- Li, P. (2008). *The country of women on the banks of the Tuoniang River: The origin, current situation and trend of marriage of husbands of the Zhuang ethnic group in Guangxi and Yunnan border*. (Tuoniangjiang pan nvren guo: Gui Dianbian Zhuangzu ou gui hunyin yuanyuan xianzhuang qushi)
- Liang, T. (2000). *Introduction to Zhuang culture* (Zhuangzu Wenhua Gailun). Nanning: Guangxi Education Press.
- Liu, Y. (1999). *An on-the-spot Investigation into the Southernly Emigration of the Dai Race* (Dai Zu nan qian kaocha shi lu). Kunming: Yunnan Nationalities Publishing House.
- Sima, Q. (104BC. Han Dynasty). (1999). *Records of the Historian* (Shiji). Beijing: Zhonghua Shuju Publishing House.

Xu, S. (AD 121) (1963). **Origin of Chinese Characters (Shuowen Jiezi)**. Beijing: Chung Hwa Book Company.

Yuan, K. (2017). **Ancient Chinese mythology (Zhongguo Gudai Shenhua)**. Shanghai: East China Normal University Press.

Yuan, K. (2019). **Translation of the Classic of Mountains and Seas (Shanhaijing Yizhu)**. Shanghai: East China Normal University Press.

Zhao, Z. (Ed.). (2013). **The Book of Songs (Shi Jing)**. Beijing Wire-bound Bookstore.

รับเข้าระบบ : 14/05/2567
พิจารณา : 30/05/2567
สิ้นสุดกระบวนการ : 20/06/2567

วารสารสังคมศาสตร์วิชาการ | 157
ปีที่ 17 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2567

**บทเรียนความสำเร็จการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ที่ได้รับรางวัล
ตำบลมหัศจรรย์ 1000 วัน Plus สู่ 2500 วัน จังหวัดอุดรดิตถ์**
**The success of Management Child Development Center Miracle
Subdistrict 100 days Plus to 2,500 days Uttaradit Province**

มานะชัย วีระวงศ์^{1*}, วจี ปัญญาใส², และ ศุภราภรณ์ ทองสุขแก้ว³
Manachai Weerawong ^{1*}, Vajee Panyasai², and Supparaporn Thongsukkaew³

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อถอดบทเรียนความสำเร็จการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ได้รับรางวัลตำบลมหัศจรรย์ 1000 วัน Plus สู่ 2500 วัน จังหวัดอุดรดิตถ์ เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ เป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุดรดิตถ์ จำนวน 9 แห่ง โดยการเลือกแบบเจาะจง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แก่ หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 9 คน ครูหรือผู้ดูแลเด็กที่รับผิดชอบโครงการ จำนวน 9 คน ผู้ปกครองหรือกรรมการสถานศึกษา จำนวน 9 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 27 คน เครื่องมือที่ใช้สำหรับการวิจัยได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สัมภาษณ์และวิเคราะห์ ผลการวิจัยโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ ใช้มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ มาบูรณาการในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยให้สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่น ใน 3 มาตรฐาน ประกอบด้วย มาตรฐานการบริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย มาตรฐานการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และการเล่นเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย และมาตรฐานคุณภาพเด็กปฐมวัย มีการพัฒนาคุณภาพการดำเนินงานสุขภาพ (4D) โดยศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการเฝ้าระวัง ส่งเสริมการเจริญเติบโตและโภชนาการเด็กปฐมวัย มีการส่งเสริมพัฒนาด้านการเล่น การประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย มีการส่งเสริมสุขภาพช่องปากและฟัน การจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมเพื่อความปลอดภัย ปลอดภัยในสถานศึกษาและการใช้แผนงาน

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

¹ Master of Education students Education Administration, Uttaradit Rajabhat University

^{2,3} อาจารย์ที่ปรึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

^{2,3} Thesis Advisor, Education Administration, Uttaradit Rajabhat University

* Corresponding author: manachai59@gmail.com

โครงการกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสุขภาพของเด็กปฐมวัย จำนวน 19 โครงการ โดยการจัดฝึกอบรมให้กับผู้ปกครอง บุคลากรทางการศึกษาและเด็กปฐมวัยทั้งภายในและภายนอกศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อส่งเสริมสุขภาพและพัฒนาการด้านต่าง ๆ

คำสำคัญ: บทเรียนความสำเร็จ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตำบลมหัศจรรย์ 1000 วัน Plus สู่ 2500 วัน

Abstract

The purpose of this research was define lessons learned on success of management of child development centers got an award for The miracle sub district, The first 1,000 days plus to 2,500 days Uttaradit province Thailand . The samples selected by the purposive sampling was 9 local administrative organization. The informants were comprised the 9 heads of child development , 9 child care teachers , 9 parents and member of child development center total of 27 informants. The research strument was a structure of interview, interview and analyses. The results were content analysis.

The results showed the management of child development centers were system approach to management used national standard for early childhood care development and education Thailand of an integrated learning experience in early childhood development centers with local context based learning of 3 standards ,the standard of management of child development center, standard of learned and played for develop early childhood care and the national standard for quality of early childhood care had development the quality of health 4D management of child development centers surveillance Diet, Development and play, Dental, Disease LAO had plan and project for health promoting of early childhood care about 19 projects to training for parents and childcare teachers and early childhood in child development center and out child development center for promotion and child development.

Keywords : Success Lesson, Child Development Center, The miracle sub district, The first 1,000 days plus to 2,500 days

บทนำ

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นสถานศึกษาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 (Constitution of the Kingdom of Thailand, 2017) มาตรา 54 วรรคสอง กำหนดว่ารัฐต้องดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษ เพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย เป็นสถานศึกษาที่ให้การอบรมเลี้ยงดู จัดประสบการณ์ และส่งเสริมให้

เด็กปฐมวัยอายุ 2 - 5 ปี มีพัฒนาการที่สมบูรณ์ตามวัย โดยมีมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประจำปี พ.ศ. 2565 เป็นแนวทางให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือปฏิบัติในการดำเนินการให้มีมาตรฐานและคุณภาพเป็นไปในแนวทางเดียวกันเพื่อเป็นแนวทางให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือปฏิบัติในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีมาตรฐานและมีคุณภาพเป็นไปในแนวทางเดียวกัน เพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นสถานศึกษาที่มีคุณภาพ สามารถให้บริการและตอบสนองความต้องการของชุมชนในด้านการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยได้อย่างทั่วถึงและเป็นสถานศึกษาที่มีคุณภาพของชุมชน

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 (Office of the Secretariat of the Council of Education Ministry of Education National education plan B.E. 2017-2036) ในยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัยและการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ เป้าหมายระบุว่า สถานศึกษาทุกระดับสามารถจัดกิจกรรม/กระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตรอย่างมี คุณภาพและมาตรฐาน มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น ศูนย์เด็กเล็ก/สถานศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาที่จัด กิจกรรมการเรียนรู้ได้ คุณภาพและมาตรฐานเพิ่มขึ้น สถานศึกษา/สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยจัดกิจกรรม ที่สอดคล้องกับหลักสูตรปฐมวัย และสมรรถนะของเด็กที่เชื่อมโยงกับมาตรฐานคุณภาพเด็กปฐมวัย ของอาเซียนเพิ่มขึ้น สถานศึกษาในระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดการศึกษาตามหลักสูตรที่มุ่งพัฒนา ผู้เรียนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ใน ศตวรรษที่ 21 เพิ่มขึ้นโดยแนวทางการพัฒนาส่งเสริม ให้เด็กเล็ก (0-2 ปี) ได้รับการดูแลและพัฒนาที่สมวัยรอบ ด้านอย่างมีคุณภาพและต่อเนื่อง มีการปรับระบบการบริหารจัดการการดูแลและพัฒนาเด็กเล็ก 0-2 ปี และ การศึกษาปฐมวัย (3-5 ปี) ให้มีคุณภาพและมาตรฐาน รวมทั้งพัฒนาหลักสูตรและคู่มือการเตรียมความพร้อมพ่อแม่และการเลี้ยงดู และพัฒนาเด็กเล็กให้มีพัฒนาการตามวัย และพัฒนาหลักสูตรการศึกษาระดับปฐมวัย สมรรถนะเด็ก ปฐมวัยที่สอดคล้องกับมาตรฐานอาเซียนและระดับสากล เพื่อการพัฒนาคุณภาพและพัฒนาการ รอบด้านสมวัยของเด็กปฐมวัย (ร่าง) แผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2561 - 2564 ได้กำหนด นโยบายด้านเด็กปฐมวัย ไว้ดังนี้ 1) เด็กปฐมวัยทุกคนต้องได้รับการพัฒนาอย่างรอบด้าน อย่างมีคุณภาพตาม ศักยภาพตามวัยและต่อเนื่อง 2) การพัฒนาเด็กต้องจัดให้เป็นระบบและมีความสัมพันธ์ระหว่างกันโดยบูรณาการ ชัดเจนระหว่างหน่วยงานราชการและที่ไม่ใช่ราชการระหว่างวิชาชีพที่สัมพันธ์กับการพัฒนาเด็กปฐมวัย และ ระหว่างระดับต่าง ๆ ของการบริหารราชการแผ่นดินจากระดับชาติส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น 3) รัฐ และทุกภาคส่วนต้องร่วมกันระดมทรัพยากร ให้เพียงพอแก่การพัฒนาเด็กปฐมวัยตามนโยบายข้อ 1 นอกจากนี้ ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพเด็กปฐมวัยโดยกำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาคุณภาพและ มาตรฐานการให้บริการที่พัฒนาเด็กปฐมวัย เป้าประสงค์ที่ 1 สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยทุกแห่งได้รับการพัฒนาให้มี คุณภาพตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติและเป้าประสงค์ที่ 2 คุณภาพของระบบบริการและระบบ การพัฒนาเด็กปฐมวัยได้รับการปรับปรุงให้เป็นไปตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ คณะกรรมการ พัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ (National Early Childhood Development Commission, 2019)

ตำบลหัตถจริย์ 1000 วัน Plus สู่ 2500 วัน กรมอนามัย สำนักโภชนาการ กระทรวงสาธารณสุข (Bureau of Nutrition, Department of Health , Ministry of Public Health, 2022) เป็นโครงการโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการดูแลและส่งเสริมสุขภาพสตรีและเด็กตั้งแต่ช่วง 1,000 วันแรกของชีวิต ต่อเนื่องไปจนถึงเด็กอายุ 5 ปี โดยการร่วมลงทุนและการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น และภาคีเครือข่าย ทุกภาคส่วน ผ่านกลไกที่มีอยู่ในพื้นที่และทุกกิจกรรมสำคัญ (กิน กอด เล่น เล่า นอน ฝ้าดูฟัน) รวมถึงการพัฒนาคุณภาพบริการสาธารณสุขและบริการทางสังคม ซึ่งครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายทุกคน โดยไม่ทอดทิ้งกลุ่มด้อยโอกาส และคุ้มครองสตรีและเด็กปฐมวัยตั้งแต่ปฏิสนธิในครรภ์มารดา จนถึงเด็กอายุ 5 ปี รวมถึงการส่งเสริมให้หญิงวัยเจริญพันธุ์มีความพร้อมตั้งแต่ระยะก่อนตั้งครรภ์ที่เป็นจุดเริ่มต้นสำคัญของการส่งเสริมให้การตั้งครรภ์มีคุณภาพ ลูกเกิดรอด แม่ปลอดภัย และเด็กปฐมวัยเติบโตเต็มศักยภาพ ทั้งนี้จาก ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จะเป็นผู้ที่มีความสำคัญในการบริหารจัดการโครงการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแล้ว ยังอาศัยความร่วมมือหน่วยงานภายในด้านการสนับสนุนงบประมาณในการบริหารจัดการโครงการ ส่งเสริมการพัฒนาสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยด้านสุขภาพ ตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ซึ่งเป็นหลักการแนวคิดสำคัญของการพัฒนาระดับสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีมาตรฐานด้านสุขภาพมีองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ หรือที่เรียกว่า “KIDS” ที่เน้นการพัฒนาโดยใช้ข้อมูลและบริบทเด็กเป็นตัวตั้ง “หนังสือสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุดรดิตถ์ ที่ อต. 0033.003/798 เรื่อง ขอความร่วมมือขับเคลื่อนตำบลหัตถจริย์ 1000 วัน Plus สู่ 2500 วัน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอุดรดิตถ์ ที่เข้าร่วมโครงการมี 23 ตำบล ยังขาดอีกเป็นจำนวนมาก ประกอบกับการศึกษาข้อมูลจากนักวิชาการศึกษาในอำเภอบ้านโคก พบว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กยังกระจายอยู่ตามหมู่บ้านที่มีเด็กนักเรียนน้อย และคุณครูยังขาดประสบการณ์ในการร่วมโครงการ การบริหารจัดการจึงไม่มีความพร้อมต่อการรวมศูนย์เหมือนตำบลอื่น ๆ ที่มีการยุบรวมศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมี 1 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กใน 1 ตำบล ทำให้การบริหารจัดการด้านการศึกษา ความพร้อมด้านงบประมาณ ความพร้อมด้านอาคารสถานที่ และการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กง่ายกว่าการกระจายศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

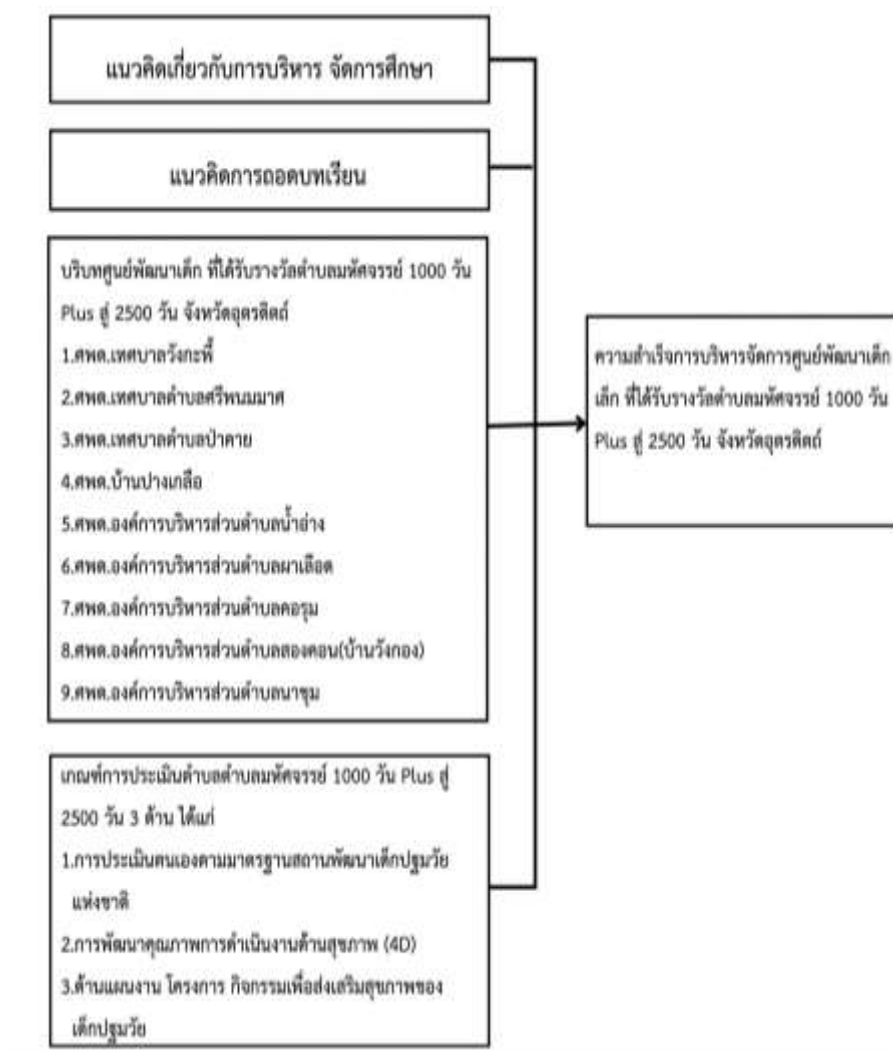
จากการศึกษาข้อมูล ประกอบกับผู้วิจัย เป็นส่วนหนึ่งที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบด้านการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอุดรดิตถ์ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการถอดบทเรียนความสำเร็จของการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ได้รับรางวัลตำบลหัตถจริย์ 1000 วัน Plus สู่ 2500 วัน จังหวัดอุดรดิตถ์ จำนวน 9 แห่ง เพื่อนำผลการศึกษาไปประยุกต์ใช้งานในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อถอดบทเรียนความสำเร็จการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ได้รับรางวัลตำบลมหัสจรรย์ 1000 วัน Plus สู่ 2500 วัน จังหวัดอุดรดิตถ์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทเรียนความสำเร็จการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ได้รับรางวัลตำบลมหัสจรรย์ 1000 วัน Plus สู่ 2500 วัน จังหวัดอุดรดิตถ์ โดยนำมาสังเคราะห์และกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยดังต่อไปนี้

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง บทเรียนความสำเร็จการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ได้รับรางวัลตำบลมหัทศจรย์ 1000 วัน Plus สู่ 2500 วัน จังหวัดอุดรธานี เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยออกแบบการวิจัยดังนี้

เป้าหมาย

เป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ได้แก่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ที่ได้รับรางวัลตำบลมหัทศจรย์ 1000 วัน Plus สู่ 2500 วัน จังหวัดอุดรธานี จำนวน 9 แห่ง ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) มีเกณฑ์การคัดเลือก ดังนี้

- 1.เป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุดรธานี
 - 2.เป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ที่ได้รับรางวัลตำบลมหัทศจรย์ 1000 วัน Plus สู่ 2500 วัน ประกอบด้วย
- 1.ศูนย์พัฒนาเด็กเทศบาลตำบลวังกะพี้ 2.ศูนย์พัฒนาเด็กเทศบาลตำบลศรีพนมมาศ 3.ศูนย์พัฒนาเด็กบ้านไร่ห้วยพิ 4.ศูนย์พัฒนาเด็กองค์การบริหารส่วนตำบลผาเลือด 5.ศูนย์พัฒนาเด็กองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำอ่าง 6.ศูนย์พัฒนาเด็กบ้านปางเกลือ 7.ศูนย์พัฒนาเด็กองค์การบริหารส่วนตำบลคอรุม 8.องค์การบริหารส่วนตำบลสองคอน(บ้านวังทอง) และ9.ศูนย์พัฒนาเด็กองค์การบริหารส่วนตำบลนาชุม

ผู้ให้ข้อมูลหลัก

1. หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก แห่งละ 1 คน จำนวน 9 คน
2. ครู/ผู้ดูแลเด็กที่รับผิดชอบโครงการ แห่งละ 1 คน จำนวน 9 คน
3. ผู้ปกครองหรือกรรมการสถานศึกษาตัวแทนผู้ปกครอง แห่งละ 1 คน จำนวน 9 คน

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การจัดเตรียมการวิจัย

โดยมีรายละเอียดการจัดเตรียมการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลและแนวคิดทฤษฎีจากวรรณกรรม ที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อการวิจัยจากเอกสารหนังสือ งานวิจัย บทความ วารสาร เว็บไซต์ และเอกสารวิชาการอื่น ๆ เกี่ยวกับโครงการตำบลมหัทศจรย์ 1000 วัน Plus สู่ 2500 วัน

2. สัมภาษณ์ขอศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่จะใช้เป็นกลุ่มเป้าหมายโดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกเป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุดรธานีที่ได้รับรางวัลตำบลมหัทศจรย์ 1000 วัน Plus สู่ 2500 วัน ประจำปี 2566

3. นำรายชื่อศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่จะใช้เป็นกลุ่มเป้าหมายปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา สรุปผลการเลือกศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย

4. ติดต่อประสานงานแจ้งความจำนงค์กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุดรดิตถ์ ที่มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก กลุ่มเป้าหมาย จากนั้นประสานงานกับบัณฑิตวิทยาลัยเพื่อออกหนังสือราชการขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการวิจัย

เป็นขั้นตอนการศึกษาวิเคราะห์กำหนดกรอบแนวคิดและรายละเอียดเพื่อดำเนินการวิจัย โดยแบ่งเป็นขั้นตอนย่อย ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร และสังเคราะห์ประเด็นที่จะนำมาเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยประกอบด้วยแนวคิดเกี่ยวกับการถอดบทเรียน แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อจัดทำเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย โดยเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้คือ สัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview)

1.1 ยกร่างประเด็นข้อคำถามที่ต้องการสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมกรอบแนวคิดในการวิจัย

1.2 นำร่างประเด็นข้อคำถามที่ต้องการสัมภาษณ์ไปตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงตามเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พบว่ามีค่า IOC เท่ากับ 1

1.3 ปรับปรุงแก้ไข ประเด็นคำถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และจัดทำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์

2. ศึกษาข้อมูลในภาคสนามศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในกลุ่มเป้าหมาย เพื่อเก็บรวบรวมเอกสาร หลักฐาน ร่องรอยต่าง ๆ เกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการตำบลมหัศจรรย์ 1000วัน Plus สู่ 2500 วัน

2.1 ศึกษาความสำเร็จของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ที่ได้รับรางวัลตำบลมหัศจรรย์ 1000 วัน Plus สู่ 2500 วัน โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงโครงสร้าง โดยผู้วิจัยจะสัมภาษณ์เกี่ยวกับความสำเร็จของการดำเนินงานภายใต้ขอบข่ายของเกณฑ์การประเมินตำบลมหัศจรรย์ 1000 วัน Plus สู่ 2500 วัน ตามกรอบแนวคิดในงานวิจัยมาเป็นกรอบในการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย ในเรื่องการประเมินตนเองตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ การพัฒนาคุณภาพการดำเนินงานด้านสุขภาพ (4D) และด้านแผนงาน โครงการ กิจกรรมเพื่อส่งเสริมสุขภาพของเด็กปฐมวัย

ขั้นที่ 3 รายงานผลการวิจัย

นำเสนอผลการวิจัยแบบความเรียง ให้ครอบคลุมตามกรอบแนวคิดการวิจัย ในเรื่องมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ การพัฒนาคุณภาพการดำเนินงานสุขภาพ (4D) และแผนงาน โครงการกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสุขภาพของเด็กปฐมวัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ฉบับที่ 1 แบบสัมภาษณ์ หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครู/ผู้ดูแลเด็กที่รับผิดชอบโครงการ ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) โดยมีประเด็นในการสัมภาษณ์มาจากเกณฑ์การประเมินตำบลหัตถจริย์ 1000 วัน Plus สู่ 2500 วันและคู่มือการดำเนินงาน โดยมีองค์ประกอบด้วย

- 1.การประเมินตนเองตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ
- 2.การพัฒนาคุณภาพการดำเนินงานด้านสุขภาพ (4D)
- 3.ด้านแผนงาน โครงการ กิจกรรมเพื่อส่งเสริมสุขภาพของเด็กปฐมวัย

การสัมภาษณ์มีข้อคำถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ดำเนินงานโครงการตำบลหัตถจริย์ 1000วัน Plus สู่ 2500 วันแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 สัมภาษณ์เกี่ยวกับการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ดำเนินงานตำบลหัตถจริย์ 1000วัน Plus สู่ 2500 วัน ใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการประเมินตนเองตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ด้านการพัฒนาคุณภาพการดำเนินงานด้านสุขภาพ (4D) ด้านแผนงาน โครงการ กิจกรรมเพื่อส่งเสริมสุขภาพของเด็กปฐมวัย

ตอนที่ 3 สัมภาษณ์ปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานโครงการตำบลหัตถจริย์ 1000 วัน Plus สู่ 2500 วัน

ฉบับที่ 2 แบบสัมภาษณ์ผู้ปกครอง ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) โดยมีประเด็นในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ที่ได้รับรางวัลตำบลหัตถจริย์ 1000 วัน Plus สู่ 2500 วัน

การสัมภาษณ์มีข้อคำถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ดำเนินงานโครงการตำบลหัตถจริย์ 1000วัน Plus สู่ 2500 วันแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 การสัมภาษณ์เกี่ยวกับการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ที่ได้รับรางวัลตำบลหัตถจริย์ 1000 วัน Plus สู่ 2500 วัน จังหวัดอุดรธานี

ตอนที่ 3 การสัมภาษณ์ปัญหา ข้อเสนอแนะ จุดเด่น จุดที่ควรพัฒนา โอกาส อุปสรรคของการดำเนินงานตำบลหัตถจริย์ 1000 วัน Plus สู่ 2500 วัน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการศึกษาเอกสาร สังเกต และสัมภาษณ์ นอกเหนือจากการใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลแล้ว ยังมีเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลอื่น ๆ ได้แก่กล้องถ่ายรูป โทรศัพท์มือถือ และสมุดบันทึก หากข้อมูลในประเด็นไม่ชัดเจนผู้วิจัยได้ใช้โทรศัพท์สัมภาษณ์เพิ่มเติม โดยมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลถึงนายกเทศมนตรี/นายกองค์การบริหารส่วนตำบล 9 แห่ง

2. นำหนังสือไปยังสถานศึกษากลุ่มเป้าหมายด้วยตัวเอง พร้อมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์ การ วิจัยว่า ผู้วิจัยต้องการหาการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ดำเนินงานตำบลหม้อหุ้จจรรย 1000วัน Plus สู่ 2500 วัน รวมทั้งชี้แจงขั้นตอน วิธีการ และระยะเวลาในการเก็บ รวบรวมข้อมูล

3. ผู้วิจัยศึกษาเอกสาร การดำเนินโครงการตำบลหม้อหุ้จจรรย 1000วัน Plus สู่ 2500 วัน และเอกสารการรายงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องรวมทั้งสังเกตการณ์ดำเนินการบริหารงานต่าง ๆ และบันทึกข้อมูล ต่าง ๆ ลงสมุดบันทึก

4. ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

5. การจัดทำข้อมูล มีการดำเนินการทบทวนข้อมูล จัดพิมพ์ข้อมูลโดยแยกประเด็นหัวข้อ และทำการตรวจสอบความครบถ้วนของผู้ให้ข้อมูลที่ได้

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนการวิจัยทั้งจากการสัมภาษณ์ศึกษาเอกสารและสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมการถอดบทเรียนจากแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) จากหลักฐานสนับสนุน หรือแสดงผลงาน และผลสำเร็จของงาน การสัมภาษณ์กระบวนการทำงานที่ดีที่สุด ปัจจัยที่ทำให้ ประสบความสำเร็จ จากหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครู และผู้ปกครอง จากกลุ่มเป้าหมายทั้ง 9 แห่ง จึงนำข้อมูลดังกล่าวมานั้น มาวิเคราะห์โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และจัดหมวดหมู่ให้เป็นระบบประมวลประเภทของข้อมูลและคุณลักษณะของประเภทข้อมูลเดียวกันเข้าด้วยกันและนำเสนอผลการวิจัยแบบความเรียง

2. ผู้วิจัยมีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation Technique) โดยการตรวจสอบความถูกต้อง ความเพียงพอ และความน่าเชื่อถือได้ของข้อมูลว่าจะสามารถ ถอดบทเรียนความสำเร็จการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ได้รับรางวัลตำบลหม้อหุ้จจรรย 1000 วัน Plus สู่ 2500 วัน จังหวัดอุดรดิตถ์ได้อย่างครบถ้วน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) โดยการตรวจสอบแหล่งข้อมูลพิจารณาในแหล่งบุคคล ประกอบไปด้วย การเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กับข้อมูลที่ได้จากเอกสารรายงานการประเมินตนเอง(SAR) ของแต่ละสถานศึกษาและเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลหลายคนในเรื่องเดียวกัน

สรุปผลการวิจัย

บทเรียนความสำเร็จการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ได้รับรางวัลตำบลมหัศจรรย์ 1000 วัน Plus สู่ 2500 วัน จังหวัดอุดรธานี แยกเป็นด้านต่าง ๆ ดังนี้

ด้านมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ

1. มาตรฐานการบริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการดำเนินการโดยการนำหลักสูตรสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยมาใช้ในการบริหารจัดการข้อมูลของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีการใช้หลักสูตรสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยมาบูรณาการกับบริบทของท้องถิ่น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาหลักสูตร แผนการจัดประสบการณ์เรียนรู้ แผนการจัดสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย มีการบริการอัตราครู/ผู้ดูแลเด็กให้มีสัดส่วนและคุณวุฒิที่เหมาะสม การจัดอัตรากำลังครู/ผู้ดูแลเด็กให้เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน กำหนดโครงสร้างขององค์กรที่มีความเหมาะสมต่อบริบทของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย จัดให้มีการติดตาม นิเทศครู/ผู้ดูแลเด็กเพื่อประเมิน ชี้แนะข้อควรปรับปรุง ส่งบุคลากรทางการศึกษาเข้ารับการอบรมพัฒนาศักยภาพการจัดการเรียนการสอน การจัดสภาพแวดล้อมให้เป็นไปตามมาตรฐานการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้ความสะอาด ปลอดภัย มีกล้องวงจรปิดโดยรอบบริเวณและมีการจัดการส่งเสริมสุขภาพและมีแผนเฝ้าระวังการเจริญเติบโตของนักเรียน โดยการประสานงานกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหรือโรงพยาบาลประจำอำเภอในการจัดกิจกรรมการตรวจสุขภาพเด็ก

2. มาตรฐานด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และการเล่นเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีแผนการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กนักเรียนทุกด้าน เพื่อสร้างประสบการณ์ตามหน่วยการเรียนรู้ให้ครบ 6 กิจกรรมหลัก การนำสื่อเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้มีความเหมาะสม มีการส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกายและดูแลสุขภาพนักเรียน การสอดแทรกกิจกรรมพัฒนาร่างกายและกิจกรรมการดูแลสุขภาพเข้าไปกับหน่วยการเรียนรู้ เน้นการเคลื่อนไหวของร่างกาย จัดให้มีการตรวจสุขภาพนักเรียนอย่างสม่ำเสมอและจัดโครงการอาหารกลางวัน อาหารเสริมนม การส่งเสริมการรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ ส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา ภาษาและการสื่อสาร ให้เกิดความเหมาะสมตามวัย

3. มาตรฐานด้านคุณภาพเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจดบันทึกน้ำหนัก ส่วนสูงของนักเรียนเป็นรายบุคคลและมีการประเมินพัฒนาการการเจริญเติบโตสมวัยของเด็ก โดยการจดบันทึกน้ำหนัก ส่วนสูงของนักเรียนเป็นประจำและจัดทำแผนประเมินพัฒนาการเด็กและจัดทำรายงานการประเมินพัฒนาการเด็กให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การประเมินพัฒนาการตามการเคลื่อนไหว อารมณ์จิตใจ สติปัญญา ภาษาและการสื่อสาร สังคม คุณธรรม มีวินัยและความเป็นพลเมืองดี มีการทดสอบพัฒนาการของนักเรียนแต่ละคนและจัดทำแบบประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ แบบประเมินโครงการและแบบบันทึกรายวัน แบบบันทึกรายเดือน แบบสมุดรายงานประจำตัวเด็กแต่ละคน จากการสัมภาษณ์ 1) หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ค้นพบว่าหัวหน้าศูนย์พัฒนาเล็กได้ดำเนินการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีและนำไปปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ส่งเสริมการพัฒนาทักษะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ครู/ผู้ดูแลเด็ก มีการติดตาม ประเมินผล ชี้แนะและปรับปรุงอย่างสม่ำเสมอ

เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2) ครู/ผู้ดูแลเด็ก ค้นพบว่าครู/ผู้ดูแลเด็กจัดประสบการณ์การเรียนรู้ครบทุกหน่วยการเรียนรู้ จัดทำสื่อการเรียนการสอนตามหน่วยการสอน การนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม การพัฒนาตนเองให้มีความรู้และผลิตสื่อนวัตกรรมการสอนที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัยเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน

ด้านการพัฒนาคุณภาพการดำเนินงานสุขภาพ (4D)

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเผ่าละวัง ส่งเสริมการเจริญเติบโตของเด็กและโภชนาการเด็กปฐมวัย โดยการสำรวจ บันทึก วิเคราะห์พัฒนาการของสุขภาพเด็กเป็นประจำ(DSPM) จัดทำข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับภาวะโภชนาการของเด็กและใช้สมุดแนะนำทางด้านสุขภาพเด็กปฐมวัยให้กับผู้ปกครอง การประเมินความปลอดภัยของสุขภาพเด็กปฐมวัยตามมาตรฐานเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ส่งเสริมสุขภาพช่องปากและฟันของเด็กปฐมวัย การสร้างข้อตกลง การจัดอบรมให้แก่ผู้ปกครองเรื่องการดูแลสุขภาพช่องปากและฟันที่ถูกต้อง มีการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมเพื่อความปลอดภัยและปลอดภัยในสถานศึกษา โดยจัดให้มีการตรวจประเมินอนามัยสิ่งแวดล้อมจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล สาธารณสุขอำเภอเป็นประจำทุกปี จากการสัมภาษณ์ 1) หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ค้นพบว่าหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเน้นการส่งเสริมพัฒนาการด้านสุขภาพและโภชนาการของเด็กเพื่อสุขภาพที่ดีตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ มีการประชุม ติดตามและหาแนวทางการพัฒนางานร่วมกับบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม 2) ครู/ผู้ดูแลเด็ก ค้นพบว่าครู/ผู้ดูแลเด็กทุกคนมีส่วนร่วมในการวางแผนและจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพเด็กปฐมวัย มีการติดตามพัฒนาการด้านสุขภาพของเด็กและให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพของเด็กปฐมวัยเพื่อความปลอดภัยของสุขภาพเด็กตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ

ด้านแผนงาน โครงการ กิจกรรมเพื่อส่งเสริมสุขภาพเด็กปฐมวัย

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้จัดทำแผนงานโครงการในด้านการส่งเสริมสุขภาพและพัฒนาการเด็กปฐมวัย จำนวน 19 โครงการ ซึ่งเป็นโครงการเกี่ยวกับการจัดฝึกอบรมให้กับผู้ปกครอง บุคลากรทางการศึกษา เพื่อส่งเสริมการดูแลสุขภาพเด็กปฐมวัยทั้งภายในและนอกศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและโครงการที่เน้นการฝึกให้เด็กปฐมวัยได้ปฏิบัติจริงและฝึกฝนการดูแลสุขภาพตนเองอยู่เสมอ จากการสัมภาษณ์ 1) หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ค้นพบว่าหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดทำแผนงานโครงการด้านการพัฒนาสุขภาพเด็ก การให้ผู้ปกครอง ครู/ผู้ดูแลเด็กและเด็กได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการดูแลสุขภาพของเด็กปฐมวัย 2) ครู/ผู้ดูแลเด็ก ค้นพบว่าครู/ผู้ดูแลเด็กทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมด้านสุขภาพเด็กร่วมกับภาคีเครือข่าย โดยการนำองค์ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพมาใช้ในการจัดกิจกรรม โครงการให้กับเด็กและผู้ปกครองเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้านของเด็กปฐมวัย 3) ผู้ปกครอง ค้นพบว่าผู้ปกครองมีส่วนช่วยในการสนับสนุนและมีส่วนร่วมการจัดกิจกรรมโครงการต่าง ๆ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อแลกเปลี่ยน เรียนรู้และร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องบทเรียนความสำเร็จการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ได้รับรางวัลตำบลมหัศจรรย์ 1000 วัน Plus สู่ 2500 วัน จังหวัดอุดรดิตถ์ มีประเด็นน่าสนใจนำมาอภิปรายผลดังนี้

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กนำมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติมาตรฐานมาบูรณาการให้สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น โดยแบ่งเป็นมาตรฐานการบริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย มาตรฐานด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และการเล่นเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย และมาตรฐานด้านคุณภาพเด็กปฐมวัย นำมาใช้จัดทำแผนและหลักสูตรการศึกษา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ มีการเฝ้าระวังการเจริญเติบโตของเด็ก การส่งเสริมสุขภาพและพัฒนาการของเด็กปฐมวัย ส่งเสริมการนำสื่อเทคโนโลยีมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียน ด้านการพัฒนาคุณภาพการดำเนินงานสุขภาพ (4D) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเฝ้าระวังส่งเสริมการเจริญเติบโตของเด็กและโภชนาการเด็กปฐมวัย มีแผนงานโครงการเพื่อส่งเสริมสุขภาพเด็กปฐมวัย จำนวน 19 โครงการ ซึ่งเป็นโครงการเกี่ยวกับการจัดฝึกอบรมให้กับผู้ปกครอง บุคลากรทางการศึกษาและเด็กปฐมวัยเพื่อส่งเสริมการดูแลสุขภาพ โดยปัจจัยความสำเร็จของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ได้รับรางวัลตำบลมหัศจรรย์ 1000 วัน Plus สู่ 2500 วัน จังหวัดอุดรดิตถ์ คือ การบริหารจัดการโครงสร้างการบริหารอย่างเป็นระบบ สนับสนุนกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาศักยภาพและพัฒนาการของเด็กทั้ง 4 ด้านตามวัย การจัดทำแผนประจำปีและงบประมาณ ครู/ผู้ดูแลเด็กมีประสบการณ์ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และพัฒนาการเรียนการสอน มีการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชนเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายด้านการจัดการศึกษา ที่ว่า การจัดการศึกษาที่เน้นการส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ให้เด็กเล็กได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญาที่เหมาะสมตามวัยตามศักยภาพของเด็กแต่ละคน ด้วยความร่วมมือของชุมชน เพื่อกระจายโอกาสและพัฒนา ศักยภาพทางการศึกษา (Policy of the Education Division of Nakhum Subdistrict Administrative Organization, 2020) โดยมีความสอดคล้องกับคู่มือแนวทางการดำเนินงานตำบลมหัศจรรย์ 1,000 วัน Plus สู่ 2,500 วัน การดูแลและส่งเสริมสุขภาพเด็กปฐมวัยให้เติบโตเต็มศักยภาพผ่านกลไกความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในชุมชนและท้องถิ่น (Bureau of Nutrition, Department of Health : Ministry of Public Health, 2022) ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของ องค์การบริหารส่วนตำบลคลองห้า อำเภอกลองหลวง จังหวัดปทุมธานี พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการบริหารงาน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก คือการยึดหลักการอบรมเลี้ยงดู และควบคู่กับการให้การศึกษาแบบบูรณาการ โดยคำนึงถึง ความสนใจและความต้องการของเด็กและพัฒนาการของเด็กแต่ละคน จัดกิจกรรมที่หลากหลายเหมาะสม สอดคล้องตามวัย การบริหารงานทั่วไป ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายทั้ง ผู้บริหาร คณะกรรมการบริหารศูนย์ ฯ ส่วน การศึกษา ผู้ปกครอง และครูผู้ดูแลเด็ก ร่วมกันจัดทำแผนพัฒนาศูนย์ฯ และ ร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์ฯ เพื่อให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของตามหลักการ ร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมรับผล (Imngen, C, 2021) รวมถึง สอดคล้องกับการวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอุดรดิตถ์

พบว่า การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการจัดทำหลักสูตรและมีการประเมินตนเองของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการส่งเสริมประสบการณ์ของเด็ก มุ่งเน้นพัฒนาเด็กทุกด้าน มีแผนจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านการคิด ทักษะ จินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ด้วยวิธีการเหมาะสมตามวัย (Yusuksawat, J, 2022)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรกำหนดแนวทางในการยกระดับคุณภาพด้านการบริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย โดยการบริหารอย่างมีส่วนร่วมและกำหนดแนวทางรักษาสภาพการพัฒนาที่สูงขึ้นสำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
2. ควรส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเพื่อพัฒนาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับมาตรฐานเด็กปฐมวัยแห่งชาติ

ข้อเสนอแนะเชิงวิจัยและพัฒนา

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในด้านต่าง ๆ เพิ่มเติม
2. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการสร้างนวัตกรรมหรือกิจกรรมที่พัฒนาผู้เรียนที่หลากหลายและสามารถพัฒนาศักยภาพให้เหมาะสมกับวัย

เอกสารอ้างอิง

- Bureau of Nutrition, Department of Health : Ministry of Public Health. (2022). **Operational guidelines Miracle Subdistrict 100 days Plus to 2,500 days.**
<https://nutrition2.anamai.moph.go.th/webupload/6x22caac0452648c8dd1f534819ba2f16c/tinymce/files/1000days>. 28 August 2023. (In Thai)
- Constitution of the Kingdom of Thailand. (2017). **government gazette.**
https://library.senate.go.th/document/Ext14523/14523287_0003.PDF. 28 August 2023. (In Thai)
- Group of Education, Religions, Art & Cultures Nakhum Subdistrict Administrative Organization. (2020). **Policy of the Education Division of Nakhum Subdistrict Administrative Organization.** (In Thai)
- Imngen, C. (2021). **Approach to child development center administration of Khlong Ha Subdistrict Administrative Organization, Khlong Luang, Pathum Thani Province.** Thesis Master of Political Science: Thammasat University. (In Thai)

Ministry of Education. (2017). **The National Education Plan B.E. 2017-2036.**

<https://backoffice.onec.go.th/uploads/Book/1540-file.pdf>. 28 August 2023. (In Thai)

National Early Childhood Development Commission. (2019). **National Standard for Early Childhood Care, Development and Education Thailand.** Bangkok: Early Childhood Education Development Group Office of Educational Standards and Learning Development Office of the Education Council. (In Thai)

Yusuksawat, J. (2022). **Management of Child Development Centers under Local Administrative Organizations in Uttaradit**

Province.<http://202.29.52.112/dspace/bitstream/123456789/169/1/63551140201.pdf>. 25 August 2023. (In Thai)